

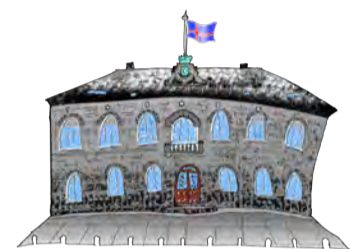


# Bændablaðið

20. tölublað 2024 • Fimmtudagur 7. nóvember • Blað nr. 667 • 30 árg. • Upplag 80.000 • Vefur: bbl.is



Þrátt fyrir að búa við sérstakar aðstæður, nyrst á Tröllaskaga, hafa hjónin Jóhannes Helgi Ríkharrósson og Stefánía Hjördís Leifsdóttir, bændur á Brúnastöðum í Fljótum, rekið gróskumikið blandað bú í um aldarfjórðung. Þar má finna nær allar húsdýrategundir landsins, matvælavinnslu, verslun og ferðaþjónustu, svo fátt eitt sé nefnt. Dagarnir eru erlissamir en hugsjón hjónanna um hæglæti og sjálfbærni skín í gegnum alla starfseminna. Þau ræða meðal annars áskoranir ársins, samfélagshlutverk bændna á strjálbýlum svæðum, þyrskúðaferðir og lífræna geitfjárrækt. – Sjá nánar á síðu 22. Mynd / Guðrún Hulda Pálsdóttir



## Kosningar

Stjórnmalaflokkarnir sem eru í framboði til alþingiskosninga koma áherslum sínum í landbúnaðarmálum á framfæri. – 20 –



## Bokashi

Í sumar hafa tveir 25 tonna safnhaugar lífræns úrgangs verið í gerjun í Dölum, þar sem japönsku aðferðinni Bokashi er beitt til að búa til jarðvegsbæti. – 28 –

## Nýting augna

Fiskaugu innihalda margvísleg efni sem gætu verið akkur fyrir líftækniöðnaðinn. Ekki hefur þó enn fundist farvegur fyrir sérstaka vinnslu augna úr sjávarafli hérlendis. – 18 –



## Lambakjöt:

# Framleiðslan dregst saman um 340 tonn

Áfram heldur þeim lömbum að fækka sem koma til slátrunar ár hvert. Í liðinni slátrun komu rúmlega 13 þúsund færri lömb til slátrunar miðað við árið á undan.

Það leiðir til samdráttar í lambakjötsframleiðslu sem nemur 340 tonnum.

Samkvæmt upplýsingum frá Matvælastofnun var alls 404.672 lömbum slátrað nú í haust, en 418.202 haustið 2023. Þegar litið er aftur til ársins 2021 hefur fjöldi þeirra lamba sem farið hefur til slátrunar fækkað um 60 þúsund.

Á síðasta ári fækkaði slátrulömbum um tæplega 28 þúsund miðað við 2022 en þá minnkaði kjötframleiðslan um 200 tonn.

Ástæðan fyrir því að kjötframleiðslan varð ekki minni skýrist af því að meðalfallþungi á landinu var þá 17,22 kíló, sem reyndist sá annar mesti í sögunni. Um 1.300 færri fullorðið fé kom til slátrunar í haust miðað við 2023, en á milli árunna 2022 og 2023 varð fækkunin um 3.600 gripir.

### Um 1.300 færri af fullorðnu fé

Meðalfallþungi á landinu var 16,94 kg nú í haust, sem er sá þriðji mesti í sögunni. Mestur var fallþungi á Suðurlandi, Vesturlandi og Norðurlandi vestra – alls staðar vel yfir 17 kg

Slátruhús	Dilkar '24	Dilkar '23
Kaupfélag Skagfirðinga	80.303	72.712
Slátrufélag Suðurlands	85.020	87.117
Norðlenska Húsavík	76.838	71.922
Fjallalamb Kópaskeri	19.952	18.945
Slátruhús KVH ehf.	78.206	79.075
SAH afurðir ehf.	63.219	65.576
Slátruhús Vesturlands	590	841
Slátruhúsið Refsstaður 1	544	0
Slátruhús Vopnfirðinga	0	22.014
<b>Alls</b>	<b>404.672</b>	<b>418.202</b>

– en minni á Norðurlandi. Meðaleinkunn fyrir gerð var 9,45 og 6,39 fyrir fitu.

### Meðalvigt aukist

Meðalvigt hefur aukist nokkuð á síðustu árum sem vegur að einhverju leyti upp á móti fækkun slátrugripa. Sem dæmi má nefna að á árunum 2010 til 2017 nær meðalvigt aldrei 16,5 kílóum, en hefur öll árin síðan verið yfir 16,5 kílóum.

Á árinu 2017 komu 560.465 lömb til slátrunar, rúmlega 543 þúsund árið 2018 og tæplega 507 þúsund árið 2019. /smh

## Mjólkurkvóti:

Jafnvægisverð  
lækkar áfram

– Mest fer í Skagafjörð

Á markaði með greiðslumark í mjólk, haldinn 1. nóvember, myndaðist jafnvægisverðið 250 krónur á lítrann, sem er lækkun úr 265 krónum frá síðasta markaði.

Eins og á fyrri mörkuðum flyst greiðslumark mest til Skagafjarðar, eða 400 þúsund lítrar af alls rúmlega 778 þúsund lítrum sem keyptir voru. Næstmest fer á Suðurland, eða tæpir 140 þúsund lítrar. Sunnlenskir kúabændur selja mest af greiðslumarki, eða tæpa 370 þúsund lítra.

Alls voru 1.268.229 lítrar boðnir fram til sölu, en óskað eftir 913.450 lítrum.

Matvælaráðuneytinu bárust 35 gild tilboð um kaup og gild sölutilboð voru 24. Alls voru 20 seljendur með tilboð á jafnvægisverði eða lægra og selja 76 prósent af framboðnu magni. Kaupendur voru 29 sem

buðu tilboð á jafnvægisverði eða hærra og fá allt magn sem sóst var eftir. Þannig voru sex kauptilboð undir jafnvægisverði og fjögur sölutilboð yfir jafnvægisverði. Tvö tilboð uppfylltu skilyrði um forgangsráðgjaf til nýliða.

Í gildi er ákvörðun ráðherra um að hámarksverð skuli vera þrefalt afurðastöðvaverð, sem við lok tilboðsfrests var 398 kr. fyrir hvern lítra.

Í reglugerð um stuðning í nautgriparkerkt stendur um jafnvægisverð að það sé það verð sem myndast þegar framboðið magn er jafnt og eftirspurt magn eða lægsta verð sem jafnvægisverð getur verið selt og keypt á.

Greiðslumark sem boðið er til sölu á herra verði en jafnvægisverði skal vísað frá markaði og á sama hátt kauptilboðum sem eru lægri en jafnvægisverð. /smh

Hveitikynbætur  
alger nýlunda

Á vegum Landbúnaðarháskóla Íslands er verið að hefja vinnu að hveitikynbótum í fyrsta sinn í Íslandssögunni.

„Í kynbótaverkefninu ætlum við að fara að byrja á hveitikynbótum sem aldrei hafa verið stundaðar á Íslandi,“ segir Hrannar S. Hilmarrson, tilraunastjóri í jarðrækt LbhÍ, en Hrannar fer einnig fyrir plöntukynbótaverkefninu Völu sem styrkt er af MAR.

„Það er hvorki til hveitistofn né íslensk hveitiryki. Við erum að byrja frá grunni. Því fórum við á fund með Norræna genabankanum og báðum þau um að opna vetrarhveitisafn sitt og senda okkur sýni af hverri einustu vetrarhveitiarfgerð sem þau eiga. Það var gríðarlega stór aðgerð fyrir bankann,“ segir hann.

Að sögn Hrannars eru gerðirnar rétt tæplega þúsund talsins. Þeim var sáð í Gunnarsholti í haust. Nú verður því unnt að leita að erfðabreytileika fyrir flýti og vetrarþoli. „Þetta ætlum við svo að gera í nokkur ár og safna gögnum um þessa eiginleika,“ heldur Hrannar áfram. „Síðan ætlum við líka að erfðagreina allt þetta hveiti til að fá gott mat á erfðabreytileikum safnsins.



Það er óhætt að segja að þetta er verkefni sem er að vekja talsvert mikla athygli á Norðurlöndum og mögulegt að fleiri rannsóknastofnanir og kynbótayfirirteki hafi áhuga á að taka þátt í þessu. Þetta safn Norræna genabankans hefur aldrei verið metið með þessum hætti áður, þ.e. sáð út saman og rannsakað. Við þetta má bæta að þetta er með stærstu verkefnum sem hafa það að markmiði að aðlaga vetrarhveiti að svo norðlægum aðstæðum,“ segir hann.

Vetrarhveiti er notað sem fóður fyrir búfé. Eftirspurn eftir hveiti í fóðurgerð á Íslandi hefur verið að vaxa talsvert. Hrannar segir að með öllum fyrirhuguðum landeldisáætlanum þá gæti eftirspurnin eftir hveiti tvöfaldast hér á landi. /sá

## Alifuglabændur:

Áframhaldandi vöxtur í neyslu  
og framleiðslu á kjúklingi

– Stækkun á eina kjúklingabúinu í Dölunum

Nýtt kjúklingframleiðsluhús er á teiknborðinu á Miðskógi í Dölum, sem verður sömu gerðar og það sem tekið var í notkun í lok síðasta árs með um 180 tonna framleiðslugetu á ári.

„Við byggjum húsið og leigjum svo Reykjaráði það, sem á allan sérhæfða tækjabúnaðinn, kjúklinginn og reksturinn, en við vinnum við reksturinn,“ útskýrir Skúli Hreinn Guðbjörnsson, sem rekur kúabú á Miðskógi ásamt konu sinni, Guðrúnu Esther Jónsdóttur.

## Komið á fullt í byrjun sumars

„Dóttir okkar, Sunneva Hlín, og maður hennar, Jóhannes Örn Pálsson, fluttu hingað til okkar í maí 2023 og vinnum við saman að rekstrinum, bæði hvað varðar kjúklingaeldið, kúabúskapinn og kjötfremleiðsluna. Grunnurinn fyrir nýja húsið er tilbúinn og við stefnum á að byrja að reisa það næsta vor þannig að það verði komið á fullt í byrjun sumars. Við ætlum að vera búin að reisa það núna, en skortur á þakfni hefur leitt til seinkunarinnar,“ bætir Skúli við.

Hann segir að þau fjögur muni ráða vel við að sinna nýju kjúklingahúsi til viðbótar við núverandi búrekstur. Samanlagt geti um 26 þúsund kjúklingar verið í húsunum tveimur á sama tíma.

Skúli og Esther eru aðflutt í Dalina, Esther er þó fædd og uppalin í Saurbæ í Dölum en Skúli ólst upp á Vatnsnesinu. Þau hittust á Hvammstanga og bjuggu þar til 2004, fluttu þá á Akranes þar sem Skúli var verslunarstjóri í Húsasmiðjunni í 11 ár.



Skúli Hreinn Guðbjörnsson og Guðrúna Esther Jónsdóttir á Miðskógi. Mynd / smh

Þau keyptu svo Miðskóg árið 2015 og fluttu þangað 1. maí það ár, auk kjúklingaeldisins eru þau með eigin kjötvinnslu og heimasölu á nautakjöti sínu, auk mjólkurframleiðslunnar.

## Góð afkoma eftir mögur ár

Guðmundur Svavarsson, framkvæmdastjóri Reykjaráðs, segir að samstarfið við Skúla og fjölskyldu hafi gengið mjög vel og virkilega ánægjulegt hafi verið að fylgjast með hvernig til hafi tekist hjá þeim.

„Til að ná árangri í kjúklingaeldi þarf að sinna því af natni og umhyggju. Þau hafa sannarlega lagt metnað í sín störf og skilað toppafurðum. Í því ljósi ákváðum við að ráðast í frekara samstarf,“ segir hann og jatar að vel gangi í kjúklingaframleiðslu

á Íslandi í dag. „Loksins, eftir mjög erfið ár, höfum við farið að sjá til sólar. Það var viðvarandi stórt tap á þessari framleiðslu alveg frá 2017 og í raun til 2022, má segja. Ástæðan var bara erfitt rekstrarumhverfi, hækkun á fóðurverði og öllum kostnaði en of lágt afurðaverð.“

Svo kom Covid-faraldurinn inn í þetta, en ég held að það sé óhætt að segja að faraldurinn hafi komið harðast niður á kjúklingaframleiðslunni af öllum kjötfremleiðslugreinunum hér. En neyslan á kjúklingi hefur hins vegar alltaf verið að aukast,“ segir Guðmundur og bætir við að Reykjaráður ætli á næstu vikum að byrja á eigin byggingu á Ásmundarstöðum í Asahreppi, sem verði sömu stærðar og húsin eru á Miðskógi. /smh

## Nýr verðlagsgrunnur og ný verðlagsnefnd

Drög að nýjum verðlagsgrunni kúabús liggja fyrir, sem er uppfærsla á grunnum frá 2001.

Ekki fæst uppgæfið úr matvælaráðuneytinu hvað felst í nýjum grunni, en hann þjónar tvenns konar tilgangi; vera grundvöllur útreikninga fyrir afurðaverð til kúabænda annars vegar og á heildsöluverði mjólkur og mjólkurvörum hins vegar, sem verðlagsnefnd búvöru ákveður.

Hagstofa Íslands aflar gagna fyrir verðlagsnefnd um framleiðslukostnað búvara, tekjur annarra stétta og verð og verðbreytingar á einstökum kostnaðarliðum verðlagsgrundvallar.

## Endurspeglar rekstur kúabús af hagkvæmri stærð

Samkvæmt upplýsingum úr matvælaráðuneytinu er það mat nefndarinnar að nýi grundvöllurinn endurspeglar rekstur kúabús af hagkvæmri stærð og taki mið af hagkvæmum



framleiðsluháttum dagsins í dag. Næstu skref séu að setja verðlagsgrundvöllinn upp á skipulegan hátt og yfirfara alla grunnþætti, skrifa lýsingu á því sem er til grundvallar og fleira. Í svari ráðuneytisins segir að gerð verði betri grein fyrir þeim þáttum sem verðlagsgrundvöllur byggir á, þegar tímabært sé að setja hann formlega á fót.

## Tafir á skilum Hagfræðistofnunar

Um síðustu mánaðamót rann úr skipunartími verðlagsnefndar búvöru, sem hefur starfað frá árinu 2022. Af sjö tilnefndum fulltrúum eiga Bændasamtök Íslands (BÍ) tvo fulltrúa og Samtök afurðastöðva í mjólkuriðnaði (SAM) tvo. BÍ hefur tilnefnt Rafn Bergsson, formann deildar kúabænda hjá BÍ og bónda í Litlu-Hildisey 1, og Sigurbjörgu Ottesen, nautgripa- og sauðfjárbónda á Hjarðarfelli, sem situr í stjórn BÍ, sem sína fulltrúa í nýja nefnd. Rafn mun sitja áfram í nefndinni en Sigurbjörg kemur ný inn. SAM tilnefnir Elínu Margréti Stefánsdóttur og Pálma Vilhjálmsson til áframhaldandi setu í nefndinni.

Fráfarandi formaður nefndarinnar, Kolbeinn Hólmur Stefánsson, hefur skýrt tafirnar á uppfærslu verðlagsgrunnins hér í blaðinu svo að það hafi tekið Hagfræðistofnun Háskóla Íslands lengri tíma að skila rannanum fyrir nýjan grunn. Farið var í vinnu við þá endurskoðun þegar fráfarandi nefnd var skipuð í september 2022. /smh

## Eggjaskortur vegna dýravelferðar

Litlar birgðir á eggjum í verslunum má rekja til umfangsmikilla breytinga sem bændur hafa þurft að leggja í vegna nýrra reglugerða sem skylda þá að breyta hefðbundnu búeldi í lausagönguhús.

Frá þessu greinir Halldóra Kristín Hauksdóttir, formaður búgreinadeildar eggjabænda, í aðsendri grein á síðu 56. Hún segir að þetta sé mikilvægt skref í átt til dýravæðingar, en framkvæmdaferlið hefur víða tekið lengri tíma en til

stöð vegna ytri þátta sem bændur hafi lítil áhrif á. Nefnir Halldóra í því samhengi meðal annars skipulagsmál. Íbúafjölgun og aukin neysla á hvern mann hefur jafnframt aukið eftirspurn.

Vonir standa til að jafnvægi náist á eggjamarkaðinum á næstu vikum. Halldóra vill þó benda á að íslenskir eggjabændur megi ekki viðhafa samráð um framleiðsluáætlun og sölu. Þetta er ólíkt því sem tíðkast víða í nágrannalöndunum



þar sem stór eggjasamlög hafa yfirsýn yfir framboð og eftirspurn. /ál

LÍFLAND  
Kjarngóðar  
ærblöndur

Ærblöndurnar frá Liflandi eru samsettar með efnaparfir íslensks sauðfjár að leiðarljósi.

TILBOÐ Á FLUTNINGI

Þú færð Ærblöndur sendar frítt á stöð hjá Samskipum hvert á land sem er eða frían flutning með Líflandsbílum á víðeigandi dreifingarsvæði skv. áætlun.

Gildir til 15. desember 2024 og m.v. að pantaður sé minnst heill stór-sekkur eða 12 smásekkir.

sala@lifland.is  
sími 540 1100



# LAND CRUISER 250

KOMDU OG REYNSLUAKTU **LAND CRUISER 250** HJÁ VIÐURKENNDUM SÖLUADILUM. SÖLURÁÐGJAFAR OKKAR TAKA VEL Á MÓTI ÞÉR.

**Land Cruiser 250** er flaggskip Toyota sem beðið hefur verið eftir með mikilli eftirvæntingu. Útlitið er óður til fortíðar og undir kraftalegri yfirbyggingunni liggur ósigrandi torfærutæki.



**Land Cruiser 250** er konungur jeppanna.



## TOYOTA FÖRUM LENGRA

Toyota Kaupúni  
Kaupúni 6  
570 5070

Toyota Akureyri  
Baldursnesi 1  
460 4300

Toyota Reykjanesbæ  
Njarðarbraut 19  
420 6600

Toyota Selfossi  
Fossnesi 14  
480 8000



2018  
UMHVERFISVERBLAUN ATVINNULÍFSINS  
UMHVERFISFYRIRTÆKI ÁRSINS

Bíllinn í þessari auglýsingu endurspeglar ekki endilega þann búnað sem kann að vera tilgreindur. Fyrirvari við 7 ára ábyrgð: Ökutækinu skal viðhaldið samkvæmt vörulýsingu og leiðbeiningum framleiðandans og ber eigandi kostnaðinn við slíkt viðhald. Sé það ekki gert getur það valdið ógildingu ábyrgðar varðandi hluti sem þarfnast viðhalds. 7 ára ábyrgð gildir eingöngu um bíla sem fluttir eru inn af Toyota á Íslandi ehf. 12 mánaða vegaaðstoð fylgir öllum nýjum Toyota bílum. Birt með fyrirvara um villur.

Geitur:

# Nóg af sæði í hafrastöðinni

Nóg er til af frystu hafrasæði og geitabændur hvattir til að nýta sér það til að breikka ættarlínur og koma í veg fyrir skyldleikaræktun.

Geitfjárræktarfélagið hefur flest undanfarin ár tekið sæði úr höfrum í hafrastöð sinni á Hvanneyri og fryst til varðveislu.

„Alls voru sjö hafrar teknir á stöð á síðasta ári og voru það hafrar frá Háafelli, Eskiholti, Hrísakoti og Háhóli. Sæði var nýtt frá fjórum bæjum og er mikilvægt að fleiri nýti sér hafrastöðina,“ segir Brynjar Þór Vigfússon, formaður Geitfjárræktarfélags Íslands, aðspurður um gang mála í stöðinni.

## Góður banki myndast

Miklar kvaðir eru á flutningi geita milli svæða og því auðveldar sæðistaka til muna kynbætur á hinum smáa stofni. Stöðin var sett á laggirnar árið 2019 til að skjóta stöðum undir

söfnun sæðis, frystingu, nýtingu og langtíma varðveislu erfðæfnis íslenska geitastofnsins.

Í fyrra var tekið sæði í um 560 strá og segir Brynjar Þór augljóst að mikið magn sé til staðar fyrir áhugasama. „Allt sæði er djúpfrost og geymt og hefur myndast góður banki. Hefur á Háafelli verið reynt að sæða með yfir tíu ára gömlu sæði og var góður árangur af því,“ segir hann.

## Geitfjárbændur hvattir til að sæða

„Ráðgert er að sama snið verði á stöðinni áfram og eru geitabændur hvattir til að athuga hvort sæðingar henti. Þá sérstaklega í ljósi þess að breikka út ættarlínur sínar og forðast skyldleikaræktun,“ segir Brynjar og bætir við að árangur hafi því miður verið misjafn en nokkrir þó náð góðum árangri.

„Hins vegar er reynslan aðeins frá fáum búum og því ekki hægt að segja með fullnægjandi hætti hversu góður árangur er,“ segir hann enn fremur og minnir á að sæði sé bændum að kostnaðarlausu. /sá



Brynjar Þór Vigfússon.



Heilmikið er til af frystu hafrasæði og geitabændur hvattir til að nýta það til að breikka út ættarlínur og forðast skyldleikaræktun. Mynd / sá

## Leiðréttingar

Í grein um ræktunarbú ársins í hrossarækt sem birtist í síðasta tölublaði var ekki rétt greint frá hverjir væru aðstandendur ræktunarinnar á Þóroddsstöðum, en það eru þau Bjarni Bjarnason og Freyja Rós Haraldsdóttir. Beðist er velvirðingar á þessu.

Einnig var ranglega farið með mannanöfn sem birtust í greininni „Í hálfu öld á bak við borðið“. Sigurgeir Ísaksson var feðraður Ævarsson. Einnig var Páll Steinþórsson í greininni „Karlar í skúrum“ nefndur Páll Steindórsson í meginmáli. Beðist er velvirðingar á þessu. /þk & sp

## Fóðurblandan er nýr umboðsaðili RØ-KA mjólkurtanka á Íslandi



Nánari upplýsingar á [www.fodur.is](http://www.fodur.is) eða hafið samband við sölumann okkar fyrir ráðgjöf eða verðtilboð. Sími: 570 9820 • [oskar@fodur.is](mailto:oskar@fodur.is)



FB Reykjavík  
Kornagarðar 12  
570 9800

FB Selfoss  
Austurvegur 64 a  
570 9840

FB Hvalsóllur  
Duftþakstraut 1  
570 9850

[www.fodur.is](http://www.fodur.is)  
[fodur@fodur.is](mailto:fodur@fodur.is)



Ken Noda, forstjóri iFarm Iceland ehf., t.v., ásamt gestum sem heimsóttu plöntuverksmiðjuna í Helgúvík. Hann segir japönsku jarðarberin koma á markað í janúar nk. Myndir / Aðsendar

# Japanir ætla sér mikla hluti í ræktun á Íslandi

– Áform um hrísgrjónaræktun og sake-brugghús

Japanskt fyrirtæki hyggst bæta hrísgrjónarækt við jarðarberjaframleiðslu sína á Íslandi og brugga hér japanskt sake.

Japanska sprotafyrirtækið iFarm Iceland ræktar nú jarðarber í lóðréttri vatnsræktun í Græna iðngarðinum í Helgúvík. Í ár hefur framleiðslan numið um 70 kg á mánuði en áætlað er að auka hana í 500 kg á mánuði á næsta ári. Áform eru um að ræktunin verði í slíku magni að flytja megi jarðarberin út til kaupenda í helstu stórborgum heims.

Eingöngu eru ræktuð japönsk yrki og þau markaðssett undir vörumerkinu ICHI-GO, sem þýðir jarðarber á japönsku. Fyrstu jarðarberin úr japönsku ræktuninni voru kynnt í húsi Sjávarklasans sl. vor. Græni iðngarðurinn er í álsvæði sem áður var ætlað undir álver Norðurláls á iðnaðarsvæðinu í Bergvík og Helgúvík.

## ICHI-GO á íslenska og breska markaði í janúar

iFarm Iceland ehf., dótturfyrirtæki hins japansk-aljódlega fyrirtækis iFarm corp., var stofnað í nóvember árið 2022. Tilgangur fyrirtækisins er plöntuverksmiðjurekstur, framleiðsla og sala á landbúnaðarvörum og útflutningur þeirra.

Ken Noda, forstjóri iFarm Iceland ehf., segir Ísland vera fullkomið umhverfi fyrir nýsköpun í matvælakerfinu. „Við getum starfrækt sjálfbæra verksmiðju með endurnýjanlegri orku, og án losunar koldíoxíðs, með litlum tilkostnaði,“ segir Noda.

Fyrirtækið hefur m.a. kynnt jarðarberjaframleiðsluna með beinni nálgun; með því að gefa almenningi jarðarber, en litid er til þess að hugsanlegir viðskiptavinir hérlandis verði betri veitingastaðir og matvöruverslanir. Jafnframt er stefnt að útflutningi og þá horft til veitingastaða í Bretlandi.

„Við kynnum jarðarberin okkar á íslenskum og breskum mörkuðum í janúar 2025,“ segir Noda. Fengist hafi söluleyfi í september 2024. „Við viljum útvega hágæða jarðarber og gróðursettum því 5.000 nýjar plöntur af japönsku yrki um miðjan október,“ bætir hann við.

## Hrísgrjónarækt og sake-brugghús

Sömu leiðis eru uppi áform um að rækta hrísgrjón hér á landi og opna sake-brugghús. Noda segir næstu áskoron iFarm Iceland vera að rækta japönsk hrísgrjón í plöntuverksmiðjunni. „Við munum brugga



Græni iðngarðurinn er í Helgúvík.

## Próunin frá byrjun til uppskeru iFarm Inc.



japanskt sake úr íslensk-ræktuðu hrísgrjónunum og stefnum að því að selja japanskt sake sem bruggað verður á Íslandi,“ upplýsir hann.

Þá hafa verið uppi hugmyndir um að hefja ræktun wasabi hérlandis til útflutnings og hafa staðið yfir ræktunartilraunir í Japan á árinu tengdar því verkefni. Jafnframt hefur verið rætt að opna sushi-veitingastað hér á landi þar sem íslenskt sjávarfang og japönsk hrísgrjón væru í öndvegi. Noda segir þó engar ákvarðanir hafa verið teknar um ræktun japanskt wasabi enn sem komið er.

## Fyrst til að rækta japönsk jarðarber í Evrópu

iFarm Iceland ehf. var stofnað í nóvember árið 2022. Tilgangur fyrirtækisins er plöntuverksmiðjurekstur, framleiðsla og sala á landbúnaðarvörum og útflutningur landbúnaðarvöru.

Í viðskiptaáætlun iFarm Iceland fyrir árið 2025 kemur fram að með plöntuverksmiðju sé unnt að rækta í stöðugu umhverfi allt árið um kring og þannig skapa reglulegt framboð vöru í hæsta gæðaflokki ásamt því að stuðla að matvælaöryggi.

Ástæða þess að framleiðslunni sé valinn staður á Íslandi sé gnæð

vatns, hreint loft og náttúruleg orka. Ræktunin er gervigreindarstýrð, notaður er kolefnisrafall og UVB-LED-birta í stað varnarefna.

Japönsk jarðarberjarkrki eru sögð notuð þar sem þau hafi verið þróuð mjög nákvæmlega til að gera þau sem lífvænlegust. iFarm Iceland segist vera fyrsta fyrirtækið til að rækta japönsk jarðarber í Evrópu.

## Stórneytendur jarðarberja

iFarm (iFarm corp.) er í grunninn japanskt, en nú alþjóðlegt fyrirtæki, sem þróar hugbúnað og vélbúnað fyrir lóðrétta búskap og vatnsræktun. Tæknin er notuð til sjálfvirkar, varnarefnalausrar ræktunar á salati, jarðarberjum, kryddjurtum og sprettum. Um er að ræða lóðrétta vatnsræktun sem hámarkar þéttleika plantna og orkusparnað, með lágmarks mannafla.

Japanir eru stórneytendur á ferskum jarðarberjum. Þar í landi eru framleidd um 160 þúsund tonn af þeim árlega og eru Japanir í 11. sæti yfir stærstu framleiðendur jarðarberja á heimsvísu, með um 1,7% alþjóðlega markaðshlutdeild. Jarðarberjarkrki í ræktun í Japan eru um 300 talsins eða um helmingur allra jarðarberjarkrja á jörðinni, að sögn iFarm. /sá



**LANDSHÚS**  
Síðan 2013

**ÍSLENSK HÚS - SÉRHÖNNUÐ  
FYRIR ÍSLENSKAR AÐSTÆÐUR**

## FOSSAR EINBÝLISHÚS

Uppfylla alla staðla sem íbúðarhús í þéttbýli og dreifbýli. Húsin koma í 5 grunnstærðum, frá 101fm – 210fm, með eða án bílskúrs. Allar gerðirnar eru stækkanlegar að vild.



Foss nr. 4 – Einbýlishús (180fm)

**EFLA**

Efla verkfræðistofa sér um tæknilega hönnun á húsunum okkar samkvæmt íslenskri byggingar-löggjöf.

## KLETTAR HEILSÁRSHÚS

**Klettur** eru sterkbyggð hefðbundin timburgrindarhús með rúmgóðu svefnlofti. Húsin afhendast ósamsett, að hluta í forsmíðuðum einingum og að hluta sem forsmíðuð efni. Uppsetning húsa er afar fljótleg.

**Vorþantanið hafnar á öllum húsunum okkar Tryggðu þér pláss!**

### UPPSETNINGARTEYMI

Vísun á vana uppsetningaraðila með mikla reynslu af húsunum okkar.

### EININGAKERFIÐ - Með hagkvæmni að leiðarljósi

Öll húsin okkar eru útfærð í einingakerfi Landshúsa, sem er íslensk hönnun. Einingakerfið okkar hefur undanfarið ár fengið afar góðar viðtökur og hafa húsin okkar risið um allt land með góðum árangri.

Húsið á myndinni er af gerðinni **Klettur 80** sem reist var 2019 á Vesturlandi.

## JÖKLAR GESTAHÚS

Henta vel sem gestahús, starfsmannahús, auka herbergi, heimaskrifstofa eða sem útleigueining í ferðaþjónustu. Grunnstærð er 24,3fm og er stækkanleg að vild.



Jöklar Flat



Jöklar Burst



Jöklar íslensku húsin



Húsin okkar má finna víða um land

**STYRKUR - HAGKVÆMNI - HÖNNUN**

Landshús - Sími 553 1550 - [www.landshus.is](http://www.landshus.is)

Öll verð má finna á heimasíðu okkar



**LANDSHÚS**

Síðan 2013

# Bændablaðið

Bændablaðið kemur út 23 sinnum á ári. Upplýsingar um dreifingarstaði er að finna á vef Bændablaðsins: [www.bbl.is](http://www.bbl.is) Lesendur geta einnig gerst áskrifendur að blaðinu og fengið það sent heim í pósti gegn greiðslu burðargjalds. Árgangurinn (23. tölublað) kostar kr. 17.500 með vsk. Ársáskrift fyrir eldri borgara og öryrkja kostar kr. 13.900 með vsk.

Heimilisfang: Bændablaðið, Borgartún 25, 4. hæð - 105 Reykjavík.  
Sími: 563 0300 – Kt: 631294-2279  
Útgefandi: Bændasamtök Íslands.

Ritstjóri: Guðrún Hulda Pálsdóttir (ábm.) [guðrunhulda@bondi.is](mailto:guðrunhulda@bondi.is) – Sími: 563 0300 – Blaðamenn: – Ástvaldur Lárusson [astvaldur@bondi.is](mailto:astvaldur@bondi.is) – Hulda Finnsdóttir [hulda@bondi.is](mailto:hulda@bondi.is)  
Sigrún Pétursdóttir [sigrunpeturs@bondi.is](mailto:sigrunpeturs@bondi.is) – Sigurður Már Harðarson [smh@bondi.is](mailto:smh@bondi.is) – Steinunn Ásmundsdóttir [steinunn@bondi.is](mailto:steinunn@bondi.is)

Auglýsingastjóri: Þórdís Una Gunnarsdóttir [thordis@bondi.is](mailto:thordis@bondi.is) – Sími: 866 3855

Netfang auglýsinga: [thordis@bondi.is](mailto:thordis@bondi.is) – Vefur blaðsins: [www.bbl.is](http://www.bbl.is) – Netfang blaðsins: (fréttir og annað efni) er [bbl@bondi.is](mailto:bbl@bondi.is)

Frágangur fyrir prentun: Sigrún Pétursdóttir – Prentun: Landsprent ehf. – Upplag: 80.000 – Dreifing: Landsprent og Íslandspóstur. ISSN 1025-5621

## Fæðuöryggi og matvælaöryggi

Hugtökunum fæðuöryggi og matvælaöryggi ætti ekki rugla saman. Þau hafa ólíka merkingu, rétt eins og hugtökin umhverfisvernd og sjálfbærni eða veður og loftslag.

Hugtakið fæðuöryggi (*e. food security*) var notað á opinberum vettvangi árið 1974. Matvæla- og landbúnaðarstofnun Sameinuðu þjóðanna (FAO) og Alþjóðamatvælastofnunin (WFP) komu þá fram með skilgreiningu á hugtakinu sem trygging þess að allt fólk hafi aðgang að nægu magni af grunnmatvælu til að viðhalda heilbrigðu lífi. Á svipuðum tíma hóf Alþjóðaheilbrigðismálastofnunin (WHO) umfjöllun um matvælaöryggi (*e. food safety*) sem heilsufarsmál.

Skilgreining fæðuöryggis hefur þróast með tímanum og tekið mið af framboði af matvælu, gæðum þess og sjálfbærni. Í dag er fæðuöryggi til staðar þegar allt fólk hefur ávallt raunverulegan og efnahagslegan aðgang að nægum og öruggum matvælu til að uppfylla næringarþarfir sínar með frjálsum fæðuvæði, til að geta lifað virku og heilsusamlegu lífi.

Í þessu samhengi er einnig vert að nefna hugtakið fæðusjálfsstöði (*e. food independency*) en það hefur verið útskýrt sem sú geta til að framleiða innanlands þá fæðu sem dugar til að uppfylla þarfir viðkomandi þjóðar.

„... brýnt að bæði hugtökin séu tekin til gagnerrar umræðu en ekki blandað saman ...“

Árið 2021 gaf LbhÍ út gott yfirlit yfir stöðu fæðuöryggis. Þar segir að Ísland sé í þeirri stöðu að geta framleitt fæðu langt fram yfir það sem þarf til að hafa fullt fæðusjálfsstöði, en engu að síður séum við meðal þeirra landa sem flytur inn hvað hæst hlutfall af sinni fæðu. Þetta kemur til vegna þess að við flytjum út mikinn fisk en flytjum inn þann mat sem þarf til að skapa okkar takmarkar okkur til að skapa hér. Við getum aflað okkur próteins en áskoranir okkar felast í framleiðslu á kolvetnum til manneldis. „Í sumum tilfellum er þó innflutningur matvöru óbeinn stuðningur við lága staðla í umhverfismálum, hreinlæti, heilbrigði og dýravelferð, léleg kjör og aðbúnað bænda og landbúnaðarverkfólks.“ segir í niðurstöðum skýrslunnar.

Fæðuöryggi á Íslandi er, sem og í flestöldum löndum, að einhverju leyti háð utanaðkomandi aðföngum, svo sem eldsneyti, áburði og fódurhræfni. Þannig getur fæðuöryggi verið ógnað vegna hræringa í alþjóðamálum, eins og við urðum vör við þegar heimsmarkaðsverð á áburði og korni hækkaði upp yfir öllu valdi, sem varð til þess að ríkið þurfti að stíga inn með afgerandi hætti svo hægt yrði að viðhalda eðlilegri búvöruframleiðslu. Það var fæðuöryggismálefni. Verkefni okkar er því að leitast eftir því að vera minna háð utanaðkomandi aðföngum. Framfarir hafa orðið á því sviði á allra síðustu árum. Dæmi um það er átak í kornrækt, en í fyrrnefndri skýrslu var sá þáttur fæðuöflunar hér á landi nefndur sem vannýttur möguleiki. Önnur tækifæri til að auka fæðuöryggi landsins blasa við þegar horft er til tækniframfarar og betri nýtingu auðlinda.

Fæðuöryggi ætti ekki að flækja saman við hugtakið matvælaöryggi. Á meðan fæðuöryggi snýst um að hafa aðgang að nægum matvælu beinist matvælaöryggi að því að tryggja að matvælin sjálf valdi neytendum ekki heilsutjóni, heldur séu örugg og heilnæm. Að tryggja matvælaöryggi felur í sér að koma í veg fyrir að sykklar og bakteríur berist í matvæli á einn eða annan hátt, t.d. með því að gæta að geymslu matvælna og hreinlæti í matargerð. Þannig eru tilfelli e.coli-smita hjá leikskólabörnum í Reykjavík í síðustu viku á málefnasviði matvælaöryggis, ekki fæðuöryggis. Rétt meðhöndlun matvæla var þar lykilatriði.

Allt okkar matvælaerfi, frá frumframleiðslu að matreiðslu, þarf að vera þannig úr garði gert að fólk hér á landi hafi öruggt aðgengi að fæðu og að maturinn sé öruggur til neyslu. Því er brýnt að bæði fæðuöryggi og matvælaöryggi séu tekin til gagnerrar umræðu en ekki blandað saman.

Guðrún Hulda Pálsdóttir ritstjóri.



## Fjárstuðningur skilar árangri í kornrækt

Erfðarannsóknir í íslenskri kornrækt sækja í sig veðrið um þessar mundir, ekki síst fyrir tilstuðlan nýlegs ríkisstyrks sem á að renna stöðum undir kornrækt í landinu.

Á alþjóðlegri byggerfðafræðiráðstefnu, sem haldin var í Argentínu í októberlok, vakti framlag íslenskra vísindamanna frá Landbúnaðarháskóla Íslands (LbhÍ) talsverða athygli. Á ráðstefnunni, sem haldin hefur verið reglulega í hálfu öld, koma saman helstu byggerfðaræðingar heims. Þar eru kynntar nýjustu niðurstöður rannsókna og vísindafólk ber saman bækur sínar.

Meginframlag Íslands á ráðstefnunni var kynning á frumniðurstöðum rannsóknarverkefnisins „Erfðaleg aðlögun byggis að krefjandi umhverfisáðstæðum“ sem styrkt er af Rannsóknasjóði. Egill Gautason, lektor við LbhÍ, stýrir verkefninu en að því koma Anna G. Þórðardóttir doktorsnemi, Gunnhildur Gísladóttir, aðstoðarmaður í rannsóknum, og einnig Hrannar S. Hilmarsson, tilraunastjóri LbhÍ. Anna flutti fyrirlestur á ráðstefnunni, sem telst mikill heiður, og vakti hann mikla athygli. Þá var Gunnhildur með veggspjald tengt sínu verkefni og Egill kynnti aðferðafræði og rannsóknir í tengslum við kynbótaspár í plöntukynbótaverkefninu Völu.

### Áhugi á íslensku rannsóknunum

Íslenski hópurinn sagði greinilegt að erfðamengjaúrval væri að ryðja sér til rúms í byggkynbótum og skýr merki um það á ráðstefnunni að æ fleiri vísindamenn og kynbótafyrirtæki eru að færa athygli sína af einstökum genum yfir á kynbótaspár sem byggja á erfðagreiningum. Ísland sé að taka þátt í þeim straumhvörfum.

Erlendir kynbótfræðingar voru áhugasamir um samstarf við Ísland í kynbótum, og að prófa sínar kynbótalínur og yrki á Íslandi. Verkefnið sem Anna kynnti í Argentínu byggir á grunni langs samstarfs milli Íslands og Svíþjóðar fyrir tilstuðlan Þorsteins Tómassonar, sérstaklega þó milli Jónatans Hermannssonar og sænska kynbótfræðingsins Lars Gradin, um byggtílaunir í báðum löndum á sænsku og íslensku byggi, víxlunum og gerð nýrra einstaklinga. Segja má að úr hafi spröttið stórmerkleig

gagnasöfn beggja vegna ála og verkefnið ekki síst að sameina þau.

Það sem vakti mesta athygli er að notaðar eru í verkefninu aðferðir dýrakynbóta í plöntukynbótunum. „Við erum að kynna til leiks aðferðir til plöntukynbóta sem eru kannski þekktari í dýrakynbótum. Það vekur athygli að bakgrunnur minn er í dýrakynbótum og að ég noti þá aðferðafræði við plöntukynbætur. Hún virðist alveg hugsanlega geta virkað og er spennandi. Þótt aðferðin hafi verið þekkt í mörg ár er hér verið að beita henni á nýjan hátt,“ segir hún.

Aðferðin gagnast til að prófa sama einstakling í tveimur löndum og fá skýra mynd af hversu mikil áhrif ræktunarskilyrði í hvoru landi hafa. Markmiðið sé að leita eftir einstaklingum sem skili meiri uppskeru við íslenskar aðstæður en sænskar.

### Áherslubreytingar í kynbótastarfi

Kynning Gunnhildar var á frumniðurstöðum úr mastersverkefni sem hófst í haust. Hún skoðar sérstaklega uppruna íslenska byggsins, hversu blandaður stofninn er við aðra stofna og hvernig hann hefur aðlagð sig að íslenskum aðstæðum. Hún upplýsir að nokkrar breytingar séu að verða á áherslum í kynbótastarfinu. „Við erum komin á kjörstað með flýti og erum að fara að leggja meiri áherslu á að rækta frekar fyrir eiginleikum sem snúa að gæðum kornsins. Úrval fyrir flýti með áherslu á skriðdag virðist hafa skilað miklum árangri, en nú teljum við að stofninn sé nálægt kjörgildi þegar kemur að skriðdegi. Frekara kynbótastarf mun snúa að því að auka uppskeru, rúmþyngd og þroska,“ útskýrir Gunnhildur. Mikill áhugi erlendrar vísindamanna sé á starfinu.

### Stuðningurinn skiptir sköpum

Egill segir ótvírætt að styrkur matvælaráðuneytisins til eflingar kornræktar hafi skilað árangri.

„Það stærsta er náttúrulega að kynbætarnar séu fjármagnaðar. Nú er hópur fólks að vinna í kynbótum, sem breytir miklu.“

Hvað varði stuðning matvælaráðuneytisins við kornrækt hafi fjárfestingarstuðningurinn sem var greiddur út í sumar, og mikil ásókn var í, skilað sér í stóruauginni þurrketu í landinu, með uppbyggingu í

Eyjafirði, Þingeyjarsýslu, á Flatey í A-Skaftafellssýslu svo dæmi séu tekin. „Ég held að það muni alveg skipta sköpum að auka þurrketu og geymslugetu með sílóum. Þegar fram líða stundir geri ég ráð fyrir að verði fjárfest í flutningsgetu, sem sagt vögnum til að flytja korn til þessara stöðva og til kaupenda. Þetta er gríðarlega jákvætt, þessi útkoma sem er strax búin að raungerast á þessum skamma tíma. Bændur voru líka tilbúnir til að bregðast við. Það er augljóst hvað þeir voru snöggir að fara í þessa uppbyggingu,“ segir Egill.

### Samtal við fagræð bænda

Hrannar situr í stýrningunni um útgáfu yrkja, nöfn þeirra og kynbótamarkmið.

„Eins og er eru þeir eiginleikar sem við kynbætum fyrir,“ útskýrir hann. „Það er uppskera, þurrefni við skurd og rúmþyngd. Þessir eiginleikar eru allir hagrænar fyrir bændur og skipta þess vegna miklu máli. Þrátt fyrir að þetta séu aðeins þessir þrjú eiginleikar erum við að safna gögnum um margfalt fleiri eiginleika sem við getum bætt við kynbótamarkmiðin hvenær sem er. Það getur t.d. verið stráhæð eða hálm-magn, strástyrkur eða sjúkdómsþol. Hvenær og hvort eigi að bæta þessu við kynbótamarkmiðin þyrfti að gerast í samtali við bændur. Sem eru svo á endanum þeir sem rækta kornið. Það væri augljós ávinningur af því að koma upp formlegu samtali við ræktendur,“ segir hann.

Meiningin sé að hefja samtal við fagræð bænda um markmiðin, enda forgangsatríði að gæta hagsmuna þeirra.

### Uppskera að aukast á Íslandi

Athygli vekur að uppskera er að aukast á Íslandi, en víða er uppskera að dragast saman vegna loftslagsbreytinga. Þá er uppskera byggis á Íslandi ekki lítil í samanburði við mörg lönd, t.d. Vestur-Ástralíu. Byggupskera á Íslandi er í kringum 3 tonn að meðaltali og hefur farið hækkanði. Hún er sambærileg meðaltalsuppskeru í heiminum.

Í ljós kemur að íslenskir bændur nota nú langmest af íslensku yrkjunum Kriú og Smyrli. Hrannar segir augljóst að þau komi betur út en erlend yrki, m.a. í þeim veðurfarslegu aðstæðum sem voru sl. sumar. Ekki liggur enn fyrir hver kornuppskera ársins var. /ghp-á

DeLaval

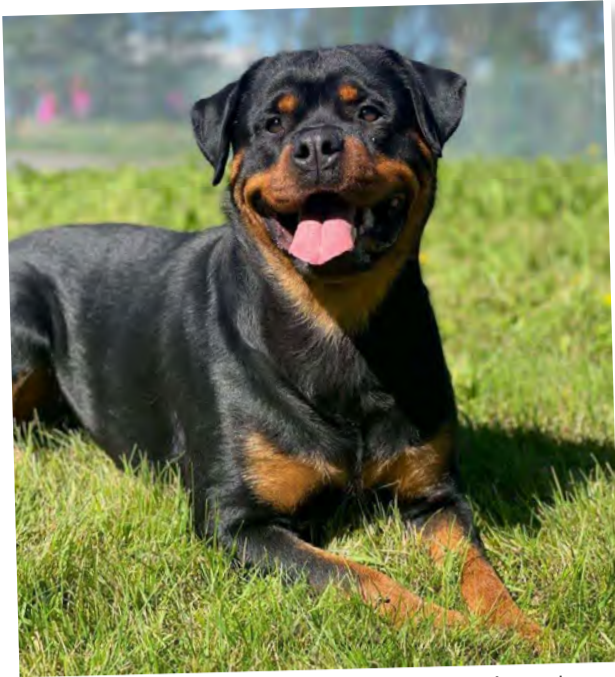
Ekki láta smákálfum verða kalt



15% afsláttur af kálfaábreiðum

Tilboðið gildir frá 7. nóv. til 21. nóv.

Bústólpi



Arya er afar blíð, barngóð og elskar fjölskylduna sína meira en allt. Væmin og gefur frá sér ofboðslega mikla ást. Á sama tíma er hún algjör trúður og mjög mikil brussa.



Vaskur er eins árs blendingur sem átti að vera mikill smalahundur en gerir helst gagn í að taglsnyrta hrossin og elta ketti nágrannanna ásamt því að dreifa lífrænum áburði um alla garða úmbeðið. Hans uppáhaldsfæða er allt sem hann má ekki éta eins og framlengingarsnúður, finir skór, spýtur og sjálfdaugar gæsir. Hann þarf bæði mikla hreyfingu en líka vitsmunalegar áskoranir, eitthvað sem reynist okkur báðum erfitt. Með honum á myndinni er gamla tikin á bænum, hún Grýla, sem hefur hann í stífu uppeldi. Grýla er undan hinum fræga Elvis frá Flögu sem vann helst til afreka að fjölga sér af eldmóð.



Kubbur er rólegur og yfirvegaður labradorblendingur, mikill matgæðingur, ofboðslega ljúfur og gerir engum mein. Þóir ekki ókunnuga bíla og lætur vel í sér heyra nálgist þeir hans svæði. Elskar spjall, athygli og hvers kyns strokur og klapp og kælandi baðferðir á heitum dögum.



Við félagarnir höfum unnið saman í tvö ár og gengið hefur á ýmsu. Max er mjög áhugasamur við að hemja kórónu sköpunarverksins, íslensku sauðkindina, og á það til að loka eyrunum fyrir orði bóndans. En okkur félögum miðar áfram og við horfum bjartsýnir fram á veginn um áframhaldandi samstarf.



Kvika, öðru nafni Flúffmaster, er tólf ára Border Collie. Hún er tamin fjárhundur en þegar hún kemst í að smala kúm þykir henni gefast best að hoppa fyrir framan þær. Á efri árum vill hún þó helst lúra í sófa.



Doppa hefur gaman af smalamenskum og að hitta góða vini. „Einn þeirra er fyrrverandi forsætisráðherra sem var svo elskulegur að hjálpa mér að smala kindunum mínum. Við eigum sameiginleg áhugamál sem er íslenskur landbúnaður, hreint og ómengað íslenskt kjöt.“



Hera Sigfús heldur að hún sé eilífðartáningur sem aldrei þurfi að fullorðnast. Hún er með eindæmum heymarlítill oft og tíðum og mjög sjálfstæð. Meðfærilegt sjálfstæði myndi ég telja til kosta góðs smalahunds en þessi valkvæða heym hennar og mikli sjálfstæði vilji gerir það að verkum að tæplega fellur hún í þann flokk. Óstýriláta hún er þó alltaf (oftast) skemmtileg og tekur alltaf við bita með dillandi rófu af gleði.

## Vísna hornið

**Haraldur frá Kambi** var þekktur, hann orti eitt sinn:

*Nú fer ég að lesa lög  
og læra um svik og hrekki,  
því lítið gagnar höndin hög  
og heiðarleikinn ekki.*

Bókin *Morgungolan svala svalar* dregur nafn sitt af vísu **Puru í Garði**:

*Morgungolan svala svalar,  
syndugum hugsunum.  
Sínu máli talan talar,  
talan úr buxunum.*

Vísuna orti Þóra þegar hún gætti Lystigarðsins á Akureyri en sagan segir að hún hafi fundið bælt gras í runna og tölu af buxnaklauf.

**Indriði Helgason**, rafvirkja-meistari á Akureyri, orti þessa á 90 ára afmælinu.

*Eitt það vita allir menn  
að endirinn er ráðinn.  
Karlinn veit að kemur senn  
kortslútning á þráðinn.*

Um áhugamál sín orti Indriði:

*Lokaskrefin lítil met  
lífs við ystu gjögur  
ef ég lesið ekki get  
Íslendingasögur.*

**Sveinn frá Elivogum** var kunnur á sinni tíð og þótti niðskældinn. Sagt er að móðir hans hafi ort:

*Gættu þess að guð er einn,  
gáfurnar er léði.  
Ef þú yrkir svona Sveinn,  
sál þín er í veði.*

Hins vegar orti Sveinn líka margt annað en skammarvísur.

*Blunds af dýnum drótt er leyst,  
deyfðum týna allir.  
Allt mér sýnist endurreist,  
einnig mínar hallir.*

Þessa orti Sveinn í sínum raunum:

*Ekki mér um æviskeið,  
oftar byggji hallir.  
Hrundir eru á langri leið,  
loftkastalar allir.*

Sagt er að einu sinni hafi ungur oflátí verið með svívirðingar í garð Sveins og fékk þessa:

*Hafðu ungur hóf við Svein,  
hreyfðu ei þungum nótum,  
eiturþrunginn á hann flein,  
undir tungurótum.*

Nú er pólitíkin allsráðandi og hefur auðvitað ætíð verið. **Björn Sigvaldason** orti 1971:

*Víðreisnin er fallin frá,  
fagnar þjóð að vonum,  
ef ekki bregðast heitin hjá  
Hannibal og sonum.*

**Karl Kristjánsson** orti þessa sléttubandavísu um Jón frá Akri:

*Akrahöldur staupastór  
stýrir málaþingum.  
Vakra öldu boðnar bjór  
brýtur manninn kringum.*

**Jón Hermannsson**, bóndi á Högnastöðum, orti nýlega.

*Einhvern veginn á mér finn  
að enn mun styrkjast Klausturlíðið  
því Gunnar Bragi gapuxinn  
gengur keikur inn á sviðið*

**Umsjón: Magnús Halldórsson**  
mhalldorsson0610@gmail.com

# Besti vinur bóndans

Góður vinnuhundur eru bændum gulls ígildi enda gegna þeir oft mikilvægu hlutverki í búskapnum. Samband hunds og eiganda getur verið afskaplega gjöfult, hrifandi og undarlegt í senn. Því hefur gjarnan verið slegið fram að hundum svipi til eiganda síns, hvort sem er í útliti eða háttum. Hér má sjá úrval frambærilegra sveitahunda sem lesendur geta skemmt sér við að tengja mögulegum eiganda. Gangi ykkur vel.

/sp



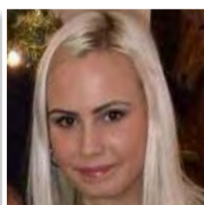
Sigurbjörg Ottesen, nautgripa- og sauðfjárbóndi.



Eydís Rós Eyglóardóttir, kjúklíngabóndi.



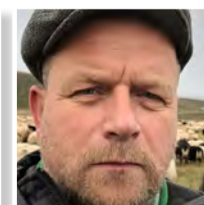
Reynir Atli Jónsson, hrossabóndi.



Stella Sólveig Pálmarsdóttir, hrossabóndi.



Jóna Björg Hlöðversdóttir, nautgripabóndi.



Þórarinn Ingi Pétursson, sauðfjárbóndi.



Monika Björk Hjálmarsdóttir, sauðfjárbóndi.

Vinnumarkaður:

# Nýtt merki vottar gott starfsmannahald

Friðheimar eru í samstarfi við Bárúna, stéttarfélag, að innleiða nýtt merki, Í lagi, sem ætlað er að votta að starfsmenn fyrirtækja hafi kjarasamninga við stéttarfélag. Merkið er að danskri fyrirmynd.

Á málþingi á degi landbúnaðarins kom fram hjá Halldóra S. Sveinsdóttur, formanni Bárúnnar, stéttarfélags, að Bárúna hefði undanfarið unnið með garðyrkjubændum í Friðheimum að merki sem nefnist Í lagi. Þetta væri hugmynd sem kæmi frá Danmörku og lýsti því að starfsfólk á viðkomandi stað hefði kjarasamning og að hugað væri vel að því launafólki.

## Unnið með bændum í Sölufélagi garðyrkjumanna

Hugmyndin að innleiðingu slíks merkis á Íslandi er upprunnin í Friðheimum í Reykholti. Knútur Rafn Ármann í Friðheimum segir verkefnið búið að vera í vinnslu um allnokkurt skeið og til standi að koma merkinu í umferð síðar í vetur. Hópur bænda innan Sölufélags garðyrkjumanna muni taka merkið upp þegar undirbúningsvinnu sé að fullu lokið, en hún felur meðal annars í sér gerð gæðahandbóka innan viðkomandi fyrirtækja.

„Merkið er hugsað sem jákvæður hvati til fyrirtækja og verkalýðsfélaga – að búa til jákvætt samtal þessara aðila með hvatningu,“ segir Knútur. Hugsunin sé að fyrirtæki geti haft vottun um að hugað sé vel að starfsfólki og það sé, ásamt fleiri þáttum, jákvætt að neytandinn geti valið sér vöru sem hafi slíka vottun, auk þess sem það styrki innlenda framleiðslu gagnvart innfluttri vöru. ASÍ hefur einnig lagt verkefninu lið.

## Undirbúningi að ljúka og merkið í samþykktarferli

„Fyrirmyndin kemur frá Dan-



Í lagi er byggt á danska OK-merkinu. Mynd / Ok-maerket.dk

mörku,“ segir Halldóra. „Það sem við erum að tala um er að fyrirtæki fær þetta merki ef það hefur kjarasamning við viðkomandi stéttarfélag. Hér erum við að þekja 90% markaðarins með kjarasamningum,“ útskýrir hún. Fyrirtækin geti þannig merkt vörur sínar með Í lagi, til glöggvunar fyrir neytendur.

„Hugmyndin er að við samþykkjum að fyrirtækin séu að fara eftir kjarasamningum og að greiða rétt laun og þá fá þau stimpilinn Í lagi. Þetta hefur verið samvinnuverkefni okkar og Friðheima eingöngu enn þá. Friðheimar eru svo að vinna í baklandi garðyrkjubænda,“ segir hún enn fremur. Undirbúningi sé nánast lokið en merkið hafi ekki verið formlega samþykkt enn sem komið er.

## Danir notað OK-merki í mörg ár

Danska OK-merkið er líklega fyrirmynd Í lagi-merkisins. Það hefur verið allmörg ár í umferð og er sameiginlegt áttak um 65 danska verkalýðsfélaga. Merkið á að tryggja öryggi til mannsæmandi launa skv. kjarasamningi, orlofs og fæðingarorlofs. Um 1,3 milljónir launafólks í Danmörku munu vera undir OK-merkinu. /sá



Jakob K. Kristjánsson, skógarbóndi frá Hóli í Hvammssveit í Dalabyggð, með ungar Hryms-trjáplöntur. Mynd / smh

Skógrækt:

# Stórtæk ræktun á Hrym í Búðardal

Ræktunarstöð fyrir lerkitegundina Hrym hefur verið stofnsett í Búðardal þar sem byrjað er að framleiða plöntur frá stiklingum, en samhlíða verður reist fræhóll til að auka framboð enn frekar á þessari eftirsóttu trjátegund.

Hópur skógarbænda og fyrirtækja stendur á bak við verkefnið, sem felst í að byggja upp stórtæka ræktun á þessari lerkitegund.

Hrymur er einkar hentugur til skógræktar á þeim svæðum á Íslandi þar sem miklir umhlyppingar eru, auk þess sem hann þykir afar öflugur við kolefnisbindingu.

## Ætla að tryggja framboð næstu árin

Að sögn Jakobs K. Kristjánssonar, skógarbónda á Hóli í Hvammssveit í Dalabyggð, eru nokkrir skógarbændur af nálægum svæðum þátttakendur í verkefninu, auk fagfólks. „Þar sem við erum sjálfir skógarbændur, þá höfum við hugsað okkur að byrja næsta vor á að byggja upp akra, eða stór beð með Hrymstiklingamæðrum til að tryggja framboð af góðum stiklingum næstu árin. Síðan hugsum við að nota helminginn af framleiðslunni til að byrja með í eigin skógrækt en selja hitt til að byrja að afla tekna fyrir verkefnið.“

Hann útskýrir að Hrymur sé lerkiblendingur og svipaðar tegundir séu talsvert notaðar í skógrækt í Kanada, Kína og í Evrópu. En jafnvel á svæðum þar sem hægt sé að ná nægilegum árvissum fræproska þá sé náttúruleg kynblöndun flókin og erfið. Ekki sé heldur hægt að nota fræ frá fullvöxnum trjám því blendingsþrótturinn glatist í fræjum næstu kynslóðar. Fjölgun frá stiklingum eða með frumrækt sé einnig snúin, enda þurfi til þess sérhæfða kunnáttu, aðstöðu og tækjabúnað.

„Við förum samt þá leið að fjölga Hrym frá stiklingum, enda hafði Rakel Jónsdóttir gert tilraunir með það hjá Skógræktinni sem sýndi fram á að það væri vel gerlegt, en vandast,“ segir Jakob og bætir við að til mikils sé að vinna því talið sé að eftirspurn sé á bilinu tvær til þrjár milljónir trjáplanta á ári hverju. Við stefnum á að framleiða að minnsta



Sjö ára Hrymur í haga í Dölunum.

kosti 5–10 þúsund plöntur á næsta ári, sem yrði hægt að planta út í júní til september.“

## Fræframleiðsla Skógræktarinnar minnkar

„Framleiðsla Skógræktarinnar frá fræi hefur farið minnkandi, en aðeins 12 þúsund plöntur voru í boði á þessu ári og á því næsta verður engin planta í boði frá þeim,“ heldur Jakob áfram.

„Fræplöntur Skógræktarinnar eru farnar að ganga úr sér og blómgunin farið minnkandi síðustu ár. Þar sem Hrymur er kynblendingur af rússalerki og evrópulerki þurfa bæði afbrigðin að blómgast á líka vel og á sama tíma – svo þarf að víxlfjögga handvirkt á milli og það er bara nokkurra daga gluggi á vorin. Síðasta vor misförst blómgunin hjá þeim, eða var ekki á sama tíma, þannig að víxlfjöggunin tókst ekki. Þess vegna verður ekkert Hrym-fræ í boði næsta vor.“

## Myndar sjaldan fræ á Íslandi

Jakob segir að lerki myndi ekki, eða afar sjaldan, fræ við íslenskar aðstæður þó svo að það vaxi svona vel á Íslandi. „Til að svo geti orðið er nauðsynlegt að hafa fræplönturnar í gróðurhúsi og stýra aðstæðum. Við ætlum samt að láta reyna á það. Nýjar fræplöntur eru valdar og ágræddar á stofn eldri öflugri planta – þetta er



Stiklingaræktun er sú leið sem skógarbændurnir ætla að fara til að geta boðið upp á þessa eftirsóttu trjáplöntu.

allt nokkur nákvæmnisvinna og síðan tekur að minnsta kosti 5–7 ár þar til nýjar fræplöntur byrja að mynda fræ í einhverjum mæli. Svo þetta er heldur ekki neitt einfalt mál og líka kostnaðarsamt,“ segir Jakob.

Hann segir að ekki sé farið að selja neitt úr tilraunaframleiðslunni, þó hún hafi heppnast nokkuð vel. „Það er enn þá óvissa hversu gott árangurshlutfallið verður – það er hlutfall stiklinga sem mynda rætur – svo við þurfum að skala þetta upp núna í vetur. Við byrjum að klippa stiklinga af fullum krafti næstu vikurnar og setja af stað,“ segir hann og bætir við að það taki um 6–8 mánuði í uppeldi áður en planta telst söluhæf.

Að klippa stiklinga og setja ræktun af stað taki um einn mánuð, ræting um þrjá til fjóra mánuði og áframræktun í stærri bökkum um tvo til þrjá mánuði áður en komið sé að aðlögun úti sem taki um hálfan til einn mánuð.

„Það er samt gott að þetta ferli er nánast óháð árstíma, nema síðasta skrefið um útiádlögun. Ef tíminn passar ekki við íslenska sumarið þá er hægt að stýra því og setja plönturnar í dvalarástand yfir hluta úr vetri og vekja þær svo næsta vor. Þannig að ef við höfum nægan aðgang að stiklingum af ungun tveggja til fimm ára plöntum, þá er hægt að keyra að minnsta kosti tvær lotur á ári á sama búnaði og aðstöðu.“ /smh

## Toppurinn í dælum er frá JUNG PUMPEN



Eigum til Jung dælur á lager.

- Brunndælur
- Skolpdælur
- Stýringar

Frekari upplýsingar á [www.set.is](http://www.set.is)



Set ehf • Röraframleiðsla • Selfossi Vöruhús • Klettagörðum

Sími: 480 2700  
Netfang: [sala@set.is](mailto:sala@set.is)  
[www.set.is](http://www.set.is)



Jung Pumpen var stofnað í Steinhagen í Þýskalandi árið 1924 og hafa framleitt hágæða dælur alla tíð.



# ODDVITAR MIÐFLOKKSINS



Bergþór Ólason

Suðvesturkjördæmi



Sigríður Andersen

Reykjavíkurborgkjördæmi norður



Karl Gauti Hjaltason

Suðurkjördæmi



Ingibjörg Davíðsdóttir

Norðvesturkjördæmi



Snorri Másson

Reykjavíkurborgkjördæmi suður



Sigmundur Davíð Gunnlaugsson

Norðausturkjördæmi

ÁFRAM ÍSLAND  
MIÐFLOKKURINN





Ærin á myndinni er Lokkaprúð 22-886 á Þorgautsstöðum 2, Hvítársíðu. Hún reiknast 94 prósent af feldfjarrættum.

## Skipulega haldið utan um feldfjarrækt í Fjárvis

Nýverið bárust tíðindi af því að verið væri að setja inn upplýsingar um feldfé í Fjárvis, skýrsluhaldsforritið í sauðfjarrækt, en þar hefur ekki fyrr verið haldið skipulega utan um þessa ræktun.

Að sögn Árna Brynjars Bragasonar, ráðunautar hjá Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins, er með ræktun á feldfé sóst eftir ákveðnum feldeiginleikum hjá íslensku fé, það sé jafnslenskt og annað fé í landinu en ræktunarmarkmið eru önnur. Fyrst og fremst séu það bændur í Rangárvallasýslu og á Vesturlandi sem hafa sýnt feldfjarrækt áhuga utan heimasvæði og konur séu í miklum meirihluta ræktenda.



Arni Brynjar Bragason.

Hann segir ræktun á feldfé hafa aukist á síðustu árum og segir Árna að 1.356 kindur hafi í dag fengið útreiknaða feldprósentu sem segir til um hversu hátt hlutfall hægt er að rekja til feldræktunarinnar í Vestur-Skaftafellssýslu. „Raunverulegur fjöldi feldfjár sem verður settur á vetur liggur ekki fyrir fyrir en í desember, þegar bændur hafa flestir skilað haustgögnum í Fjárvis,“ segir hann.

### Betra aðgengi að upplýsingum um feldgæðin

Í Fjárvis er nú hægt að sjá feldgæðadóma gripa undir flípanum „Feldgæði“, sem birtist í „Yfirlit grips“, en áður var aðeins hægt að fletta dómunum upp í „Feldgæðayfirliti“. Þá er einnig hægt að fá upp yfirlit yfir allt feldfé búans, undir „Yfirlit – Feldfjár yfirlit“.

„Allmörg bú hafa prófað að sæða með feldhrítum en talsvert færri hafa farið af stað með einhverja ræktun. Ef talin eru bú sem eiga einhverja gripi sem eru meira en 50 prósent af feldættum þá eru þau samtals 41 bú. Þetta getur verið allt frá einum grip upp í yfir 100 gripi eins og eru á grunnbúunum tveimur sem fyrr hafa verið nefnd,“ segir Árna enn fremur, spurður um hversu útbreidd þessi ræktun sé í landinu. /smh

### Tvö bú sem bera uppi ræktunarsarfíð

Með markvissu vali frá þeim tíma hefur tekist að rækta fram þessa sérstöku gæruiginleika í örfáum hjörðum í Vestur-Skaftafellssýslu. „Í dag eru það tvö bú þar eystra sem bera uppi þessa ræktun í Vestur-Skaftafellssýslu, það er á Melhóli í Meðallandi og á Þykkvabæjarklaustri,“ segir Árna.



### Ljósmyndabók gefin út til minningar um Skarphéðin G. Þórisson náttúrufræðing.

Hreindýramyndir Skarphéðins eru heillandi og bókinn er tilvalin gjöf til náttúruunnenda og annarra þeirra sem vilja minnast mikils fræðimanns og góðs féлага. Íslenskur og enskur skýringartexti.

Hægt er að panta bókina í netfang [sigurjon@bokstafur.is](mailto:sigurjon@bokstafur.is)  
Verð: 6.500 kr. með sendingarkostnaði.  
Einnig fánleg í flestum bókaverslunum.

### Fjarðarorka:

# Land tryggt undir vindmyllusvæðin

– Verkefnið liggur hjá verkefnisstjórn Rammaáætlunar

Skipulagsstofnun hefur fengið fyrirhugaðan vindorkugarð í Fljótsdalshreppi inn á sitt borð til umfjöllunar.

Um óvenjulegt vindorkuverkefni er að ræða hér á Íslandi þar sem nýta á vindorkuna til framleiðslu á rafeldsneyti á Reyðarfirði.

Ein af hliðarafurðum verkefnisins yrði vistvæn áburðarframleiðsla auk þess sem varmi sem fellur til sem aukaafurð verður notuð til þess að styrkja hitaveitu Fjarðabyggðar og fyrir fiskeldi á landi.

Hugmyndin er að rafeldsneytið verði notað til orkuskipta í skipum, bæði flutningskipum og fiskiskipum.

### Framleiðsla á 220 þúsund tonnum rafeldsneytis

Félagið Fjarðarorka hefur lagt fram matsáætlun til Skipulagsstofnunar sem er eins konar verkáætlun umhverfismatsins. Magnús Bjarnason er stjórnarformaður Fjarðarorku, sem er íslenska félagið sem heldur utan um verkefnið. Að baki því stendur danska fjárfestingafélagið Copenhagen Infrastructure Partners og er það hluti af Orkugarði Austurlands, sem er samstarfsvettvangur um nýtingu grænna tækifæra á Austurlandi.

Í matsskýrslunni kemur fram að um 350 MW virkjun verður að ræða og dreifast vindmyllurnar á fimm svæði innst inni í Fljótsdal, beggja vegna hans, á 87 ferkílómetra svæði. Sú orka á að duga til að framleiða 220 þúsund tonn af rafeldsneytinu á ári. Er í forsendum verkefnisins gert ráð fyrir að með því megi draga úr útblæstri á koltvísýringi sem nemur útblæstri skipaflotans, um 500 þúsund tonnum á ári.

### Samtal við íbúa

Magnús segir að athugun á matsáætlun taki sjö vikur, en allt ferlið við að gera skýrsluna tekur tvö ár, síðan tekur við kynningarferli sem taki samanlagt 13 vikur. Þá er verkefnið líka komið til verkefnisstjórnar Rammaáætlunar og segir Magnús að beðið sé þess að hún ljúki því að vinna úr niðurstöðum faghópa og undirbúi tillögur að flokkun.

„Fjarðarorka hefur nú þegar í undirbúningi fyrir verkefnisins haft samráð við sveitarstjórn Fljótsdalshrepps og mun halda því áfram meðan á verkefninu stendur.

Einnig hafa verið haldnir íbúafundir fyrir íbúa Fljótsdalshrepps,“ segir Magnús og bendir á að verkefnið um Orkugarð Austurlands hafi verið kynnt íbúum Fjarðabyggðar og Fljótsdalshrepps



Vindmyllusvæðin fimm í Fljótsdal.

Mynd / Matsskýrsla Fjarðarorku



Magnús Bjarnason.

Mynd / smh

auk fjölda hagaðila á Austurlandi og víðar.

### Fuglarannsóknir með Náttúrufræðistofnun

Magnús segir að Fjarðarorka, ásamt rannsóknaraðilum, hafi einnig haft samráð við Náttúrufræðistofnun Íslands um aðferðarfræði við fuglarannsóknir í tengslum við möguleg áhrif á fuglalíf á svæðinu en mikilvæg fuglasvæði eru í grennd við fyrirhuguð virkjanasvæði. Gerður hefur verið samningur við Náttúrustofu Norðausturlands og Náttúrustofu Austurlands til þess að hafa umsjón með rannsóknum sem munu taka tvö ár.

„Þessar túrbínur munu sjást, það er engin undankomuleið frá því,“ segir Magnús um mögulega sjónmengun af vindmyllunum. „Það er þó ekki búíð að hanna eða teikna nákvæma útfærslu á þessum reitum þannig að það er ekki hægt að segja til um það með neinni vissu hvaðan muni sjást til þeirra. Í matsskýrslunni er gert ráð fyrir að þær sjáist víða að, en það er miðað við hámarks sýnileika,“ bætir hann við.

### Áhrif á þrjú sveitarfélög

Áhrifa af vindmyllunum mun gæta, með einum eða öðrum hætti, í þremur sveitarfélögum; í Fljótsdalshreppi, þar sem staðsetningin reitanna er, í Múlaþingi sem liggur í raun utan um Fljótsdalinn að vestan- og norðanverðu og loks er Fjarðabyggð austan við svæðið. Magnús segir að lögð hafi verið áhersla á að vera í opnu samtali við sveitarfélögin og almennt er hægt að segja að

sveitarstjórnir og íbúar séu tilbúnir til að skoða þetta verkefni frekar. „Við höfum líka gert samninga við átta landeigendur á svæðinu um not á um 87 ferkílómetra svæði, þannig að þeir vilja taka þátt í þessu.

Við stöndum einfaldlega frammi fyrir því að orkuskipti þurfa að eiga sér stað, bæði í samgöngum á vegum en einnig í skipaflotunum. Stefna stjórnvalda í þeim málum liggur einfaldlega fyrir. Þá er spurningin, ætlum við að flytja inn það rafeldsneyti sem þarf í slík umskipti eða ætlum við að framleiða það sjálf,“ segir Magnús og telur orkuskiptum á Íslandi. „En auðvitað er möguleiki á opinberri þátttöku í verkefninu með einhverjum hætti,“ bætir hann við.

### Fasteignagjöld forsenda leyfisveitinga

Helgi Gíslason, sveitarstjóri Fljótsdalshrepps, segir að vissulega séu vindmyllur stórar og hafi sjónræn áhrif, en þau séu mismunandi eftir því hvaðan horft sé.

„Helstu umhverfisáhrifin af sjálfri framkvæmdinni eru vegagerð og sökkjar undir myllurnar. Núna er verið að setja upp rannsóknarstöðvar fyrir mælingar á farleiðum fugla.

Miðað við þjóðfélagsmæðuna eru orkumálin umdeild og ég geri ráð fyrir að svo verði einnig um þessa framkvæmd,“ segir Helgi.

Hann bætir því við að rétt sé að fram komi að sveitarstjórn Fljótsdalshrepps vilji að aflétt verði undanþágum fasteignagjalda orkumannvirkja. „Orkuframleiðsla er einn arðbærasti atvinnuvegur á Íslandi og sá atvinnuvegur ætti því að geta greitt fasteignagjöld eins og önnur og minna arðbær atvinnustarfsemi þarf að gera. Það er því ákveðin forsenda leyfisveitinga að nærsamfélögin fái tekjur af notkun auðlindanna í þeim.

Þetta er ekki flókin aðgerð. Það þarf aðeins stjórnálagningu sem hafa kjark til að taka ákvörðun um þetta og koma í framkvæmd,“ segir Helgi. /smh

### Skaftárhreppur:

# Snjallsímar bannaðir í grunnskóla

Frá því í haust hefur nemendum Kirkjubæjarskóla verið óheimilt að vera með snjallsíma.

Valgeir Jens Guðmundsson skólustjóri segir nemendur ná að einbeita sér betur, tala meira saman og að andrúmsloftið í skólanum sé betra en áður. Meirihluti foreldra er ánægður með bannið auk þess sem velferðarráð Skaftárhrepps lýsti yfir ánægju með þessa ákvörðun. Nokkrar athugasemdir hafa borist frá foreldrum til sveita sem hafa áhyggjur af því að ekki væri hægt að hringja í

börnin. Þeir nemendur fá að koma með síma en notkun á skólatíma er óheimil. Skólustjórinn telur að það sé orðið lýðheilsuáttal að yfirvöld banni snjallsímanotkun barna því þetta hafi ekki eingöngu verið vandamál á Kirkjubæjarklaustri. „Það eru margir skólar á landinu sem hafa gripið til þess ráðs að banna síma. Auk þess sýnir hver rannsókn á fætur annari fram á skaðseminna,“ segir Valgeir. Nemendur Kirkjubæjarskóla eru 46 talsins. /mhh

Vinlandsleið 1, 113 Reykjavík / 415-8500 / [www.brp.is](http://www.brp.is)

# ELLINGSEN



Allt á hvolfi í pólitíkinni?  
Engar áhyggjur, við erum með allt á hreinu.

**we-wee®**

## Sjálfbærni:

# Stefnt að loftslagsvænstu landbúnaðarafurðum heims

Ragnheiður Björk Halldórsdóttir, iðnaðarverkfræðingur og sjálfbærniáráðgjafi, leiddi vinnu við gerð loftslagsvegvísis bænda. Þrátt fyrir ungan aldur hefur Ragnheiður Björk komið víða við á sviði umhverfis- og loftslagsmála bæði hérlandis og erlendis á liðnum árum.

Vægi loftslagsins í öllu þáttum samfélagsins hefur vaxið ört samhliða aukinni vitneskju um orsök og áhrif loftslagsbreytinga. Einstaklingar, fyrirtæki, og stjórnvöld keppast við að finna leiðir í átt að loftslagsvænni rekstri og starfsemi.

Þetta endurspeglast í sífellt ríkara mæli í stjórnkerfinu, þar sem vilji til breytinga er orðinn áþreifanlegur og sett hafa verið lögfest markmið og vísar sem þjóna eiga sem stefnumarkandi fyrir loftslagsvænni heim. Þannig hafa orðið til störf og verkefni fyrir fólk sem hefur þverfaglega þekkingu á umhverfis- og auðlindamálum og ný kynslóð sérfræðinga á þessu sviði er að koma fram.

Ragnheiður Björk er af þessari nýju kynslóð. Hún rekur uppahf sinnar vegferðar á þessu sviði til sumarstarfs hjá Landsvirkjun árið 2012. „Landsvirkjun var meðal þeirra allra fyrstu fyrirtækja á Íslandi til að raunverulega huga að loftslags- og sjálfbærnimálum, ég myndi ganga svo langt að segja að það sé í DNA fyrirtækisins. Þar kviknaði áhuginn.“

Ragnheiður flutti til Þýskalands árið 2014 og kláraði þar meistaraáráðgjafi í bæði iðnaðarverkfræði og viðskiptafræði með áherslu á stjórnun aðfangakerfa við Tækniháskólann í München. „Þetta var það sem maður myndi kalla *learning-by-doing* nám, en þar fékk ég tækifæri til að leysa fjölda verkefna fyrir fyrirtæki í Þýskalandi. Má þar sem dæmi nefna bestun á loftslags- og efnahagsáhrifum sendingakerfis fyrir stærstu stafrænu tískuvörverslun Evrópu, Zalando, og greiningu á uppruna og nýtingu sojabauna fyrir Demeter vottunaraðila. Allt snerist þetta um að besta kerfin út frá fleiri þáttum en efnahagsáhrifum.“

Eftir starfsreynslu bæði hjá BMW og Mercedes Benz Cars hóf Ragnheiður störf hjá ráðgjafarfyrirtækinu McKinsey og síðar SYSTEMIQ. „Ég fann hvernig ég brann fyrir því að vinna í þágu stærri mála og ekki bara horfa á evrun og sent. SYSTEMIQ var mikill brautryðjandi á því sviði og stýrði einungis verkefnum til lykta, sem höfðu raunverulegan loftslagslegan ávinning og kerfislægar breytingar í för með sér. Umhverfið var alltaf kúnni númer eitt. Við gátum því hafnað grænþvottaverkefnum ólíkt flestum öðrum ráðgjafarfyrirtækjum.“

Hún nefnir dæmi um verkefni sem

hún vann. „Ég var mikið í strategískum og taktískum verkefnum. Allt frá hönnun og uppsetningu alþjóðlegs plastbanka til að byggja upp innviði söfnunarkerfa í þróunarríkjum og flyta tæknipróun við endurvinnslu plasts, yfir í uppsetningu á samhæfðum sáttmála um breytingar í framleiðslu plastumbúða þvert á stærstu neysluvörufurum heimansins. Síðar færði ég mig út í pólitískari verkefni, eins og uppsetningu leiðtogaleiðbeininga í umboði framkvæmdstjóra ESB, Ursulu von der Leyen, en einnig skilgreiningu eins konar loftslagsvegvísis, sem meðalstór fyrirtæki í Þýskalandi afhentu nýkjörinni ríkisstjórn haustið 2021. Míнар áherslur hafa alltaf legið í því að auka sjálfbærni og seiglu í rekstri, samhliða því að besta ferla og afkomu fyrirtækja, opinberra aðila, atvinnugreina og annarra sem eflir því sækjast,“ segir Ragnheiður.

## Ísland kallar

Fyrir rúnum tveimur árum fékk Ragnheiður símtal frá umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytinu og hún beðin um að koma að uppsetningu loftslagsvegvísar atvinnulífsins og vera þar brúin milli stjórnvalda og atvinnulífsins sem og ljá verkefninu þekkingu sína á viðfangsefninu. „Ég hafði ákveðið að vinna sjálfstætt á þessum tíma og var farin að skoða markaði um líffræðilega fjölbreytni af miklum mót en þegar símtalið kom frá ráðuneytinu heima gat ég ekki sagt nei.“

Hún segir verkefnið hafa í grunninn snúist um samtal á milli stjórnvalda og ýmissa atvinnugreina, m.a. líffeyrissjóða, ferðaþjónustu, vegasamgangna, sjávarútvegs og álframleiðslu. Loftslagsvegvísar atvinnulífsins og tilheyrandi aðgerðir til að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda í þeim ellefu atvinnugreinum sem heyra undir SA voru svo kynntir í júní 2023 og segir Ragnheiður að þeir marki mikil straumhvörf í raunveruleikatengingu loftslags- og sjálfbærniáætla á Íslandi. „Hugmyndin að baki þessari vinnu er byggð á sambærilegu verkefni í Danmörku. Þar lögðu atvinnugreinar fram áform um kerfislægar breytingar í þeirri vegferð að draga úr losun, ásamt ábendingum til stjórnvalda um æskilegan stuðning til að hraða vegferðinni.“



Ragnheiður Björk Halldórsdóttir leiddi vinnu við gerð loftslagsvegvísis bænda fyrir Bændasamtökin. Hún er nú allflutt til Íslands eftir áratug í Þýskalandi og eignaðist sitt fyrsta barn á dögum. Mynd / ghp

Atvinnugreinunum er því falið að segja hvað er raunhæft, en með því móti verða aðgerðaáætlanir stjórnvalda ekki á skjön við veruleikann. Það er mikilvægt að við höfum í huga að loftslagsmál eiga og munu ávallt borga sig ef rétt er að þeim staðið. Náð samstarf og opið samtal milli samfélags, atvinnulífs og stjórnvalda er grundvallarforsenda slíks árangurs og þýðir því ekkert að skipa fyrir hér.“

Að vinnu við loftslagsvegvísar atvinnulífsins loknum fór Ragnheiður aftur til München og hélt áfram sjálfstæðum ráðgjafarstörfum. Þar sem uppfærslu aðgerðaáætlunar stjórnvalda í loftslagsmálum átti að byggja á loftslagsvegvísunum var hún kölluð aftur til Íslands til að stýra þeirri vinnu.

„Áætlunin þarf að vera lifandi plagg enda mikilvægt að geta brugðist hratt við ef aðgerðir bera ekki árangur og færa áherslu á önnur viðfangsefni. Þetta er ákveðið ítrunarfæri og lærdómskúrfur, þar sem Ísland stendur að miklu leyti til frammi fyrir ólíkari áskorunum en önnur Evrópuríki vegna löngu afstaðinna orkuskipta raforku og hitaveitu. Við þurfum að geta sýnt okkur mildi, einnig í opinberum verkefnum sem þessu. Þetta er það nútímastjórnarfar sem krafist er af þeim sem ætla að fara út í þessa vegferð. Áætlunin er því allt annað en yfir gagnrýni hafin, heldur hluti af virku samtali atvinnulífs og stjórnvalda.“

Ragnheiður minnst þess að hafa lokið verkefninu á Valentínusardegi í febrúar síðastliðnum. Þrátt fyrir að hafa liðið vel í München þá hrönnuðust upp spennandi verkefni fyrir Ragnheiði á Íslandi. Eitt þeirra var fyrir Bændasamtök Íslands.

## Mest spennandi atvinnugrein dagsins í dag

Síðustu misseri hefur Ragnheiður leitt vinnu við gerð loftslagsvegvísis bænda, í takt við loftslagsvegvísar annarra atvinnugreina. Hún segist brenna sérstaklega fyrir landbúnað sem starfsgrein í samhengi loftslagsmála.

„Landbúnaður er undirstaða lífs okkar og starfs. Grunnþörf mannsins er að nærast og matvæli eitt það mikilvægasta í okkar lífi. Þetta er því undirstöðuatvinnugrein sem stuðlar að fæðuöryggi, sem loftslagsvegferðin má ekki ógna. Fyrir okkur sem lifum og hrærumst í sjálfbærni- og loftslagsmálum myndi ég segja að landbúnaður sé mest spennandi atvinnugreinin í dag. Möguleikarnir eru óteljandi.“ Ragnheiður segir að sama skapi

að áskoranirnar séu sérstaklega krefjandi: „Nær öll losun sem fellur á ábyrgð landbúnaðartengdrar starfsemi, eða 96 prósent hennar, er vegna lífrænna ferla. Búfé þarf að borða, anda og gera þarfir sínar og framleiðslan sem slík er samansafn lífrænna ferla.“

Til að draga verulega úr losun lífrænna ferla sé þó ekki hægt að grípa til þess að minnka framleiðsluna án þess að það komi niður á afkomu bænda eða fæðuöryggi landsmanna. „Það þýðir að verkefnið snýst einna helst um að hámarka afrakstur og afkomu atvinnugreinarinnar. Við þurfum að ná fram meiri framleiðni, þ.e. nýta landið okkar betur til ræktunar, nýta aðföngin betur, hámarka næringargildi í afurðum og afköst hverrar framleiðdrar einingar.“

Afleiðing þess að bæta framleiðni búrekstursins mun skila sér í vasa bænda. „Því þegar við bestum alla anga búreksturs, aukum við sjálfræða arðsemi og afkomu býlanna okkar á sama tíma og gæði afurðanna aukast,“ segir Ragnheiður og flissar en það er augljóst að hún hefur tekið ástfóstri við landbúnaðinn.

„Þarna kemur inn verkfræðiblaðið í mér. Iðnaðarverkfræði er ekkert annað en bestunarverkfræði – að taka ferla og reyna að ná því besta úr þeim út frá einhverjum breytum og það er nákvæmlega það sem við þurfum að gera í landbúnaði. Ávinningurinn getur verið svo margþættur. Það er það sem er svo spennandi.“

## Mæla losun á framleiðslueiningu

Kolefnisfótspor landbúnaðar er, sem fyrr segir, að mestu vegna lífrænnar losunar sem hlýst af framleiðslu matvæla. Þar sem markmiðið er ekki að draga úr framleiðslu matvæla hér á landi þurfi að nálgast losun frá landbúnaði út frá afurðaeiningum í stað heildar losunartalna, en slíkt gæti leitt til aukins kolefnisleka til annarra landa.

„Við viljum reikna losun út frá afurðum og fylgjast með því til að sjá hvort við séum raunverulega að standa okkur illa eða ekki án þess að það komi niður á afkomu bænda eða fæðuöryggi í landinu. Út frá því fannst okkur mikilvægt að setja fram þá stefnu að atvinnugreinin stefndi að því að framleiða loftslagsvænstu afurðir í heimi,“ segir Ragnheiður.

Í loftslagsvísi landbúnaðarinnar má finna upplýsingar um uppsprettu og umfang losunar og lagðar eru til lausnir sem sporna gegn losuninni, minnka hana eða betrumbæta nýtingu þannig að losun á hverja framleiðslueiningu dragist saman.

Í loftslagsvísinum er gengið út frá hlutverki landbúnaðar í fæðuöryggi. „Helsta hlutverk landbúnaðar á Íslandi er að tryggja fæðu- og matvælaöryggi, svo við séum allavega að einhverju leyti sjálfstæð ef allt fer í bál og brand. Við lifum á óróatímum. Við sáum alveg hversu viðkvæmt alþjóðlega matvælakerfið er þegar Rússar réðust inn í Úkraínu og verð á korni og áburði hækkaði. Þeim mun háðari sem við erum heimsvirðiskenndu matvæla, því verra fyrir ríkisbúði og þjóðaröryggi.“

Hún bendir á þá staðreynd að landbúnaður sé sú atvinnugrein sem finnur áþreifanlega fyrir áhrifum loftslagsbreytinga. Því sé í löfa lagt að fá bændur sjálfa til að benda á vænlegar aðgerðir til að sporna við loftslagsbreytingum og það sé einmitt gert í loftslagsvísinum.

„Við megum ekki gleyma því að engin áttar sig betur á hvernig á að fara með náttúruna en þeir sem raunverulega vinna með náttúrunni og það eru bændur sem eru að nýta jarðirnar okkar. Bændur eru sérfræðingarnir í náttúrunni okkar. Við eigum að hlusta á þeirra reynslu og finna lausnir með þeim.“

## Þrjátíu prósent samdráttur nú þegar

Að baki aðgerðapakkanum liggja greiningar og gögn, meðal annars frá Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarinnar (RML) og Landbúnaðarháskóla Íslands (LbHÍ). Ragnheiður nefnir sérstaklega Loftslagsvænan landbúnað og rekstrarverkefni RML.

„Við búum að ótrúlega mikilvægum þekkingarbankanum. Því er ákveðin vegferð þegar búin að eiga sér stað. Við þúsluðum þessu saman og fengum út aðgerðir sem jafnvel hafa þegar sýnt fram á árangur í afkomu býla, eins og í Loftslagsvænum landbúnaði. Sumar aðgerðirnar geta sýnt fljótt fram á árangur meðan aðrar taka lengri tíma, sumar kalla á miklar fjárfestingar sem munu einfaldlega ekki vera hagkvæmar meðan aðrar geta borgað sig á stuttum tíma. En við erum alltaf að miða við árangur í loftslagsbókhalddi sem Ísland er skuldbundið að standa skil á gagnvart ESB því annað gæti orðið dýrkeypt fyrir ríkiskassann. Spurningin er því hvernig við ætlum að verja skattfénu. Borgar sig að ná ekki markmiðum að fullu og þurfa að brúa bilið með kaupum á auknum losunarheimildum, eða er hagkvæmara að nýta hluta skattfjár í hagkvæmar en jafnframt loftslagsvænar fjárfestingar?“ segir Ragnheiður. Þetta sé spurningar sem hið opinbera þurfi að kljást við.

Hún bendir á að nú þegar hafi losun gróðurhúsalofttegunda á hverja afurðaeiningu dregist saman um þrjátíu prósent frá árinu 2005. „Sagan sýnir því að landbúnaður á Íslandi er megnugur um að nána árangur og framleiða loftslagsvænni afurðir en ella. Af hverju ekki að halda þeirri vegferð áfram?“

Kynning á loftslagsvegvísi landbúnaðarinnar átti að fara fram í október en hefur verið slegið á frest fram yfir kosningar. Ragnheiður Björk segir Bændasamtökin vera komin langleiðina með skilgreiningu og fjármögnun tengdra aðgerðapakka í samvinnu við matvælaráðuneytið. Vonast sé til að samvinna sú haldi áfram sem skyldi, enda forsenda árangurs beggja aðila í loftslagsvegferðinni.

„Það er von okkar að með birtingu vegvísisins haldi greinin sinni vegferð áfram í þá átt að framleiða loftslagsvænstu afurðir í heimi og að útbreiðsla þátttöku aukist til muna þvert á stéttina.“ /ghp

## Ráðgjöf um starfsmannamál og kjarasamninga

- Túlkun kjarasamninga og lagaregla
- Ráðgjöf um réttindi og skyldur starfsfólks og vinnuveitenda
- Ráðgjöf við gerð og slit ráðningarsamninga
- Ráðgjöf um laun, orlof, veikindarétt, vinnutíma og önnur kjör
- Stuðningur í ágreiningsmálum á vinnustað



825 8528

695 8891

www.gottoggilt.is

HÖLDUM  
ÁFRAM  
AÐ LÆKKA  
VEXTI

MEIRI ÁRANGUR  
FYRIR OKKUR ÖLL

Sjálfstæðisflokkurinn [xd.is](http://xd.is)





Pterourus bjorkae er af svölufíðrildadætt og vænghafið að jafnaði um átta og hálfur sentimetrir. Hér er karlkynsfíðrildið t.v. og kvenkyns t.h.

Mynd / Harry Pavulaan

## Fiðrildategund nefnd eftir Björk

Skordýrafræðingurinn Harry Pavulaan hjá Nebraska-háskóla hefur nefnt nýja fiðrildategund í höfuðið á Björk Guðmundsdóttur tónlistarkonu, Pterourus bjorkae.

Pavulaan kynnti nafn tegundarinnar í nýrri vísindagrein í vef tímariti Nebraska-háskóla og segir þar að nafn fiðrildisins sé til heiðurs íslensku söngkonunni Björk Guðmundsdóttur. Hann tiltekur jafnframt að auk þess að vera söngkona sé hún einnig tónskáld, höfundur, framleiðandi, tónlistar- og tískumógúll, plötusnúður, umhverfissinni og persónulegur áhrifavaldur.

Þess má geta að fiðrildategundir hafa verið nefndar í höfuðið á t.d. Angelínu Jolie, Arnold Schwarzenegger og Beyoncé.

### Undirtegund tigrisfiðrildis

Pterourus bjorkae finnst einkum í laufskógum austanverðrar Norður-Ameríku.

Í greininni Ákvörðun nýrrar vorfljúgandi tegundar Pterourus glaucus Complex (Papilionidae) í Suður-Nýja Englandi, lýsir Pavulaan algengu Norður-Ameríkufiðrildi sem ekki hafi verið greint sérstaklega áður til tegundar þótt ýmsar kenningar hafi verið á lofti. Enda sé um að ræða dulda tegundagerð, þ.e. hóp tegunda sem innihaldi formfræðilega eins einstaklinga sem tilheyrir þó mismunandi tegundum. Margir hafi áður rannsakað þessi fiðrildi en þyrpingar þeirra í suðurhluta Nýja-Englands hafi lítt verið athugaðar fram til þessa.

P. bjorkae var aðgreint frá svipuðum tegundum á grundvelli formfræðilegra hegðunar- og erfðaeiginleika. P. bjorkae er af svölufíðrildadætt og er undirtegund tigrisfiðrildis: New England Tiger Swallowtail. Bjorkae er stærsta undirtegundin. Að tegundin sé



Björk.

Mynd / Santiago Felipe

vorfljúgandi þýðir í raun að fiðrildi tegundarinnar koma fram og eru virkust á vorin.

Vænghaf fiðrildanna er að meðaltali um 8,5 sentimetrar. Þau eru skærgul að lit með áberandi svörtu og svarbrúnu munstri á vængjum og vængjögðrum, gulum, bláum og appelsínugulum doppum við vængjaðra. Ekki virðist teljandi lita- eða mynsturmunur milli kynjanna. Kvenkynið sýnir þó mest áberandi einkenni og var kvenkyns mynd af P. bjorkae því valin til að tákna tegundina.

### Ríflega tuttugu þúsund fiðrildategundir

Fiðrildi eru skordýr og tilheyra, ásamt mölflugum, ættbálkinum Lepidoptera sem er innan flokks vængjaðra skordýra (Pterygota).

Ættbálkur fiðrilda og mölflugna er einn sá best þekkti og litríkasti meðal skordýra. Þekktar eru um 120.000 tegundir sem honum tilheyra, en um 80% af þeim (um 96.000 tegundir) teljast vera mölflugur.

Flest fiðrildi lifa á blómsykri og eru mörg þeirra mikilvægir frjóberar fyrir blómplöntur. Örfáar hitabeltistegundir lifa þó á blóði dýra og einhverjar drekka jafnvel tár spendýra. /sá



Framkvæmdasvæði GeoSalmo í Þorlákshöfn og tv. tölvuteikning af stöð GeoSalmo.

## Fjögur landeldisfyrirtæki í Bændasamtökunum

Deild landeldis innan Bændasamtaka Íslands var stofnuð sumarið 2022. Fjögur landeldisfyrirtæki eru nú innan þeirra vébanda, eitt hefur þegar hafið rekstur en hin eru í uppbyggingarfasa.

Formaður deildarinnar er Bjarki Már Jóhannsson frá landeldisfyrirtækinu GeoSalmo, sem er í uppbyggingu við Þorlákshöfn. Stefnt er á að rekstur seiðaldisstöðvar fyrirtækisins að Laugum í Landsveit hefjist næsta vor. Næsti fasi verður svo að reisa sjálfa laxeldisstöðina í Þorlákshöfn en gert er ráð fyrir um 24 þúsund tonna framleiðslugetu á ári í fullbyggðri stöð. Stefnt er að því að þeim afköstum verði náð í kringum 2029–2030.

### Þrjár stöðvar í Þorlákshöfn

Að sögn Bjarka er laxeldisstöð First Water (sem áður hét Landeldi) þegar komin í rekstur og hefur um þúsund tonnum verið slátrað þar. Áætluð framleiðslugeta þar verður um 50 þúsund tonn á ári. Ein stöð til viðbótar er fyrirhuguð í Þorlákshöfn, Thor Landeldi, með um 20 þúsund tonna framleiðslu, en uppbygging er þar að hefjast.

Þá er óneft eitt fyrirtæki sem er innan deildar landeldis Bændasamtakanna, stöðin Laxey í Vestmannaeyjum. Hún er í uppbyggingu en rekstur á seiðaldisstöð er þegar

hafin og stutt í að fiskur þar fari í áframeldiskör. Framleiðslan þar verður áætluð um 32 þúsund tonn á ári af laxi úr landeldi.

### Ung búgrein

„Starf búgreinadeildarinnar hefur hingað til einkenst af því að vinna með Bændasamtökunum að málum sem snúa að leyfismálum og reglugerðum í kringum búgreinina. Búgreinin er ung og því mörg atriði sem þarf að skoða. Bændasamtökin hafa staðið þétt með okkur í samtölum við eftirlitsaðila og löggjafann og aðstoðað með sinni sérþekkingu.

Nú standur yfir vinna í matvælaráðuneytinu þar sem unnið er að frumvarpi varðandi ný heildarlög um sjókvíald, landeldi og hafeldi. Ráðuneytið hefur kallað eftir samtali við greinina sem hefur verið unnið með Bændasamtökunum,“ segir Bjarki.

„Einnig hafa úrgangsmál fengið mikla umfjöllun þar sem horft hefur verið til hvernig nýta megi seyrna frá fiskeldisstöðvunum sem áburð eða jarðvegsbæti fyrir bændur og hafa Bændasamtökin verið partur af því starfi,“ bætir hann við.

### Straumar næringarefna

Að sögn Bjarka hefur landeldi verið stundað á Íslandi í tugi ára með

góðum árangri, þó það hafi verið á fremur litlum skala. „Í dag er staðan sú að landeldi á laxi er í miklum vexti og sýna áform fyrirtækja að greinin hefur alla burði til að verða einn af framtíðar burðarstólpum útflutnings á Íslandi. Það er mikilvægt að reyna eftir fremsta megni að nýta þá strauma næringarefna sem geta nýst á milli búgreina og með því styrkja stoðir íslenskrar matvælaframleiðslu enn frekar,“ segir Bjarki og vísar þar til fiskeldisseyrunnar sem mun falla til í miklu magni frá landeldinu.

„Næstu mánuðir munu fara í að halda áfram því samtali sem hefur verið í gangi við stjórnvöld varðandi straumlínulög á umsóknarferlum hjá hinu opinbera. Verkefnið eru mjög háð leyfisveitingum og því nauðsynlegt að reyna að besta þá ferla til að tryggja eðlilega málsmeðferð og að afgreiðslutími dragist ekki úr hófi. Einnig er áframhaldandi vinna varðandi bestun á leiðum til að nýta þá hlíðarstrauma sem koma frá eldinu.

Framtíðin er björt fyrir greinina og ljóst að laxeldi á landi mun verða mjög áberandi í atvinnulífnum á Íslandi á komandi árum.“

/smh



Bjarki Már Jóhannsson.

## Hækkun á minkaskinnnum

Björn Harðarson, formaður deildar loðdýrabænda hjá Bændasamtökum Íslands, segir starfsbræður sína bjartsýna eftir að skinn hækkðu í verði á síðustu uppboðum.

Íslenskir minkabændur selja sín skinn í gegnum uppboðshús í Finnlandi þrisvar á ári og varð þrjátíu prósent hækkun milli ára á uppboði í september. Björn segir það ekki eins mikið og það hljómar þar sem verðið var lágt fyrir. Skinnin fóru úr tæplega 4.000 krónum upp í rúmlega 5.000 krónur stykkið.

### Undir kostnaðarverði

Björn segir útreiknað kostnaðarverð við framleiðslu vera í kringum 9.000 krónur á skinn en frá árinu 2015 hefur verðið á minkaskinnnum verið mjög lágt. „Fjárhagurinn er erfiður hjá okkur öllum en við höfum þraukað lengi og munum þrauka áfram,“ segir hann.

Öll skinn sem voru í boði á uppboðunum seldust sem hefur ekki gerst í nokkur ár. Björn telur fullt erindi til bjartsýni, enda hafa borist fregnir af aukinni eftirspurn eftir loðfeldum í Kína, þar sem er stærsti markaðurinn með þessar vörur. Næsta uppboð verður í mars, en þá ættu áhrif aukinnar eftirspurnar að koma í ljós.

### Undirbúa betri tíð

Á landinu eru sex minkabændur, þar af fimm á Suðurlandi og einn í Mosfellsbæ. Til þess að undirbúa



Minkaskinn hækkðu upp í 5.000 kr. í september, en þurfa að seljast á 9.000 kr. til að standa undir kostnaði.

Mynd / ál

sig fyrir bjartari framtíð stóðu þeir fyrir heimsókn dansks loðdýrabónða til Íslands sem var einn sá fremsti á sínu sviði áður en greinin hrundi þar í landi vegna Covid-niðurskurðar. Hann kom til að hjálpa íslenskum bændum við að flokka dýr og velja bestu einstaklingana í ræktunarstarfið til þess að þeir geti haldið uppi gæðum þrátt fyrir lítinn stofn. Á árum áður var hægt að kaupa lífdýr af honum og fleirum í Danmörku. Eftir pelsun í byrjun vetrar þurfa minkabændurnir á Suðurlandi sjálfir að verka og þurrka sín skinn en hingað til hafði Einar E. Einarsson á Skörðugili í Skagafirði tekið það verk að sér fyrir aðra. Bændurnir keyptu af honum allan búnað og verða með sameiginlega verkun á Túni í Flóa. /ál



## ÓDÝR

gleraugu umgjörð og gler

Gleraugu með glampa og rispúvörn

### 19.900 kr.

Sérsmíðum samdægurs í styrk +/- 6,0 með cyl. til 2,0

Margskipt gleraugu

### 39.900 kr.

Margskipt gler frá Essilor (afgreiðslutími +/- tvær vikur)

**Hamrahlíð 17**  
Hús Blindrafélagsins  
Sími • 552-2002



SJÓNTÆKJAVERSLUN

# VIÐ FÖGNUM 20 ÁRUM!

20 ÁR ERU LIÐIN FRÁ STOFNUN STORMS  
OG AF ÞVÍ TILFNI BÝÐST

**200.000 KR. AFSLÁTTUR**

AF ÖLLUM FJÓRHJÓLUM, SEXHJÓLUM OG BUGGY ÚT NÓVEMBER.



**POLARIS**

Klettháls 15 Reykjavík / Óseyri 4 - Akureyri  
[www.stormur.is](http://www.stormur.is) / Sími: 577 1717

**STORMUR**



Haraldur Þór Jónsson segir nýju íþróttamiðstöðina vera eina af stærstu framkvæmdunum í sögu Skeiða- og Gnúpverjahrepps. Íbúar sveitarfélagsins eru um 620 talsins.

Mynd / mhh

## Byggja stóra íþróttamiðstöð

Í Árnosi er verið að byggja fyrstu íþróttamiðstöðina í Skeiða- og Gnúpverjahreppi sem verður ein stærsta framkvæmd í sögu sveitarfélagsins.

Húsið verður samtals 3.618 fermetrar að stærð og í því verða íþróttasalur, búningsklefar, matsalur, skrifstofuadstaða og líkamsræktaraðstaða, ásamt því að gert er ráð fyrir að byggð verði sundlaug við húsið. „Þetta mun gjörbylta aðstöðu til íþróttaiðkunar ásamt því að skapa forsendur fyrir samfellu í skóla-, frístunda- og íþróttastarfi.“ segir Haraldur Þór Jónsson oddviti. Hann gerir jafnframt ráð fyrir að byggingin muni nýtast sem samkomustaður fyrir stóra viðburði í sveitinni.

Efri hæðin er 900 fermetrar

og nýtist sem skrifstofuadstaða fyrir sveitarfélagið. Þar verður jafnframt fyrirtækjakjarni þar sem fyrirtæki og einyrkjar geta verið með skrifstofuadstöðu. Matsalur verður á jarðhæð hússins sem mun nýtast öllum starfsmönnum í húsinu ásamt nemendum og kennurum við Þjórsárskóla.

„Við höfum tekið ákvörðun um að reisa húsið og koma íþróttasal og búningsklefum í notkun í fyrsta áfanga. Við munum ekki taka ákvörðun um að byggja sundlauginna fyrir en húsið er komið í notkun, við viljum vera viss um að fjárhagsáætlunin hafi gengið eftir og fjárhagurinn sé sterkur.“ bætir Haraldur við. Vonast er til að fyrsti áfangi hússins verði tilbúinn næsta vor.

/mhh

## Skrefagjald innleitt

Ísafjarðarbær hefur ákveðið að innheimta svokallað skrefagjald vegna sorphirðu.

Heimilt er að leggja það á íbúa í þeim tilfellum þar sem draga þarf sorphílát meira en tíu metra að löðarmörkum til losunar í hirðubíl. Frá þessu er greint á vef sveitarfélagsins.

Þetta nýja gjald var samþykkt af bæjarstjórn í september 2023, en ákveðið var að gefa íbúum færi á að grípa til ráðstafana í sumar. Tilgangur breytinganna er að bæta aðstæður sorphirðufólks og gera losunina skilvirkari.

Gjaldið samsvarar 50 prósent álagi á sorphirðugjald hvers fláts. Kostnaður við hefðbundið 240 lítra flát hækkar því úr 25.700 krónum á



ári í 38.550 krónum. Sveitarfélagið vill jafnframt vekja athygli á samþykktum sem varða aðgengi að sorphílátum. Í þeim segir meðal annars að ekki megi staðsetja flát sem eru 40 kíló eða þyngrir þannig að sorphirðufólk þurfi að fara með þau um tröppur eða mikinn hæðarmun á lóð.

/ál

## Sjávarjarðir

Aðalfundur Landssamtaka eigenda sjávarjarða verður haldinn á Hótel Hilton, Nordica, Suðurlandsbraut 2, Reykjavík, föstudaginn 22. nóvember 2024 og hefst hann kl. 10:00.

Efni fundar:

- Venjuleg aðalfundarstörf
- Guðjón Ármannsson lögmaður mun ræða um þjóðlendmál ofl.

Sjá heimasíðu samtakanna: ses.is

Stjórnin

Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins:

## Bændur læra af hver öðrum

Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins (RML) hefur undanfarið tvö ár staðið fyrir stýrðri jafningjafraeðslu sem gengur undir nafninu Bændahópar.

Þórey Gylfadóttir, ráðunautur hjá RML, segir að hóparnir miðli af reynslu sinni og þekkingu undir faglegri stjórn ráðunauta. Hægt er að aðlaða þetta ráðgjafarform að nánast hvaða viðfangsefni sem er, en þeir bændahópar sem hafa starfað hingað til hafa einblínt á jarðrækt og fóduröflun. Utanumhaldið og stýringin er það sem gerir fundina árangursríka, að sögn Þóreyjar, þar sem hægt er að ná markvissri umræðu um atriði sem kæmu hugsanlega ekki fram í almennu spjalli milli bænda. Bændahóparnir eru samkvæmt finnskri fyrirmynd.

Í byrjun árs 2023 komu fyrstu tveir hóparnir saman og tóku fimm hópar til starfa í byrjun þessa árs. Á Suðurlandi er einn hópur, einn á Vesturlandi, tveir á Norðurlandi og einn á Austurlandi. Hver hópur hittist fimm sinnum á ári og er samansettur af bændum frá tíu búum. Á fyrsta fundinum kemur hópurinn saman í fundarsal eða öðru slíku rými og skipuleggur starf ársins. Á næstu fundum skiptast bændurnir á að taka á móti þátttakendum á sínum bæ og eru fundirnir að mestu utandyra eða í útihúsum.

„Þegar það er farið að lifna yfir grasinu þá viljum við vera úti. Við viljum skoða gróðurinn, við viljum skoða túnin, við viljum skoða jarðveginn. Þarna erum við að reyna á hluti sem eru settir fram í fræðunum.“ segir Þórey og segir þessa tegund ráðgjafar ná fram ýmsu sem ekki er hægt í fyrirlestur og er ekki stuðst við glærur eða tölvur nema í undantekningartilfellum. „Við erum að fara frá því að sitja og meðtaka yfir í að prófa og reyna.“

### Ráðunautar leiða umræðuna

„Ráðunautarnir eru alltaf tveir með hverjum hópi og þeir hafa ólík hlutverk.“ segir Þórey. Annar er kallaður lóðsi og hinn er kallaður aðstoð. „Hlutverk lóðsins er að stýra vinnunni og umræðunni þannig að það fái allir að njóta sín á fundinum.“ Aðstoðin sér meðal annars um að punkta niður hvað fer fram en umræðunum er oft fylgt eftir á næstu fundum. Hópunum er gjarnan skipt niður í minni einingar til þess að ræða spurningar og eftir ákveðinn tíma gera hóparnir hinum fundargestunum grein fyrir sinni vinnu.

Ráðunautarnir leiða umræðuna þannig að hópurinn ræði spurningarnar sem eru lagðar fyrir og komist að niðurstöðu. Þannig kemst þekking og reynsla bænda fram, en þar sem

### Hefðir tengdar harðfiski samofnar sögunni

Í fréttabréfi Slow Food Reykjavík kemur fram að falast hafi verið eftir þátttöku Íslands í fyrirnefndu verkefni. Norðmenn leiði verkefnið



Þórey Gylfadóttir tók þátt í að innleiða bændahópa á Íslandi eftir finnskri fyrirmynd. Þar læra bændur hver af öðrum og er hlutverk ráðunautsins að leiða umræðuna.

Mynd / Eiríkur Loftsson



Starfsemi bændahópanna fer að mestu leyti fram utandyra. Þá geta þátttakendur verið í beinni snertingu við viðfangsefni. Mynd / Þórey Gylfadóttir

aðstæður eru ólíkar á hverjum stað er oft ekki eitt rétt svar. „Þetta er ekki spurningin um það að vera bestur, heldur spurningin um það að læra af hvert öðru og geta hugsanlega komist hjá því að gera einhver mistök.“

Þórey segir nauðsynlegt að báðir ráðunautarnir á fundinum þekki aðferðir þessarar ráðgjafar og að allavega annar þeirra hafi fagþekkingu á því sviði sem tekið er fyrir. Þema hvers fundar tengist yfirleitt viðkomandi árstíð en Þórey nefnir sem dæmi að á vorin sé sáðvara oft tekin fyrir og á sumrin skiptist bændurnir gjarnan á sinni reynslu og þekkingu á framleiðslu á lystugu fódri.

Ráðunautarnir þurfa að skipuleggja fundina vel þar sem mikilvægt er að komast yfir efnið innan tímarammans. „Formlegi fundurinn er þrjú tímar en það dregst yfirleitt úr viðverunni.“ segir Þórey, þar sem gestgjafarnir hafa gjarnan til hressingu að loknum fundi eða bjóða upp á leiðsögn um útihúsin sín.

### Árangur næst með trausti

„Til þess að við náum árangri og öllum líði vel verður að ríkja traust.“ segir Þórey, en á sínum fyrsta fundi setur hópurinn sér sjálfur reglur varðandi mætingu, símanotkun, trúnað og

fleira. Sömu tveir ráðunautarnir fylgja hverjum hóp út árið og er æskilegt að það komi alltaf sami eða sömu aðilarnir frá hverju búi á fundina.

„Það er næstum því engin heimavinna en stundum biðjum við bændur um að hugsa um eitthvað ákveðið áður en þeir koma á fundinn.“ segir Þórey. Þá kemur fyrir að þátttakendur eru beðnir um að koma með gögn, eins og hefyndgreiningar, sem er hægt að rýna í á fundinum.

Þórey segir að eitt af fyrstu símtölunum sem hún fékk eftir að hún hóf störf hjá RML fyrir fjórum árum hafi verið frá bónda sem vildi benda á grein sem var í norsku landbúnaðarriti sem fjallaði um innleiðingu bændahópa þar að finnskri fyrirmynd. Í kjölfarið aflaði Þórey sér frekari upplýsinga og setti sig í samband við finnska ráðunautinn Anu Ellä, sem innleiddi kerfið í Noregi, og kom hún síðar til Íslands.

Í ár kostaði þátttakan allt árið 115.000 krónum án vsk. á hvert bú og geta fleiri en einn frá hverjum bæ tekið þátt. Í lok árs mun RML auglýsa eftir þátttakendum í bændahópa næsta árs og er Þórey bjartsýn á að þetta starf muni festa sig í sessi. „Það er mjög oft þannig að hóparnir vilja halda áfram ár eftir ár. Úti í Finnlandi eru til hópar sem hafa verið saman lítið eða ekkert breyttir í tíu ár.“ /ál

## Vilja harðfisk á lista UNESCO

Slow Food Reykjavík vinnur að því að fá vinnsluhéðir tengdar harðfiski og skreið skráðar inn á lista UNESCO um óáþreifanlegan menningararf mannkyns.

Byggt er á samningi UNESCO frá árinu 2003 um varðveislu menningararfða sem öðlaðist gildi á Íslandi árið 2006 í verkefninu um Lifandi hefðir. Til þess að komast á þennan lista þarf umsóknin að vera ítarleg og lýsa viðfangsefninu á breiðum grundvelli, framleiðslu og matreiðslu og ekki síst síðum og venjum tengdum viðfangsefninu.

### Hefðir tengdar harðfiski samofnar sögunni

Í fréttabréfi Slow Food Reykjavík kemur fram að falast hafi verið eftir þátttöku Íslands í fyrirnefndu verkefni. Norðmenn leiði verkefnið



Harðfiskshjallur á Íslandi. Mynd / Wikimedia Commons - Chris 73

en auk Íslands standi Ítalía, Nígería og Þýskaland að þessari umsókn. Markmiðið sé að efla tengsl íbúa þátttökulandanna og styrkja samfélög og hefðir tengdar skreið og harðfiski.

„Þrátt fyrir afar skamman fyrirvara ákváðum við að taka þátt enda á Ísland augljóslega erindi.

Harðfiskur hefur verið verndaður hérlendis frá ómunatíð og hefðir tengdar honum samofnar sögu þjóðarinnar“, segir í fréttabréfinu.

### Óskað eftir stuðningi við verkefnið

Biðlar Slow Food Reykjavík til samtaka, fyrirtækja og einstaklinga um stuðning vegna umsóknarinnar. Æskilegt sé að stuðningurinn komi frá aðilum sem tengjast umræddri hefð á margvíslegan og ólíkan máta.

„Af þeim sökum óskar stjórn Slow Food Reykjavík eftir aðstoð ykkar við að kortleggja framleiðslu á harðfiski og skreið. Eins hvernig þessar afurðir eru notaðar í dag og hafa verið notaðar. Allar upplýsingar má setja inn á Facebook-síðu verkefnisins: Harðfisks og skreiðar menning.“ segir í fréttabréfinu. /smh





# Hrein íslensk fæðubót frá Eylíf

Ókeypis heimsending á [eylif.is](http://eylif.is) ef keypt er fyrir 7500 kr eða meira

Eylíf vörurnar fást í öllum apótekum, Hagkaup, Krónunni, Heilsuhúsinu, Fjarðarkaupum og Nettó




## Vörulínan frá Eylíf

Vörulínan Eylíf býður upp á fimm vörur, **Active JOINTS**, **Stronger BONES**, **Smoother SKIN & HAIR**, **Happier GUTS** og **Stronger LIVER**, allt vörur sem hafa reynst fólki vel.

Vörurnar eru unnar úr hreinum, íslenskum hráefnum, engum aukaefnum er bætt við og framleiðslan er á Grenivík.

„Vinsælasta varan er **Active JOINTS** sem inniheldur fjögur íslensk næringarefni og margra ára rannsóknir sýna fram á staðfesta virkni þeirra. Við vöndum til verka og sækjum í sjálfbærar auðlindir úr sjó og af landi. Við notum hreina, íslenska náttúruafurð, hrein hráefni sem eru framleidd af viðurkenndum íslenskum framleiðendum.“

Íslensku hráefnin sem notuð eru í allar Eylíf vörurnar eru:

- Kalkþörungur frá Bíldudal
- Smáþörungur (Astaxanthin) frá Reykjanesbæ 
- GeoSilica kísill frá Hellisheiði
- Kollagen frá Grindavík og Sauðárkróki
- Kítósan frá Siglufirði
- Íslenskar jurtir handtindar frá fjölskyldufyrirtæki í Hafnarfirði



**Birgir Grétar  
Ottósson**

### Ánægður með virknina

Birgir Grétar Ottósson matreiðslumeistari kynntist **Active JOINTS** frá Eylíf þegar hann las umfjallanir fólks um vöruna í fjölmiðlum. Hann ákvað að prófa og sér ekki eftir því þar sem líðanin hefur breyst mikið til hins betra.

Birgir sem er 77 ára útskýrir að verkir sem hafa verið að hrjá hann síðustu ár séu tilkomnir vegna þess að það vantar brjósk á milli neðstu hryggjarliða. „Auk þess er búið að skipta um báða mjaðmarliði,“ segir hann. „Nákvæmlega 17. apríl byrjaði ég að taka **Active JOINTS** frá Eylíf og tveimur mánuðum síðar, 17. júní, fann ég að verkirnir voru horfnir,“ greinir hann frá.

Birgir segist hafa verið svo ánægður með árangurinn að hann gaf bæði konu sinni og syni **Active JOINTS** til að prófa. Hann hafði átt erfitt með gang og þreyttist fljótt, engu að síður stundar hann sundlaugarnar daglega. „Á veturna fer ég líka í ræktina þrisvar í viku. Mér finnst þetta gera mér gott og **Active JOINTS** styður við þjálfunina.

Núna get ég labbað langar leiðir án þess að finna til,“ segir hann og bætir við: „Ég hætti að vinna sjötugur en hefði líklega þurft að hætta tíu árum fyrr ef ég hefði ekki ræktað líkamann með því að synda og fara í heitu pottana. Þegar ég sá í blöðunum að fólk á öllum aldri var að taka inn **Active JOINTS** og mæla með því var ég ákveðinn í að prófa. Ég hafði reynt önnur fæðubótarefni fyrir liðina en fékk ekki sömu virkni og nú. Ég hef ekkert nema gott að segja um **Active JOINTS** og get vel mælt með því.“

„Ég byrjaði að synda í febrúar 2008 og fann strax að það hentaði mér vel. Ef ég kemst ekki í sundið þá vantar eitthvað í lífið en ég syndi 400 metra daglega,“ segir Birgir sem er þakklátur fyrir að hafa fundið **Active JOINTS** líka. „Allt hjálpast að,“ segir hann og er þakklátur fyrir að varan er hundrað prósent unnin úr íslenskum náttúruafurðum.

„Ég ætla sannarlega að halda áfram að taka inn **Active JOINTS** og vona að ég verði jafn hress og fósturfaðir minn norður í Skagafirði en hann vantaði fimm daga í 99 ár þegar hann lést. Hann hætti að aka bíl þegar hann var 97 ára,“ segir Birgir hressilegur.



**Ólafía  
Ingólfssdóttir**

### Eins og í lygasögu

Ég vann sem rekstrarstjóri og vann langar vaktir, var mikið á ferðinni og var orðin mjög slæm í hnénu að ég tók stundum hátt í 10 verkjatöflur á dag og svaf mjög slitrótt vegna verkja.

Ég var á leiðinni í hnéliðskipti þegar ég byrjaði að taka **Active JOINTS** síðasta sumar. Ég sá auglýsingu með **Active JOINTS** og hugsaði með mér ég hef engu að tapa og ákvað að prófa **Active JOINTS** frá Eylíf. Það var alveg ótrúlega góður árangur sem ég fann fljótlega eða eftir ca 2-3 vikur. Í september þá var ég farin að sofa betur og var orðin það góð að ég þurfti ekki lengur að taka verkjatöflur alla daga.

Einnig finn ég mikinn mun á mér og líður almennt mikið betur líkamlega og andlega. Núna fer ég í jóga og get gert allar æfingar sem ég gat aldrei gert áður. Mér finnst orðið svo auðvelt að hreyfa mig og núna get ég gengið um allt án vandræða, sem ég gat ekki gert áður. Ég finn svo mikinn mun á mér, mér líður svo miklu betur, ég hef miklu meiri liðleika sem eru mikil lífsgæði fyrir mig.

Ég mæli 100% með vörum frá Eylíf.



Sjávarafurðir:

# Sjónum beint að fiskauganu

– Nokkur áhugi á nýtingu en þykir flókið

Steinunn Ásmundsdóttir  
steinunn@bondi.is

Ekki hefur enn fundist flötur á því hér á Íslandi að nýta fiskaugu sérstaklega úr veiddum afla þrátt fyrir næringarefni og ýmsa merkilega kosti.

Þekkt húsráð meðal sjómanna er að ef maður stingur sig á karfabeini er gott að stinga fingrinum í sprungið karfauga og grær þá vel.

Fiskaugað inniheldur m.a. ómega-3 fitusýrur, A- og C-vítamín og prótein. Augað situr í fituvefjarlagi sem einnig er næringarríkt og sagt fremur bragðgott.

Matreiðslumenn, einkum í Kína, Rússlandi, Ceylon og víðar, nota fiskaugasteina til að bæta bragði og áferð í mat og aðrir, m.a. á Spáni, nýta maukaða augasteina sem þykkingarefni í t.d. plockfisk og sósur.

Fiskaugu eru gjarnan notuð í súpur og seyði en einnig eru þau bökuð og steikt. Augun þykja hafa ljúffengt „umami“ bragð (fimmta bragðskynjun til viðbótar við sætt, súrt, beiskt og salt) en undir þá bragðskynjun geta m.a. kjöt og ostur fallið.

Þekkt er einnig að kanadískir fiskveiðimenn, og eflaust fleiri, nýta fiskaugu sem beitu.

Augun eru meinholl, ekki síst vegna þess hversu rík þau eru af ómega 3 fitusýrum, og nú eru þau komin á sjónarsviðið þar sem matarsóun er til umræðu. Sömmuleiðis hefur sjávarlíftækni haft augastað á þessu hráefni en líftækniáfurðir eru m.a. unnar úr aukahráefnum sjávarafurða og mikil eftirspurn eftir þeim í allt frá fóðurvörum til lyfja.

## Ekki sjáanlegur farvegur

Ekki hefur þótt svara kostnaði að nýta fiskaugu sérstaklega hér á landi og eru þau seld til útlanda með hliðarafurðum

eins og t.d. þurrkuðum þorskhausum.

Tækni og nýsköpun í nýtingu hliðarafurða sjávarfangs hefur fleygt fram og verið nánast ævintýraleg hin síðari ár. Nægir að nefna lækningavörufyrirtækið Kerecis í því sambandi sem í fyrra var selt dönsku stórfyrirtæki fyrir 180 milljarða íslenskra króna.

Pétur Hafsteinn Pálsson er framkvæmdastjóri Vísis ehf. í Grindavík. Hann segir hverja örðu fisksins nýttá í eitthvað hjá Vísi sem hafi þó aldrei komist svo langt að nýta sérstaklega fiskaugu. Þau fari með hausunum.

„Þetta hefur ekki komist lengra en á spjallstig og ekki nein alvara í að vinna úr augum sérstaklega og enginn

farvegur fyrir það. En ég hef heyrt af þessu án þess að setja mig neitt inn í það,“ segir hann.

## Lögmál framboðs og eftirspurnar

Pétur útskýrir að þetta snúist um að vinna afurð í einhverju magni og að markaðurinn taki við því til áframvinnslu. „Kollagenið er gott dæmi um það. Það er markaður fyrir kollagen sem framleitt er úr öllu lausu roði á Íslandi. Svo eru aðrar vörur eins og t.d. það sem fer í pensímið, lækningavörur og húðvörur og hátt

Gríðarmikill áhugi hefur verið á notkun hliðarafurða sjávarfangs í líftækni. Mögulega gætu augun komið sterk inn ef vinnsla og markaður nær að stilla saman strengi og þolinmótt fjármagn fæst til áframhaldandi rannsókna.

Mynd/ Skjaskot

„ekki fram jákvæðar niðurstöður varðandi nýtingu á fiskaugum á þessu stigi, hvað svo sem síðar verður.“ Augað sé mjög lítt hluti af hausnum og erfitt að fjarlægja svo hagkvæmt sé.

„Þær rannsóknir/mælingar sem við höfum hingað til gert sýna ekki fram á að augun innihaldi neina áhugaverða efnasamsetningu eða virkni sem gæti staðið undir kostnaði við að nálgast augun. En við höfum þrátt fyrir það hug á að kanna virkni þeirra áfram og þetta hefur ekki verið slegið alveg út af borðinu,“ segir Margrét.

## Dýrmætt líffræðilegt efni

Matís sendi líka frá sér skýrsluna Hliðarafurðir í verðmæti árið 2016. Skýrslan fjallar m.a. um nýtingu þriggja ónýtra hráefna þá: blóðs, svilja og augna, og mögulega nýtingu þeirra sem lífvirkra efna í sér fóður fyrir fisk auk annarra nota.

Segir í skýrslunni að fiskaugu, sem aukaafurð úr fisk- og fiskeldisíðnaði, geti haft eiginleika sem nýta mætti til meðhöndlunar sjúkdóma í dýrum og fólki. Tekið er sem dæmi að sjómenn þekki vel að fá sár á hendur við vinnu sína og segi að góð lækning til að meðhöndla slík sár sé að kreista karfauga og smyrja á sárið.

Augun var safnað úr tveimur algengum sjávartegundum, karfa og Atlantshafsporski, og þau krufin og vandlega efnagreind. Voru niðurstöður m.a. þær að leysanlegir hlutar augasteina tegundanna gætu stuðlað að hömlun á mítósuvirgni í vefjum og mögulega nýst í lækisfræði til bælingar á frumskiptingu í illkynja æxlum. Það gæfi tilefni til að nota augasteina fiska sem dýrmætt líffræðilegt efni.

Til stóðu frekari rannsóknir, m.a. á laxaaugum. Stungið var upp á að þegar hugað yrði að stórum sjálfvirkum kerfum til fiskaugasöfnunar mætti þróa búnað svipaðan þeim sem notaður er til að pressa steina úr kirsuberjum.

Rannsóknastofnun fiskiðnaðarins sagði í ársskýrslu 2005 að þróuð hefði verið aðferð til framleiðslu peptíðblöndu úr aukaafurðum úr fiskvinnslu, þ.e.a.s. augum, milta og beingörðum.

Það má því mögulega leiða líkum að því að einn daginn verði eftirspurn eftir fiskaugum til líftækivinnslu, nú eða eldamennsku, raunveruleg hér á landi.

## Vantar eldhuga í málið

Um það hvort vélar séu til í því skyni að pilla augu úr hausum segir Pétur þær alveg finnast en fyrst þurfi að ákveða hvaða vöru sé verið að hugsa um.

„Er verið að reyna að ná augunum heilum og ósprungnum? Er verið að tala um augasteininn eða jafnvel vökvann í auganu? Þetta er meiri háttar mál og sjálfsagt flóknasta varan af öllum aukaafurðunum. Þetta er allt fullt af smáatriðum. Það þarf bara einhvern sem hefur ekkert annað að gera og hefur fjármagn og brennandi áhuga á málinu að keyra það í gegn. Það verður gaman að fylgjast með þeim sem fer fyrstur í þetta,“ segir Pétur jafnframt.

## Matís hefur kannað augun

Margvíslegar rannsóknir hafa verið gerðar héraðs á hliðarafurðum sjávarfangs og einhverjar þeirra skoða fiskaugu sérstaklega.

Um 2018 var t.a.m. farið í stórt verkefni innan Matís. Gullhausinn, en þar komu að sögn Margrétar Geirsdóttur, sem stýrði verkefninu,



Ekki hefur þótt svara kostnaði að nýta fiskaugu sérstaklega hér á landi og eru þau seld til útlanda með hliðarafurðum eins og t.d. þurrkuðum þorskhausum.

Mynd / Matís



## Vorgleði í Prag & Brno

11. – 18. apríl 2025

Fararstjórn: Pavel Manásek

Verð 319.800 kr. á mann í tvíbýli

Tékkland er yndislegt að vori þegar gróðurinn er að vakna af dvala eftir veturinn. Hér verður farið í skemmtilega ferð til gullborgarinnar Prag og keisaraborgarinnar Brno sem eru tvær af áhugaverðustu og fegurstu borgum Tékklands, hvor með sinn sjarma.

Bókaðu núna á [baendaferdir.is](http://baendaferdir.is)bænda  
FERDIR

Sími 570 2790 • bokun@baendaferdir.is • Síðumúla 2 • 108 Reykjavík



# AFLVÉLAR



Hafið samband við sölumenn okkar fyrir frekari upplýsingar og skoðið heimasíðu okkar, [www.aflvelar.is](http://www.aflvelar.is)



**TRAUSTUR SAMSTARFSADILI**  
Garðabæ | Akureyri | Selfossi  
sími 480-0000 | [www.aflvelar.is](http://www.aflvelar.is)

# Afstaða framboða til landbúnaðarmála

## Alþingiskosningar 2024

Stjórnmalaflokkarnir sem eru í framboði til alþingiskosninga, sem fram fara 30. nóvember næstkomandi, virðast flest allir nokkuð sammála um að bændur þurfi betri lánakjör og margir nefna aukinn fjárfestingastuðning.

Öllum flokkum gafst kostur á að koma áherslum sínum í landbúnaðarmálum á framfæri með því að svara, í hnitmiðuðu máli, eftirfarandi spurningum Bændablaðsins.

- Hverjar eru áherslur framboðsins við gerð nýrra búvörusamninga sem taka eiga gildi 1. janúar 2027? Hverju viljið þið breyta efnislega miðað við núverandi stuðningskerfi?
- Hvaða aðgerðum, bændum í hag, hyggst flokkurinn þinn beita sér fyrir á kjörtímabilinu?

Afstaða framboðanna fylgja hér með en svör bárust ekki frá Lýðræðisflokknum né Ábyrgri framtíð. /ghp

### Vinstri græn

1 Nýtt stuðningskerfi sem tekur við þegar núgildandi búvörusamningar renna sitt skeið þarf að virka betur fyrir bændur. Til þess þarf samtal og vandlegan undirbúning. Við teljum að auka þurfi stuðning um 3-4 milljarða á ári frá því sem nú er til þess að áherslur okkar nái markmiðum sínum. Leggjja þarf f.o.f. aukna áherslu á nýliða- og fjárfestingarstuðning. En vaxtakostnaður er íþyngjandi stærð í bókhaldi margra bænda líkt og í samfélaginu öllu. Halda þarf áfram að byggja upp akuryrkju á þeim grunni sem Svandís Svavarsdóttir hóf með stefnumótun og stóru auknum framlögum til kornræktar frá árinu 2024. Þá þarf að viðurkenna hlutverk bænda sem vörslumenn landsins og gera það eftirsóknarverðara að stunda öflugan endurheimt vistkerfa og vernd náttúrugæða.

2 Að ná niður verðbólgu og þar með skapa skilyrði fyrir lækkandi vöxtum er stærsta hagsmunamál samfélagsins og þar með talið bænda. Til viðbótar þeim áherslum sem birtast í svari við fyrri spurningu telja VG að það þurfi að greina kostina við að endurreisa það fyrirkomulag sem var við lýði á Íslandi lengst af og var illu heilli einkavætt fyrir hrun, Lánasjóð landbúnaðarins sem veitti lán á betri kjörum en buðust í bönkum. Vísir að slíku fyrirkomulagi er að finna í Bygðastofnun, sem hefur verið umsvifamikil í útlánum til bænda síðustu ár.



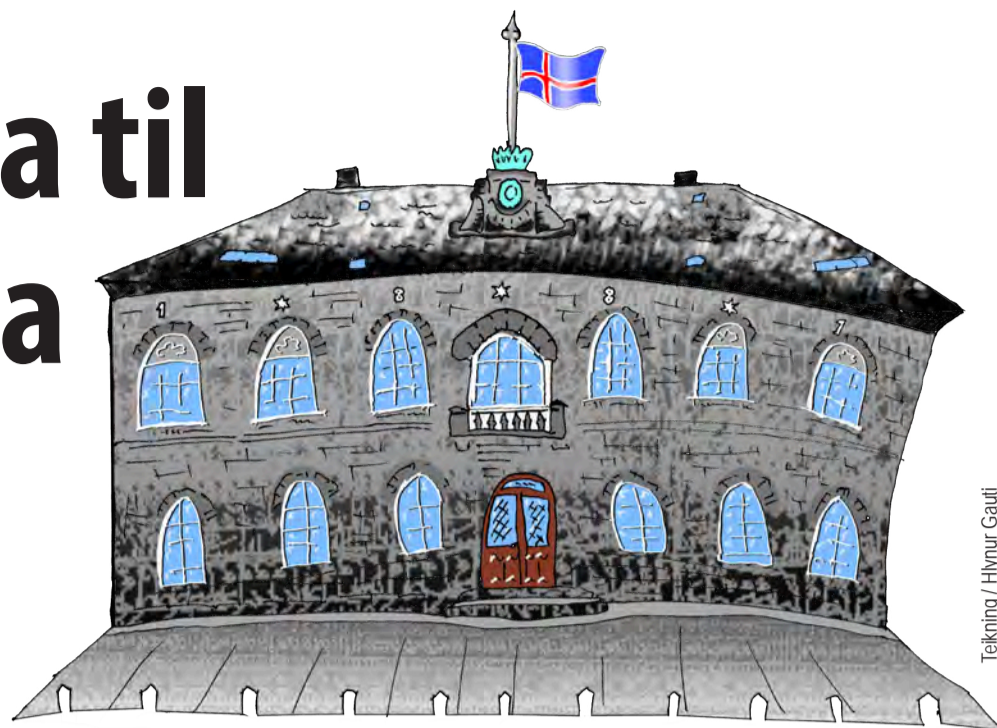
## Hjarta heimilisins

Við hönnum innréttingar að þínum þörfum

FRÍFORM  
2000 - 2024

Mán. — Föst. 10—17  
Laugardaga 11—15

Fríform ehf.  
Askalind 3,  
201 Kópavogur.  
562—1500  
Friform.is.



Tekning / Hlynur Gauti



### Flokkur fólksins

1 Flokkur fólksins vill efla stuðning við bændur sem glíma við himinháar vaxtagreiðslur og brostnar forsendur fyrir lántöku. Flokkur fólksins vill útrýma fátækt og liður í því er að styðja við bændur og koma í veg fyrir að þeir þurfi að bregða búi. Við munum tryggja bændum fjárfestingarstuðning með því að ráðast að verðbólgunni og taka húsnæðisliðinn út úr vísitölunni og tryggja bændum langtímalán á hagkvæmum föstum vöxtum.

2 Flokkur fólksins hefur lengi barist við frekari niðurgreiðslum á raforkukostnaði gróðurhúsabænda. Það eru stór tækifæri í gróðurhúsarækt á Íslandi, enda er fjarlægð milli landa slík að innflutt grænmeti er fokdýrt í verði, og þá eru aðstæður innanlands góðar vegna okkar hreina vatns og grænu raforku.



### Framsóknarflokkurinn

1 Framsókn leggur áherslu á að tryggja sjálfbærni í landbúnaði og auka samkeppnishæfni íslenskra bænda. Endurskoða þarf núverandi stuðningskerfi með því að einbeita sér að því að styrkja innlenda matvælaframleiðslu, auka aðgengi að henni og stuðla að nýsköpun í landbúnaði. Einnig þarf að bæta aðstæður bænda og bregðast við erfiðri stöðu þeirra í ljósi þungs regluverks og mikils innflutnings. Auka þarf fjárfestingar í innviðum og tryggja að stuðningskerfi allra bænda sé sanngjart, skýrt útfært og fjárfestingarlegt. Einnig þarf að endurskoða tollaumbætur landbúnaðar m.a. með leiðréttingu krónutölutolls sem ekki hefur þróast í takt við almennar verðlagsbreytingar frá því honum var komið á.

2 Framsókn vill tryggja bændum eðlileg starfsskilyrði og afkomu fyrir vinnuframlag sitt svo þeir geti starfað áfram og njóti sambærilegra lífskjara og aðrar stéttir. Vinna þarf að bættu afleysingakerfi fyrir bændur m.a. með það að markmiði að tryggja ungum bændum bættu möguleika á að taka fæðingarorlof, sem er einn liður í því að stuðla að frekari nýliðun ungs fólks í greininni. Nauðsynlegt er að gera breytingar á lánsfjármögnun til jarðakaupa og búrekstrar m.a. með því að tryggja aðgengi að þolinmóðu lánsfé á sanngjörnum kjörum. Það má meðal annars gera með því að veita bændum lán í gegnum Bygðastofnun á lágum vöxtum til lengri tíma. Einnig verður horft til hlutdeildarlána, sérstaklega til bænda. Þá er nauðsynlegt að skilvirkt og áreiðanlegt tryggingakerfi sé til staðar fyrir bændur. Eins þarf að skoða tryggingavernd bænda í kjölfar náttúruhamfara. Framsókn vill auka möguleika bænda og býla á að skapa sér sérstöðu til að auka virði afurða og búa til hliðarafurðir sem byggja á matarmenningu og upplifun gesta. Einfalda þarf regluverk vegna heimavinnslu og smásölu á matvælum og auðveldla þannig bændum að framleiða og selja matvæli beint frá býli. Tryggja þarf gott aðgengi bænda að dýralæknum t.d. með bættu starfsumhverfi og stuðningi við dýralæknana.



### Sósíalistaflokkurinn

1 a) Sósíalistar vilja endurskoða landbúnaðarkerfið og koma á þjóðarsátt um hvað í landbúnaði felst, í náinni samvinnu við bændur og ábúendur jarða þar sem búskapur í viðum skilningi er stundaður. Ekki er sjálfgefið að fyrirkomulag búvörusamninga sem einblínir á kindakjöts- og mjólkurframleiðslu sé það sem best hentar.

Við leggjum áherslu á að fæðuöryggi sé tryggt á Íslandi með stöðugri og aukinni innlendra fæðuframleiðslu og eðlilegu matvælaaverði og að bændum séu tryggð mannsæmandi kjör og starfsskilyrði. Innflutt matvæli skuli lúta sömu reglum og innlendar hvað varðar matvælaöryggi og dýravæðing svæða og ekki sé grafið undan innlendra framleiðslu og afsláttur gefinn af öryggi og gæðum matvæla.

b) Við viljum afnema framsalskerfi kvóta og skal kvóti vera tengdur búsetu og/eða skuldbindingu til framleiðslu en ekki verslunarvara sem hægt er að braska með. Einnig viljum við að lífræn framleiðsla og annar búskapur í sveitum en sauðfjár- og nautgriparækt eigi möguleika á að njóta stuðnings samkvæmt lögum.

2 Að auknir nýsköpunarstyrkir verði veittir í landbúnaði með áherslu á lífræna ræktun og heimavinnslu afurða. Með hinu síðarnefnda fylgir að gera landbúnaðarkerfið sanngjarnara og sveigjanlegra hvað varðar eftirlitsgjöld og vottorð, svo sem við slátrun og annað svo að litlar framleiðslueiningar geti lifað af.

Flokkurinn hyggst gera Landsbankann að samfélagsbanka en við þá munu lánakjör bænda til framkvæmda verða mun hagstæðari. Í dag er staðan þannig að dreifbýlið býr við mikið ójafnræði og afarkosti af hendi fjármálafyrirtækja.

Við hyggjumst beita okkur fyrir breytingum á jarða- og ábúðarlögum sem koma í veg fyrir að einstaklingar eða fyrirtæki geti safnað að sér bújörðum og öðru landi til eignar. Til þess skal beita takmörkunum svo sem búsetuskilyrðum og fjölda- og stærðartakmörkunum á jörðum og landsvæðum. Við ætlum að breyta um stefnu í meðferð fasteigna ríkisins, bæði húsa og bújarða og hreinsa frjálshyggjuna þar út. Með uppbyggingarstefnu í stað sölu og niðurrifs á eignum almennings er hægt að efla nýliðun í bændastétt og standa vörð um eignir almennings í leiðinni.

Bændablaðið kemur næst út 21. nóvember

Við erum á Instagram & Facebook



## Píratar

**1** Áhersla Pírata snýr að því að nýir búvörusamningar taki mið af breyttum aðstæðum og áskorunum sem bændur standa frammi fyrir í landbúnaði og ræktun. Ein stærsta hindrun bænda er kostnaður við framkvæmdir til að byggja ný hús og aðstöðu, og þarf því að tryggja betri lánakjör fyrir bændur sem fara í framkvæmdir til að byggja ný hús. Sömuleiðis þarf að skapa meiri hvata fyrir bændur sem vilja fara út í ylrækt og jarðrækt, þar sem þau geta sótt um styrki til að byrja þá starfsemi – ásamt því að rafmagnskostnaður verði að hluta til niðurgreiddur, þar sem hann er oft gríðarleg hindrun.

**2** Að okkar mati þarf að snúa forgangsöröðun stuðningskerfisins við, þannig að fyrsta hugsun sé að styðja við grunnframfærslu bænda. Þannig gæti hugmyndafræði Pírata um borgaralaun nýst til að skjóta styrkum stöðum undir byggð í landinu. Núverandi fyrirkomulag er allt of stíft, bundið framleiðslumagni og pólitík til að taka eðlilegt mið af stöðu bændastéttarinnar hverju sinni.

Stuðningskerfið þarf líka að taka meira mið af þeim gríðarlegu tækifærum í umhverfis- og loftslagsmálum sem landbúnaður býður upp á, en þar skortir verulega upp á að hið opinbera sé faglegur bakhjarl bænda sem vilja þróa sig í átt að loftslagsvænni landbúnaði.



## Samfylkingin

**1** Krafan um íslensk kjör á sannarlega við um bændur enda eru laun þeirra eða reiknað endurgjald víða undir lágmarkslaunum landsmanna. Samfylkingin vill áfram styðja við landbúnað á Íslandi en tímabært er að ráðast í umbætur á landbúnaðarkerfinu í samræði við bændur. Markmiðið er að nýta styrki hins opinbera betur með það fyrir augum að auka frelsi og bæta hag bæði bænda og neytenda en stuðla jafnframt að nýsköpun og fjölbreytni, aukinni grænmetisrækt og umhverfisvænni matvælaframleiðslu.

**2** Landbúnaður á Íslandi hefur mikla sérstöðu sem við í Samfylkingunni viljum virða. Þróun landbúnaðar er ekki aðeins þýðingamikil fyrir fæðu- og matvælaöryggi þjóðarinnar heldur einnig fyrir byggðarþróun í landinu. Þróun heimsmála síðustu ár sýnir með óyggjandi hætti hversu mikilvæg innlend matvælaframleiðsla er þjóðarbúinu. Því er nauðsynlegt að taka sérstaklega mið af landbúnaði við mótnun atvinnustefnu. Ljóst er að í dag stendur landbúnaðurinn ekki nógu vel. Til að skapa eftirsóknarverðari starfsskilyrði, nýliðun og tækifæri til nýsköpunar og þróunar er þörf á að bæta fjármögnunarkjör til bænda svo hægt sé að lifa af greininni. Þá verður að gæta þess að regluverk og tollaumhverfi taki mið af þeim ríku kröfum sem við gerum til íslensks landbúnaðar. Hagsmunagæsla innan EES á við um landbúnað líkt og aðrar atvinnugreinar á Íslandi. Til að bæta hag bænda er vert að líta til fyrirmýnda í Evrópu þegar kemur að vinnu við nýjan búvörusamning, svo sem til stuðningskerfa landbúnaðar í Noregi og innan Evrópusambandsins.



## Sjálfstæðisflokkurinn

**1** Mikilvægt er að skapa landbúnaðinum starfsumhverfi sem hvetur til aukinnar samkeppnishæfni, verðmætasköpunar, sjálfbærni og nýsköpunar. Sjálfstæðisflokkurinn hefur lagt áherslu á að atvinnugreinin búi við frelsi til að takast á við sveiflur og vinna að langtímahagsmunum bænda og neytenda. Þegar kemur að gerð nýrra búvörusamninga er mikilvægt að stuðningurinn skapi stöðugan og traustan grundvöll fyrir innlenda framleiðslu og allar þrjár stöðir sjálfbærni séu til grundvallar; umhverfisleg, efnahagsleg og félagsleg. Búvörusamningar verða að tryggja bæði fæðuöryggi og matvælaöryggi með því að efla innlenda landbúnaðarframleiðslu. Taka þarf tillit til landfræðilegrar legu landsins og þeirra tækifæra sem landgæði bjóða upp á.

**2** Skapa þarf landbúnaðinum hagstætt og gott rekstrarumhverfi sem bætir afkomu greinarinnar, þannig tryggjum við best nýliðun til framtíðar. Þá er viðvarandi verkefni að huga sérstaklega að því að regluverk hamli ekki nýsköpun og framþróun.

Af einstökum þáttum má nefna að móta þarf ramma um framleiðslu vottaðra kolefniseininga í landbúnaði og landnotkun þannig að hagsmunir Íslands séu sem best tryggðir. Þá þarf að tryggja dreifingu á raforku á samkeppnishæfu verði til ylræktar til að skapa fyrirsjáanleika í rekstri garðyrkunnar en þar eru mikil sóknarfæri.



## Miðflokkurinn

**1** Við endurskoðun búvörusamninga þurfa meginmarkmiðin að vera þau að tryggja hag bænda, hagsmuni neytenda og öryggi ásamt stöðugleika innlestrar matvælaframleiðslu til langrar framtíðar. Stuðningur við landbúnað verði aukinn í takt við aukna framleiðslu og fyrirkomulag hans einfaldað. Stutt verði við nýliðun í greininni svo sem með sérstökum lánaflokkum hjá Bygðastofnun og skattaávilnunum við flutning bújarða milli kynslóða. Tryggja þarf að eftirlit með landbúnaðarstarfsemi og matvælaframleiðslu sé samræmt á landsvísi og að eftirlitskostnaður sé ekki íþyngjandi.

**2** Miðflokkurinn hefur ávallt lagt ríka áherslu á mikilvægi innlestrar matvælaframleiðslu og þau stóru tækifæri þjóðarinnar til framtíðar sem felast í heilnæmi matvæla, fæðuöryggi og vaxandi möguleikum til nýtingar vistvænnar orku til matvælaframleiðslu. Auka þarf þegar í stað tollvernd innlestrar framleiðslu með uppsögn og endurskoðun tollasamninga. Koma þarf í veg fyrir óheftan innflutning á ófrosnu kjöti sem er um leið afar mikilvægt lýðheilsuátt fyrir þjóðina.

Stutt verði við nýsköpun, uppbyggingu og markaðsstarf sem mætir þörfum samtímans. Núgildandi tollasamningar hafa skapað mikið ójafnvægi á markaði þar sem innlend framleiðsla þarf að keppa við innflutning á vörum sem ekki sæta sömu kröfum og gerðar eru hér á landi. Koma þarf á betra eftirliti með innflutningi og setja skýrari kröfur um upprunamerkingu matvæla þar sem fram komi upplýsingar um notkun hormóna og sýklalyfja við framleiðsluna. Þá er rétt að vísa til þingsályktunartillögu Miðflokksins um „stóreflingu innlestrar matvælaframleiðslu og öruggt og fyrirsjáanlegt rekstrarumhverfi landbúnaðar“ sem þingflokkurinn hefur lagt fram ítrekað á undanförunum þingum.



## Viðreisn

**1** Viðreisn er vel ljóst að stöðugleiki og festa í rekstrarumhverfi bænda eru mikilvægir þættir eins og í öðrum atvinnugreinum. Í nýjum búvörusamningum þarf að stuðla að þessu en jafnframt að gæta að svigrúmi til framþróunar, nýsköpunar, landverndar og framlagi til loftslagsmála. Það þarf að draga úr miðstýringu í landbúnaði og auka frelsi til hagsbóta fyrir bæði neytendur og bændur.

**2** Viðreisn telur að mikilvægasta framlag stjórnmalanna til bænda sé að draga úr verðbólgu og ná niður vöxtum. Háir vextir bitna á bændum með miklum þunga, bú eru skuldsett og yfirleitt frekar smá miðað við annan rekstur og vaxtakjör þeirra því oft lakari en í öðrum rekstri. Segja má að síðasta krónan sem verður til í virðisbættu framleiðslu- og sölu landbúnaðarafurða renni til bóndans. Þeim fækkar eftir því sem vextir og verðbólga verða hærri. Fyrir þessar kosningar leggur Viðreisn höfuðáherslu á að ná niður vöxtum og verðbólgu.

# GIANT®

Heil fjölskylda af liðléttingum!



G3500

...er á leiðinni til landsins!

G3500 liðléttingurinn frá Giant er frábær vél í snjómoksturinn fyrir verktaka og sveitarfélög. Einnig er hann hentugur fyrir hina ýmsu vinnu á verkstöðum.

- Lyftigeta: 2.800kg
- Lyftihæð: 3.292mm
- Eigin þyngd: 3.800kg
- 0-10km/0-30 km keyrsluhraði
- 66 hestöfl



ÚRVAL AUKAHLUTA Í BOÐI



## Tröllaskagi:

## Framtakssamir Brúnastaðabændur

– Af fjölbreytni og tækifærum landbúnaðar í síbreytilegum heimi

Um 70 kílómetrum frá heimskaupsbaug, á hinum volduga Tröllaskaga, um miðja vegin milli Hofssós og Siglufjarðar, stendur býlið Brúnastaðir í Fljótum. Þar býr dugmikil fjölskylda sem heldur úti fjölbreyttri starfsemi. Hjónin Stefánía Hjördís Leifsdóttir og Jóhannes Helgi Ríkhartsson hafa nú í aldarfjórðung rekið gróskumikið blandað bú, matvælavinnslu, verslun, húsdýragarð, gistingu fyrir ferðamenn og fósturheimili, svo fátt eitt sé nefnt.

Guðrún Hulda Pálsdóttir  
gudrunhulda@bondi.is



Brúnastaðir eru stórt sauðfjár- og geitabú. Vetrarfóðraðar kindur eru 700–800 talsins og um 70 geitur sem nýttar eru til mjólkurframleiðslu og ostagerðar á staðnum. Þá er þar nautgripaeldi til kjötfremleiðslu. Heimavinnsla búsins selur beint frá býli og í gegnum vettvang smáframleiðenda.

Í dýragarðinum má finna nær öll húsdýr landsins; margar tegundir af hænnum, endur, kanínur, geitur, heimalinga, hross og grísi, kálfa og kalkúna svo eitthvað sé nefnt. Þar að auki er þar töluverð ferðapjónusta, bæði gistihús og sveitabúð þar sem seldar eru veitingar yfir sumartímann og í þokkabót rekur fjölskyldan félagsheimilið Ketilás.

Dagarnir eru því erilsamir en margar hendur vinna léttari verk. Fjölskyldan er fjölmenn, hjónin eiga fjögur börn sem öll taka þátt í búskapnum á einn eða annan hátt. Þá eru Hjördís og Jóhannes einnig fósturforeldrar þriggja barna. Einnig hafa grænenskir búfræðinemar verið í verknámi á Brúnastaðum um langt skeið og dvelja þá að jafnaði ár í senn sem og nemar í gegnum Erasmus sem koma þangað til skemmri og lengri tíma. Ávallt er því annríki á Brúnastaðum, sjaldnast færri en tíu manns í mat, en þannig vilja hjónin hafa það.

„Ég er alin upp á mannmörgu og gestrisnu heimili á Keldudal í Hegrnesi. Það var eins og umferðarmiðstöð, við vorum sex systkini, en líka fósturheimili fyrir börn og búið mjög stórt. Ég þekki því ekkert annað. En það er líka svo gefandi, hingað koma ungmenni sem eru frjálst í anda og hafa upplifað svo margt skemmtilegt. Þau eru góðar fyrirmyndir fyrir börnin okkar og

fósturbörn, því þau hafa ekki látið neitt stoppa sig í að láta drauma sína rætast,“ segir Hjördís. Við leggjum mikla áherslu á það í uppeldinu að börnin tileinki sér víðsýni og fordómaleysi og forvitni um umheiminn. Leggjum áherslu á menntun og ferðalög til fjarlægra landa.

Samræðurnar við eldhúsbörðið geta enda orðið mjög fjörugar. „Við ræðum mikið þjóðfélagsmál og allir taka þátt í pólitískum umræðum.“ Enda kemur í ljós í samræðum hjónanna við blaðakonu, hvar upprunaleg efnistösk viðtals áttu að snúast um loftslagsmál og landbúnað, að á ansi mörgum áhugaverðum umræðupunktum var að taka.

## Hæglát framleiðsla úr alfaraleið

„Við búum við mjög sérstakar aðstæður og veðrið getur verið gjörsamlega galið,“ segir Hjördís og Jóhannes tekur undir. „Við fáum annaðhvort rosalega gott veður eða rosalega slæmt – það er engin meðalmennska hér.“

Þau njóta þess að búa svo afskekkt í stórkostlegu umhverfi. Landið sé vænt til búfjárræktar, þau hafi aðgang að bæði sjó og fjalllendi sem laðar til sín ferðafólk. „Við höfum lært mikið á því að sjá svæðið í gegnum augu gesta okkar. Enda viljum við að fólk komi hingað og njóti, upplifi svæðið og sérstöðu þess, skilji söguna og menninguna og hugsunina bak við það að búa hér.“

Hugsjónin er í anda hæglætis og sjálfbærni. „Við viljum hafa þetta undir „slow“ hattinum. Slow food, slow travel, slow farming,“ segir Stefánía sem var nýkomin af matarhátíðinni Terra Madre á Ítalíu á vegum Slow Food-hreyfingarinnar. Þar var ýtt úr vör verkefninu Slow Food Farms sem ætlað er að efla tengsla- og fræðslunet bænda sem stunda vistvænan landbúnað við ferðapjónustu og matreiðslumenn til



Hjónin Stefánía Hjördís Leifsdóttir og Jóhannes Helgi Ríkhartsson hafa í aldarfjórðung staðið að baki afkastamiklu búi á harðbýlu svæði á Tröllaskaga. Myndir / ghp

að fækka milliliðum. Hjördís kom full eldmóðs frá Ítalíu þar sem hún heimsótti nokkra ítalska bændur sem hafa fundið sér ýmsar sniðugar leiðir til að auka afkomu sína með framleiðslu á gæðavörum.

## Lífrenn geitfjárrækt

Því tengdu stefna Brúnastaðabændur nú á þá vegferð að aðlaga geitfjárrækt sítt að lífrænni vottun. Þau hafa stundað geitfjárrækt á forsendum mjólkurframleiðslu í fjögur ár.

Geitahjörð þeirra telur nú um 100 dýr en í sumar voru sjötíu huðnur mjólkaðar. Þær bera kiðum í mars og fá þau að ganga undir mæðrum sínum þar til í byrjun júlí þegar þau eru send á fjall rétt eins og sauðféð, sem er nokkuð sjaldséd.



Í sumar voru sjötíu huðnur mjólkaðar daglega frá júlí fram í miðjan október. Geit skilar um hálfum lítra af mjólk á dag. Heildarframleiðsla sumarsins var á milli fjögur og fimm þúsund lítrar og úr þeim eru unnin um 4–500 kíló af geitaosti. Mynd / Einkaeign

„Viðast hvar annars staðar í Evrópu, þar sem geitfjárrækt til ostagerðar er stunduð, er kiðum lógað strax í fæðingu rétt eins og í kúamjólkurframleiðslu. Með því að láta kiðin ganga undir erum við auðvitað að missa besta mjaltaskeiðið hjá huðnunum en við viljum ekki fara aðra leið,“ segir Hjördís.

Huðnurnar eru alla jafna mjólkaðar einu sinni á dag frá júlí fram í miðjan október. Geit skilar um hálfum lítra af mjólk á dag. Heildarframleiðsla sumarsins var á milli fjögur og fimm þúsund lítrar og úr þeim eru unnin um 4–500 kíló af geitaosti, en í dag gera þau sjö gerðir sem hafa ávallt selst upp.

Nú standa yfir framkvæmdir fyrir geiturnar. Nýr braggi er í byggingu þar sem geitur verða aðskildar öðru búfé, munu geta staðið á hálm og sótt í hey af óabornum túnnum samkvæmt reglum um lífræna ræktun. Það er því stefnan að Brúnastaðir verði fljótlega fyrsta og eina lífræna geitfjárbú landsins.

## Plágurnar sjó

Árið 2024 hefur verið sérstakt fyrir margra hluta sakir. Sumarið náði þeim vafasama heidri að vera innblástur lagsins „Skítaveður“ sem ómar nú á útvarpsstöðvum.

Norðlenskir bændur urðu hvað verst úti vegna ótíðar. Jóhannes og Hjördís segja tímabilið án fordæma en hvert áfallið fylgdi á fætur öðru. „Þetta hefur verið hræðilegt ár. Eftir

snjóléttan vetur leit allt svo vel út, sáum fram á að sauðburður yrði búinn snemma og að við gætum farið að bera skít á túnin. Svo komu páskarnir og allt fór á bóla-djöfulsins-kaf og svo snjóaði stanslaust í þrjár vikur.“

Við tók mikill kuldatími sem seinkaði allri jarðvinnslu. „Loks þegar snjórinn hopar eru öll okkar bestu tún steindauð.“ Jarðvinnsla og endurrækt þurfti að bíða fram yfir sauðburð.

En óveðrið rétt eftir sauðburð var skepnun og bændum mikið áfall. Þó fjölskyldunni hafi tekist að koma öllum í skjól meðan á því stóð voru afleiðingar þess langvarandi. Í stað þess að setja skepnurnar á nýsprottið tún þurftu þær að setta sig við hey og bíða lengur en ella eftir að komast á fjall. Kindurnar þrífust þar af leiðandi verr og það dró verulega af þeim.

„Sífellnd norðanskot með ísköldu úrhelli svona hálfsmánaðarlega í sumar, sem gekk svo nærri bæði ánum og lömbunum að við vorum að finna dauðar skepnur í allt sumar. Það vantar glás,“ segir Jóhannes en tæplega sextíu lömb fundust dauð á túnnum áður en rekið var á fjall.

Þegar fé var loks komið á fjall var farið að endurrækta. „Við plægðum og sáðum um 20 hektara. En svo hættir ósinn á vatninu að hleypa út í sjó svo það flæðir hér allt yfir og nýræktartúnin fóru á bólakaf,“ segir Jóhannes. Býst hann við að miklum verðmætum, bæði áburður og sáðvörur, hafi skolað á haf út.

Framhald á næstu síðu.

Master hitablásari –  
Kraftmikið og áreiðanlegt  
hitakerfi fyrir fagfólk

Reykjavík, Akureyri og Selfossi thor.is s 568-1500

# HVAÐ MYNDIR ÞÚ GERA VIÐ 240 M<sup>2</sup>?

Skapaðu þér meira pláss með  
stöðluðu húsi frá Límtré Vírnet



## Óðal 240 m<sup>2</sup> — 17.900.000 kr. m.vsk.

Breidd 12,0m

Þakhalli 20°

Lengd 20,0m

1 x lónaðarhurð 4,0x4,0m

Vegg hæð 4,15m

2 x Gönguhurðir

Mænishæð 6,33m

2 x Gluggar

## Setur 160 m<sup>2</sup> — 11.900.000 kr. m.vsk.

Breidd 10,0m

Þakhalli 20°

Lengd 16,0m

1 x lónaðarhurð 3,5 x 3,25m

Vegg hæð 3,15m

2 x Gönguhurðir

Mænishæð 4,97m

2 x Gluggar

- Hagkvæmar byggingar með burðarvirki úr límtré og veggj og þak úr steinullareiningum.
- Auðveld uppsetning og áratuga reynsla við íslenskar aðstæður.
- Úrval lita á þak og veggj.

- Aðaluppdrættir, sökkulteikningar, burðarvirkis-teikningar ásamt teikningum af frágangi eininga fylgja.
- Festingar og efni til uppsetningar innifalið
- Íslensk framleiðsla

HAFÐU SAMBAND 412 5380 BYGGINGAR@LIMTREVIRNET.IS



Þegar Bændablaðið bar að garði var Ólafur heima til að aðstoða við byggingarframkvæmdir. Hann heldur hér á þriggja daga gömlum kálfi.



Hvert áfallið fylgdi á fætur öðru í sumar. Kristinn Knörr smalar saman fé fyrir óveðrið í júní. Mynd / Einkaeign



Jóhannes hugar að geitahjörðinni. Nú standa yfir framkvæmdir fyrir geiturnar. Nýr braggi er í byggingu þar sem geitur verða aðskildar öðru búfé, munu geta staðið á hálm og sótt í hey af óábornum túnnum samkvæmt reglum um lífræna ræktun. Það er því stefnan að Brúnastaðir verði fljótlega fyrsta og eina lífræna geitfjorbú landsins.



Vel gengur að koma verndandi genum gegn riðu í hjörðina á Brúnastaðum. Jóhannes var nýbúinn að merkja féð með litum samkvæmt niðurstöðum arfgerðargreininga. „Þetta breytir ræktunarstarfinu aðeins, við horfum meira í genin en gerðina,“ segir hann.



„Síðan bætist ofan á þetta að óhemju fjöldi gæsa og álfta settust niður á vatninu í sumar. Svona til að gleðja okkur. Það var ekki beint óskastaða að fá þær loksins þegar grænófóðrið var komið aðeins af stað, þær hreinsuðu hér allt,“ segir Jóhannes og Hjördís líkir ferlinu við plágurnar sjö í hálfgerðu gríni.

Sprettan var rýr vegna tíðarfarsins en hjónin segjast þó hafa getað heyjað nóg fyrir veturinn enda geti þau sótt í önnur tún. „Öll bestu túnin voru ónýtt en öll lélegustu túnin heil.

Við gátum, þökk sé „Deplunum“, heyjað þeirra jarðir. Þarna voru mörg óslétt og gömul tún sem ekki höfðu verið slegin í nokkur ár. Gæðin eru kannski ekkert sérstök en þetta hafðist.“

Ekki var heyskapurinn þó vandkvæðalaus. „Í september var þessi fína spá í tvo daga og við ætluðum að drífa okkur í að klára heyskapinn. Við slógum heilan helling. En þá kom sunnanrok og heyið fauk út í veður og vind. Ætli við höfum ekki orðið af tugum rúlla þar,“ segir Jóhannes

og getur ekki varist brosi. „Þetta var skrautlegt sumar.“

Jóhannesi reiknast til að það vanti um 3,5 tonn í beinu innleggi frá þeim í ár miðað við meðalár, þar sem afföllin eru 180 lömb frá 1. júní sem í venjulegu ári eru um 50 og meðalvigt um tveimur kílóum minni. Honum reiknast til að beint afurðatav verði að lágmarki 4,5 milljónir króna. Þau búast við að eitthvað muni fækka í hjörðinni. Allmargar veturgamlar og ungar ær urðu fyrir jógurskemmdum í ótíðinni og í staðinn freistast þau til

að nota eldri ær lengur en ella. Þar að auki var hefyndur minni og mikill kostnaður fylgir endurræktun túna sem eyðilögðust vegna kals.

Hjördís segir sárast að sjá eftir skepnunum. „Það er sorglegt að horfa upp á skepnurnar sínar veslast upp og finna þær dauðar. En þótt þetta sé peningalegt tjón og sársaukafullt þá eru aðrir að kljást við mun stærri áföll. Allir í fjölskyldunni eru heilbrigðir og hamingjusamir, við erum mjög stór og samheldin fjölskylda og það er ekkert annað í boði en að bera sig vel,“ segir Hjördís.

#### Deplarnir góðir grannar

Brúnastaðabændur standa því keikir. „Við erum náttúrulega með mörg egg í okkar kórflu, sem hjálpar okkur,“ segir Hjördís. Þá hafi fækkun bóa í sveitinni, og þar með aðgangur að fleiri túnnum, einnig komið til bjargar eins og áður var nefnt.

Við eigum mjög góða nágranna, allt í kringum okkur, við erum einstaklega heppin með það. Þá nefna hjónin sérstaklega góða samvinnu við forsvarsmenn lúxushótelsins Deplar Farm, „Deplana“ eins og þau kalla nágrannana. Hótelid er í eigu bandaríska ferðahjónustufyrirtækisins Eleven Experience og hefur það keypt allmargar jarðir í Fljótunum. Hjónin segja þá leggja sig fram við að eiga góða samvinnu við sveitungana og eru til dæmis kappsamir kringum göngur. Þá útvegi þeir bíla og fólk til fjárflutninga og grilli ofan í göngufólk svo mikil stemning myndast sem geri það að verkum að þægilegt sé að fá fólk til að taka þátt í þeim.

„Þegar við fluttum hingað um aldamótin var mikið af ungum fjölskyldum með börn. Við stofnuðum leikskóla í sveitinni og hér var einnig grunnskóli. Með tímanum hefur búum fækkað en að sama skapi kom gríðarleg atvinnuuppbygging í sveitina með tilkomu Depla. Hér eru tugir manns í vinnu – þetta er næststersti vinnuveitandi Skagafjarðar. En það

er svo sorglegt að þrátt fyrir það rýrna alltaf innviðirnir. Leikskólanum var lokað, grunnskólanum var lokað og fjölskyldufólk sem hefur reynt að búa hér hefur gefist upp á því að þurfa að keyra börnin á Hofsós,“ segir Hjördís.

Þeim reiknast til að búrekstur sé stundaður á fimm býlum í Austur-Fljótum. Þeir sem hafa brugðið búi hafi selt jarðirnar. „Jarðirnar hafa selst til fjársterkra aðila sem eru kannski ættaðir héðan og vilja hafa hér sumarafdrepp. Deplarnir hafa keypt annað. Venjulegt fólk á erfitt með að keppa við verðið sem þeir bjóða,“ segir Jóhannes. Þróunin sé tvíeggja sverð. „Það er tvennt í þessu. Þeir sem selja hafa meiri vissu um að fá ásætlanlegt verð fyrir jörðina sína. En að sama skapi er hún ekki að fara til búskapar og það rýrir samfélagið í sveitinni. Fyrir vikið eru fleiri verkefni sem við sem eftir erum þurfum að sinna.“

Þau nefna sem dæmi aðstoð við þá sem fara um sveitina. „Okkur finnst að það mætti ívilna bændum fyrir að vera á ákveðnum veðurfarslega erfiðum svæðum af öryggisástæðum. Oft er illfært hér á veturina og um leið og Vegagerðin hættir að þjónusta veginn klukkan sjö á kvöldin, eða það er ekki þjónusta vegna veðurs, þá byrjar síminn að hringja og við erum farin að bjarga fólk úti um allt. Við vitum að Neyðarlínan gefur upp símann hjá Jóhannesi,“ segir Hjördís og Jóhannes segist aldrei hafa gefið sig út fyrir að vera í björgunarsveit. Hins vegar rennur þeim blóðið til skyldunnar að aðstoða fólk sem er í vandræðum.

„Einn daginn þá fór heill tankur á dráttarvélinni til að bjarga fólk hérna úti um allt. Jóhannes rúkkar aldrei fyrir þennan greiða,“ segir Hjördís enda fólk oft dauðhrætt og miður sín, á ekki von á svona akstursskilyrðum.

Þau nefna þetta sem dæmi um hið mikilvæga samfélagslega hlutverk sem bændur í sveitum landsins gegna.

Framhald á næstu síðu.

# Joskin haugsugur

## Þegar þú þarft áreiðanlega og kraftmikla haugsugu





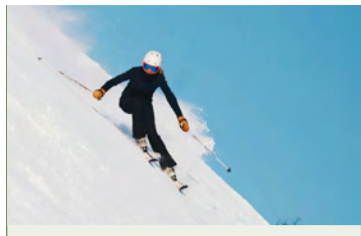



Reykjavík, Akureyri og Selfossi [thor.is](http://thor.is) s 568-1500



# Við fjármögnum landbúnaðartæki





## Í Vietnam á Tröllaskaga

Ferðapjónusta hefur vaxið mikið á Tröllaskaga síðustu ár, sér í lagi vegna uppgangs þýrluskíðaferða í fjallgarðinum fyrir ofan Brúnastaði. Fjölskyldan verður sannarlega vör við það.

„Þetta er svolítið eins og villta vestrið hér á vorin þegar þýrlufyrirtækin keppast við að komast á hreina tinda. Þetta byrjaði af alvöru fyrir svona fimm árum síðan en í dag eru allavega fimm fyrirtæki sem sum gera út nokkrar þýrlur hvert Á fallægum kyrrum vormorgni þegar stillt er í veðri er mjög hljóðbært. Mætti þá stundum halda að við værum stödd í Vietnamstríðinu, þýrlurnar fljúga hér stanslaust yfir og hljóðin bergmála milli fjalla. Þetta skemmir upplifun okkar af vorkomunni og er mjög þreytandi, ef ég á að segja eins og er,“ segir Hjördís.

Þótt þau viti að slíkar ferðir séu komnar til að vera þá vonast þau til að settar verði reglur eða aðgangsstjórnun á svæðið. „Við búum við þennan breytta veruleika enda eru ekki margir staðir á landinu sem bjóða upp á svo svakalegan fjallgarð með mikill snjó-söfnun. En við erum hrædd um slyshættu líka,“ segir Jóhannes.

Hann útskýrir að tveir mismunandi hópar ferðafólks sækja í fjöllin á Tröllaskaga. „Fólkið sem kemur og gistir hjá okkur tilheyrir þeim hópi sem er að sækja í kyrrðina og kys að ganga á fjöllin með skinn undir skíðunum og renna sér svo niður. Þau eru auðvitað ekki spennit fyrir öllum þessum þýrlum yfir sér.“

Þá hafi ásýnd landsins, með gróðuræslum sveitum og lifandi dýrum, einnig mikið vægi fyrir ferðamennsku. Umræðan beinist þá að algengu þrætuelpi.

### Samfélagsleg skylda jarðareigenda

Lausaganga búfjár er ásteytingarefni, sérstaklega milli þeirra sem stunda sauðfjárbúskap og þeirra sem eiga jarðnaði sem þeir vilja ekki að sé beitt vegna skógræktar.



Brúnastaðir í Fljótum eru úr alfareleið en þó staðsettir við þjóðveg 76. Bærinn er á sveitarfélags- og kjördæmamörkum. Það tilheyrir sveitarfélaginu Skagafirði og Norðvesturkjördæmi þótt það sé í raun nær Siglufirði en Fjarðabyggð sem tilheyrir Norðausturkjördæmi. Mynd / Einkaeign

„Fólk á kannski jarðir og notar húsnæðið sem sumarbústað, en á ekki lögheimili þar og gefur lítið af sér til samfélagsins. Vilja svo ekki girða, því það segist ekki þurfa þess. Sumir setja upp öryggismyndavélar og hringja svo í tíma og ótíma í bændur og búalið til að smala því það sýnist sjá kind í mynd,“ segir Jóhannes og undir það tekur Hjördís.

„Þetta er ekkert sérstaklega flókið, það þarf einfaldlega að girða og þeir sem eru í landshlutabundinni skógrækt fá til þess styrk. Þegar við komum í Brúnastaði voru hér engin tré. Við erum búin að planta tugum þúsunda trjáa hér á svæðinu og upp í fjallið samhliða því að vera með eitt stærsta sauðfjárbú á Norðurlandi og geitur. Þetta eru engin geimvísindi og trjárækt og búfjárækt eiga að geta farið fram í sátt og samlyndi sé vilji til.

Þau telja nauðsynlegt að skýra betur regluverkið bæði fyrir búfjár- og jarðareigendur. „Það þarf að útskýra hvað lausaganga er og skilgreina skyldur þeirra sem eiga jarðir. Í Noregi eru reglur um að þú fái ekki að kaupa jörð nema þú takir þátt í samfélaginu. Hér ættu kannski líka að hvíla ákveðnar samfélagslegar kvaðir á þeim sem kaupa eignir í gamalgrónum sveitasamfélögum,“ segir Jóhannes.



Hjónin eiga fjögur börn, Ríkeyju þöll, Kristín Knörr, Ólaf Ísar og Leif Hlé. Öll taka þátt í búskapnum á einn eða annan hátt. Mynd / Einkaeign

Hjördís segir samfélagin geti staðið og fallið með slíkri samvinnu. „Það er erfitt að búa á svona svæði, margar veðurfararlegar áskoranir en allt verður léttara með samvinnu og samstöðu íbúa og enn þá betra þegar þeir sem kaupa jarðir eru með svipað hugarfar. Þá taka allir þátt og hafa gaman. En þegar einhver kemur inn í samfélagið, sem er með einhverja allt aðra sýn, þá verður allt erfiðara og þá molnar undan þessu mjög hratt.“

### Meira frelsi í búvörusamningum

Eitt af þeim málefnum sem skipta bændur meginmáli er hvernig stuðningskerfi landbúnaðar verði til framtíðar. Þó hjónin séu samtaka eru þau ekki alltaf sammála.

„Ef ég mætti ráða þá myndi ég vilja að bændur hefðu meira val, þannig að stuðningurinn yrði ekki bundinn við tiltekna framleiðslu eða búgrein, heldur yrði gefið meira frelsi svo fólk gæti gert fleiri hluti en samt fengið stuðning. Það myndi skapa fleiri tækifæri til dæmis til nýsköpunar,“ segir Hjördís.

Jóhannes segir að slíkt kunnir ekki góðri lukku að stýra nema að meira fjármagn sé sett í stuðningskerfið. „Stórkostlegur samdráttur hefur verið á fjármagni til landbúnaðar undanfarin ár. Þú styrkir engan með því að taka frá einhverjum sem er á horriminni og setja á annan. Það skapar bara meiri óánægju milli bænda og það er ekki það sem við þurfum. Við vitum að sauðfjárræktin er komin á þann stað að við erum rétt að ná að framleiða fyrir innanlandsmarkað. Nautakjötsframleiðslan hefur verið í basli, þegar það hrúgast hér inn innflutt kjöt. Við erum með eitt besta grasræktarland Evrópu, sem er hentugt til að framleiða kjöt og hey á sjálfbæran hátt. Það er fánlegt að verið sé að flytja hér inn fullt af matvælum sem eru framleidd á korni sem fólk gæti borðað. Í mínum huga væri miklu nær að framleiða kjöt á grasi sem manneskjan getur ekki borðað.“

Í þessu samhengi setur Jóhannes spurningarmerki við kolefnisútreikninga kjötframleiðslu. „Sauðfjábændur bera svo lítinn áburð á túnin að það varla telur og lömbin éta bara gras sem annars nýtist ekki og yrði að sinu. Ótækt er að bera saman umhverfisáhrif þess við innflutt kjúklingakjöt og svínakjöt, þar sem kolefnissporið hverfur um leið og þú flytur það yfir hafið, vegna þess að það er skráð í einhverju öðru landi. Ég held við verðum að horfa á

hvað við þurfum til að brauðfæða þjóðina. Hvernig ætlum við að sjá fram á að það verði einhver nýliðun í landbúnaði og að fólk geti lifað á búskap? Hvernig getum við nýtt allar þessar auðlindir okkar sem best? Hvernig ætlum við að tryggja það að hér sé framleitt nóg af matvælum?“ spyr Jóhannes.

Hvernig sem stuðningskerfi í landbúnaði verður þurfi það að tryggja að stuðningurinn rati til þeirra sem sannanlega búa á landsbyggðinni og framleiða landbúnaðarvörur. Stuðningurinn eigi að fara til þeirra sem framleiða og tryggja eðlilega tekjumöguleika þeirra sem stunda landbúnað.

Hjördís segir bændur þurfa að vera iðnari við að koma lífinu í landbúnaði á framfæri. „Við erum ekki nógu dugleg að segja frá því sjálf hvað við erum að gera, hvers vegna við gerum það, hvaða sýn við höfum á framtíðina og hverju við brennum fyrir.“

Brúnastaðir er nýtt þáttökubýli í verkefninu Loftslagsvænn landbúnaður sem Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins heldur utan um. Markmið þess er að auka þekkingu bænda á loftslags- og umhverfismálum en í gegnum verkefnið setja bændur sér mælanleg markmið hvernig þeir minnka kolefnisspor á sínu býli. „Þetta er frábært verkefni og í raun ótrúlega hollt fyrir hvaða býli sem er að skoða búreksturinn með tilliti til loftslagsmála en um leið með tilliti til fjárhagslegrar hagræðingar. Því þetta skilar ekki bara miklu meiri hugsun í því hvernig við komum í veg fyrir soun heldur skilar þetta sér í beinhörðum peningum í rekstri hvers býlis,“ segir Hjördís.

Þau hafa alltaf haft sjálfbærni og umhverfismál að leiðarljósi í sínum búrekstri og þrátt fyrir að búa á harðbýlum stað sjái þau endalaus tækifæri til vaxtar og meiri grósku. „Ef þú ætlar að setja þig niður á svona stað þá þarftu fyrst og fremst að horfa á möguleikana sem svæðið hefur en ekki takmarkanir þess.“

Hér er allt hægt að gera, ef þú bara nennir því,“ segir Jóhannes.

## Allt fyrir búreksturinn!

### Bovisal bætiefnalínan



**Phosphor Bovisal** - bætir upp fosfórkort og flýttir fyrir bata eftir doða í kúm

**Bovisal Pearls** - bætiefni til að meðhöndla og fyrirbyggja doða í kúm

**Rumen Bovisal** - minnkar líkur á súrdoða hjá nautgripum, sauðfé og geitum og styrkir vambastarfsemi

**Keto Bovisal** - bætiefni sem minnkar líkur á súrdoða í mjólkurkúm og ám

### Bovi Paste

**RumenBooster** - pasta sem örvar vambarstarfsemi og eykur lyst, inniheldur selen og kalk, minnkar líkur á röskun á vambarstarfsemi

**Calcium Plus** - kalkpasta með níasíni og seleni, minnkar líkur á doða

**Carbon** - kolpasta með tanníni, minnkar líkur á meltingartruflunum

**Phosphorus Calcium** - fosfór, kalk og orkuríkt pasta með seleni, getur minnkað líkur á duldu doða og súrdoða

**Ketosis Plus** - orkuríkt pasta með seleni og níasíni, minnkar líkur á súrdoða



### ProLac Paste

Þykni til styrktar þarmaflóru húsdýra. Fyrir dýr með meltingartruflanir og veikburða ungvíði

### Heatwave kálfa- og lambafóstra

Fóðrar allt að 30 kálfa eða 50 lömb. Enginn flókinn tæknibúnaður!



SJÁ NÁNARI UPPLÝSINGAR OG VERÐ Á  
**WWW.KB.IS**

# Á grænu jósi landbúnaðarins

Bændasamtök Íslands skora á frambjóðendur allra flokka að kynna sér helstu áskoranir og tækifæri í landbúnaðarmálum.

**Brýnustu áskoranir landbúnaðarins þola ekki lengur bið.**

## ÁHERSLU- OG FORGANGSMÁL BÆNDASAMTAKA ÍSLANDS

- ✓ Leiðandi hlutverk íslensks landbúnaðar í fæðuöryggi þjóðarinnar
- ✓ Trygg afkoma og öryggi
- ✓ Bætt rekstrarumhverfi bænda
- ✓ Nauðsyn nýliðunar og kynslóðaskipta
- ✓ Mikilvægi tollverndar
- ✓ Samspil þekkingar og verðmætasköpunar
- ✓ Loftslagvegvisir bænda
- ✓ Orðspor og uppruni matvæla
- ✓ Auknar kröfur um umhverfispætti, gæði og hreinleika
- ✓ Traust umgjörð um verkefnin sem eru framundan

Sjá nánar á [bondi.is](http://bondi.is)



**BÆNDASAMTÖK**  
ÍSLANDS



Verið að dreifa úr fyrningarúllum yfir nýslegna grasið.



Nýslegið gras og fyrningar búnar að fara í gegnum söxun í rúlluvelinni.



Örverunum dreift yfir.

Myndir / Aðsendar

# Bokashi-verkefni hjá bændum í Dölum

– Ætlunin að búa til jarðvegsbæti fyrir kál- og túnrækt

Sigurður Már  
Harðarson  
smh@bondi.is



loftfirra gerjun á lífrænu efni, getur gefið af sér úrvals jarðvegsbæti og góða næringu fyrir jarðvegslífið.

## Það þarf að breyta hugsunarhætti

Á Magnússkógum 3 búa þau Anna Berglind Halldórsdóttir og Ólafur Bragi Halldórsson. „Já, við komum þessu ferli af stað í byrjun sumars en erum ekki farin að kíkja undir þetta og taka sýni. Á tímabili leit þetta út eins og góðir hoppubelgir þar sem stæðan blés út, en nú í dag er eins og allt loft sé úr stæðunni og er ég nokkuð viss um að gerjunarferlið sé búið.“ segir Anna Berglind þegar hún er spurð um framvinduna.

„Hugsunin hjá okkur var að reyna að nýta betur afgang heyrullur og allt sem fellur til á jörðinni, til að umbreyta í næringarefni sem er

aðgengilegt lífverum sem þrífast í jarðvegi. Ég held það þurfi að breyta almennt hugsunarhættinum þannig að bændur hætti eingöngu að hugsa um að næra plönturnar heldur fari líka að næra jarðveginn. Næringarríkari jarðvegur er líklegri til að nýta allan áburð betur og vonandi með tíð og tíma er hægt að minnka áburðargjöf á tilbúnum áburði.“

## Hraðvirkari aðferð en moltugerðin

Aðferðin er að sögn Önnu mun hraðvirkari en til dæmis moltugerð og loftslagsvænni. „Næringarefni og kolvetni varðveitast líka betur og því verður endurnýting á lífrænum verðmætum betri en ella. Gerjunarferlið tekur bara um sex til átta vikur. Við fengum mjög góða



Öll efni komin í taðdreifarann.



Losað úr taðdreifarannum.

aðstoð frá Cornelis Aart Meijles, sem var ráðunautur hjá Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins, en hann þekkir þetta ferli mjög vel. Hann sá um pantanir fyrir okkur á réttu magni af efnum í þetta; skeljakalki, leir – og svo þessa hvata eða örverur sem koma ferlinu af stað. Einnig þurftum við plastdúk og hlífðardúk. Allt þetta kom frá Hollandi. Svo er nú margt gagnlegt að finna á veraldarvefnum sem nýttist okkur.“

## Blandað saman í taðdreifarannum

Vinnan er mest í byrjun ferlisins og svo stendur haugurinn óhreyfður þar til dreift er úr honum, en í moltugerð þarf einmitt að hreyfa hauginn til að viðhalda stöðugu niðurbroti alls staðar í haugnum.

„Við ákváðum að hafa tvo hauga, þar sem í raun sama efnið fór í þá báða en unnið aðeins með mismunandi hætti. Annan þeirra unnum við betur; það fyrsta sem við gerðum var að slá um tvo hektara og fá þannig nýslegið gras.“

Búnaðarfélag Hvammsfjarðar á tunnu sem dreifir úr rúllum og við fengum hana lánaða og notuðum til að dreifa úr fyrningarúllum, sem ekki nýttust fyrir búpeninginn, yfir slægjuna. Tættum allt saman og svo rúlluðum við þetta aftur og notuðum alla rúlluhnífana í vélinni til að saxa þetta eins fnt og hægt var, því okkur hafði verið tjáð að besti árangurinn næðist ef efnin væru söxuð í fimm til sjö sentímetra búta. Þannig fengjum við besta hráefnið fyrir hauginn og öll eftirvinnsla yrði auðveldari þegar kæmi að því að dreifa þessu á akrana.

Næst skárum við þessar rúllur með rúlluskeranum og mokuðum þessu í taðdreifarann okkar. Saman við þetta settum við sauðatað og

svo þessi íblöndunarefni; gerlana, kalkið og leirinn sem bindur þetta saman. Síðan var bara taðdreifarinn látinn snúast og þar með náðist góð blöndun. Efnið var svo sett á steypt plan, þjappað vel og þykkt plast sett yfir hauginn og annað hlífðarnet þar yfir – og svo allar hliðar vel huldur af sandi til að tryggja að ekkert loft kæmist inn,“ útskýrir Anna.

## Lítið haft fyrir hinum haugnum

Hinn hauginn ákváðu þau að prófa að hafa mjög lítið fyrir.

„Við mokuðum heynu fyrst í smálag, svo skítum yfir það og síðan íblöndunarefninum – og endurtökum þannig leikinn nokkrum sinnum þar til haugurinn náði stærð sinni. Allt þjappað saman og gengið frá haugnum eins og hinum. Munurinn felst aðallega í því að þetta fór ekki í gegnum taðdreifarann. Okkur langaði til að sjá hvernig þetta kæmi út í samanburði, því ef þetta virkar svipað þá er svo miklu fljótlegra að vinna þetta svona fyrir bændur, heyið átti það nefnilega til að vilja vöðlast svolítið utan um færbandið.“

Uppskriftin er nú nokkuð auðveld en fyrir hvert tonn af lífrænu inngangsefni sem fer í hauginn þá þarf maður að setja 12 kíló af Edasil-leir, 12 kíló af Aegir-skeljakalki og tvo lítra af örverum. Skeljakalkið og leirinn varðveita næringarefnin og halda sýrustiginu innan æskilegra marka. Örverurnar eru oft nefndar „effective microorganisms“ og innihalda meðal annars mjólkursýrugerla, ígulgerla og gersveppi sem sýra lífræna úrganginn og koma í veg fyrir að hann rotni. Örverublandan stytir einnig gerjunartímann og minnkar líkurnar á að óæskilegar örverur fjölgi sér.“

## Í SKOTVEIÐINA

	Benelli M2 Euro kr 195.000
	Pallas Zelos Matrix One Camo Max5 3.5" 28" kr 80.000
	Savage Stevens 320 Field Grade pumpa kr 69.900
	Beretta A400 Lite Max-5 kr. 335.000
	Franchi Affinity 3 Elite Cobalt kr. 196.900
	Bettinsoli Xtrail S Tvilheypa 12 GA kr.198,000
	High Pheasant Extreme Rjúpnaskot kr 3990 kr.3,990

Sérverslun veiðimannsins - Laugavegi 178 - sími: 551 - 6770 - www.vesturröst.is



Haugurinn þjappaður.



Haugur að verða tilbúinn.



Gerjun hafin.

### Einnig í þágu annarra bænda

Anna og Ólafur fengu styrk frá bæði Uppbyggingarsjóði Vesturlands og Frumkvæðissjóði Dala Auðs til að vinna þetta verkefni. „Við erum afskaplega þakklát fyrir þann styrk sem hefur verið okkur mikil hvatning í að vinna þetta áfram. Við munum skila skýrslu um árangurinn úr verkefninu, sem við vonumst einmitt effir að aðrir bændur geti nýtt sér.“

Það hefur verið mikil umræða í gangi um kolefnislosun og mér er svo minnststætt námskeið sem ég sótti um loftslagsvænan landbúnað fyrir nokkrum árum síðan. Ég man enn í dag hvað ég var svekkt þegar ég kom heim af því námskeiði, því ég var svo viss um að ég myndi læra alls konar aðferðir til að taka þátt í þeirri þróun, en svo var nú aldeilis ekki. Eina lausnin var að planta bara nógu mikið af trjám. Þegar þú býrð með stórt bú þá veitir þér ekkert af öllu þínu landi undir þinn búpening og því engin lausn fyrir mig að fara út í skógrækt. Ég er sannfærð um að það eru til svo miklu fleiri lausnir sem bændur geta nýtt til að draga úr kolefnislosun en vandamálið er að það er ekki verið að prófa marga hluti og mætti ríkið alveg setja meiri þunga á önnur verkefni en það er eins og skógræktin sé eina lausnin.“

### Horfa verður til margra lausna

Anna telur að horfa þurfi til margra lausna, svo bændur geti valið hvað þeir geti tileinkað sér út frá þeirra bústærð og landi.

„Bokashi er klárlega ein af þessum lausnum því þú ert að nýta það sem fellur til, á jákvæðan hátt, sem hefði annars bara rotnað einhvers staðar.“

Mörgum finnst þetta kannski hálfvalið og mér fannst það líka svolítið fyrst. Sérstaklega þar sem hlutföllin af nýslegnu grasi í haugnum eru frekar há. En það skiptir miklu máli að hlutfallið á milli kolefnis og köfnunarefnis í haugnum sé rétt. En við erum með um tíu tonn af nýslegnu grasi, sex tonn af fyrmingum og svo níu tonn af sauðataði í hverri stæðu. Það er svolítið skrytið að slá nýtt gras og maka það í skít. Það er ekki alveg það sem maður er vanur. En auðvitað mætti gera svona hauga á miklu betri forsendum og sennilega með miklu öflugri tækjum. Um allt land er verið að slá gras af tjaldsvæðum og umferðareyjum sem er bara hent og látið rotna og úrgangur sem fellur til í grænmetisræktun er tilvalinn, þetta myndi allt nýtast vel í hauginn. Þannig það mætti alveg hugsa þetta sem samstarf við sveitarfélagið til dæmis,“ útskýrir Anna.

Hún bendir líka á auðæfin sem felast í þanginu sem rekur í ómældu magni á fjörurnar.

### Hægt að þurrka Dalaleir

„Ég sé fyrir mér að það sé hægt að taka þetta verkefni svo miklu lengra,“ heldur Anna áfram.

„Til dæmis væri frábært að prufa að þurrka Dalaleir og nota í staðinn fyrir þennan innflutta leir og íslenskan skeljasand í staðinn fyrir skeljakalkið. En við þörðum því ekki núna þar sem nauðsynlegt er að vita hvernig upprunalega uppskriftin kemur til með að líta út.“

Næstu skref eru að taka sýni úr haugnum og greina hvaða

næringarefni eru í honum og í hve miklu magni. „Svo ætlum við sjálf að nýta þetta núna til að dreifa á flag og athuga hvernig kálræktin

fyrir lömbin muni þrífast á þessu. Gera þá tilraunir með mismunandi áburðargjafa og sjá hvernig þetta kemur út – hvort ekki sé hægt að

spara talsvert í áburðarkaupum. Auk þess væri verið að undirbúa jarðveginn undir túnræktina sem tæki við af kálræktinni.“

En ég held við gerum okkur alveg grein fyrir því að svona ferli er langhlaup, rétt eins og öll önnur kolefnisbinding,“ segir Anna.



MASSEY FERGUSON



STERKUR OG TILBÚINN Í **VERKIN!**

**KÄRCHER**

FJÖLNOTATÆKI - ALLT ÁRIÐ.  
EIN VÉL - ENDALOUSIR MÖGULEIKAR



**BÚVÉLAR**

Gagnheiði 35, Selfossi | Sími 4800080 | www.buvelar.is

## Hrossarækt:

## Fylgja eigin sannfæringu

Hulda Finnsdóttir  
hulda@bondi.is



Hrossaræktarþúið Skipaskagi var útnefnt ræktunarbú ársins 2024 en að baki ræktuninni eru þau Sigurveig Stefánsdóttir, Jón Arnason og fjölskylda. Þetta er í tólfsta sinn sem þúið hlýtur tilnefningu en í fyrsta sinn sem það hreppir hnossíð.

Þau Sigurveig og Jón hafa ræktað hross frá árinu 1986 en stofnhryssa búsin er Rakel frá Akranesi. „Rakel var þrettán vetra þegar hún eignaðist sitt fyrsta folald. Ekta grasrótahryssa, gott reiðhross, hreingeng og vökur,“ segir Sigurveig en sýnd voru fimm afkvæmi undan Rakel sem öll hlutu fyrstu verðlaun í kynbótadómi, þar af fjórar hryssur sem urðu stofninn í ræktun Skipaskagahrossa.

Undan Rakel eignuðust þau líka sinn fyrsta fyrstu verðlauna stóðhest, Hrók frá Akranesi. „Hrókur, sem var sýndur í sumar, er nefndur í höfuðið á Hrók frá Akranesi, en hann var líka svona rauðjarpur. Það er mjög gaman að bera saman myndir af þeim, þeir eiga ekki mikið sameiginlegt nema litinn, nafnið og það að vera báðir flugvakrir, þá sér maður þróunina í byggingu og hæfileikum frá þessum tíma. Sem dæmi þótti Hrókur eldri ekki lítil á þeim tíma en mældist 138 cm á herðar,“ segir Sigurveig og dóttir þeirra, Ólöf, bætir við að hún muni vel eftir því þegar hann var sýndur en þá þótti það stórt afrek að eiga stóðhest með fyrstu verðlaun. Stærðin er eitt af því sem þau hafa lagt mikla áherslu á í sinni ræktun enda Jón hávaxinn maður og kann betur við sig á stærri hrossum. „Svo verð ég bara að gjöra svo vel að klifra á bak og halda mér í formi, við það komin á áttæðisaldur,“ bætir Sigurveig við.

## Hrossarækt er langhlaup

Áður kenndu þau hrossaræktina sína við Akranes eins og svo margir aðrir



Hann er vígalegur hestakostur hjónanna á Skipaskaga sem taka hér tvo stóðhesta til kostanna. Sigurveig Stefánsdóttir er á Veigari og Jón Arnason situr Skagann.

Mynd / Aðsend

og til þess að skera sig úr keyptu þau ræktunarnafnið Skipaskagi. „Akranes var alltaf kallað í gamla daga Skipaskagi en það var í

kringum 2006 sem við breyttum um nafn,“ segir Jón.

Sigurveig og Jón eru sammála um það að til að ná góðum árangri í

hrossarækt skiptir ræktunaryrissan mestu máli. Þannig sé betra að vera með færri góðar heldur en margar miðlungs. Þau fá um 10–12 folöld á ári.

„Ræktunarmarkmið hjá okkur á Skipaskaga er að rækta stór, falleg og léttbyggð hross sem að sjálfsgöðu hafa hæfileika og gott geðslag,“ segir Jón.

„Við erum þó ekki að segja að allar okkar hryssur uppfylli öll þessi skilyrði, maður er ekki alveg svo heppinn, þetta er ekki svo einfalt,“ segir Sigurveig.

„Svo verð ég bara að gjöra svo vel að klifra á bak og halda mér í formi, við það komin á áttæðisaldur ...“

Alhliðahrossin heilla þau meira en klárhross þótt þau séu með klárhryssur líka í ræktun. Í gegnum árin hafa þau mikið notað heimarræktaða stóðhesta en gæta þess þó að taka inn nýtt blóð til að koma í veg fyrir skyldleikaræktun.

„Við höfum eignast góða stóðhesta eins og Skagann, Eldjárn, Veigar og Hrók og þar sem hrossin hjá okkur eru ekki það skyld höfum við getað notað þá mikið á hryssurnar okkar. Þetta er orðið í nokkra ættliði hrossa frá Skipaskaga. Við pössum þó alltaf upp á að leita í eitthvað nýtt líka og ekki lokast inni í okkar eigin ræktun,“ segir Sigurveig og Ólöf bætir við að það sé dýrmætt að geta notað hesta sem þau þekkja út og inn og vita þá vel hvernig þeir passa á hryssurnar.

„Í hrossaræktinni er mikilvægt að setja sér markmið og vera trúr því. Vera þolinmóður því hrossaræktin er langhlaup. Vissulega er frábært að fara stuttu leiðina og kaupa sér topphryssu og byggja ofan á það en hjá flestum er þetta langhlaup. Þá er líka bara enn ljúfara að uppskera. Það er gaman að vinna þetta frá grunni,“ sammælsta þau um.

## Hrókur alls fagnaðar

Að öðru ólóstudu var Hrókur frá Skipaskaga stjarna búsin í ár. Hann var sýndur á Landsmóti þar sem hann fór í sinn hæsta dóm, 8,86 í aðaleinkunn. Hlaut hann 9,05 fyrir hæfileika en hann hlaut m.a. 9,5 fyrir tölt og samstarfsvilja. Athyglisverðar blóðlínur eru í Hróki, en hann er undan Eldjárn og Visku frá Skipaskaga og er hann því náskyldur Örnun frá Skipaskaga (föðursystir), Apenu frá Þjóðólshaga (Örnudóttir) og Veigari frá Skipaskaga (móðursystursonur).

„Við erum búin að sýna fyrstu fjögur afkvæmi Visku og hafa

## Afkvæmaorð Skagans

Skaginn frá Skipaskaga gefur stór hross með fritt og fínlegt höfuð. Frambyggingin er úrval, hálsinn er langur og fínlegur, með klipna kverk og háar herðar. Bakið er breitt, stundum svagt með langan spjaldhrygg en lendin er afar öflug. Afkvæmin eru myndarleg; afar fótahá og léttbyggð með sívalan bol. Fætur eru sterkir; þurrir með öflugar sinar, hófar eru efnisgöðir með þykka hæla og þrúðleiki er góður. Afkvæmin eru yfirleitt alhliðageng, takthrein og skrefmikil á tölti, brokkið er skrefmikil, stundum ferðlítið. Skeiðgeta er mikil og skeiðið er takthreint, rúmt og skrefmikil. Stökkið er teygjugott og hreyfingamikil en mætti vera svífmeira, fetið er takthreint, skortir stundum framtak. Afkvæmin eru viljug, þjál og yfirveguð, þau eru reist og hágeng og fara vel í reið. Skaginn gefur stórglæsileg hross á velli, fríð og framfalleg, alhliða garpa á gangi, hann hlýtur heiðursverðlaun fyrir afkvæmi og annað sætið.

## Efstu fimm hrossin sem sýnd voru í ár frá Skipaskaga:

Hrókur Skipaskaga	8,50	9,05	8,86
Skyggvir Skipaskaga	8,76	8,32	8,47
Snerting Skipaskaga	8,33	8,48	8,43
Sjafnar Skipaskaga	8,34	8,48	8,43
Snekkja Skipaskaga	8,49	8,36	8,41

þau öll farið í góð fyrstu verðlaun. Viska er undan Aðli frá Nýjabæ og Von frá Litlu-Sandvík en við vorum svo heppin að fá hryssu ættaða frá meistara Óla Péttri, sem er greinilega með gott blóð í ræktuninni hjá sér. Viska er gullfalleg og við höldum henni undir Eldjárn. Sá hestur er búinn að reynast okkur alveg svakalega vel og ég vona að Svíar noti hann þar sem við teljum að hann eigi eftir að skila mörgum frábærum hrossum,“ segir Jón en Eldjárn var seldur út til Svíþjóðar árið 2021. „Einstakt geðslag kemur undan Eldjárn og hefðum við gjarnan viljað nota hann meira en svona er þetta stundum, maður þarf að selja líka,“ bætir Sigurveig við.

Ólöf, dóttir þeirra hjóna, þjálfaði Hrók í vetur áður en Árni Björn Pálsson tók við honum þegar fór að vora og sýndi hann í kynbótadómi. Þau Jón, Sigurveig og Ólöf eru öll sammála um að Hrókur búi yfir einstakri geðþrýði. „Þvílíkur höfðingi. Barnabörnin geta örugglega skrðið undir hann og upp á hann og hann hreyfir sig ekki. Geðslagið er einstakt í honum. Ég kom alltaf brosandí af honum og það voru algjör forrétindi að fá að þjálfva hann,“ segir Ólöf.

Framhald á næstu síðu.



Jón dustaði rykið af jakkanum eftir 30 ára pásu og sýndi Skagann sjálfur þegar hann tók á móti heiðursverðlaunum á Landsmóti. Mynd / Jón Björnsson

# TUDOR KRAFTUR

Ekki láta frostið koma þér á óvart

Mælum • Skiptum • Traust og fagleg þjónusta

SKORRI

SÉRFRÆÐINGAR Í RAFGEYMUM

Skorri ehf • Bíldshöfði 12 • 110 Rvk • 577-1515 • vefverslun: [www.skorri.is](http://www.skorri.is)

# Borgin er ekkert án bænda

VERUM  
VINSTRA  
MEGIN



## Dagar einhleypra

Vinsælar vörur á 11% afslætti  
9.-12. nóvember

 <p>Allar Yale Home vörur eru á 11% afslætti</p> <p><b>Yale Home Snjall verðmætaskápur</b></p> <p>Fullt verð: 57.040 Afsláttarverð: <b>50.766</b></p>	 <p>11% afsláttur af Linus fyrir þýskar skrár 30% brettatilboð á Linus fyrir Assa í silfri</p> <p><b>Yale Linus Snjallás fyrir ASSA læsingar svartur</b></p> <p>Fullt verð: 79.732 Afsláttarverð: <b>70.961</b></p>	 <p>11% afsláttur af öllum vörum frá Tesla</p> <p><b>TESLA Öryggis myndavél 360 2K</b></p> <p>Fullt verð: 9.765 Afsláttarverð: <b>8.691</b></p>	 <p><b>TESLA Lofthreinsitæki</b></p> <p>Fullt verð: 16.089 Afsláttarverð: <b>14.319</b></p>
 <p><b>CHAMBERLAIN ML810EV Bílskúrshurðaropnari með 2 fjarstýringum</b></p> <p>Fullt verð: 65.100 Afsláttarverð: <b>57.939</b></p>	 <p><b>AXA Gluggamótor 2902 Hvítur með fjarstýringu</b></p> <p>Fullt verð: 27.590 Afsláttarverð: <b>24.555</b></p>	 <p><b>SKIL Skrufjárn hleðslu 4V + aukahlutir 2714GA Twist 100 ára afmælisútgáfa</b></p> <p>Fullt verð: 6.138 Afsláttarverð: <b>5.463</b></p>	 <p><b>SKIL Borvél hleðslu 12V 2060DA 1x2.0Ah rafhl. BORVÉL HLEÐSLU</b></p> <p>Fullt verð: 19.840 Afsláttarverð: <b>17.658</b></p>
 <p><b>MASTER LOCK Hengilás 57mm Bluetooth</b></p> <p>Fullt verð: 9.920 Afsláttarverð: <b>8.829</b></p>	 <p><b>KAPRO Laser Fjöllínu með grænum geisla 962GS Sett</b></p> <p>Fullt verð: 40.300 Afsláttarverð: <b>35.867</b></p>	 <p><b>DeWALT Rafstöð inverter 4200/4200w</b></p> <p>Fullt verð: 156.240 Afsláttarverð: <b>139.054</b></p>	 <p><b>TECNOLUMEN Borðlampi WAGENFELD Króm/Glær 1924</b></p> <p>Fullt verð: 95.480 Afsláttarverð: <b>84.977</b></p>

**VÉLAR & VERKFÆRI**

**HÖNNUNAR LAUSNIR**  
Hönnunavörur

**LYKIL LAUSNIR**  
Lyklasmíð & öryggiskerfi

**VERKFÆRA LAUSNIR**

Söludeild Skútuvogi 1C  
Opð mánudaga-fimmtudaga 8:00-17:00 og föstudaga 8:00-15:00

Skútuvogi 1E  
Opð mán.-fim. 8:00-18:00, fös. 8:00-17:00 og lau. 11:00-15:00

Hrókur mun verða í þjálfun hjá þeim í vetur en ekki er stefnt með hann í neinar sýningar á næsta ári. „Við vinirnir, ég og Árni Björn, stefnum frekar með hann í A-flokk eða fimmgang með tíð og tíma,“ segir Jón en feðginin ætla að njóta Hróks sem reiðhests í vetur.

„Skaginn hefur verið aðalreiðhestur Jóns og nú bætist Hrókur við. Jón er þannig að ef hann er að fara á bak sér til ánægju þá fer hann ekki fyrr en í lok dags. Ólöf græðir kannski á því að Jón er að verða gamall og verður orðinn þreyttur þegar líður á daginn,“ segir Sigurveig og fara þær mæðgur að hlæja.

Hrossin hafa að mestu verið þjálfuð á Skipaskaga og hafa þau síðan sent frá sér sum hross þegar líða fer nær kynbótasýningum. Fyrirnefndur Árni Björn og Daníel Jónsson hafa sýnt flest hrossin frá þeim á síðustu árum og ráðlagt þeim með þjálfun. Þau hafa yfirleitt haft tamingamann í vinnu og einnig fengið góða aðstoð gegnum tíðina. „Maggi Ben hefur reynst okkur rosalega vel og meðal annars benti hann okkur á Glímu frá Kaldbak og Von frá Litlu-Sandvík á sínum tíma sem hafa heldur betur styrkt okkar ræktun. Við fáum líka gríðarlega góðar ráðleggingar hjá Loga Laxdal allan veturinn um hvað sé best að gera en við gerum aldrei neitt rétt samkvæmt honum. En að öllu gríni slepptu þá er hann okkur mjög mikið innan handar og hefur reynst okkur ofboðslega vel. Hann og Beggi á Minni-Völlum hafa komið og frumtamið fyrir okkur ásamt Reyni syni okkar. Logi stjórnar og Beggi og Reynir eru kúrekarnir og allir snillingar á sínu sviði. Það er oft ansi glatt á hjalla á þessum tíma og mikið að gera í eldhúsinu hjá Sigurveigu til að halda Loga í góðum gir,“ segir Jón.

#### Brekkan tæmdist

Draumur margra hrossaræktenda er að rækta stóðhest sem hlýtur heiðursverðlaun fyrir afkvæmi. Sá draumur rættist hjá þeim hjónum í sumar þegar Skaginn hlaut þá viðurkenningu á Landsmóti. Hann á 54 sýnd afkvæmi. Jón sjálfur sat hestinn í sýningu Skaganum til heiðurs.

„Ég viðurkenni að það var mjög erfitt fyrir mig að fara þarna í braut. Ég var á nálum yfir þessu en fékk mikla hvatningu frá Loga og Begga að láta vaða og skila skómminni frá því ég var síðast í braut á Landsmóti



Jón og Reynir, sonur hans, sitja Rakel frá Akranesi sem var fyrsta ræktunarhyrissa búansins.

Mynd / Einkaeign

árið 1994 á Hellu. Þá var ég einmitt á Hrók frá Akranesi. Gustur frá Hóli var á undan mér í braut. Hrókur var góður hestur en bar mig engan veginn því ég er svo stór, og ég hugsaði með mér að það yrði svakalegt að koma á eftir Gusti sem var á toppnum þá og brekkan þéttsetin. Ég held ég sé ekki að ljúga neinu, og það var bráðfyndið, en þegar ég kem í braut að þá tæmist brekkan, eftir var Sigurveig, Elli vinur okkar og örfáir í viðbót sem voru stíðir til gangs. Ég hugsaði, vá, djöfull var þetta lélegt hjá mér, en komst seinna að því að Gýmir var í braut hinum megin. Ég hins vegar fór ekki aftur í brautina fyrr en nú,“ segir Jón sem ákvað að dusta rykið af jakkanum þrjátíu árum seinna og taka Skagann til kostanna við verðlaunaafhendinguna. „Það tæmdist ekki brekkan núna, þeir gátu sennilega ekki farið neitt.“

Ólöf bætir því við að þær mæðgur

hafi verið að rifna úr stolti yfir Jóni, enda meira en að segja það að ríða fyrir framan fulla brekku af fólki.

#### Fyrst og fremst góð reiðhross

Þau Jón og Sigurveig eru hvergi nærri hætt enda þykir þeim fátt skemmilegra en hrossarækt.

„Hrossaræktinni hefur farið mikið fram og til eru óhemju mörg góð hross í dag. Við erum ekki að rækta út frá einhverjum vísindaleiðum heldur förum eftir eigin sannfæringu. Við viljum að hrossin séu stór og falleg, geðgóð og góð á öllum gangtegundum, en leggjum áherslu á tölt og skeið. Við viljum líka að þau séu viljug en þjál. Fyrst og fremst mjög góð reiðhross,“ segir Jón, sem telur hrossaræktina vera ákveðna hugsjón. „Við kynntumst í gegnum hrossin og hafa hrossin og börnin verið sterstu partarnir í okkar lífi. Þetta veitir manni



Hrókur frá Akranesi, fyrsti stóðhesturinn sem þau rækta sem hlaut fyrstu verðlaun í kynbótadómi. Jón heldur í hann á myndinni.

Mynd / Einkaeign



Hrókur frá Skipaskaga. Knapi Árni Björn Pálsson.

Mynd / Jón Björnsson.



Það er stór stund í lífi hrossaræktandans að taka á móti heiðursverðlaunum stóðhests úr sinni eigin ræktun. Hér hlýtur Skaginn frá Skipaskaga heiðursverðlaun fyrir afkvæmi á Landsmóti 2024.

Mynd / Jón Björnsson.

ánægju og lífsfyllingu. Við reynum að gleyma því ekki að þetta er ekki alltaf dauðans alvara. Bara stefna á toppinn og sætta sig við brekkurnar á leiðinni. Að öllum öðrum ólöstuðum

held ég að Hrókur sé besti hestur sem við höfum ræktað hingað til og sýnir að lengi getur gott batnað og við stefnum ótraud áfram,“ segir Sigurveig.



**SLITSTERK OG SÉRSAUMUÐ**  
**SÆTISÁKLÆÐI**

**pebe®**

SÆTISÁKLÆÐI ERU  
EINFÖLD LEIÐ TIL  
PESS AÐ HALDA Í  
VIRÐI BÍLSINS OG  
LENGJA LÍFTÍMA  
SÆTANNA

**SKRALLI**

☎ 779 1886  
✉ skralli@skralli.is



## Pólar hestar fyrirtæki ársins

Markaðsstofa Norðurlands hefur valið hestaleiguna Pólar hestar sem fyrirtæki ársins 2024.

Pólar Hestar eru á bænum Grýtubakka II í Grýtubakkahreppi. Fyrirtækið hefur verið starfandi frá 1985 og býður upp á langar og stuttar hestaferðir um Höfðahverfi, Látraströnd og austur í Þingeyjarsýslu.

Í umsögn Markaðsstofu Norðurlands um Pólar hesta kemur m.a. fram að fyrirtækið bjóði upp á hestaferðir allan ársins hring og leggi áherslu á persónuleg samskipti og góða tengingu við sína gesti til að tryggja að þeirra upplifun verði sem allra best. Þau atriði skipti höfuðmáli þegar kemur að þróun áfangastaðarins Norðurlands og

eiga sinn þátt í því að stuðla að minni árstíðarsveiflu þegar boðið er upp á afþreyingu sem innlendar og erlendar ferðaskrifstofur geta boðið upp á í sínum vetrarferðum.

Á meðfylgjandi mynd eru þau Stefán Kristjánsson og Juliane Brigitte Kauertz, eigendur fyrirtækisins, með viðurkenninguna og blóm, ásamt Arnheiði Jóhannsdóttur, framkvæmdastjóra Markaðsstofu Norðurlands og Halldóri Óla Kjartanssyni frá markaðsstofunni. Lengst til vinstri er svo Katrín Harðardóttir, sem er einnig starfsmaður markaðsstofunnar. Hjá Pólar hestum eru oftast yfir 100 hestar á járnnum og hestar við allra hæfi.

/mh



# Framúrskarandi sérlausnir

fyrir bændur, fyrirtæki, stofnanir og viðbragðsaðila.

Hafðu samband til að fá kynningu og ráðgjöf.

DJI MATRICE 30T



DJI MATRICE 350 RTK

DJI DOCK



REYKJAVÍK

AUTHORIZED RETAIL STORE

Lækjargötu 2a

sími 519 4747

## Garðyrkja

### Heildarlausnir fyrir garðyrkjuna



Allt frá  
fræjum til  
afurða

Frjó umbúðasalan, hluti af Samhentum síðan 2016

Suðurhraun 4a, 210 Garðabæ, 5758000  
[www.samhentir.is](http://www.samhentir.is) [sala@samhentir.is](mailto:sala@samhentir.is)



**Samhentir**



Dóra frá Helgafelli með lömbin sín; svartbotnóttur, svartbotnublesótt og hreinhvít.

Myndir / Aðsendar



Þrjár sauðir. Sá efsti er hélusvartbotnuarnhöfðóttur, sá í miðrið mógolsubtnóttur og svo grámórauður.

# Litafjölbreytni og æði skrautleg litaheiti

Í íslenska sauðfjárstofninum finnast ótal litaafbrigði sem Karólína Elísabetardóttir hefur gert skil í bók sinni Litadýrð.

Karólína er sauðfjárþingi í Hvammshlíð í Skagabyggð, sem leggur í sinni ræktun áherslu á litafjölbreytileika og ullarframleiðslu. Hún er aðflutt frá Þýskalandi og tók eftir að mikill áhugi er á litum í íslensku sauðfé og að óvenjulegir litir vekji mikla athygli, en fólk virðist alls ekki sammála um litaheiti.

Við nánari athugun fannst henni furðulítið til af upplýsingaefni og ákvað því sjálf fyrir nokkrum árum að safna markvisst myndum og lýsingum af alls konar litaafbrigðum og gefa út í bók, sem kom út síðasta vor.

Hér eru nokkur sýnishorn af litafjölbreytileikanum í íslenska sauðfjárstofninum og víðeigandi litaheiti, sem mörg hver eru einnig æði skrautleg.

/smh



Svartgolsuglámblesótt eða svartgolsubaugótt. Hanna frá Gróustöðum, forystuær.



Hrúturinn Hjörtur Elsuson Seladóttur Nikulássonar er svartbotnustjörnöttur.

## SUZUKI

kynnir

Við hjá Suzuki erum spennt að tilkynna að við höfum tekið að okkur að vera umboðsaðili Zodiac báta á Íslandi.



## ZODIAC





Suzuki hefur alltaf staðið fyrir áreiðanleika og trausti. Zodiac merkið fellur vel að þessu. Samstarfið markar spennandi tímamót fyrir fagfólk í siglingum og sjómennsku á Íslandi.

Suzuki utanborðsmótorarnir passa fullkomlega við Zodiac.

[suzukisport@suzuki.is](mailto:suzukisport@suzuki.is) + 354 568-5100



Rós er grábotnuflekkótt.



Heiðar Mattason frá Straumi er móbaugóttur.

# Weckman stálklæðningar

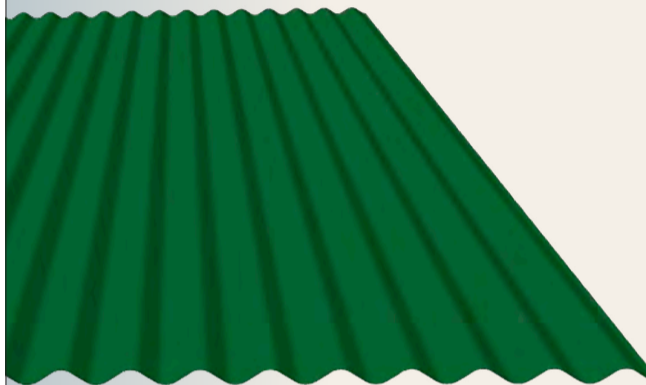


H. HAUKSSON EHF.

• 30 ára reynsla á Íslandi • Hagstætt verð • Fjöldmargir litir í boði • CE vottuð framleiðsla •

## Bárujárnr

Verð kr. 3.600 m<sup>2</sup> með vsk.



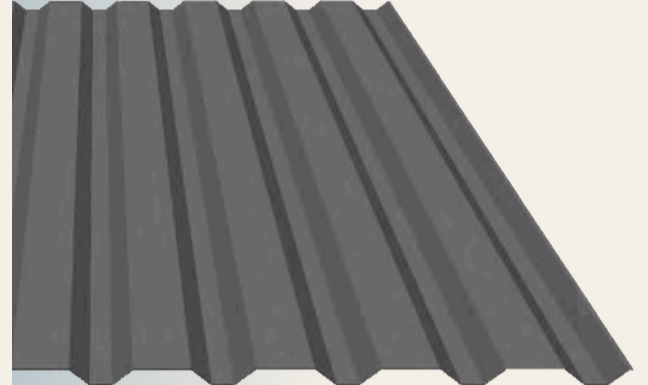
## Stallað stál

Verð kr. 4.900 m<sup>2</sup> með vsk.



## Trapisustál

Verð kr. 3.600 m<sup>2</sup> með vsk.



H. Hauksson ehf. Ögurharfi 8, 203 Kópavogur | 588 1130 | hhauksson.is | hhauksson@hhauksson.is

**WECKMAN**



# Husqvarna®

HÁ Verslun er með umboð fyrir Husqvarna Construction á Íslandi.

- Steinsagir
- Kjarnaborvélar
- Jarðvegsþjöppur
- Sagarblöð
- Kjarnaborar

Þjónustuverkstæði og varahlutir



Husqvarna K970  
Sögunardýpt 15,5 cm



Husqvarna K770 14"  
Steinsög/Hellusög  
Sögunardýpt 12,5 cm



Husqvarna K4000  
Steinsög  
Sögunardýpt 12,5 cm



Husqvarna K3600  
Vökvasög  
Sögunardýpt 27 cm



Husqvarna Trowel  
BG 245  
Slípivél, Vinnslubreidd 60 cm



Husqvarna LF75  
Jarðvegsþjappa  
97kg, 500 mm Plata



Husqvarna FS 500  
E rafmagns gólfög  
Sögunardýpt 19 cm



Husqvarna FS400  
LV gólfög  
Sögunardýpt 16,2 cm



Husqvarna K7000  
Ring  
Sögunardýpt 32,5 cm



Husqvarna K7000  
Pre Cut  
Sögunardýpt 14,5 cm



Husqvarna DM230  
Kjarnaborvél  
150 mm Max



Husqvarna Rammer  
Hopperi LT6005  
230mm Plata, 69 kg



Víkurbær 4 - 203 Kópavogur  
Opíð mán. - fös. kl. 9-17.  
S. 588-0028  
haverslun@haverslun.is  
haverslun.is

# Skógrækt kemur öllum bændum við

– Hægt að skapa tekjur af ræktun trjáa á næstum öllum bújörðum

Ástvaldur Lárusson  
astvaldur@bondi.is



Hjörtur Bergmann Jónsson var kjörinn formaður deildar skógarbænda hjá Bændasamtökum Íslands (BÍ) í febrúar á þessu ári, en hann hefur stundað skógrækt á landi Lækjar í Ölfusi í rúman aldarfjórðung ásamt eiginkonu sinni, Hrönn Guðmundsdóttur.

Hann segir starf formannsins vera gefandi en eitt af mikilvægustu verkefnum hans er að fá hinn almenna skógarbónda til að skrá sig í Bændasamtök Íslands. Hlutverk deildar skógarbænda í BÍ samkvæmt Hirti er að halda utan um þá sem rækta skóg á bújörðum. „Mikilvægt er að skógarbændur sameinist undir einu merki, þannig verðum við sterkari,“ segir hann.

## Óbilandi áhugi Hrannar

Hjörtur segir að helsta ástæðan fyrir því að hann leiddist út í skógrækt sé óbilandi áhugi Hrannar eiginkonu hans. Hún er skógfræðingur og starfaði um árabil hjá Suðurlandsskógum og Landssambandi skógareigenda. Hrönn er fædd og uppalin í Kópavogi og flutti með Hirti til Þorlákshafnar árið 1979. Hjörtur ólst upp á Læk og starfaði sem sjómaður að mestu fram að aldamótum.

Á tíunda áratugnum skiptu nokkrir landeigendur í Ölfusinu með sér óskiptu landi sem hafði verið í lítilli notkun. Þar með eignaðist Lækur 80 hektara landskika við rætur Hellisheiðar sem hjónin ákváðu að nýta undir skógrækt. „Ég hef alltaf haft áhuga á búskap og að rækta tré er ekkert öðruvísi en að rækta hross eða kindur. Þetta er lifandi vera og þú getur plantað þúsund trjám og þegar þau vaxa upp eru þau mismunandi einstaklingar.“ Rétt eins og bændur velja búfél til ásetnings þurfa skógareigendur að grísa og ákveða hvaða tré verði látin lifa.



Hrönn Guðmundsdóttir og Hjörtur Bergmann Jónsson hafa stundað skógrækt í aldarfjórðung í landi Lækjar í Ölfusi. Með því segjast þau vera að nýta landsvæði sem gagnaðist ekki neinum öðrum búskap og græða upp rýrt land.

Myndir / al

Eftir að Hjörtur kom í land fór hann að vinna með föður sínum í plastverksmiðju á Læk, þar sem framleiddir voru meðal annars girðingastaurar og vegstikur. Verksmiðjan var seld árið 2006, en Hjörtur hafði stofnað Girðingapjónustu Suðurlands tveimur árum áður. Hjörtur seldi frænda sínum girðingaverktökuna árið 2014 þegar hann hóf störf sem hafnarstjóri í Þorlákshöfn. Þar kláraði Hjörtur sinn starfsferil þegar hann fór á eftirlaun árið 2023.

## Burðarviður og jólatré

Meðal þeirra verkefna sem eru í gangi núna hjá deild skógarbænda

er að fá viðurkennda CE-merkingu á burðarvið úr íslensku hráefni. „Í dag megum við framleiða þiljur, gólf og fjalar, en til þess að hönnuðir og byggingameistarar megi nota íslenskan burðarvið þarf hann að vera með CE-vottun. Síðan erum við að fá í gegn að jólatré verði merkt „Íslenskt staðfest“ þannig að fólk geti séð með öruggum hætti þegar það er að kaupa jólatré hvort það sé íslenskt eða innflutt,“ segir Hjörtur.

Deild skógarbænda vill jafnframt stuðla að því að fleiri viðarvinnslum verði komið upp víðar um landið til þess að jafna flutningskostnað. „Nú eru það mest Skógarafurðir á Austurlandi sem eru að vinna

timbur úr íslenskum við, en það er fullt af timbri að verða klárt til vinnslu í öðrum landslutum.“

Þá er unnið hart að því að koma Kolefnisbrúnni á laggirnar, en hún miðar að því að bændur geti ræktað skóg til að framleiða kolefniseiningar. „Þetta þarf að þróast mjög hratt núna af því að þessi kolefnisbindingarmál koma miklu fleirum við en bara skógarbændum,“ segir Hjörtur. Hann segist andsnúinn því að erlend stórfyrirtæki kaupi upp heilu jarðirnar hér á Íslandi til að dæla út trjám og kaupa sér friðhelgi í mengun.

„Þetta á að vera tekjustofn fyrir íslenska bændur, af því að á hverri einustu bújörð er hægt að finna einhver svæði sem ekki nýtast í annað en skógrækt,“ segir Hjörtur. Bændur eigi frekar að sameinast í staðinn fyrir að skipta sér í tvær andstæðar fylkingar þar sem önnur berst fyrir skógrækt og hin fyrir sauðfjárrækt.

## Fékk skógrækt í hjartað

Hrönn fór á kynningarfund hjá

Suðurlandsskógum á tíunda áratugnum og segist hafa fengið áhugann á skógrækt í hjartað og verið stöðugt með annan fótinn hjá þeim. „Svo endaði það þannig að Suðurlandsskógar réðu mig bara í vinnu,“ segir hún. Síðar varð hún framkvæmdastjóri Landssambands skógareigenda.

Hjörtur lýsir skógræktarsvæðinu á Læk sem melum og rofabörðum sem nýttust ekki í neinn landbúnað annan en skógrækt. Hjónin byrjuðu prófanir árið 1997 og gerðu samning við Suðurlandsskóga árið 2000. Stærstur hluti plantanna fór í jörð á árabílinu 1999 til 2005.

Hjörtur bendir á að hið opinbera hefur gert samning við hátt í sjö hundruð bændur um nytjaskógrækt á lögbýlum. Markmiðið með skógræktarsamningnum er að græða upp land, gera landið verðmætara, binda kolefni, framleiða við og viðhalda dreifðum byggðum.

„Af því þetta var eitt af fyrstu skógræktarsvæðunum á Suðurlandi var verið að prófa sig áfram með tegundir, kvæmi og ýmislegt svoleiðis.“

Framhald á næstu síðu.

## YAMAHA GRIZZLY FJÓRHJÓL

— Lítið notuð hjól á tilboðsverði!

Afsláttur frá 350.000 - 890.000 kr.

Bjóðum nokkur notuð Yamaha Grizzly fjórhjól og Yamaha Wolverine buggy bíla á tilboðsverði í lok september með 5 ára ábyrgð og 10 ára ábyrgð á drifreim.

**EKKI MISSA AF ÞESSU!**  
hafðu samband og kynntu þér málið

GÖTUSKRÁÐ,  
HVÍT NÚMER

KRÓKUR,  
DRÁTTARGETA  
680 KG

ULTRAMATIC SJÁLFSKIPTING  
10 ÁRA ÁBYRGÐ Á REIM,  
5 ÁRA ÁBYRGÐ Á HJÓLI

HÁTT OG LÁGT DRIF  
OG DRIFLÆSINGAR

RAFMAGNSTÝRI

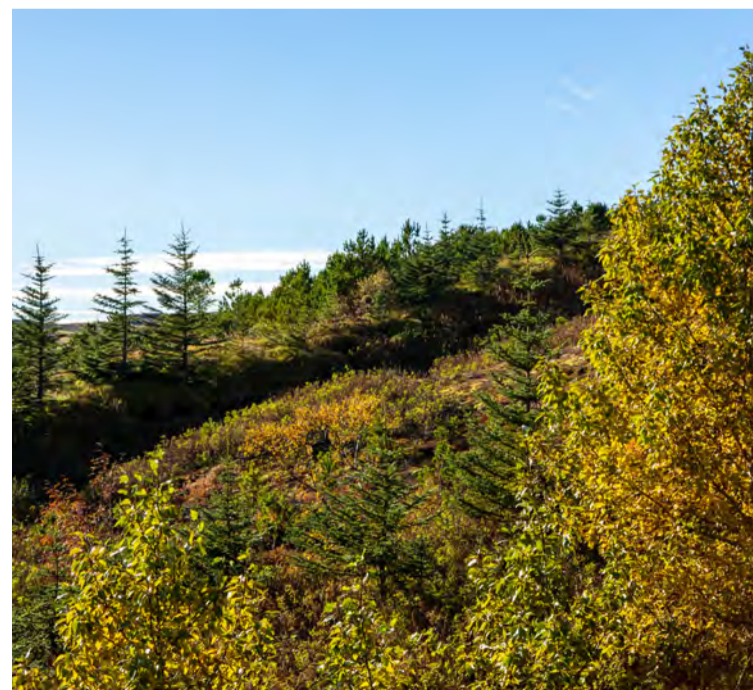
WARN SPIL  
AÐ FRAMAN

EINUNGIS 315 KG  
MED BENSÍNI OG OLÍUM

YAMAHA Á ÍSLANDI

Kletthálsi 3, 110 Reykjavík  
S 540 4980 | www.yamaha.is

Umboðsaðili  
YAMAHA



Hrönn segir dásamlegt að tynast í skóginum, en þar sem trén eru víðast ekki mjög há þurfi að leggjast.



## Husqvarna - feel the power



**Husqvarna 545RX**  
Sláttuorf - 3 hestöfl



**Husqvarna 535RX**  
Sláttuorf - 2,2 hestöfl



**Husqvarna Rider RC320TSAWD**  
Sláttutraktor m/safnkassa - 12,6 kW



**Husqvarna Rider 320X AWD**  
Sláttutraktor - 10,5 kW



**Husqvarna Tractor TC238T**  
Sláttutraktor - 10,1 kW



**Husqvarna 550XP MKII**  
Keðjusög - 4,2 hestöfl



**Husqvarna K3600 MK II**  
Steinsög - Sögunardýpt 27cm



**Husqvarna K250**  
Steinsög - Sögunardýpt 14,5cm



**Husqvarna CEORA 546**  
Slátturóbot - 50.000m<sup>2</sup> - 20% halli



**Husqvarna AM550 EPOS**  
Slátturóbot - 10.000m<sup>2</sup> - 45% halli



**Husqvarna AM310 MK II**  
Slátturóbot - 1000m<sup>2</sup> - 40% halli



**Husqvarna AM415X**  
Slátturóbot - 1500m<sup>2</sup> - 40% halli



**Husqvarna AM430X**  
Slátturóbot - 3200m<sup>2</sup> - 45% halli



**Husqvarna AM450X**  
Slátturóbot - 5000m<sup>2</sup> - 45% halli



**Husqvarna AM305**  
Slátturóbot - 600m<sup>2</sup> - 40% halli

MHG VERSLUN | Þjónustuverkstæði og varahlutir | Víkurhvarfi 8 | 203 Kópavogi | S. 544 4656 | mhg.is



VIÐ DALSSKÓLA



VIÐ BREIÐHOLTSSKÓLA

# Færanlegar húseiningar til sölu

## Reykjavíkurborg óskar eftir tilboðum í færanlegar húseiningar

Reykjavíkurborg leggur ríka áherslu á að sérstakrar árvekni sé gætt við skoðun og úttekt á einingunum og veitir Reykjavíkurborg allan nauðsynlegan aðgang til þess.

Nánar á [reykjavik.is/athafnalif](https://reykjavik.is/athafnalif)

Áhugasamir geta skoðað aðra hvora eininguna eða báðar í einu samkvæmt samkomulagi við seljanda og skal beiðni þess efnis send á [esr@reykjavik.is](mailto:esr@reykjavik.is)



## 5 hlutir sem Hrönn og Hjörtur geta ekki verið án



1. Húsið: „Við getum gíst þarna og eldað okkur mat.“



2. Rafmagnskeðjusögín: Hún er létt og meðfærileg í notkun.



3. Kurlarinn: Hann breytir ónýtum greinum og afskurði í hráefni í göngustíga og fleira.



4. Sexhjólíð: „Það er rosa gott fyrir fótafúna konu sem er með ónýtt hné.“



5. Traktorinn: Hann er öflugur í jarðvegsvinnu og drætti.



Mest af útplöntuninni fór fram á árunum 1999 til 2005. Síðan þá er komið að umhirðu og grisjun til að viðhalda verðmæti skógarins. Hér standa hjónin við kurlaðan við sem nýttist í stígagerð og sem áburður.



Vegslóði í gegnum skógræktina. Á sínum tíma var beitt svokölluðu TTS-herfi til að auðvelda gróðursetningu. Mólendið greri upp á skömmum tíma.

Sumt er fínt en annað drapst,“ segir Hjörtur. Lerkitegundir stóðu sig illa á meðan fura, greni og birki hafa lifað betur. Nú hafa hjónin plantað talsvert af hrym, sem er kynblendingur af rússalerki og

evrópulerki sem vex mjög vel. Skógræktin var að mestu plægð með svokölluðu TTS-herfi, sem er traktorsknúid tæki þar sem tveir diskar með áföstum spöðum snúast og hreyfa við efsta

jarðvegslaginu. Þetta er ráðandi aðferð í nytjaskógrækt á Íslandi, en fékk talsverða athygli í tengslum við stórt skógræktarverkefni í nágrenni Húsavíkur núna í haust. Hjörtur bendir á að jarðvegurinn hjá þeim hafi gróið upp og jafnað sig á örfáum árum.

### Tekjur eftir áratugi

Hjónin viðurkenna að það sé ekki mikið upp úr skógrækt að hafa, heldur sé þetta meira hugsjón. „Þú hættir ekkert að vinna til að gera þetta,“ segir Hrönn. Þegar þau voru að planta sem mest voru styrkirnir nálægt lágmarkslaunum fyrir einn einstakling í einn mánuð á ári.

„Tekjurnar hjá okkur koma ekki fyrir en eftir 40 til 80 ár,“ segir Hrönn. Þeir sem fara út í skógrækt gera það ekki til að græða á því, heldur er þetta fólk sem ber virðingu fyrir náttúrunni. „Það er svo margt annað sem gefur manni gott í hjartað og andann en peningar.“

„Þetta á að vera tekjustofn fyrir íslenska bændur, því að á hverri einustu bújörð er hægt að finna svæði sem ekki nýtast í annað en skógrækt ...“

Skógarbændur þurfa að byrja árið á að gera áætlun um útplöntun til þess að fá plöntur, sama hvort þeir eru hluti af skógræktarverkefni eða á eigin vegum.

Þegar fer að vora hefst jarðvinna og undirbúningur fyrir gróðursetninguna sem er að mestu framkvæmd á vorin og haustin. Grisjun fer að mestu fram á veturna, en Hrönn tekur þó fram að góður skógarbóndi eigi alltaf að vera með klippurnar í vasanum þegar gengið er um skóginn til að snyrta greinar.

Skógarreiturnar hjá Hirti og Hrönn hefur orðið fyrir barðinu á snjósöfnun frá Helliðshöfðinu sem hefur leitt af sér talsvert snjóbrot. Þá gengur sjávarrokið upp í hlíðina og eftir einn vetur með metfjölda lægða var skógurinn saltbrunninn en jafnaði sig þegar leið á vorið. „Maður þarf að hafa tröllatrú á þessu og vera bjartsýnn og jákvæður. Þetta kemur bara. Það er dásamlegt að tynast í skóginum – þú leggst bara út af. Þú þarft ekkert að hafa hann margra metra háan,“ segir Hrönn.

Samfélag:

## Nægjusemi í nóvember

Landvernd og Grænfánaverkefnið standa fyrir áttakinu Nægjusamur nóvember.

„Nægjusamur nóvember er hvatningarátak. Mótsvar við neysluhyggju og hugmyndinni um að okkur vanti stöðugt eitthvað“, segir í kynningu Landverndar. Nægjusemi sé jákvæð, auðveld, valdeflandi og nauðsynleg. Tilgangur verkefnisins er að upphelja nægjusemi sem jákvætt skref fyrir einstaklinga og samfélag til að stuðla að góðu og heilbrigðu lífi og minnka um leið vistspor okkar.

Nægjusemi er þannig mótsvar við gífurlegri neyslu í nóvember sem er neysluríkasti mánuður ársins. Þá nálgast jólin og verslanir keppast við að bjóða tilboð á svörtum föstudegi, netmánudegi og degi einhleypa.

„Við erum stöðugt mötuð á því að okkur vanti hitt og þetta og að lífið yrði betra ef við eigumst þetta allt saman. Krafan um endalausan hagvöxt og að framleiða alltaf meira



og nýtt er innbyggt í kerfin okkar. Allt er gert til þess að fólk kaupi meira. Það er aldrei nóg, orðið er ekki til í núverandi hagkerfi. Í staðinn kallar kerfið fram í okkur tilfinninguna um að okkur skorti alltaf eitthvað,“ segir Guðrún Schmidt hjá Landvernd. Mótefnið við ofneyslu og skortstilfinningu sé nægjusemi.

Landvernd og Grænfánaverkefnið, í samstarfi við Norræna húsið og Saman gegn sóun, standa í mánuðinum fyrir viðburðum, greinum, viðtölum, erindum og fræðsluverkefnum fyrir skóla þar sem vakinn er athygli á kostum nægjuseminnar sem mótsvari við neysluhyggju. /sá



# SNJÓKEÐJUR Í MIKLU ÚRVALI

☎ 862 4046  
✉ skralli@skralli.is




Norsk framleiðsla í 75 ár

# Límtréshús, bogahús og færanlegar byggingar

Hýsi.is



Færanlegar byggingar



Bogahús



Límtréshús

**H S I**

BYGGJUM BETUR



**Leiktæki & Sport ehf**

**Buglo**

**Buglo 9508 Bubbles** verð 2.390.000 kr



**Buglo 5103 gormatæki** verð 98.000 kr



**Buglo 5016 gormatæki** verð 177.000 kr



**Buglo 8047 Blandaðir leikir** með hjólastóla aðgengi 2.680.000 kr



**Buglo 4078 Hringekja** með hjólastóla aðgengi verð 1.980.000 kr

**Buglo 2901 Rennibraut** með göngum verð 435.000 kr



**Buglo 00302 Róla** 290.000 kr

**Buglo 2007 klifurkofi** verð 390.000 kr



LIKE US ON  
**facebook**

- Gervigras fyrir sparkvelli og leiksvæði
- Gúmmí grasmottur og gúmmíhellur fyrir undir leiktæki
- Náttúrulegt Kork- yfirborð fyrir leiksvæði og hlaupabrautir
- Plast körfuboltavellir ásamt körfum, mörkum, girðingum, hjólabogum og hlaupahjólastöndum
- Gúmmýfirborð ( Tartan ) undir Leiktæki og td körfuboltavelli

[www.leiktæki.is](http://www.leiktæki.is) sími 454 0077

[www.buglo.pl](http://www.buglo.pl)

Við bjóðum upp á breitt úrval af leik- og íþróttatækjum fyrir leikvelli og á garðinn þinn.

# Tryggjum góða þjónustu um allt land

Sjóvá opnar ný og betrumbætt  
útibú víðsvegar um landið

## Akranes

Stærra húsnæði á Smiðjuvöllum 28

## Húsavík

Á besta stað á Garðarsbraut 26

## Stykkishólmur

Í hjarta bæjarins á Aðalgötu 10

## Vestmannaeyjar

Opnum í nóvember á Strandvegi 52

Gott aðgengi að persónulegri  
þjónustu um allt land









Tekjur bandaríska ríkisins af tollum á Kína fóru í að greiða bændum bætur. Mynd / Loren King - Unsplash

Bandaríkin:

## Bændur búast við viðskiptastríði

Eitt helsta kosningaloford Donalds Trump var að hækka tolla á innfluttar vörur í Bandaríkjunum.

Þegar hann var síðast við völd hafði sú stefna neikvæð áhrif á bandaríska bændur þar sem Kínverjar svöruðu í sömu mynt. Þar í landi er stærsti markaðurinn fyrir bandarískar sojabaunir og eru Kínverjar stór kaupandi af máis. The New York Times greinir frá.

Á árunum 2018 og 2019 voru tollar á bandarískt soja hækkaðir verulega í Kína og misstu bandarískir bændur stóran hluta sinna viðskipta til starfsbræðra sinna í Brasilíu og Argentínu. Bandarísk stjórnvöld brugðust við með því að greiða bændum bætur sem kostuðu ríkið

nánast sömu upphæð og fékkst með tollum á kínverskar vörur.

Hagfræðingar hafa varað við að tollastefna Trumps geti aukið verðbólgu og hægt á hagvexti. Hagsmunasamtök bænda búa sig undir það versta með endurkomu Trumps, en samkvæmt þeim munu bandarískir sojabauna- og maísræktendur verða af þúsund milljarða króna viðskiptum á ári ef innflutningstollar í Kína verða hækkaðir upp í 60 prósent. Það muni hafa keðjuverkandi áhrif um allt hagkerfið.

Fulltrúar í kosningateymi Trumps hafa ýmist sagt að forsetinn tilvonandi muni gripa strax til tolla eða láta fyrst reyna á viðræður um viðskiptasamninga. /ál

Írland:

# Gálgafrestur írskra mjólkurkúa

– Áform um að farga 195 þúsund gripum í biðstöðu

Írskir bændur þurfa ekki að fækka mjólkurkúm sínum að svo stöddu. Fyrirhugaðar aðgerðir um stórfellda fækkun féllu um sig sjálfar.

Í aðgerðaáætlun í loftslagsmálum til 2030 gerðu írsk stjórnvöld ráð fyrir að hluti aðgerðanna gæti mögulega orðið að fækka mjólkurkúm í landinu um allt að 65.000 á hverju ári í þrjú ár, með bótagreiðslum til bænda upp á um 600 milljónir evra alls.

Farming Independent birti vorið 2023 upplýsingar úr minnisblaði frá írskri landbúnaðarráðuneytinu þar sem þessi áform voru reifuð og hafa geisad hatrammar deilur um málið síðan. Um þetta er fjallaði í The Journal/FactCheck.

### Ekkert fjármagn

Setja átti upp sérstakt kerfi fyrir mjólkurbú sem gerði þeim kleift að minnka hjarðir sínar en hugmyndin hlaut mikinn andbyr, ekki síst frá bændaförystunni. Stjórnvöld höfðu í hyggju að koma kerfinu á koppinn fyrir síðustu áramót en þegar til kom reyndist ekkert fjármagn til verkefnisins að finna í ríkisfjármálaáætlun yfirstandandi árs. Fækkunarhugmyndin er því í uppnámi og ekki ljóst hvernig henni reidir af.

Hollendingar hafa verið að velta svipuðum hlutum fyrir sér og hefur því verið varpað fram að fækka þurfi nautgripum, svinum og hænum um þriðjung þar í landi.

### Írsku kýrnar yfir sjö milljónir

Um 135 þúsund býli eru talin vera á Írlandi um þessar mundir. Um 280 þúsund manns unnu á sveitabæjum árið 2020, þar sem 88% þeirra störfuðu annaðhvort sem eigandi eða fjölskyldumeðlimur.

Í fyrra voru 7.341.500 kýr á Írlandi, sem er 0,7% samdráttur frá fyrra ári, en fjölgun um rúmlega 1,4 milljónir gripa síðan 2011.

Yfir 80% af írskum landbúnaðar-



Írskir kúabændur eru með böggum hildar vegna stórfelldra niðurskurðaráforma á hjörðum þeirra. Ekki verður þó aðhafst að sinni. Mynd / The Journal

afurðum er flutt út, í formi mjólkurdufts, osta, nautakjöts, lifandi nautgripa og annarra vara.

### Hægt á samdrætti losunar

Landbúnaðargeirinn er sagður stærsti einstaki losandi gróðurhúsalofttegunda á Írlandi, með um 38,4% af allri losun árið 2022. Þetta er nokkuð á skjön við afganginn af ESB-ríkjunum, þar sem landbúnaður er talinn valda um 11% af losun að meðaltali en meirihluti losunar frá öðrum ESB-löndum er vegna brennslu jarðefnaeldsneytis, að sögn The Journal. Yfir 62% af losun Írlands í landbúnaði koma frá lofttegundum sem losna út í andrúmsloftið þegar kýr og önnur jörturdýr (eins og sauðfé) ropa.

Eftir langvarandi samningaviðræður á síðasta ári, milli landbúnaðarráðherra Írlands og landbúnaðargeirans, var samþykkt að

draga úr losun gróðurhúsalofttegunda fyrir greinina um 25% fyrir árið 2030. Þó að losun landbúnaðar hafi dregist saman um 1,2% árið 2022, aðallega vegna samdráttar í notkun köfnunarefnisáburðar, var það eftir sífellda aukningu undanfarin ár. Losun jókst um 14,1% á 10 árum til 2022.

### Bændur áhyggjufullir

Írskir bændur og hagsmunasamtök þeirra hafa miklar áhyggjur af þeim mörgu mismunandi ráðstöfunum frá ESB sem koma samhliða til framkvæmda. Þar á meðal eru markmið um að draga úr losun og verulegar breytingar á sameiginlegri landbúnaðarstefnu ESB (CAP). Bent er á að fremur en að fækka kúm sé nær að leggja meiri áherslu á mótvægisáðgerðir, svo sem að bæta skilvirki búskaparháttar og fjárfesta meira í rannsóknum á kolefnisbindingartækni. /sá

Bretland:

## E.coli og blý í kannabis

Rannsókn háskólans Manchester Metropolitan University sýnir að kannabis sem verslað er með á götum í Bretlandi inniheldur skaðlegar örverur.

Háskólinn kannaði sextíu sýni sem lögreglumenn á stórborgarsvæði Manchester og í Norðymbralandi höfðu gert upptæk í störfum sínum. Níutíu prósent af þeim innihéldu ýmist myglu eða sveppagró, átta prósent innihéldu blý og fundust bakteríur af salmonellu- og E.coli stofni í tveimur prósentum. Í rúmum fjórðungi sýnanna fundu rannsakendur jafnframt gervikannabínóíða, eins og

Spice og KT, sem geta verið skaðlegir. Frá þessu er greint í breskum miðlum eins og Mirror og Metro.

Rannsóknin var gerð í samstarfi við fyrirtækið Curaleaf Clinic sem ræktar kannabis til lækninga. Þar kom jafnframt fram að tveir þriðju þeirra sem kaupa ólöglegt kannabis nota efnið til að glíma við heilsufarsvandamál, eins og kvíða, þunglyndi og langvinna verki. Fulltrúar Curaleaf Clinic vilja með þessu vekja neytendur til umhugsunar um mögulega skaðsemi ólöglegs kannabis og benda á að í Bretlandi sé hægt að fá maríjúana gegn lyfseðli. /ál



## ERTU MEÐ RÉTTU TÆKIN?

Vakúmpökkunarvélar í öllum stærðum og gerðum.  
Hakkavélar og hamborgaravélar.  
Erum með lausnir fyrir alla. Stór fyrirtæki, minni fyrirtæki,  
veiðimenn, búskap og heimili. Vertu klár fyrir haustið!

PMT - Sími: 567 8888 - [www.pmt.is](http://www.pmt.is)

**Allt til merkinga og pökkunar**



Nú hafa 22 lönd í Evrópu lagt bann við loðdýrarækt. Mynd / ál

## Minkarækt bönnuð í Rúmeníu

Samkvæmt nýrri löggjöf í Rúmeníu mun loðdýrarækt hættast í landinu árið 2027.

Rúmenska þingið samþykkti breytingu á dýraverndarlöggjöfinni þar sem dregið verður úr ræktun minka og silkikanína til þess að nýta af þeim feldinn. Með þessu verður Rúmenía 22. landið í Evrópu til þess að banna loðdýrarækt.

Frá þessu greinir Reuters.

Loðdýrabú í Rúmeníu voru í kringum 150 fyrir áratug síðan, en hafði fækkað í rúm tíu árið 2022. Covid-19 faraldurinn ýtti mjög á fækkun minkabúa í Evrópu þar sem dýrin smituðust af veirunni. Dýraverndarsamtök í Rúmeníu hafa barist gegn framgangi búgreinarinnar og fagna þessari niðurstöðu. /ál



Á COP29 í nóvember verður leitast við að ná fram auknum fjárhagslegum skuldbindingum, frá bæði opinbera- og einkageiranum, til að flýta fyrir framförum.

Mynd / COP29

## Einkageirinn brýndur til einbeittari verka

Á COP29 á m.a. að hvetja einkageirann til meiri samvinnu við hið opinbera og loftslagsfjármálin verða tekin til kostanna.

Aðildarríkjaþing loftslags-samnings Sameinuðu þjóðanna, COP29, fer fram 11. til 22. nóvember í Bakú í Aserbaísjan. Helstu umfjöllunaratriði þingsins nú, hins 29. í röðinni, eru að brúa bilið í loftslagsfjármálum fyrir sprota- og þróunarmarkaði, lausnir í hreinni orku og samgöngum, að efla hringlaga hagkerfishætti, þróa umbreytingarleiðir í hreint núll-hagkerfi og sjálfbær landnýting og skógvernd.

### Flýta verður framförum

Heimloftslagsráðstefnan 2024 fer svo fram 17. nóvember. Lykiláherslan verður á loftslagsfjármál og framkvæmd þess að halda 1,5 gráða markmiðinu innan seilingar. Talið er að knýja þurfi hratt fram auknar fjárhagslegar skuldbindingar, frá bæði opinbera- og einkageiranum, til að flýta fyrir framförum. Þá er stefnt að sameiginlegri ákvörðun

forystufólks aðildarríkjana á ráðstefnunni um að auka orkugeymslugetu á heimsvísu í 1.500 GW fyrir árið 2030.

Ráðstefnan í Bakú miðar að því að efla verulega áhrif samvinnu hins opinbera og einkageirans til að ná fram þeirri stefnu, nýjungum og fjárfestingum sem krafist er í raunhagkerfinu til að ná 2030-umbreytingarmarkmiðum og nettó-núll og náttúrujávæðum heimi fyrir 2050. Búið er við um 50 þúsund þátttakendum.

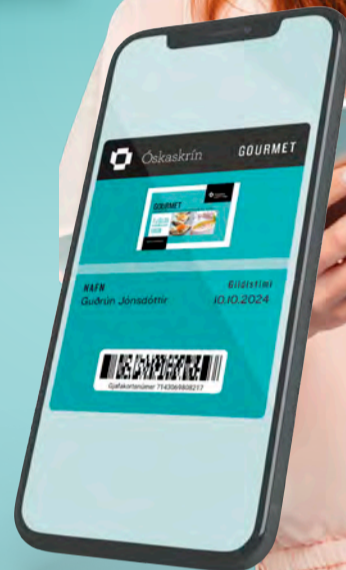
### COP16 lokið

COP16, aðildarríkjaþing ramma-samnings Sameinuðu þjóðanna um líffræðilega fjölbreytni, fór svo fram í Kólumbíu, 21. október til 1. nóvember undir yfirskriftinni Friður við náttúruna. Hún þótti skila takmörkuðum árangri og tókst aðildarríkjum t.d. ekki að koma sér saman um hvernig herða mætti á fjármögnun til tegundaverndar.

Ísland hefur skuldbundið sig til að vernda 30% land- og hafvistkerfa fyrir árið 2030. /sá

# RAFRÆNT ÓSKASKRÍN BEINT Í SÍMANN

Það hefur aldrei verið einfaldara að gleðja starfsfólkið!



577 5600 | info@oskaskrin.is | oskaskrin.is

# RÝMINGARSALA

Barnahús · Garðhús · Gestahús · Gróðurhús

Allt að 40% afsláttur | Allt á að seljast, fyrstur kemur fyrstur fær | Ekki missa af þessu!



GARÐHÚS án fylgihluta



BARNAHÚS án fylgihluta



GESTAHÚS án fylgihluta



GRÓÐURHÚS

45% afsláttur af **FLUTNINGI** á allar þjónustustöðvar Flytjanda.

**HÚSIN** eru sérhönnuð fyrir íslenskar aðstæður

Sjá fleiri **HÚS** á tilboði á heimasíðunni volundarhus.is

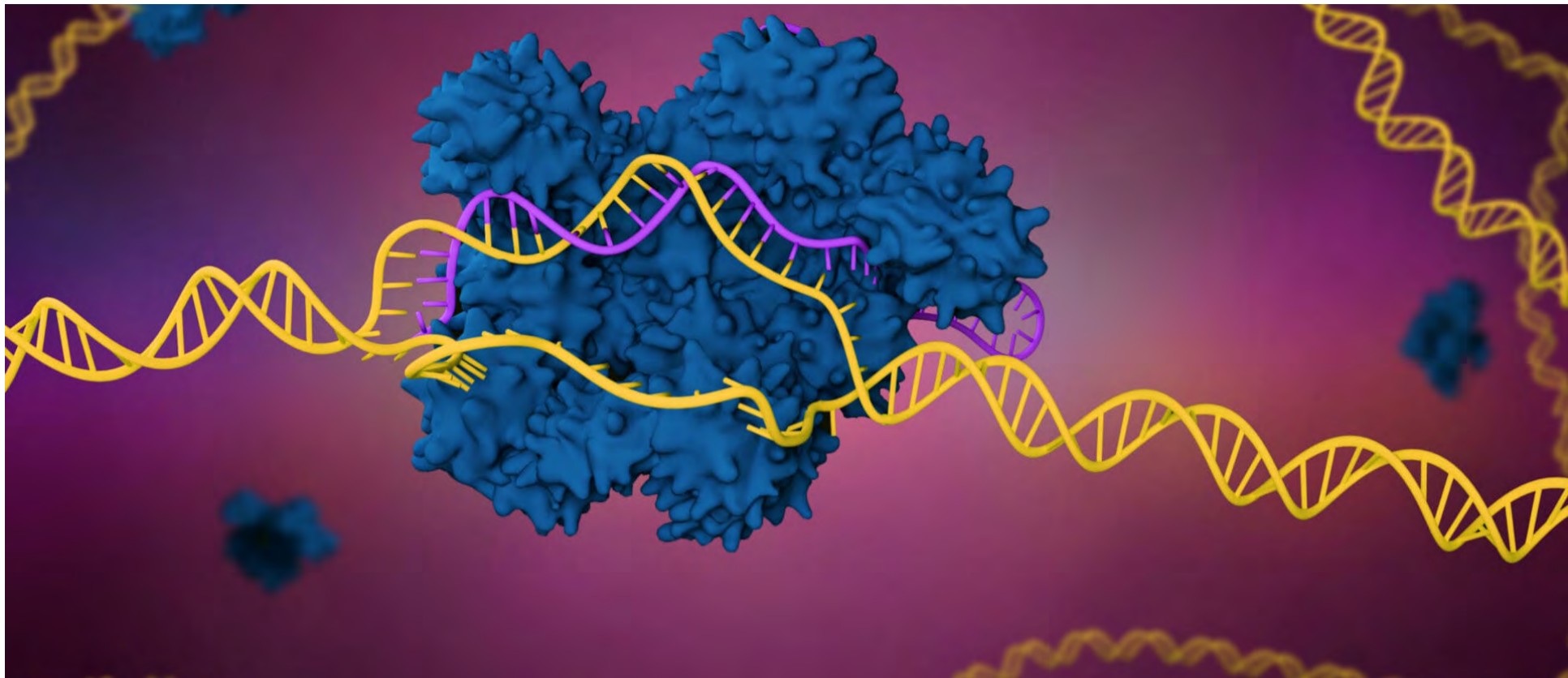
**volundarhus.is**

Vel valið fyrir húsið þitt

Tilboðin gilda núna í nóvember eða á meðan birgðir endast. Afsláttarverð reiknast af verðum á heimasíðunni okkar. Nánari upplýsingar á heimasíðu og í síma 864 2400.

www.volundarhus.is

Staðgreiðslu **VISA Lán** - HAGSTEDAR AFBORGANIR



# Eru erfðabreyttir nautgripir framtíðin?

**Snorri Sigurðsson**

snorri.sigurdsson@outlook.com



**Kynbætur á búfé og plöntum hefur verið stundað í hundruð ára í þeim tilgangi að bæta einhverja valda eiginleika viðkomandi tegundar.**

Þetta ferli er nokkuð seinvirkt enda byggir það á vali einstaklinga, sem svo eru notaðir áfram í framhaldsræktun. Þrátt fyrir að bæði plöntur og búfé séu mögulega mjög ólík forfeðrum sínum í dag en t.d. fyrir einni öld þá er sjaldnast talað um erfðabreyttar tegundir heldur framfarir í kynbótum sem hafa skilað oft á tíðum miklum árangri. Fyrir rétt rúmri hálfri öld var svo stigið nýtt skref á þessu sviði þegar fyrsta erfðabreytta bakterían var búin til í rannsóknastofu, en þá tókst að flytja erfðaeftni úr einni bakteríu yfir í aðra.

Síðan hefur þessari tækni fleygt fram og í dag kannast líklega allir við

umræðuna um erfðabreyttar plöntur svo dæmi sé tekið. Þrátt fyrir ýmsa augljósa kosti við erfðabreytingar með þessum hætti hefur þetta verið afar umdeilt víða um heim enda verið að blanda saman tegundum sem margir telja afar varhugavert skref.

## CRISPR-tæknin

Með bættri tækni og nýjum möguleikum eru nú aftur á móti komin fram ný tækifæri á þessu sviði þar sem unnt er að ná enn hraðari framförum við erfðabreytingu en áður. Sú mest þekkt er líklega CRISPR-aðferðin en hún gerir í raun vísindafólki kleift að breyta erfðaeftni nánast að vild og af mikilli nákvæmni. Aðferðin kemur frá bakteríum og er aðferð þeirra við að verjast árásum veira, er sem sagt einskonar ónæmiskerfi baktería sem nú er hægt að nota til þess að breyta erfðaeftni allra lífvera. Áður en þessi tækni kom



til sögunnar voru erfðabreytingar gerðar með svokölluðum genaferjum sem byggðist á því að stórir bútar af genum úr t.d. einni lífveru voru færðir yfir í aðra eins og þekkt er frá t.d. erfðabreyttum matvælum. Þessi leið er hins vegar mun ónákvæmari

en CRISPR-tæknin þar sem með henni má t.d. breyta aðeins örtiltum hluta erfðamengisins. Auk þess er CRISPR-tæknin mun ódýrari í notkun þar sem hún er ekki eins úmafrek og eldri aðferðin þar sem hægt er að fá nokkuð nákvæma niðurstöðu hratt.

Um erfðabreytingar gilda mjög strangar reglur í dag í flestum löndum heims en vegna margra sjáanlegra kosta við CRISPR-tæknina er nú t.d. verið að vinna að breytingum á regluverki Evrópusambandsins, svo dæmi sé tekið, sem mun opna betur á möguleika þess að nota CRISPR.

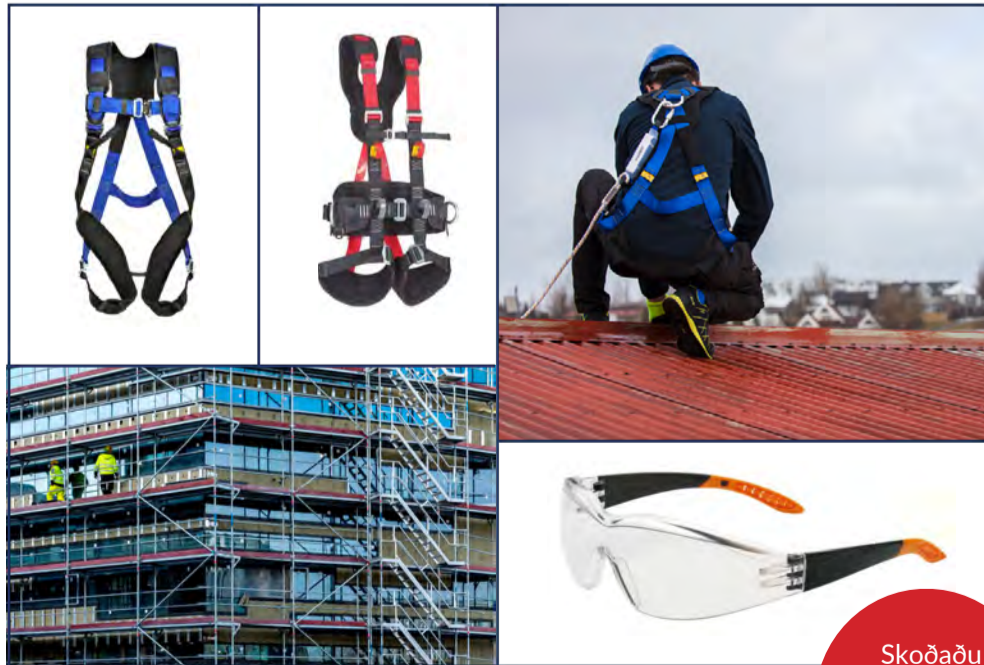
## Hraustari gripir

Á alþjóðavísu hefur mikill kraftur verið settur í rannsókn- og kynbótastarfsemi til þess að efla sjúkómavarnir búfjár og hefur náðst góður árangur í því á liðnum áratugum. Áhersla á þennan eiginleika hefur bein áhrif á dýravelferð og endingu gripa, sem skilar sér áfram í hagkvæmari framleiðslu. Hér á landi er líklega nærtækasta dæmið val á sauðfé með verndandi erfðaeftniseiginleikum gegn riðu. Margu aðra sjúkdóma, sem herja á búfé, mætti nefna þar sem vitað

## Varaðu þig á haustlægðunum!

Við sérhæfum okkur í fallvarnar- og öryggisbúnaði

Veldu öruggar lausnir á frábæru verði!



**VINNUPALLAR**

- ÖRUGGAR LAUSNIR -

Skoðaðu  
úrvalið til sölu  
og leigu á  
vpallar.is

Vinnupallar ehf. - Vagnhöfða 7 - s. 557 9933 - vpallar@vpallar.is - www.vpallar.is



Danskir vísindamenn vinna nú hörðum höndum að því að gera prótein úr grasi nýtanlegt fyrir fólk.

Mynd / Visnu Deva

## Gras fyrir menn

Í Danmörku vinnur vísindafólk á vegum háskólans í Árósum að einkar áhugaverðu verkefni en það gengur út á að þróa aðferð sem gerir prótein úr venjulegu grasi nýtanlegt fyrir fólk.

Á það að koma í stað annars plöntupróteins, eins og frá sojabönum eða ertum. Samkvæmt frétt Maskinbladet.dk er um gríðarlegt hagsmunamál að ræða, enda má draga verulega úr sósþori plöntupróteins í norðurhluta Evrópu ef árangur næst. Þar er nefnt hátt sósþor sojaböna sem oftast er ekki koma langt að.

Aðferð vísindafólksins byggist á því að vinna próteinríkan safu úr grasinu sem svo er skipt upp í tvo hluta. Annars vegar prótein sem nýtist fyrst og fremst einmagadýrum eins og hænum og svínnum og hins vegar prótein sem nýtist fólki.

Vandamálið við framleiðsluna, hingað til, hefur verið sú staðreynd að próteinið sem ætlað er fyrir fólk hefur haft sterkt bragð af grasi.

Nú hefur vísindafólk háskólans náð afgerandi áfanga í þessari viðleitni, þ.e. að gera grasprótein nýtanlegt fyrir fólk, en áfanginn felst í því að þeim hefur nú tekist að framleiða grasprótein sem ekki bragðast eins og gras. Próteinið er sem sagt bragðlaust og er því mögulega tækt til matargerðar.

Danir horfa hýru auga til vinnslu á próteini úr grasi, ekki einungis til þess að geta nýtt það í matargerð heldur ekki síður sem prótein í fódri búfjár og munu þarlendir bændur því verða enn sjálfbærari. Fyrir land eins og Ísland, þar sem gras vex í miklum mæli og víða vannýtt en grasgæft land, gæti þessi nýja aðferð opnað á ótal áhugaverða möguleika fyrir bændur landsins.

/ss

er að sumir gripir eru betur settir til þess að takast á við sjúkdómna en aðrir. Með hefðbundnum kynbótaaðferðum tekur þetta þó gríðlega langan tíma en með hinni nýju CRISPR-aðferð má ætla að flýta megi öllu þessu ferli gríðarlega.

En það eru ekki einungis sjúkdómar sem lítið er til, einnig hefur verið lítið til þátta eins og hitaþols og metanlosunar nautgripa svo dæmi sé tekið. Nú þegar eru til kynbótagripir sem þola mun hærra hitastig en almennt þekkt, eiginleiki sem skiptir verulegu máli fyrir kúabændur í heitum löndum. Með þennan eiginleika geta t.d. kýr tekist betur á við hærri umhverfishita án þess að lenda í svokallaðri hitastreitu. Talið er að með hinni nýju erfðatækni sé hægt að gjörbreyta stöðunni á skömmum tíma. Þetta getur skipt sköpum fyrir mjólkurframleiðsluna í heiminum enda er talið að hitastreita í kúm valdi afurðaminnkun sem nemur milljörðum lítra mjólkur á hverju ári í heiminum.

#### Viðgerðir á óæskilegum eiginleikum

Það eru ýmsir eiginleikar í búfé sem eru óæskilegir, s.s. óheppilegar júgur- og spenagerðir hjá kúm eða hreinlega erfðagallar sem geta jafnvel komið til vegna stökkbreytinga á erfðafni. Stökkbreytingar koma fyrir reglulega, við frumuskiptingar, og geta bæði verið til góðs eða illis. Oft verða bændur ekki varir við nokkur áhrif stökkbreytinga en stöku sinnum verða stökkbreytingar það slæmar að þær geta valdið skaða. Þekkt eru dæmi um þetta svo sem stökkbreytingar sem valda fósturvísisdaða, vansköpun eða einhverjum óæskilegum framleiðslueiginleikum. Stundum hefur einnig komið fyrir að kynbótanaut beri óæskilega eiginleika með sér, sem e.t.v. koma ekki fram fyrir en síðar meir. Hingað til hefur í raun þurft að hætta notkun á afkomendum svona kynbótagripa með tilheyrandi kostnaði og tapaðra framfara í ræktun og jafnvel tapaðs erfðabreytileika. Nú er aftur á móti horft til þess að með einfaldri erfðafnisbreytingu megi hreinlega gera við erfðafnið og fjarlægja hinn óæskilega eiginleika svo aðrir kostir kynbótagripanna geti nýst bændum sem best og sem mestum kynbótaframförum sé náð.

#### Auka tíðni sjaldgæfra eiginleika

Enn einn mögulegur kostur erfðafnisbreytinga er að með aðferðinni má auka tíðni sjaldgæfra eiginleika án þess að eiga á hættu að auka skyldleikaræktun. Í dag er þetta ákveðið vandamál og t.d. erlendis, þar sem kollótt naut eru sjaldgæf öfugt við á Íslandi, eru bændum settar skorður við notkun á þessum nautum enda hætt við of

mikilli skyldleikaræktun ef nautin eru notuð í miklum mæli. Með því að breyta erfðafninu, fyrir þessum eina eiginleika, væri í raun hægt að gjörbreyta stöðunni á heimsvísu án þess að lenda í nokkrum vandræðum með skyldleikarækt.

#### Breytt efnainnihald mjólkur

Í dag er vel þekkt hvernig erfðafni kúa hefur bein áhrif á efnasamsetningu mjólkur, eitt þeirra sem nefnist DGAT1 stýrir t.d. fitusamsetningu mjólkur. Kýr með þetta gen framleiða meiri mjólkurfitu en aðrar kýr og hafa t.d. norskar rannsóknir sýnt að kýr með þetta gen skila um 40-50.000 ÍKR meiri tekjum á ári en aðrar kýr. Þetta gen er þó mjög sjaldgæft og t.d. í norska kúakyninu NFR er tíðni þess um 0,5%. Eins má nefna einstakar próteingærðir mjólkur, svo sem A2 sem töluvert var til umræðu á Íslandi fyrir aldarfjórðungi og talin einkar eftirsóknarverð próteingærð. Ef hefðbundnar kynbætur væru notaðar, til þess að fjölga tíðni þessara sértæku gena í kústofnum, án þess að lenda í skyldleikaræktun, er ljóst að slíkt tæki áratugi þ.e. ef tíðnin er lág í upphafi. Gallinn við þá tímalengd er að markaðsforsendur gætu hæglega breyst á þessum áratugum og þegar tíðnin væri orðin há er allt eins mögulegt að afurðastöðvar þess tíma myndu kalla eftir annars konar efnasamsetningu mjólkurinnar. Með framangreindri tækni væri hins vegar einfalt að hafa áhrif á tíðni þeirra gena sem hafa áhrif á framleiðslu einstakra verðefna sem kunna að vera æskilegar í mjólk. Því er talið, að með erfðafnisbreytingu, megi betur svara kalli markaðarins á hverjum tíma svo hámarka megi mögulegar tekjur bænda.

#### Síðferðisleg álitamál

Þrátt fyrir marga augljósa kosti notkunar á aðferðum sem geta breytt erfðafnum búfjár eru ekki allir sammála því að vísindafólk eigi yfirhöfuð að breyta erfðafninu með svona inngripi. Eðlilegra sé að gera þetta með hefðbundinni kynbótastarfsemi, þrátt fyrir að slíkt taki vissulega tíma. Inn í þá umræðu koma m.a. síðferðisleg álitamál s.s. hvort unnt sé að takmarka svona vinnu við búfé eingöngu. Ef tæknin nær mikilli útbreiðslu, og þekkingin á henni eykst og dreifist um heiminn, telja sumir að hætta sé á því að næst fari vísindafólkið að snúa sér að mannkyninu með tilheyrandi ófyrirsjáanlegum afleiðingum. Það er flestum ljóst að mikil framþróun á sér stað nú um stundir á þessu sviði og að afar erfitt verði að stöðva þá þróun. Því er dagljóst að mjög mikilvægt er hverri þjóð að setja skýrar reglur um notkun á tækni sem hefur svona bein áhrif á samsetningu erfðafnis.



## SUPERWINCH

– öflug spil á góðu verði

Við bjóðum upp á fjölbreytt úrval af öflugum spilum sem henta fyrir jeppa, buggybíla og fjórhjól.

breytir.is

**BREYTI**

...Gæði þegar að er gáð

**Rafstilling**



**REKI**

Donaldson  
FILTRATION SOLUTIONS



Rafstilling S: 581-4991 Netfang: Rafstilling@rafstilling.is

Reki S: 562-2950 Netfang: Reki@reki.is

Skemmuvegur 46, Kópavogur

# Geymslugámar með rennihurð



stolpigamar.is

Sérútbúnir 20 feta gámar með rennihurð.

Henta vel til að geyma búslóðir, frístundatæki eða lítinn vörulager.

Kynntu þér möguleikana á [stolpigamar.is](http://stolpigamar.is) eða hafðu samband í síma 568 0100.

**Stólpi Gámar**





Heyskapur á Miðfossom. Ein af grunnstöðum þróunar íslensks samfélags er öruggur landbúnaður.

## Nýtt meistaranám í sjálfbærum landbúnaði og byggðapróun

Öflugur landbúnaður, í sátt við umhverfi og samfélag, er ein af grunnstöðum þróunar íslensks samfélags til framtíðar, ekki síst með tilliti til fæðuöryggis og byggðapróunar.

Þekking sem samvinnar grundvallaratriði landbúnaðarvísinda við umhverfsvísindi, nýsköpun, félagsvísindi og þróun byggðar er því mikilvæg fyrir okkar samfélag. Landbúnaðarháskóli Íslands og Háskóli Íslands ákváðu því að taka höndum saman og fengu styrk frá háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðuneytinu til þess að skipuleggja nám á meistarastigi á þessu sviði. Niðurstaða þess er sú að haustið 2025 verður hægt að hefja meistaranám sem hefur fengið nafnið Sjálfbær landbúnaður og byggðapróun. Námið er ætlað bæði innlendum og erlendum nemendum og verður kennt á ensku. Skráning í námið verður opnuð í vetur. Nemendur munu annars vegar geta valið um það að innrita sig í þverfræðilegt meistaranám í umhverfis- og auðlindafræði við Háskóla Íslands og tekið þar kjörsviðið Sjálfbær landbúnaður og byggðapróun, og hins vegar í meistaranám í búvísindum við Landbúnaðarháskóla Íslands með áherslusviðið Sjálfbær landbúnaður og byggðapróun. Með þessu samstarfi er hægt að byggja á grunni beggja háskóla og auka samstarf þvert á stofnanir þar sem kennarar beggja háskóla munu koma að kennslu og leiðbeiningu í náminu. Fjölmörg þemu tengjast umræddu kjörsviði/áherslusviði sem hafa mikilvæga skírskotun til áskorana nútímans, t.d. landbúnaðarkerfi og framleiðsla, fæðukerfi og fæðuöryggi, stefna og stuðningur stjórnvalda, þar með talið stjórnkerfi

og stjórnkerfi hins opinbera, hagsæld og hringrásarhagkerfi, loftslagsbreytingar, byggðapróun og nýsköpun í dreifbýli, sjálfbær landnýting o.fl.

Þar sem hugmyndin var að þetta nám myndi undirbúa nemendur undir raunveruleg verkefni bæði hjá hinu opinbera og í atvinnulífinu var haldin vinnustofa, sem Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins (RML) skipulagði í ágúst 2024, til þess að kalla eftir hugmyndum og umræðum meðal hagaðila um þætti sem mikilvægt væri að námið næði til. Vinnustofan var vel sótt og voru þátttakendur 43 talsins og mikil breidd var í hópnum. Þátttakendur komu meðal annars frá RML, Umhverfisstofnun, Matís, Bændasamtökunum, Landi og skógi, PWC, Samtökum sveitarfélaga, Deloitte, Eflu, Austurbrú, Eim, Orkídeu, Neytendasamtökunum og Byggðastofnun, að ótöldum starfsmönnum Háskóla Íslands og Landbúnaðarháskóla Íslands.

Í kjölfar vinnustofunnar var ljóst að mikill áhugi er á námi af þessu tagi og hagaðilar komu með verðmætar tillögur inn í þá vinnu sem fram undan er við þróun námskeiða. Með þessu nýja námi er verið að sameina krafta beggja skóla í því að mæta eftirspurn eftir mikilvægri þekkingu og byggir á því besta sem báðir skólar hafa upp á að bjóða.

Í verkefnisstjórn um undirbúning námsins eru Brynhildur Davíðsdóttir og Jón Geir Pétursson, prófessorar við Háskóla Íslands, Jóhanna Gísladóttir og Jón Hjalti Eiríksson, lektorar við Landbúnaðarháskóla Íslands og Björn Helgi Barkarson, skrifstofustjóri í matvælaráðuneytinu.

Höfundar: Jóhanna Gísladóttir og Jón Hjalti Eiríksson, lektorar við LbhÍ.

## Rafknúnir skrúbbar

**Motorscrubber** er kraftmikill og fjölbreyttur hreinsibúnaður sem tryggir skilvirk og hröð þrif. Skrúbburinn hefur langt og létt skaft sem auðveldar þrif á svæðum sem erfið er að komast að.

Öflug rafhlaða skilar allt að 3 klukkustundum af þráðlausum vinnslutíma.

**Motorscrubber** kemur með fjölbreyttu úrvali bursta sem henta fyrir mismunandi gólfefni og yfirborð, sem gerir hann fullkominn fyrir ýmis verkefni. Hann er frábær fyrir þrif á gólfum, veggjum, stigum og jafnvel heitum pottum.

Kynntu þér **Motorscrubber** á [Storkaup.is](http://Storkaup.is)

**M-TOR SCRUBBER**

**STÓR KAUP**

Stórkaup ehf. | Skútuvogur 9 | 104 Reykjavík  
Sími 515 1500 | [storkaup@storkaup.is](mailto:storkaup@storkaup.is)

ÍSLENSK FRAMLEIÐSLA  
Á BÍLSKÚRS- OG IÐNAÐARHURÐUM

## ISHURÐIR

[www.ishurdir.is](http://www.ishurdir.is)  
564-0013 | 865-1237



## SNOWEX

### VETRARBÚNAÐUR

Salt- og sanddreifarar.  
Amerísk gæðataeki sem endast.



Víkurbær 8 | 203 Kópavogi | S. 544 4656 | [mhg.is](http://mhg.is)



# Lífræni geirinn verðskuldar prófessorsstöðu

„Vísindi efla alla dáð“, kvað náttúrufræðingurinn orðhagi, Jónas Hallgrímsson, fyrir miðja 19. öld. Það reyndust orð að sönnu.

Án margvíslegra vísindarannsóka, búnaðarfræðslu og leiðbeininga til bænda um fjölda ára væri íslenskur landbúnaður ekki sá máttarstólpi bæði fæðu- og matvælaöryggis sem hann er í dag. Þar hafa vísindin komið víða og mikið við sögu. Fjöldi vel menntaðs fólks hefur starfað á margvíslegum stofnunum landbúnaðarins og gerir enn þótt þeim fræðasetrum hafi fækkað samfara miklum breytingum í hinum ýmsu búgreinum.

Eftir að orkufrek áburðar- og eitrefnanotkun hafði farið vaxandi í landbúnaði um margra áratuga skeið, með mikilli mengun og öðrum umhverfisspjöllum, verður nú víða vart umtalsverðra stefnubreytinga í heiminum. Sem betur fer lagði íslenskur landbúnaður aldrei langt inn á þessar brautir einhæfar ræktunar nýttjúrta og þéttbærs verksmiðjubúskapar og því erum við að ýmsu leyti betur í stakk búin til að takast á við loftslagsmálin en flestar aðrar þjóðir. Þá er magn óeskilegra efna í innlendra framleiðslu með því minnsta sem þekkist í landbúnaðarafurðum. Hér varð sem betur fer aldrei sú lyfja- og hormónavæðing við kjöt- og mjólkurframleiðslu sem þekkist víða erlendis. Varphænumar eru ekki lengur í búrum og verið er að gera ríkari kröfur til velferðar búfjár.

Mikið starf er þó fram undan í þeirri viðleitni að gera landbúnað umhverfisvænni. Það sést m.a. glögglega á landbúnaðarstefnu Evrópusambandsins að þar er lífrænum landbúnaði ætlað mjög stórt hlutverk á næstu áratugum. Lífrænn búskapur gengur lengra í átt til sjálfbærni en aðrir

framleiðsluhættir hafa upp á að bjóða, og áhersla er lögð á bæði fæðu- og matvælaöryggi í samræmi við óskir neytenda sem kaupa lífrænt vottaðar afurðir í sívaxandi mæli.

Því miður hefur lífrænum landbúnaði ekki vaxið fiskur um hrygg hér á landi með sama hætti og í nágrannalöndum okkar. Þau þáttaskil hafa þó orðið að 24. ágúst í sumar birti matvælaráðuneytið aðgerðaáætlun um eflingu lífrænnar framleiðslu þar sem sú stefna er mótuð að 10% íslensks landbúnaðarlands skuli hljóta lífræna vottun fyrir 2040, mikil breyting frá 1–2%. Áætluninni fylgdi úr hlaði Þjarkey Olsen Gunnarsdóttir ráðherra. Þar eru kynntar margvíslegar leiðir til að efla lífræna geirann, bent er á veikleika, en jafnframt talin upp margvísleg sóknarfæri til nýsköpunar, án þess að nota tilbúinn áburð, eitrefni og erfðabreytta sáðvöru.

Það hefur verið vitað um áratuga skeið að ein helsta hindrun æskilegrar og eðlilegrar þróunar lífræna geirans hér á landi er alltof lítið rannsóknastarf í þágu hans með viðeigandi fræðslu og leiðbeiningum í stofnunum landbúnaðarins. Eftir kynni mín af grósku slíkrar starfsemi í mörgum erlendum menntastofnunum þar sem lífræn ræktun hefur verið tekin föstum tókum, einkum undanfarin 30 ár, er aðgerðaáætlun um eflingu lífrænnar framleiðslu mikið fagnaðarefni. Þar eru stefnumarkandi skilaboð mjög skýr, sérstaklega til Landbúnaðarháskóla Íslands sbr. eftirtalda þrjá liði skýrslunnar:

1) „Stofnuð verði staða prófessors í sviði lífrænnar framleiðslu við Landbúnaðarháskóla Íslands og staðan mönnuð sérfræðingi sem uppfyllir hæfniskröfur.“

2) Í framhaldi af stofnun prófessorsstöðu verði komið á sértakri námsbraut um lífræna framleiðslu á háskólastigi við Landbúnaðarháskóla Íslands. Þannig verði námsframboð skólans á þessu sviði aukið og aðgangur framleiðenda og annarra að endurmenntun bættur.

3) Gerður verði sérstakur samningur við Landbúnaðarháskóla Íslands um skyldunámskeið um lífræna framleiðslu við upphaf háskólanáms við skólann“

Varla verða skilaboðin til helstu rannsóka- og kennslustofnunar landbúnaðarins skýrari. Nú þurfa vísindin vissulega enn að efla alla dáð.

Að mínum dómi verðskuldar lífræni geirinn svo sannarlega prófessorsstöðu við Landbúnaðarháskólann sem allra fyrst.

Ólafur R. Dýrmondsson, fulltrúi Íslandsdeildar Evrópuháps lífræna landbúnaðarreyfinga (IFOAM Organics Europe). oldyrm@gmail.com



## Saga skógræktar á Íslandi

Fyrir langa löngu uxu alls konar plöntutegundir á Íslandi, sem nú þykja framandi, svo sem risavaxinn mammútviður, degli, beyki og eik. En svo kom ísöld.

Þegar Norðmenn gáfu Íslandi fyrst auga var landið þakið þokkafullum birki- og reynitrijám, alla leið frá fjöru til jökla. Landið var svo búsaðarlegt að þeir höfu landnám.

Fyrir öld síðan hafði fólk áhyggjur af jarðvegi sem fyki á haf út. Það þótti augljóst að svörðurinn var að gefa eftir og yfirborðsgróðurinn var mjög viðkvæmur.



Skógrækt og landgræðsla á vegum ríkisins rekja upphaf sitt til laga um skógrækt og varnir gegn uppblæstri lands sem sett voru árið 1907. Samkvæmt þeim átti hvort tveggja að vera verkefni embættis skógræktarstjóra, og svo var til ársins 1914 þegar umsjón með landgræðslu var flutt til Búnaðarfélags Íslands. Eftir það þróuðust verkefni í skógrækt og landgræðslu í sitt hvoru lagi í 110 ár. Nú er nýtt upphaf og



Hlynur Gauti Sigurðsson.

Áhugaleikhús:

## Listin að lifa

Nýverið frumsýndi Leikfélag Selfoss leiksýninguna Listin að lifa eftir Sigríði Láru Sigurjónsdóttur í leikstjórn Jónheiðar Ísleifsdóttur sem einnig er formaður félagsins.

Verkið skrifaði Sigríður Lára upphaflega í tilefni 40 ára afmælis Leikfélags Fljótaldalshéraðs árið 2006 og í kjölfarið var það valið sem áhugaleiksýning Þjóðleikhússins veturinn 2006–2007. Þetta er þó ekki í fyrsta skipti sem Sigríður Lára sest við að semja en hún hefur skrifað leikrit síðan 1999 fyrir ýmis leikfélög, m.a. Stúdentaleikhúsið og Hugleik.

Alls taka fimm leikarar þátt í sýningunni, sumir að stíga sín fyrstu skref á meðan aðrir eru heldur sjóaðri. Verkið fjallar um vinina þau Didda, Duddu og Dúu en þeim er fylgt gegnum lífið frá barnæsku til grafar. Má nærri geta að gengur á ýmsu sem lífið býður upp á, ástarmál, Alzheimer og allt þar á milli.

Leikfélag Selfoss hefur verið starfrækt frá ársbyrjun 1958, en var sett á fót fyrir tilstuðlan Kvenfélags Selfoss. Síðan 1988 hefur leikfélagið haft til fullra afnota gamla iðnskólahúsið á Selfossi sem nú er kallað Litla leikhúsið við Sigtún.

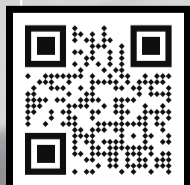
Sjötta sýning er í dag, fimmtudaginn 7. nóvember, kl. 20.00 en alls verða tíu sýningar og því hver að verða síðastur að festa sér miða. Næstu sýningar eru þann 8., 10., 15., og 16. nóvember – allar klukkan 20 nema sýningin þann 10. nóvember sem er klukkan 17. Sýnt verður í Litla leikhúsinu við Sigtún, miðasala fer fram á tix.is og miðaverðið 3.500 kr. /sp



Í aðalhlutverkum eru Guðrún Ósk Guðjónsdóttir, „Dudda“, Ársæll Hjálmarsson, „Diddi“ og Sigríður Hafsteinsdóttir, „Dúu“. Mynd / Guðmundur Karl Sigurðsson.

**BETRA  
FYRIR ÞIG,  
VÉLINA ÞÍNA  
OG NÁTTÚRUNA**

**Hreinna eldsneyti  
0% etanól**



Finndu þinn söluaðila á  
[www.aspenfuels.is](http://www.aspenfuels.is)

**ASPEN**<sup>®</sup>  
FUEL FOR PROFESSIONALS





erfitt að segja til hvers það leiðir eða hversu lengi það stendur.

Þökk sé Dönum, snemma á tuttugustu öldinni, barst nægileg þekking til Íslendinga til að reyna notadrjúgar trjátegundir til ræktunar. Fjölmargar tegundir og ýmiss konar tilbrigði við ræktunina voru prófaðar. Árangurinn var upp og niður, en þó kom það oftast en ekki á óvart hvað hrjóstrugt landið okkar gat gert til að fóstura þessar litlu plöntur.

Skógrækt ríkisins, sem áður og eftir hét Skógræktin, hélt ræktuninni til streitu í öllum landsfjórðungum, á landi sem nú gegnir hlutverki þjóðskóga. Í þjóðskógunum eru nú okkar stærstu og tignarlegustu tré, þar sem mörg vaxa með sama þrótti og þau gera í Skandinavíu.

Áhugi meðal almennings óx og í ungmannafélagsanda voru gróðursettir enn fleiri skógar undir merkjum Skógræktarfélagis Íslands. Skógarauðlind Íslendinga var að vaxa úr grasi. Seint á öldinni sem leið hófst skógrækt á bújörðum. Ríkið hvatti bændur til nytjaskógræktar og fjármagnaði að mestu nýskógrækt á þeirra landi. Bændur fengu fyrir vikið uppaxandi skóg og allar þær nytjar sem af þeim hlutust, skuldlaust.

Nú hefur Landgræðslan, Skógræktin og skógrækt á bújörðum verið sameinuð undir einum hatt, sem heitir Land og skógur. Sú stofnun mun vera þekkingar og rannsóknarbrunnur inn í komandi framtíð. Skógarbændur,

sem áður stóðu saman undir flaggi „Landssamtaka skógareigenda“, eru nú vaxandi búgrein innan Bændasamtaka Íslands.

Ávinningur skógræktar er ótvíræður. Hann er raunverulegur. Á Íslandi ræktum við margar álitlegar trjátegundir. Búpeningur nýtur skjóls í boði trjána. Almennigur nýtur útivistar. Uppsæra er tryggari og meiri með skjólbeltum. Og ótal margt fleira.

En tímarnir breytast á meðan skógurinn vex. Meginbyggingar-efni trjána, kolefnið sem fyrirfinnst í andrúmsloftinu, er nú einnig orðið meginfjármögnun nýskógræktar víða um veröld. Sjónarmið nytjanna, landbótanna, skjólsins, viðarins og útivistarinnar er nú komið í önnur sæti.

Er markaður kolefnisbindingar að taka yfir? Hvernig lítur framtíð skógræktar út fyrir næstu kynslóðir Íslands? Sagan segir okkur að þótt ný tegund skógarnytja líti dagsins ljós hverfa þær gömlu ekki þar með. Timburframleiðsla, útivist, jarðvegsvernd o.m.fl. hætta ekki að vera mikilvæg hlutverk skóga þó að kolefnisbinding bætist við.

Kúnstin mun felast í því að láta öll hlutverkin vinna saman á sem hagfelldastan hátt fyrir skógareigendur og samfélagið allt.

*Höfundur er starfsmaður búgreinadeildar skógarbænda.*



Flísabúðin

Stórhöfða 21, 110 Reykjavík | 545 5500 | flis@flis.is | flisabudin.is



**SERES 3**  
Luxury Rafmagnsbíllinn býður upp á ríkulegan staðalbúnað og frágang í hæsta gæðaflokki!

**Verð 4.490.000,-**  
Við auglýsum svo sannarlega ekki "verð frá".

**RAG**  
import - export  
Helluhraun 4, Hafnarfirði  
sími 565 2727 & 892 7502  
www.rag.is

**VIÐ AUGLÝSUM ALDREI „VERÐ FRÁ“**



## EXIDE rafgeymar

Með tilkomu sífellt flóknari og fjölbreyttari farartækja sem eru búin sérhæfðum rafbúnaði, hefur þörfin fyrir öfluga og trausta rafgeyma aukist.



Skannaðu QR kóðann og finndu rétta rafgeyminn fyrir þitt farartæki

### Fyrirtækjþjónusta Olís

Alvöru fólk með alvöru þekkingu og reynslu

Hafðu samband við sérfræðinga Olís í síma 515 1100 eða [pontun@olis.is](mailto:pontun@olis.is)

**olis**

# Hreinir gripir – til hvers?

Hreinleiki dýra á búi getur haft áhrif á bæði matvælaöryggi og á velferð dýra. Matvælastofnun skoðar hreinleika dýra í reglubundnu eftirliti á búi og daglega í sláturhúsi og telur þörf á að skýra mikilvægi þessara atriða.

Bóndi getur spurt sig: „Hvaða máli skiptir að gripir séu ávallt hreinir og af hverju fæ ég minna greitt fyrir skrokk af óhreinum grip?“

Til að svara þessu þarf að skoða málið frá a.m.k. tveimur sjónarhornum, þ.e. frá matvælaöryggissjónarmiði og frá dýravelferðarsjónarmiði.

## Matvælaöryggissjónarmið

Með óhreinum sláturgripum er heilbrigði manna ógnað og rétt meðferð við slátrun skiptir miklu máli. Í umhverfi gripa og meltingarvegi finnast E. coli bakteríur, sem eru flestar skaðlausar, en sumar eru Shigatoxin myndandi E. coli (STEC) sem bera gen sem skrá fyrir eitrefnum sem geta valdið veikindum (meinvirknigen). Matvælastofnun greindi frá skimun á tilvist sjúkdómsvaldandi baktería í íslensku óhitameðhöndluðu kjöti á markaði hérlendis árið 2018. Þar kom fram að STEC meinvirknigen fundust í tæplega 30% sýna af lambakjöti og 11,5% sýna af nautgripakjöti. Óhreinindi í umhverfi geta fundist á óhreinum gripum.

## Verkun í sláturhúsi

Fyrir sláturhúsin er gerlegt að slátra óhreinum gripum á snyrtilegan hátt, en það er mun kostnaðarsamara en að slátra hreinum gripum. Til þess að ná sömu gæðum á afurðum af óhreinum grip og af hreinum

grip, tekur það mun meiri tíma og getur leitt til aukakostnaðar vegna sýnatöku.

Þegar sláturgripur er sendur til slátrunar er hann skoðaður af eftirlitsdýralækni og af starfsmönnum sláturhúsa. Ef tilefni er til eru gerðar athugasemdir við hreinleika gripanna og þá er skýrsla send frá stofnuninni á viðkomandi bónda. Við endurtekin eða alvarleg tilvik er farið í viðbótareftirlit á viðkomandi búi. Notast er við ákveðið flokkunarkerfi til að meta magn óhreininda og ef þau eru mikil, getur sláturhúsið verðfellt skrokkinn. Þegar gripir koma mjög óhreinir á sláturhús hefur það áhrif á vinnsluhraða í gegnum húsið. Í sumum tilfellum þarf að raka skrokkana áður en hægt er að hefja fláningu, í öðrum tilfellum nægir að hægja á línunni. Í allra verstu tilfellum getur komið til greina að farga skrokki ófláðum ef hann er metinn það óhrein (og blautur) að ekki er möguleiki á að koma skrokknum ómenguðum í gegnum fláningu.

Við fláningu er gripur hífður upp á hæklu þannig að hann snýr með afturfætur upp og með framhluta niður. Þá er skorið í gegnum húð niður frá einu afturlæri, langsum niður kvið og fram á brjóst. Við þessa aðgerð er ljóst að hún er mjög erfð og hægfara ef þessi svæði eru ekki hrein. Aukatími fer í að raka svæði af grip ef þarf, að sóthreinsa hnífa milli mismunandi aðgerða við fláninguna og bit á hnífum helst illa. Þá eykst



Dýralæknir í sláturhúsi gerir athugasemdir þegar óhreinir gripir koma í sláturhús og skýrsla er senda á viðkomandi bónda.

Myndir /Mast

einnig krossmengunarhætta með mögulegri mengun frá óhreinum afturfótum niður yfir skrokk og með mögulegri svifmengun af rökuðum óhreinum hárum. Auk þess þarf að verja töluverðum aukatíma í að snyrta skrokkinn í lok slátrunar.

Það er á ábyrgð sláturhússins að meta hættuna af mengun og í ákveðnum tilvikum þarf að taka sýni af skrokk og mæla hvort það greinist óæskilegt magn örvera. Því þarf að horfa vel yfir grip sem er á leið í sláturhús, sérstaklega á kvið, læri og afturfætur.

## Túlkun gagna

Samkvæmt gögnum Matvælastofnunar vegna skoðunar á búum með mjólkurkúr og/eða nautgripi fyrir árið 2024 var tíðni athugasemda um hreinleika gripa á viðkomandi búum 2 %, þ.a. 2% alvarleg tilvik og 2023 var tíðnin 23%, þ.a. 1% alvarleg tilvik. Oftast bregst eigandi dýra við og hreinsar gripina.



Freydis D. Sigurðardóttir.



Jarle Reiersen.



Sigurbjörg Ó. Bergsdóttir.



**ALLT FRÁ FYRSTU HUGMYND AÐ FULLBÚNU HÚSI**

- ▶ Hönnun og ráðgjöf
- ▶ Framleiðsla
- ▶ Uppsetning
- ▶ Verkefna- / byggingastjórn



Súlur stálgrindarhús fyrir atvinnu-, iðnaðar- og íbúðarverkefni

✉ kristjan@sulurehf.is
🌐 www.sulurehf.is
☎ 669 0803

Yfirlit yfir fjölda óhreinna sláturgripa sem er slátrað í íslenskum sláturhúsum liggur ekki fyrir hjá Matvælastofnun sem stendur, né heildaryfirlit yfir hversu óhreinir sláturgripir eru. Í leiðbeiningabæklingnum „Eftirlit með velferðarþáttum og merkingum sláturdýra“, sem Matvælastofnun gaf út 2023, er hreinleiki flokkaður í 4 flokka með skýringarmyndum (sjá mast.is, matvælaöryrtæki, sláturhús, hreinleiki dýra).

Í Noregi hafa óhreinir sláturgripir fengið mikla athygli þar sem E. Coli (STEC) sýklar hafa mengað nautahakk og valdið sýkingum í mönnum. Þar er tíðni óhreinna sláturgripa 7% að meðaltali af öllum slátruðum stórgripum. Tíðnin er háð því um hvaða nautgripakyn er að ræða. Hæst er tíðnin í holdanautum og blendingum af þeim, en lægst í léttari kynjum. Hefðbundnar mjólkurkúr eru með miðlungs tíðni.

Athyglisvert er að í Noregi eru flestar athugasemdir gerðar vegna hreinleika í kjötflokkunum O og P fyrir kálfa og ungneyti en í flokkunum U og R fyrir kýrnar. Að mati Animalia, ráðgjafarsamtökum fagaðila í Noregi, er dæmigerður óhrein sláturgripur; gripur sem er í frekar lökum holdum og hefur vaxið hægt. Einnig virðist vera að flestir óhreinir gripir komi oft frá sama aðila.

Fyrir utan þá ágalla sem verða við slátrun á óhreinum gripum og hafa verið nefndir, þá er vitað að geymsluþol afurða af skrokki frá óhreinum grip er skemmri en afurða af hreinum skrokki.

Matvælastofnun stefnir á að skerpa á eftirliti með verklagi um vinnslu gripa sem flokkast óhreinir í sláturhúsum og bæta gagnasöfnun til að fá betri mynd af stöðunni.

Erlendis er verið að þróa notkun á flúorgeislataekni til að mæla mengun á skrokkum strax eftir fláningu og stofnunin fylgist með þeirri þróun.

## Dýravelferðarsjónarmið

Í nútímasamfélagi er vitund almennings um dýravelferð að aukast til muna. Þölmörk almennings fyrir lélegri dýravelferð og óhreinindum á dýrum hefur minnkað og tengir almenningsgjarnan óhreinindi við slæma búskaparhætti. Vitundarvakning hefur einnig orðið í þekkingu almennings á hættunni sem getur fylgt óhreinindum, bæði fyrir gripinn sjálfan og einnig þá sem neyta afurða hans, kjöts eða mjólkur.

Óhreinir feldur hafa áhrif á velferð dýranna eins og fram kemur

hér að ofan. Óhreinindi í feldi minnka einangrunargildi hans þannig að viðkomandi gripur á erfðara með að halda á sér hita. Þetta á við hvort heldur sem feldurinn er þurr eða blautur, en það segir sig sjálft að sé feldurinn bæði blautur og óhreinur er einangrunargildi hans nánast ekki neitt og viðkomandi gripur getur ekki varist kulda. Þegar einangrunargildi feldar er orðið lítið þannig að gripurinn er óvarinn fyrir hitabreytingum vegna þess, má leidda getum að því að það geti farið að hafa áhrif á vöxt og jafnvel afurðamagn. Ef feldurinn er mjög óhreinur getur það einnig valdið kláða í húðinni, í slæmum tilfellum geta óhreinindi í feldi valdið húðbólgu og jafnvel brunasárum þegar skítakleprar ná alveg inn að húð.

## Fyrirbyggjandi aðgerðir á búi

Hvað er hægt að gera til að bæta ástandið? Ljóst er að sláturgripirnir geta orðið óhreinir í eldi hjá bónda. Því er eðlilegt að skoða við hvaða aðstæður sláturgripir eru aldir heima á bæ.

Nokkur atriði sem ber að huga að til að fyrirbyggja óhreinna grip:

- Hvernig er húsnæði, er til staðar húsnæði fyrir gripina, eru stúur í vel loftraustu fjósi sem uppfylla kröfur reglugerðar? Eða er það gámur, gömul hlaða, skúr, fjárhúskró fyrir nautgripi sem þarf að bæta?
- Hvernig er ástandið á húsnæðinu? Er því vel haldið við, er það hannað fyrir dýrategundina og er húsnæðið einangrað, hafa gripirnir aðgang að þurru legusvæði?
- Hvernig er þéttleikinn á gripunum í rýminu – fjöldi gripa á fermetra? Hvað er opið milli rimlanna í gólfinu breitt – hentar það fyrir dýrategundina? Er gripirnir á heilgólfi og undirburði, s.s. hálm? Er undirburðurinn nægilegur? Er svæðið þurrt eða veðst það upp í hluta gólflatar eða öllu gólfinu? Er loftræsting til staðar – er hún nógu öflug? Er viftur tengdar og er öruggt að þær virki sem skyldi?

Fóðrun – nokkur atriði:

- Er notað kjarnfóður fyrir gripina – og þá hvaða? Hvernig er heyið – gæði, innihald tréni? Hvernig beitarlend er notað fyrir gripina? Er þeim beitt á tún, grænfróður eða úthaga?
- Hafa allir gripir stöðugan aðgang að hreinu, ómenguðu drykkjarvatni?

Aðrir þættir – nokkur atriði:

- Eru gripir rakaðir að hausti – er



Það er auðvelt að halda gripum hreinum í sumarhögum en meiri fyrirhöfn þegar þeir eru á húsi.

Það framkvæmanlegt? Er gerlegt að þrifa óhreina sláturgripa áður en þeir fara í slátrun? Hefur bóndi komið sér upp aðstöðu til þess að geta meðhöndlað sína gripa við t.d. rakstur, endurmerkingu eða meðhöndlun sjúkra gripa, s.s. eins og læsigrindur eða tókubás?

• Hefur bóndi möguleika á að beita fyrirbyggjandi aðgerðum til að koma í veg fyrir óhreinindi?

#### Áframhaldandi aðgerðir

Animalia í Noregi er að fara af stað með átaksverkefni þar sem bændur sem skila reglulega óhreinum gripum til slátrunar er veitt ráðgjöf. Einnig eru sláturleyfishafar í Noregi að hækka verðfellingar vegna óhreinna sláturgripa til þess að

hvetja til að sláturgripum sé skilað hreinum til slátrunar. Hérlendis eru sláturleyfishafar að verðfella afurðir af óhreinum sláturgripum eins og áður kom fram og við kjótskoðun eru gerðar frávikaskýrslur vegna alvarlega óhreininda sláturgripa og skýrsla send til bónda.

En betur má ef duga skal og hérlendis stöndum við frammi fyrir áskorun við að taka betur á þessum málum. Til þess að árangur náist, þarf gott samstarf milli bænda, ráðgjafa í landbúnaði, sláturleyfishafa og heilbrigðisyfirvalda.

Fyrir utan ofantalið má taka fram að húðir af óhreinum sláturgripum eru almennt verðlagðar lakara en húðir af hreinum gripum, þar sem sár og húðbólgur geta veikt húðina í vinnslu.

Niðurstaðan er að slátrun á hreinum gripum eykur matvælaöryggi og felur í sér sparnað í sláturkostnaði og aukin verðmæti afurða.

Þannig að þegar bóndi spyr sig; hvaða máli skiptir að gripir séu ávallt hreindir og af hverju fæ ég minna greitt fyrir skrokk af óhreinum grip? er ljóst að hann ætti frekar að spyrja sig; hvernig tryggi ég að mínir gripir séu hreindir, og þar með sem best matvælaöryggi og góða dýravelferð? Margir eru með þetta allt á hreinu og njóta góðs af.

Heimild: Janne Holthe: Fyrirlestur á fagfundi í Animalia 11.09. 2024

Höfundar: Jarle Reiersen, Sigurbjörg Ó. Bergsdóttir, Freydis D. Sigurðardóttir, starfandi hjá Matvælastofnun.



#### Móttökustaðir fyrir ull og afhending umbúða 2024/25

Söfnunarstaður	Flutningsaðili	Sími	Ullarpokar fást hjá	Sími
Mosfellsbær	Ístex hf. Völuteig 6	566-6300	Ístex hf. Völuteig 6	566-6300
Borgarnes	Biggi Upp ehf	691-4995	KB. Búrekstrardeild	430-5500
Snæfellsnes	Velverk. Ystu Görðum	894-7257	Ragnar og Ásgeir Grundarfirði	430-8100
Búðardalur	Biggi Upp ehf	691-4995	KM þjónustan Búðardal	434-1611
Saurbær	Biggi Upp ehf	691-4995	KM þjónustan Búðardal	434-1611
Króksfjarðarnes	Biggi Upp ehf	691-4995	KM þjónustan Búðardal	434-1611
Barðaströnd	Biggi Upp ehf	691-4995	Barði Sveinsson Innri-Múla	456-2019
Þingeyri	Biggi Upp ehf	691-4995	Hákon S. Unnsteinsson Ketilseyri	849-8364
Flateyri	Biggi Upp ehf	691-4995	Hákon S. Unnsteinsson Ketilseyri	849-8364
Ísafjarðardjúp	Biggi Upp ehf	691-4995	Hákon S. Unnsteinsson Ketilseyri	849-8364
Hólmavík	Biggi Upp ehf	691-4995	Kristján Guðmundsson	892-4646
Bitrufjörður	Biggi Upp ehf	691-4995	Kristján Guðmundsson	892-4646
Borðeyri	Biggi Upp ehf	691-4995	Kaupfélag V-Hún, pakkhús	455-2325
Hvammstangi	Ullarþvottastöð	483-4290	Kaupfélag V-Hún, pakkhús	455-2325
Blönduós	Ullarþvottastöð	483-4290	Lífland Blönduósi	540-1155
Sauðárkrókur	Ullarþvottastöð	483-4290	Kaupfélag Skagfirðinga, Verslunin Eyri	455-4610
Akureyri	Bændaverk ehf	865-0240	Bústólpi Oddeyrargötu	460-3350
Húsavík	Bændaverk ehf	865-0240	Heimamenn ehf	891-8800 464-2100
Mývatn	Bændaverk ehf	865-0240	Heimamenn ehf	891-8800 464-2100
Kópasker	Vökvaþjónusta Eypórs	893-1277	Vökvaþjónusta Eypórs, Kópaskeri	893-1277
Þórshöfn	Vökvaþjónusta Eypórs	893-1277	Vökvaþjónusta Eypórs, Kópaskeri	893-1277
Þórshöfn	Vökvaþjónusta Eypórs	893-1277	Jón R. Gislason, Fjarðarvegur 25	892-0632
Vopnafjörður	Vökvaþjónusta Eypórs	893-1277	Vökvaþjónusta Eypórs, Kópaskeri	893-1277
Egilsstaðir	Bændaverk ehf	865-0240	Landstólpi	480-5610
Höfn	Biggi Upp ehf	691-4995	KASK Höfn Hornafirði	470-8222
Kirkjubæjarklaustur	Biggi Upp ehf	691-4995	N1 - Kirkjubæjarklaustri	487-4628
Vík	Biggi Upp ehf	691-4995	Verslunin Aldan	696-6816
Hvolsvöllur	Þórður Jónsson	893-2932	Þórður Jónsson	893-2932
Flúðir	Biggi Upp ehf	691-4995	Fóðurblandan Selfossi	570-9840
Selfoss	Biggi Upp ehf	691-4995	Fóðurblandan Selfossi	570-9840

Vinsamlega gætið að því að hafa aðeins 20-25 kg í hverjum ullarpoka. Ullarpokar eru aðeins fyrir ull!

[www.istex.is](http://www.istex.is) og [www.ullarmat.is](http://www.ullarmat.is)

## DÆLUR FYRIR KRÖFUHARÐA



FÁLKINN ÍSMAR  
IDNVELAR

DALVEGI 10-14 | 201 KÓPAVOGUR  
SÍMI: 510 5100 | FALKINNISMAR.IS  
IDNVELAR.IS

Fóðurgildi (g/kg þe)	Fjöldi	Þurrefni	Aska	MLE (%)	Prótein	sHP*	NDF	iNDF**	Sykur	AAT20	PBV20	NEL20***	
Fyrri sláttur	2024	862	509	75	76,9	156	536	498	148	52	92	14	6,44
	2023	1007	558	74	76,2	155	537	506	146	61	91	14	6,37
2. sláttur	2024	231	483	88	79,0	170	501	445	155	52	87	31	6,53
	2023	282	571	84	79,5	169	509	436	142	63	88	28	6,53
Grænfóður	2024	58	310	101	76,3	133	589	447	182	85	81	9	6,40
	2023	95	350	98	77,1	149	601	463	202	77	84	17	6,53
Rýgresi	2024	28	315	115	78,9	173	504	422	182	73	81	43	6,45
	2023	37	379	108	78,8	175	539	431	178	72	79	24	6,43

\*g/kg prótein, \*\*g/kg NDF, \*\*\*MJ/kg þe

Steinefni (g/kg þe)	Ca	P	Mg	K	Na	S	
Fyrri sláttur	2024	3,93	2,85	2,36	19,0	1,28	2,27
	2023	3,96	2,89	2,38	18,8	1,27	2,28
2. sláttur	2024	4,90	3,20	2,99	19,3	1,85	2,59
	2023	5,35	2,86	3,05	17,2	2,31	2,58
Grænfóður	2024	4,18	2,20	2,14	20,3	4,52	2,04
	2023	4,80	2,33	2,34	22,2	4,40	2,40
Rýgresi	2024	4,89	2,51	2,45	27,2	4,73	2,42
	2023	5,30	2,58	2,62	25,20	4,40	2,58

Snefilefni (mg/kg þe)	Fe	Mn	Zn	Cu	Co	Se*	Mo	
Fyrri sláttur	2024	237	90	30,9	7,6	0,228	352	0,396
	2023	248	90	32,0	7,7	0,148	371	0,487
2. sláttur	2024	263	103	31,3	8,9	0,332	286	0,471
	2023	257	107	32,0	8,4	0,129	306	0,690
Grænfóður	2024	1079	117	26,1	8,7	0,842	589	0,292
	2023	696	110	32,4	8,2	0,356	553	0,512
Rýgresi	2024	1157	102	27,0	9,9	0,889	538	0,376
	2023	987	105	32,7	9,7	0,528	549	0,594

\*µg/kg þe

# Frumniðurstöður heyefnagreininga 2024

Hér eru birtar fyrstu niðurstöður heyefnagreininga 2024. Þegar þetta er skrifað er búíð að greina tæplega 1.200 heysýni sem gefur mjög góða vísbendingu um stöðuna á heysýnunum yfir landið.

Hafa verður í huga að hér er verið að horfa á landsmeðaltal en breytileikinn á milli landshluta getur verið mjög mikill.

## Fyrri sláttur

Að bera saman árin 2023 og 2024 sýnir ekki mikinn mun. Fyrri slátturinn er nokkuð blautari í ár en heyið er heldur orkurikara með hærri meltanleika lífræns efnis (MLE). Prótein er mjög svipað milli ára en tréni (NDF) aðeins lægra í ár þó aðeins stærri partur af því sé ómeltanlegt (iNDF) en það gæti skýrt af erfiðara veðurfari í sumar.

Sykur er heldur lægri í ár en þar hefur sólarleysið nokkur áhrif. Kalsíum, fosfór og magnesíum mælist ögn lægra í ár en kalíum ögn hærra. Heilt yfir virðist fyrri slátturinn vera betri í ár fóðurgildislega en spurning hvort lægra þurrefni og sykur hafi neikvæð áhrif á lystugleika fóðursins.

## Annar sláttur

Það er mjög lítil munur á milli ára á öðrum slætti, þá helst meira NDF, hærra iNDF og lægri sykur. Sömuleiðis er annar slátturinn töluvert blautari í ár en í fyrra. Ef við hins vegar horfum á steinefni þá er töluvert minna af kalsíum í seinni slættinum í ár en meira af fosfór og kalíum. Því mætti setja spurningarmerki við hvort lystugleikinn í ár í öðrum slætti sé ekki eins góður og í fyrra.

## Grænfóður

Í grænfóðrinu í ár sést mesti munurinn milli ára en það er aðeins blautara og MLE töluvert lægra sem lækkar nokkuð orkuna. Prótein er líka töluvert lægra en við hjá RML höfum verið að sjá nokkuð af próteinlágum grænfóðursýnum. NDF er lægra í ár og sömuleiðis iNDF. Ef við horfum á steinefni þá eru öll helstu steinefni lægri í ár en í fyrra nema natríum ögn hærra. Hér sjáum við svona stærsta muninn á milli ára þar sem grænfóður er töluvert lakara í ár en í fyrra.

## Rýgresi

Líkt og í hinum tegundunum þá er rýgresið í ár nokkuð blautara en í fyrra en að öðru leyti mjög svipað og hér sjáum við ekki lækkan í

sykri og orkan er aðeins hærri í ár. NDF er aðeins lægra og er AAT20 og PBV20 nokkuð hærra í ár í rýgresinu.

K a l s í u m, magnesíum og brennisteinn er heldur lægra.



Baldur Örn Samúelsson.

## Samantekt

Miðað við svona fyrstu niðurstöður heyefnagreininga er fóðurgildi gróffóðurs í ár svipað eða betra en í fyrra ef við horfum fram hjá grænfóðri. Þetta var krefjandi heyskaparár og greinilega hefur grænfóðrið átt erfitt uppdráttar en mönnum tekist að ná ágætum

gæðum í heynu. Svo er spurning hvort til sé nægilegt magn af þessu heyi. Sömuleiðis er fóðrið blautara í ár sem getur komið niður á lystugleika fóðursins og þar af leiðandi á fóðurinntökunni. Gripirnir þurfa þá einnig að innbyrða meira magn af fóðri til að ná sama þurrefnisáti. Heilt yfir er tréni aðeins lægra í ár nema í seinni slættinum og getur það reynt meira á vambarumhverfið. Jörturdýr þola ekki eins vel kjarnfóðurgjöf og þurfa því meiri tíma og hægari uppþröppun til að venja vambarumhverfið við kjarnfóðurgjöfina. Þegar fleiri niðurstöður liggja fyrir verður gert grein fyrir þeim niðurstöðum skipt upp eftir landshlutum.

Höfundur er ráðunautur í jarðrækt hjá RML.

**DRAUMA  
SUMARHÚSIÐ  
Á NOKKRUM  
VIKUM**

Í BYKO færðu CLT einingahús, áralanga reynslu, aðstoð við teikningar og margt fleira sem auðveldar þér lífið í framkvæmdum!

**BYKO**  
GERUM ÞETTA SAMAN

SKANNADU KODANN



Frá undirritun viljayfirlýsingar um að styðja við uppbyggingu starfstöðva Náttúrufræðistofnunar á Vesturlandi. Mynd / Stjórnarráðið

## Nýjar höfuðstöðvar

Samkvæmt ákvörðun Guðlaugs Þórs Þórðarsonar umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra verða höfuðstöðvar Náttúrufræðistofnunar á Akranesi og starfstöð á Hvanneyri.

Í júlí sameinuðust Náttúrufræðistofnun Íslands, Landmælingar Íslands og Náttúruvannsóknastöðin við Mývatn í eina stofnun sem nefnist Náttúrufræðistofnun. Starfsmenn eru samtals áttatíu og dreifðir víða um landið. Frá þessu er greint í frétt á vef Stjórnarráðsins. Þar kemur jafnframt fram að

sameining stofnana hafi verið hluti af heildarendurskoðun og einföldun stofnanaskipulags ráðuneytisins. Sérstök áhersla var lögð á að fjölga störfum utan höfuðborgarsvæðisins við endurskoðunina.

Hluti starfstöðvanna verður í húsnæði Landbúnaðarháskóla Íslands á Hvanneyri. Í viljayfirlýsingu sem ráðherra undirritaði við Samtök sveitarfélaga á Vesturlandi segir að á Hvanneyri séu mikil tækifæri til samstarfs og samvinnu milli Náttúrufræðistofnunar og Landbúnaðarháskólans. /ál



Forsíðumyndin á nýrri Hrutaskrá, fallett vorlamb á góðviðrisdegi.  
Mynd / Halla Eygló Sveinsdóttir

## Ný Hrutaskrá og hrútafundir

Von er á prentaðri útgáfu Hrutaskrárinnar mánudaginn 18. nóvember, þar sem 54 sæðingahrútar verða kynntir sauðfjárbændum.

Að sögn Eyþórs Einarssonar, ráðunautar Ráðgjafarmiðstöðvar landbúnaðarins, eru þetta sex fleiri hrútar en í fyrra, þar sem lambhrútar eru 36 og því í meirihluta.

Venju samkvæmt verður útgáfu hennar fylgt eftir með fundum sem haldnir eru í samstarfi við Búnaðarsamböndin víðs vegar um landið.

Eyþór segir að í Hrutaskránni séu kynntir 54 hrútar sem skiptist á sæðingastöðvarnar tvær, Sauðfjársæðingastöð Suðurlands í Þorleifskoti og Sauðfjársæðingastöð Vesturlands í Borgarnesi. „Aldrei hafa lambhrútar verið jafnmargir í skránni en nú og ástæðan er að við innleiðingu verndandi arfgerða er lögð áhersla á að stytta ættliðabilið. Öllum hrútum sem báru ARR og T137 arfgerðir og voru á stöðvunum á síðasta ári hefur nú verið skipt út fyrir nýja hrúta.“

„Á síðasta ári var góð aukning í notkun sæðinga miðað við árin á undan, sem væntanlega hefur bæði stafað af áhuga bændna fyrir notkun á hrútakostinum og áhuga fyrir innleiðingu verndandi arfgerða,“ heldur Eyþór áfram.

„Þá greiddi matvælaráðuneytið niður sæðingarkostnað ef sætt var með verndandi eða mögulega verndandi hrútum. Gert er ráð fyrir að bændur verði einnig studdir til sæðinga í ár á hrútum sem bera þessar arfgerðir. Þá var það mjög ánægjulegt að árangur sæðinga tók einnig framförum á síðasta ári en meðalfanghlutfall reyndist þá vera 74 prósent ef horft er til ósamstilltra áa sæddum með fersku sæði.“



Eyþór Einarsson.

### Kynningarfundirnir sem verða haldnir um hrútakost nýrrar Hrutaskrár

- Búnaðarsamtök Vesturlands, miðvikud. 20. nóv., Lyngbrekka, Borgarbyggð kl. 20:00.
- Búnaðarsamtök Vesturlands, þriðjud. 19. nóv., Árblik, Dalabyggð kl. 20:00.
- Búnaðarsamb. Húnaþ. og Stranda, þriðjud. 19. nóv., Sævangur, Steingrímsf. kl. 14:00.
- Búnaðarsamband Húnaþings og Stranda, miðvikud. 20. nóv., Víðihlíð kl. 20:00.
- Búnaðarsamband Skagfirðinga, sunnud. 24. nóv., Tjarnarbær kl. 20:00.
- Búnaðarsamband Eyjafjarðar, miðvikud. 27. nóv., Búgarður, Akureyri kl. 20:00.
- Búnaðarsamband S-Þingeyinga, þriðjud. 26. nóv., Breiðamýri kl. 13:00.
- Búnaðarsamband N-Þingeyinga, mánud. 25. nóv., Svalbarði kl. 20:00.
- Búnaðarsamband A-lands, mánud. 25. nóv., Valaskjálfi (Þingmúli), Egilsst. kl. 13:00.
- Búnaðarsamband Suðurlands, mánud. 18. nóv., Þingborg kl. 20:00.
- Búnaðarsamband Suðurlands, þriðjud. 19. nóv., Hótel Smyrlabjörg kl. 14:00.
- Búnaðarsamb. S-lands, þriðjud. 19. nóv., Icelandair Hótel Klaustur, Kirkjub. kl. 20:00.



CFMOTO 625  
1.289.516,- +Vsk.

## Fjórhjól fyrir leik og störf



CFMOTO 450  
1.087.903,- +Vsk.

CFMOTO 520  
1.168.548,- +Vsk.

CFMOTO 850  
1.595.967,- +Vsk.

CFMOTO 1000 Touring Premium  
1.934.677,- +Vsk.

Öll hjólin eru með beinni innspýtingu, rafmagnstýri, spili, dráttarkrök, handahlífum, háu og lágu drífi með læsingu. Vökvabremsum, álfelgum og eru tveggja manna götuskráð T3b. Verð er án virðisaukaskatts. Allar nánari upplýsingar er að finna á [nitro.is](http://nitro.is)

Umboðsaðilar: KS, Sauðarkröki. Bikevik, Reykjanesbæ. Suður England, Selfossi. Lyngás, Hellu. AB varahlutir, Egilsstöðum. Bílaforritun North-East, Akureyri.



## Við þrífum allar stærðir og gerðir af sótsíum

Vik verkstaedi ehf

Einhellu 6  
221 Hafnarfirði  
tel. +354 8961083



## Bárujárni, þakrennur & niðurföll







Framleiðsla eftir hverja kind hefur aukist um 20% á síðustu árum.

Mynd / Jón Eiríksson

## Amma þín var sauðfjárbóndi

Ertu enn að hugsa? Allavega hefur einhver nákominn þér verið sauðfjárbóndi, átt kind eða tekið þátt í því fjölbreytta starfi sem tengist sauðfjárrækt. Atvinnugrein sem hefur átt talsvert undir högg að sækja síðustu ár en á ótrúlega margt inni.

Skv. mann- f j ö l d a s p á Hagstofunnar verða íbúar á Íslandi milli 550 og 600 þúsund eftir 30 ár. En hver á að gefa öllu þessu fólki að borða og hvaðan á maturinn að koma? Um allan heim er bændastéttin að eldast og nýliðun er mikilvæg forsenda þess að viðhalda fæðuöryggi og forsenda þess að til sé matur handa okkur öllum eftir 30 ár.

Vissir þú að framleiðsla eftir hverja kind hefur aukist um 20% á síðustu árum? Sá árangur er afrakstur af skilvirku fagstarfi greinarinnar þar sem undirstaðan er þátttaka bændanna sjálfra og áhugi þeirra á að ná árangri. Þarna eigum við talsverð tækifæri á komandi árum sem eru einnig mikilvægur þáttur í aðgerðaáætlun stjórnvalda í loftslagsmálum, þ.e. að losun á hverja framleidda einingu fari minnkandi.

Fyrr í sumar var samþykkt landsáætlun um útrýmingu riðuveiki í sauðfé. Markmiðið er að riðuveiki verði útrýmt á Íslandi árið 2044 með því að rækta markvisst inn þolnar arfgerðir. Riðan er vágstur sem hefur í alltof langan tíma hvílt eins og mara yfir sauðfjárrækt á vissum svæðum landsins. Þarna gengur vel og bændur eru virkilega áhugasamir að taka þátt og líklega verða þolnar arfgerðir orðnar ráðandi í sauðfjástofninum áður en árið 2044 rennur upp. Á komandi vetri verða nærri 90% hrúta á sæðingastöð með ýmist verndandi eða mögulega verndandi arfgerð.

Langar þig að skipta um starfsvettvang og flytja í sveit? Sauðfjárrækt er líklega sú grein landbúnaðar sem er hvað einfaldast að byrja og stunda með annarri vinnu. Vissulega eru sumir vinnudagar lengri en aðrir og það felst ákveðin binding í því að halda skepnur en á móti koma margar ánægjustundir. Ánægjustundir sem margir borga háar fjárhæðir fyrir til að upplifa á öðrum vettvangi. Í sauðfjárræktinni er líka mikill fjársjóður fólgin í hinu fjölbreytta félagsstarfi sem fylgir atvinnugreininni og það er hverjum og einum í sjálfsvald sett hvort hann tekur þátt. Í löndunum í kringum okkur er sauðfjárrækt vinsæl hjá þeim sem kjósa að halda fátt fé og stunda aðra vinnu samhliða og slíkt er styrkleikamerki fyrir greinina til framtíðar.



Eyjólfur Ingvi Bjarnason.

Á næstu árum tekur Landbúnaðarháskóli Íslands þátt í spennandi samevrópsku verkefni um stafræna nýsköpun og gagnatækni fyrir búfjárrækt sem byggir á úthagabeit. Það verður fróðlegt að fylgjast með afrakstrinum af því verkefni. Mögulega finnum við þarna lausnir sem geta einfaldað vinnu á svæðum þar sem byggð er orðin brothætt í dag. Ekki síður en við getum eflaust einhverju miðlað til annarra landa af því sem við erum að gera. En nýrri tækni fylgja oft áskoranir og þá þurfum við að hafa aðlögunarhæfni til að tileinka okkur nýja tækni.

Þegar flutt er í sveit skiptir líka máli að taka þátt í því samfélagi sem er fyrir – það er ótal margt jákvætt sem samfélag sveitanna hefur upp á að bjóða og þess vegna bjóðum við alla sem vilja taka þátt í okkar menningu og hefðum velkomna til liðs við okkur.

Það vantar fleiri bændur til að framleiða mat fyrir alla þá munna sem þarf að metta eftir 30 ár. Þú munt ekki sjá á eftir því að flytja í sveit og gerast sauðfjárbóndi því sauðfjárrækt er partur af nútíðinni sem og framtíðinni.

Höfundur er formaður deildar sauðfjábændna við BÍ.

## MINNINGAR ÞÍNAR MUNU GLATAST! SPÓLUR ERU AÐ NÁLGAST ÞAÐ SÍÐASTA



VIÐ YFIRFÆRUM  
EFNIÐ Á STAFRÆNT FORM

- Á DVD DISKA
- MINNISLYKLA
- STÆRRI MINNISDRIF

FULLKOMINN TÆKJABÚNAÐUR

MYNDFORM

Trönuhraun 1, 220 Hafnarfirði. Sími 534 0400  
myndform@myndform.is

## Vatnshitarar fyrir sumarhús



Ýmsar gerðir af vatnshiturum sem hita vatnið um leið og skrufað er frá vatninu, spennu 220v til 380v afl 3200w til 24000w. Engin hitakútur lengur. Verð frá kr. 24.812.- til 281.292.-

Varmás

Markholt 2  
Mosfellsbæ  
sími 566 8144



HEIMILD: ÍSLENSK SJÓNABÓK 2009

## TAKTU ÞÁTT

Verkefnið er að hanna og prjóna jólahúfu með snjalltækni og tengja saman hefðbundið handverk, íslenskar jólahæðir og nýja tækni. Raftextill eru stafrænar íhlutir sem innfela m.a. rafrásabúnað sem felldur er eða saumaður í prjónlesið með tiltekna virkni, í þessu tilfalli er það jólahúfa. Stundum er talað um snjallflíkur eða e-textil. Með tækninni er t.d. hægt að hafa ljós.

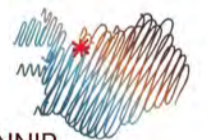
### Reglur:

- Húfan skal vera frumhönnun. (Mynstur sem eru hluti af þjóðareign s.s. úr Íslensku sjónabókinni eru leyfð).
- Húfan skal vera prjónuð úr íslenskrí ull.
- Húfan skal hafa tilvísun í hefðbundið íslenskt handverk og jólahald.
- Húfan skal hafa einhverskonar rafræna virkni.
- Húfan getur verið á hvaða aldurshóp sem er.
- Verkið er metið út frá frumleika, nýtingu raftextils, handverki og með hvaða hætti hún vísar til hefðbundins íslensks handverks og hefðir við jólahald.
- Myndir af ferlinu og sagan á bak við hönnunina skulu fylgja með.

Upplýsingar um skil:

Síðasti skiladagur er 30. nóvember 2024.

Verkin skal merkja með dulnefni en nafn, heimilisfang, símanúmer og netfang látið fylgja með í lokuðu umslagi merktu dulnefninu.



TEXTÍLMÍÐSTÖÐ ÍSLANDS KYNNIR  
PRJÓNASAMKEPPNI  
JÓLAHÚFA MEÐ SNJALLTÆKNI

Senda skal fullunnið verk til:

Textílmíðstöð Íslands  
Jólahúfusamkeppni  
Árbraut 31  
540 Blönduósi



FRÍRAFTEX-  
TILNÁMSKEIÐ

Móttakandi heitir fullum trúnaði við þátttakendur. Úrslitin verða kynnt og verðlaun afhent 12. desember eða sama dag og fyrsti jólasveininn kemur til byggða.

Þrjár húfur koma til með að vera verðlaunaðar. Fyrstu verðlaun 50 þúsund Önnur verðlaun 30 þúsund Þriðju verðlaun 20 þúsund

Samkeppnin er haldin í samstarfi við Fab Lab Ísland. Fab Lab smiður er að finna víðs vegar um Ísland. Sjá staðsetningar miðstöðva á [www.fablab.is](http://www.fablab.is)



Textílmíðstöð Íslands | [www.textilmidstod.is](http://www.textilmidstod.is)





## Kæri lesandi, vissir þú að ...

Geldingar grísa voru að mestu aflagðar hérlendis árið 2016, bændur nota þess í stað bóluæfni gegn galtarbragði, ekki eru gerðar sambærilegar kröfur til samkeppnislöndu okkar þar sem bændur og starfsmenn svínabúa geta grísi.



Ingvi Stefánsson.

Kröfur varðandi aðbúnað og dýravelferð eru mun meiri hérlendis heldur en í þeim löndum sem við erum í samkeppni við um hillupláss.

Lausaganga gyltna á öllum stigum framleiðslunnar (þ.m.t. í goti) er nú þegar komin í notkun á um 20% íslenskra svínabúa og verður að fullu innleidd á allra næstu árum, engin áform liggja fyrir um lausagöngu í goti í okkar helstu samkeppnislöndum.

Kröfur um fjarlægðarmörk við íbúðarhús eru langtum meiri hér en í þeim löndum sem við erum í samkeppni við.

MÓSA (MRSA), sem er meðal algengustu sýkingarvalda í mönnum, er landlæg í svínarækt í mörgum löndum í Evrópu. Þannig mældust mótæfni gegn MÓSA í 88% danskra svínabúa árið 2018.

Árin 2008–2016 voru skráð 7.703 tilfelli MÓSA-sýkinga í Danmörku, þar af voru 918 með uppruna frá svínabúum (MRSA 398).

MÓSA hefur enn ekki greinst á svínabúum í Íslandi.

Sökum góðrar heilnæmisstöðu í íslenskri svínarækt getum við einungis flutt inn erfðæfnið frá viðurkenndri kynbótastöð í Noregi, innflutningur frá öðrum löndum er bannaður.

Sýklalyfjanotkun í íslenskri svínarækt er langtum minni en í samkeppnislöndunum

Árið 2003 voru um 4.500 gyltur í landinu og framleidd um 6.200 tonn. Nú, 20 árum síðar, eru um 2.900 gyltur í landinu en framleiðsla síðustu 12 mánaða um 6.700 tonn.

Innflutningur á svínakjöti frá Evrópu hefur á síðustu 15 árum farið úr því að vera nánast enginn yfir í um 2.500 tonn á ári (umreiknað yfir í kjötskrokka).

Það sem svínaræktin leggur áherslu á við gerð nýrra búvörusamninga árið 2026 er m.a. að:

Jafna leikinn, þ.e. gera sambærilegar kröfur til kollega okkar erlendis varðandi dýravelferð þegar kemur að innflutningi á kjöti, 25. grein laga um velferð dýra heimilar einmitt ráðherra að setja ákvæði sem takmarka eða banna innflutning eða dreifingu dýraafurða sem framleiddar eru í andstöðu við íslensk lög.

Auka fyrirsjáanleika m.a. með því að minnka óvissu varðandi tollverndina, íslenskur landbúnaður mun aldrei geta þrífist og dafnað án skýrrar langtímastefnu í tollvernd.

Tryggja bændum aðgengi að lánsfé á kjörum sem landbúnaðurinn getur staðið undir. Einnig að koma aftur á fjárfestingarstyrkjum í greininni.

Vera virkir þátttakendur í að efla innlenda kornframleiðslu.

Einfalda regluverkið til að auðvelda endurbætur og frekari uppbyggingu nýrra svínahúsa. Núverandi umgjörð er verulega hamlandi hvað þetta varðar.

*Höfundur er formaður búgreinadeildar svínabænda.*



## Mannauðsstjóri Lands og skógar

Land og skógar leitar að öflugum starfsfólki til að vinna að uppbyggingu og vernd gróðurauðlinda á Íslandi með landgræðslu, nýskógrækt og friðun skóga til að efla hagrænan, umhverfislegan og samfélagslegan ávinning af sjálfbærri landnýtingu. Leitað er að mannauðsstjóra. Starfið er óstaðbundið.

### Helstu verkefni og ábyrgð

- Stefnumótun í mannauðsmálum og eftirfylgni, greiningar og mannauðsmælikvarðar, stjórn mannauðsteymis Lands og skógar.
- Mat á mannaflapörf, umsjón með ráðningum, móttöku og þjálfun nýliða, starfslýsingum, tilfærslum í starfi og starfslokum.
- Ferlar mannauðsmála, þróun, eftirfylgni og umbætur, uppfærsla starfsmannahandbókar, umsjón með starfsmannasamtölum.
- Þátttaka í stefnumótun Lands og skógar og seta í framkvæmdaráði.
- Stjórnendaráðgjöf – stuðningur við stjórnendur.
- Starfsþróun og fræðsla, öryggis- og vinnuverndarmál starfsfólks, þátttaka í viðburðastjórnun og önnur tilfallandi verkefni.

### Hæfniskröfur

- Háskólamenntun eða starfsreynsla á sviði mannauðsstjórnunar eða önnur menntun eða starfsreynsla sem nýtist við mannauðsstjórnun.
- Útsjónarsemi, greiningarhæfni og skipulagsfærni.
- Jákvæðni og framúrskarandi hæfni í mannlegum samskiptum.
- Sjálfstæð og vönduð vinnubrögð.

Laun eru samkvæmt gildandi kjarasamningi sem fjármála- og efnahagsráðherra og viðkomandi stéttarfélag hafa gert.

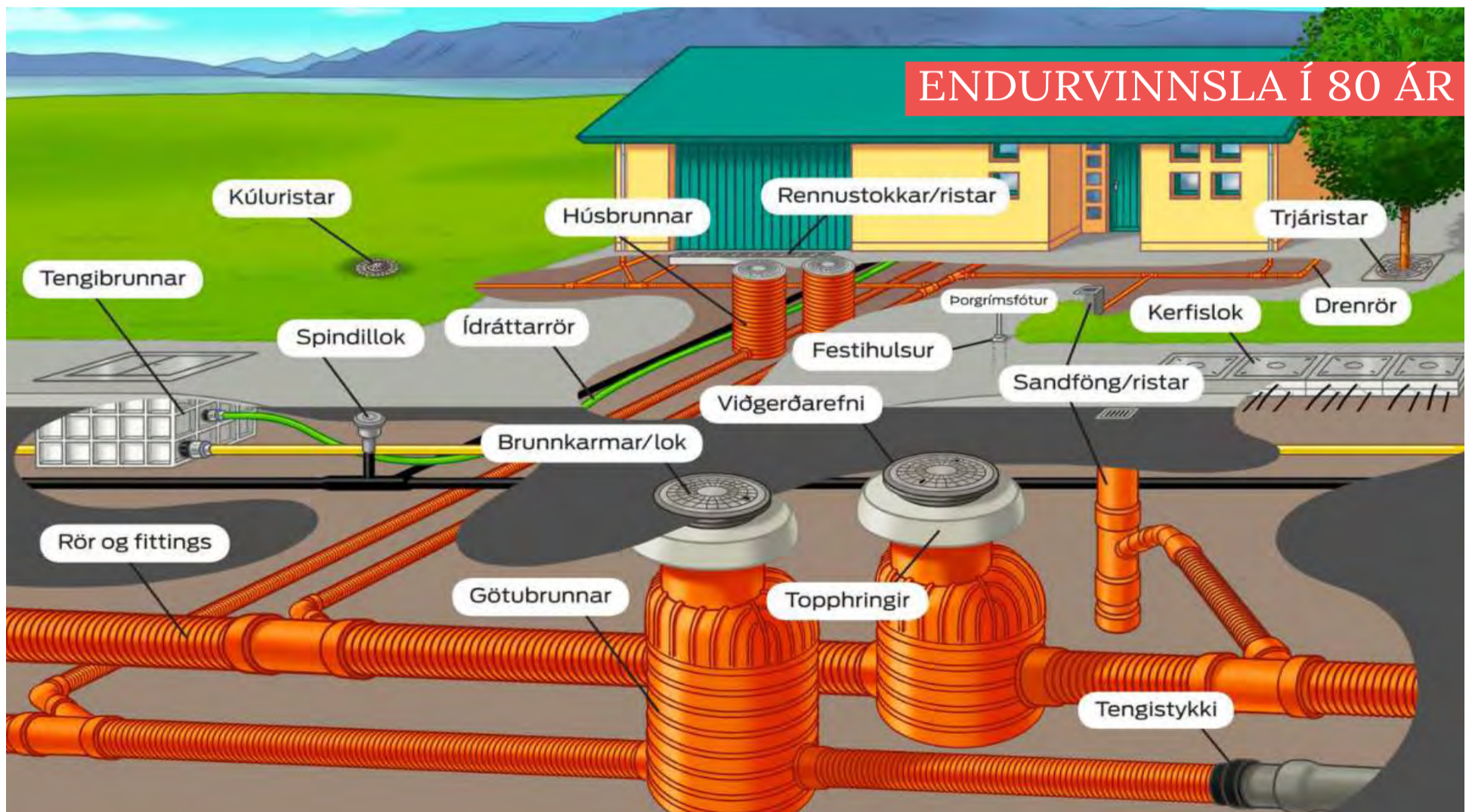
Þetta er fullt starf sem hentar öllum kynjum. Starfið er óstaðbundið.

**Sótt er um starfið á Starfatorgi. Umsóknarfrestur er til 11. nóvember 2024.**

Nánari upplýsingar um starfið veitir Ágúst Sigurðsson:  
[agust.sigurdsson@landogskogur.is](mailto:agust.sigurdsson@landogskogur.is)



Land og skógar



# Veitulausnir

**MÁLMSTEYPA**  
Þorgríms Jónssonar ehf.  
MIÐHRAUNI 6 • 210 GARÐABÆR • SÍMI 544 8900



# Læknar á landsbyggðinni

Örugg og öflug heilbrigðisþjónusta er grundvallarforsenda fyrir sjálfbærni hinna dreifðu byggða um land allt. Það er jafnframt réttur allra íbúa landsins að hafa heilsugæslu í nærumhverfi sínu enda er það sjálfsagður liður í byggðapróun.

Árið 2018 var lögð fram skýrsla Ríkisendurskoðunar um heilsugæslu á landsbyggðinni. Í niðurstöðum skýrslunnar kom fram að grípa þyrfti til markvissra aðgerða til að bregðast við læknaskorti á landsbyggðinni.

Það hefur gengið brösuglega að tryggja fastráðningu heimilislækna á starfsstöðvum heilbrigðisstofnana víða um land. Þessi mönnunarvandi heilbrigðisþjónustu er ein stærsta áskorun íslensks samfélags. Það er áhugaverð staðreynd sem kom fram í framangreindri skýrslu Ríkisendurskoðunar að rétt rúmlega helmingur stöðugilda heimilislækna á landsbyggðinni er mannaður af fastráðnum læknum en verktakar manna rúmlega fjórðung stöðugilda er ekki mannaður.

Eins og kom fram í grein sem birtist í Læknablaðinu árið 2022 þá er fyrir séð að árið 2032 verði um 32 fastráðnir læknar á landsbyggðinni komnir á eftirlaun og ljóst er að ef ekkert er gert muni staðan á landsbyggðinni versna á næstu árum. Auk þess velja sífellt fleiri læknar að starfa erlendis í stað þess að flytja heim að námi loknu.

Rannsóknir hafa sýnt fram á að fólk vill geta sótt sem mesta heilbrigðisþjónusta í sinni heimabyggð. En ríkisstjórnir hefur mætt mönnunarvandanum með því að draga úr nærþjónustu og leggja áherslu á fjarheilbrigðisþjónustu. Flokkur fólksins vill hins vegar tryggja aðgengi að heilbrigðisþjónustu í heimabyggð.

Úti á landi eru heimilislæknar í dagvinnu á virkum dögum og á

gæsluvöktum frá lokum starfsdags til næsta morguns. Þá þurfa þeir gjarnan að mæta til vinnu næsta morgun óháð því hvort þeir hafi þurft að sinna útköllum nóttina áður. Slíkt vinnuálag dregur úr vilja lækna til að starfa á landsbyggðinni. Ef okkur tekst að manna stöðugildi lækna á landsbyggðinni með viðhlítandi hætti er mögulegt að hægt verði að draga úr því mikla vinnuálagi sem hefur skapast í þeirri mannekle sem nú ríkir. Yfir 800 íslenskir læknar starfa erlendis og eflaust myndu margir þeirra vilja flytja aftur í sína heimabyggð ef kjör og vinnuástandur væru viðunandi.

Ef ekkert er gert þá mun staðan á landsbyggðinni versna þar sem endurnýjun á fastráðnum læknum er ekki nægjanleg. Við í Flokki fólksins viljum auka fastráðnum læknum með jákvæðum hvötum.

Sveitarfélög á landsbyggðinni hafa kallað eftir samstarfi við ríkið og heilbrigðisstofnanir til að tryggja mönnun læknisþjónustu og koma í veg fyrir að fólk þurfi að ferðast langar vegalengdir til að fá læknisþjónustu. Ljóst er að sveitarfélög í sama landshluta eða héraði geta unnið saman að því að laða til sín lækna og ráða þá í fullt starf. Til þess að auglýst læknisstörf á landsbyggðinni verði eftirsóknarverðari þarf að koma á samstarfi milli heilbrigðisstofnana og sveitarfélaga, en það þarf aðkomu stjórnvalda til að koma á slíku samstarfi með formlegum hætti.

Heilbrigðisyriföld þurfa að tryggja læknisstörf með góðum launum, samkeppnishæfum vinnuskilyrðum og öðrum hvötum svo að læknar kjósi að starfa á landsbyggðinni. Af þessari ástæðu lagði Flokkur fólksins fram þingsályktunartillögu á síðustu tveimur löggjafarþingum um að heilbrigðisstjórnvöld hefji samstarfsverkefni við valin sveitarfélög á landsbyggðinni með það að markmiði að tryggja að við hverja starfsstöð heilbrigðisstofnana á landsbyggðinni starfi fastráðnir heimilislæknar.

*Höfundur er oddviti Flokks fólksins í Norðausturkjördæmi.*



Sigurjón Þórðarson.

## Brennslusalerni

NÝTT Á ÍSLANDI!

**Freedom O** **Premium**

**Ekkert vatn**  
**Hvorki rotþró né jarðvinna**  
**þegar náttúran kallar**

**Cinderella**  
Incineration Toilets

516-2600  
vorukaup@vorukaup.is

**VK** vorukaup

## Málning & Húsviðhald ehf

malningoghusavidhald.is

Tökum að okkur vinnu hjá byggingaverktökum o.m.fl.

Málarar, múrarar og smiðir geta bætt á sig verkefnum, hvar sem er á landinu.

Spörtlun, málning, múr, smíði, þakskipti, innanhússfrágangur,

Við bjóðum upp á sérfræðiþjónustu í:

- Spörtlun
- Málun
- Múrvinnu
- Steypuviðgerðum
- Smíðavinnu
- Þakskiptum og þakviðgerðum
- Flísalögn
- Almennu viðhaldi, innanhúss og utan

Af hverju velja okkur:

- Hágæða þjónusta
- Áreiðanlegar tímaáætlanir
- Áratuga reynsla lykilstarfsmanna
- Samkeppnishæf verð

malningoghusavidhald.is

Rúnar Eldjárn Jóhannsson, múrari  
s. 774 3800  
Ágúst Fjalar Jónasson, málarameistari  
s. 774 3833

# Vegleysur á Vestfjörðum

Sem frambjóðandi á ferð fór ég akandi um Vestfirði um helgina. Vegur um Strandir var fyrstur yfirferðar og þótti mér viðhaldi hans verulega ábótavant.



Alfhildur Leifsdóttir.

Mö g u l e g a er slakt viðhald rökstutt með strjálly byggð en lítið vissi ég um framhaldið og þann skort á vetrarþjónustu sem vegir Vestfjarða líða fyrir þrátt fyrir mikla umferð og þungaflutninga. Á yfirliti Vegagerðarinnar um vetrarþjónustu milli landshluta er auðséð sú mismunur sem á sér stað í vetrarþjónustu á Vestfjörðum miðað við önnur svæði, þrátt fyrir ákall samfélaganna fyrir vestan um annað.

Samgöngur eru risastórt byggðarmál. Fyrirtæki treysta á skilvirkar samgöngur til að flytja framleiðslu af landsbyggðinni til markaða og íbúar reiða sig á flutning á nauðsynjavörum inn á svæðin. Góðar samgöngur tengja saman ólík byggðarlög víða um land og auka tækifæri fólks til fjölbreyttari atvinnu. Þær bæta aðgengi fólks að menntun og heilbrigðisþjónustu, auk þess sem börn sækja afþreyingu milli byggðarkjarna. Öruggar samgöngur minnka slyshættu, stuðla að tryggari ferðalögum fyrir almenning og eru lífsnauðsynlegar í náttúruhamförum til að tryggja flutning hjálpargagna. Á Vestfjörðum upplifði ég

öryggisleysi við að aka ýmist í glerháku eða þæfingi á milli norðanverðra og sunnanverðra Vestfjarða þar sem vetrarþjónusta er ábótavant. Slök vetrarþjónusta veldur einangrun og slyshættu og ekki er hægt að treysta á seiglu fólks til að umbera þetta ástand í nútímasamfélagi. Norðvesturkjördæmi hefur dregist langt aftur úr öðrum kjördæmum hvað varðar bættar samgöngur og er nauðsynlegt að setja aukinn kraft í landshlutann. Nauðsynlegt er að klára þau verkefni sem eru ókláruð, samanber Dynjandisheiði, hvar aka þarf örfáa en vísjærverða kílómetra á þröngum og kræklóttum vegi með tilheyrandi hættu.

Til þess að tryggja samgöngur á Vestfjörðum þarf að minnsta kosti þrenn jarðgöng til viðbótar og er löngu tímabært að við lítum til frænda okkar í Færeyjum sem hafa borað átta jarðgöng á síðustu sex árum. Á sama tímabili hérlendis hafa ein göng verið opnuð. Dýrafjarðargöng, og hvergi er verið að bora sem stendur. Færeyska jarðgangauppskrifin er til, notum hana.

Góðar samgöngur eru grunnþáttur í að byggja upp sterk, tengd og sjálfbær samfélög og stuðla að efnahagslegri velmegun og jöfnuði. Fjórðingur í samgöngum getur haft víðtæk áhrif til góðs og er lykiltríði í byggðarmálum. Það er löngu tímabært að Norðvesturkjördæmi sé forgangsraðað efst í samgöngubótum.

*Höfundur er oddviti VG í Norðvesturkjördæmi.*

# Niðurföll

fyrir bílaplanið, fyrir utan bílskúrinn eða í skemmuna

SJÁ NÁNAR Á LOFT.IS

**Licoll**

**FYRIR ALLAR AÐSTÆÐUR**

CLASS A15 CLASS B125 CLASS C250 CLASS D400 CLASS E600

**Sterkt, létt, og frostþolin**

**LOFT&RAFTÆKI**  
Hjallabrekku 1 | Dalbrekkumegin | 200 Kópavogi | S: 5643000 | www.loft.is



# Af virðingu við landið

Í aðdraganda kosninga erum við ítrekað minnt á að margar stærstu áskoranir samfélagsins snúast um listina að finna jafnvægispunkta.

Jafnvægi á milli þess að brjóta land undir orkuframleiðslu eða nýta það fyrir landbúnað. Jafnvægi á milli þess að vinna auðlindir úr landinu eða að vernda náttúruna. Jafnvægi til að byggja upp samfélag án þess að ganga of nærri vistkerfum Jarðar.

Undanfarin misseri hefur jafnvægið aftur á móti verið skekkt og loftslagsmál notuð sem trompspil til að yta á ýmiss konar nýtingarsjónarmið. Engum dylst að baráttan við loftslagsvána er eitt mikilvægasta verkefni samtímans. En þar þarf líka að gæta jafnvægis svo lausn á loftslagsvandinum valdi ekki nýjum og óafturkræfum vanda. Ef okkur tekst vel upp, þá hefur Ísland allt að bera til að vera til fyrirmyndar sem grænt, sjálfbært samfélag.

## Mikil ásókn í landsvæði

Hefðbundinn landbúnaður hefur lengi átt í vök að verjast, en undanfarin höfum við orðið vör við miklu meiri ásókn í landsvæði víðs vegar um landið fyrir óhefðbundin not. Oft eru þar sterk fjármálaöfl að baki, hvort sem það snýst um að mylja niður heilu fjöllin eða grafa upp sand til útflutnings, dæla upp ógrynni grunnvatns, plægja upp mólendi til að planta skógi á iðnaðarskala eða raða vindorkuverum á heiðar og hálsa.

Upplýsingar um ýmsar auðlindir Íslands eru jafnframt af allt of skornum skammti. Hvort sem um ræðir stöðu grunnvatns í hverju héraði til að tryggja að vatnstaka rýri ekki gæði auðlindarinnar eða farleiðir fugla svo heilu stofnunum sé ekki stefnt í voða með vindorkuverum, þá hefur ekki verið hlúð nóg að grunnrannsóknunum. Það sem við vitum, vitum við oft vegna þess að framkvæmdaðili hefur fjármagnað rannsóknir í aðdraganda framkvæmda.

## Enn vantar reglur um vindorku

Um land allt hafa sprottið upp hugmyndir að vindorkuverum, án þess að ríkisvaldið hafi lokið því sem ætti að vera fyrsta verkefni: Setja skýran lagaramma þar sem saman fari hagsmunir almennings, náttúru og nærsamfélags.

Við Píratar höfum talað fyrir varfærum skrefum þegar nýir orkukostir eru þróaðir, skýru regluverki og að



Andrés Ingi Jónsson.



staðið sé með samfélögum í að vinna úr álitaeftum. Þau vindorkuframvörp sem fráfarandi ríkisstjórn lagði fram náðu ekki því jafnvægi. Þvert á móti, þá lagði síðasta útfærsla af vindorkuframvarpinu til hjáleid sem í orði kveðnu átti að einfalda leyfisveitingaferli en hefði sennilega bæði gert það flóknara og látið það leggjast af fullum þunga á sveitarfélög sem oft eiga fullt í fangi með flókin og umfangsmikil skipulagsmál.

## Píratar svara ákalli um langtímahugsun

Ísland þarf að leggja sitt af mörkum í loftslagsmálum og það getum við svo sannarlega. Lítið land með gnött endurnýjanlegrar orku á að geta stokkið hratt í átt að fullum orkuskiptum. Undanfarin ár hefur hins vegar lítil áhersla verið lögð á slíkar aðgerðir en fráfarandi umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra hefur lagt meiri áherslu á að stökkva á vagninn með fjármagnsöflum sem nota loftslagsvána sem réttlætingu fyrir hefðbundnum áróðri fyrir virkjunum, námagreftri og hvers kyns ágengri umgengni við auðlindir landsins okkar. Á sama tíma beitir ráðherrann sér fyrir undanþágum frá evrópskum reglum um orkunýtni, sem er bara eitt lítið dæmi um þann skort á heildarhugsun sem hefur ríkt í stjórnarráðinu undanfarin ár.

Píratar hafa lengi talað fyrir skýrum leikreglum þegar kemur að auðlindanýtingu og mikilvægi þess að standa með almenningi og náttúru Íslands. Atkvæði greitt Pírötum er stuðningur við langtímahugsun í umhverfis- og loftslagsmálum svo Ísland geti verið þetta leiðandi afl – grænt samfélag sem tekur mið af hagsmunum okkar allra, komandi kynslóða og umhverfis.

Höfundur er þingmaður Pírata.

## Þorralblót og skemmtanir um allt land



Davíð og Stefán eru syngjandi veislustjórar stefanhelgi@gmail.com eða s. 896-9410.

KOMDU Í

# LANDSLAGS ARKITEKTÚR

ibhi.is Kynntu þér BS námið nánar

## GOES TERROX 500L

Gæðahjól á góðu verði



1.199.000,-  
Án Vsk. 966.953,-

Innspyting, rafmagnstýri, spili, dráttarkrók og sætisbaki. Hátt og lágt drif með læsingu. CVT kúpling, 25" dekk, 14 l. tankur. USB tengi, stuðarar Götuskráð T3b.

Umboðsaðilar: Bikevik, Reykjanesbæ.  
KS, Sauðarkróki. Suður England, Selfossi.  
Lyngás Hellu. AB varahlutir, Egilsstöðum.  
Bilaforritun North-East Akureyri.



Nitro - Urðarharvi 4 - 557 4848 - nitro.is

## Á Íslandi er allra veðra von



Dekkin eru eini snertiflötur þinn við veginn í akstri og einn mikilvægasti öryggisbúnaður bílsins. Hugum að örygginu í vetur.

Sleptu röðinni og bókaðu tíma í dekkjaskipti á klettur.is

Þú finnur verkstæðin okkar á eftirfarandi stöðum:

- Klettagörðum
- Lynghálsi
- Einhellu
- Hátúni
- Suðurhrauni



klettur.is 590 5100

## TÖKUM AÐ OKKUR VERKEFNI OG VINNUM ÚR ÞEIM LAUSNIR



VHE

VHE • Melabraut 27 Hafnarfjörður • Hraun 5 Reyðarfirði  
Sími 843 8804 • Fax 575 9701 • www.vhe.is • sala@vhe.is

## Vélaskólinn

Talsett Vinnuvélanámskeið á netinu



www.velaskolinn.is





Mynd / Odd Stefán

## Sterkur landbúnaður þarf stefnufestu og aftur stefnufestu

Það er stór ábyrgðarluti stjórnvalda að reyna að tryggja að atvinnugreinar séu byggðar upp á landsbyggðinni með það að markmiði að þar haldist nægilega sterk byggð til að hin félagslega heild samfélagsins haldi velli.

Ef þetta verður ekki gert og stjórnvöld gefast upp á að verja byggðirnar með nýjum atvinnugreinum, þá er hættu á að Ísland sé í verulegri hættu með að verða borgríki.

Sú atvinnugrein sem hefur haldið landinu í byggð í meira en 1100 ár stendur á bjargbrúninni þar sem stjórnvöld hafa ekki tryggt nýliðun, afkomuöryggi né rekstrarumhverfi bænda en hafa þess í stað aukið íþyngjandi kröfur á íslenskan landbúnað jafnt og þétt með gullhúðun EES-reglna. Það er algjörlega ótækt að bændur landsins búi við þá stöðu að stjórnvöld skerði samkeppnisstöðu bænda landsins með því að búa svo um hnútana að bændum er ætlað að starfa undir mun strangara og íþyngjandi regluverki en erlendir samkeppnisaðilar sem virðast geta ótakmarkað flutt inn matvæli til landsins. Fyrir hverja hafa stjórnvöld verið að vinna? Innflutningur á nautakjöti var árið 2023 samtals 1.344 tonn þrátt fyrir að úthlutað magn tollkvóta fyrir sama ár var einungis 800 tonn.

*Nei, nú er nóg komið*

Það er mín von að þjóðinni auðnist sú gæfa að skynja að við stöndum á tímamótum í komandi alþingiskosningum. Stefna Miðflokksins hefur frá upphafi verið og er enn „Ísland allt“ sem er heildstæð byggðastefna fyrir landið allt sem byggir meðal annars á aðgerðum til

að byggja upp sterkan og sjálfbæran landbúnað sem tryggir matvæla- og fæðuöryggi þjóðarinnar til framtíðar. Stöðva verður innflutning á ófrosnu kjöti, eggjum og ógerilsneyddum matvælum. Vísindamenn hafa ítrekað bent á mikilvægi innlestrar matvælaframleiðslu m.a. með hliðsjón af fjölgun sýklalyfjaónæmra baktería. Tryggja þarf landbúnaði sem atvinnugrein skýrt starfsumhverfi og langtímasýn byggða á traustum grunni og stefnufestu. Bújörð sem leggst af hefur langtímaáhrif og tækifæri sem ekki eru nýtt tapast hratt ef ekki eru til staðar möguleikar að grípa þau. Miðflokkurinn hefur ávallt talað fyrir mikilvægi þess að stórefla innlenda matvælaframleiðslu, tryggja matvæla- og fæðuöryggi, veita neytendum umhverfissvæna, holla og næringarríka fæðu, treysta afkomu bænda, auka sjálfbærni og umhverfisvernd, varðveita þekkingu, efla rannsóknir og menntun í landbúnaði, auka skilning á mikilvægi landbúnaðarframleiðslu og verndun landgæða.

Í 1100 ár hefur íslenskur landbúnaður bæði fætt og klætt þjóðina, hér hefði ekkert byggst upp án landbúnaðar og fólksins sem staðið hefur vaktina í árána rás.

En með óbreyttu stjórnarfarum mun Ísland verða borgríki í sinni svörtustu mynd og landsbyggðin ein frístundasvæði erlendra auðmanna.

Miðflokkurinn mun vinna að lausnum sem byggja á raunverulegum aðgerðum til að ryðja veg nýliðunar í landbúnaði og byggja upp sterkan landbúnað. Miðflokkurinn vill tryggja að ljós útihúsa í sveitum landsins munu lýsa um ókomna tíð Íslandi öllu til heilla.

Undirrituð mun fjalla nánar um þær hugmyndir í næsta tölublaði Bændablaðsins.

*Höfundur er kúabóndi á Stífl í V-Landeyjum og skipar 2. sæti á lista Miðflokksins í Suðurkjördæmi.*



Heiðbrá Ólafsdóttir.

Eignatorg býður sérhæfða þjónustu við verðmöt og sölu á bújörðum og öðru landi, með eða án rekstrar.

Við byggjum á áralangri reynslu á því sviði.

**Björgvin Guðjónsson, búfræðingur og löggiltur fasteignasali, s. 510-3500 eða 615-1020,**

[bjorgvin@eignatorg.is](mailto:bjorgvin@eignatorg.is)



## Lífræn hreinsistöð



Fyrirferðarlítill með 25 ára ábyrgð  
Engin rotpró eða hefðbundin siturlögn  
Margar stærðir í boði  
Tæming seyru á 3 - 5 ára fresti



**IDNVER**

Tunguhálsi 10 - 110 Reykjavík  
Sími 517 2220 - [petur@idnver.is](mailto:petur@idnver.is)



Segðu **BLESS** við óværuna!



**YKKAR**  
pest control

**BANINN SEM VIRKAR**

-fæst í öllum betri landbúnaðar- og byggingavöruverslunum

# Andagift

Íslenskrar sveitar og sveitastarfa sér víða stað í menningarsköpun landans að fornu og nýju. Andagiftin á þó ekki síst rætur í náttúrunni sjálfri. Hér grípum við sitthvað úr bókmenntum, kvikmyndum, leiklist og myndlist.

/sá



## Sveitastelpan leitar í litadýrð, ró og fegurð

Ingunn Vigdís Sigmarsdóttir er fædd árið 1966 á bænum Desjarmýri á Borgarfirði eystra og alin þar upp við fjárbúskap og hefðbundin sveitastörf.

„Ég hef búið og unnið ýmis störf víða um land, raunar í öllum landsfjórðungum,“ segir hún aðspurð.

„Ég lauk kennaraprófi árið 2007 og BA í þjóðfræði 2021. Hef starfað sem skólasafnskennari á Akureyri frá 2007. Auk þess hef ég einnig kennt ritlist, bókmenntir, myndlist o.fl. hjá símenntunarstöðvum á Norðurlandi,“ segir Ingunn, sem búsett er á Akureyri.



Ingunn Vigdís Sigmarsdóttir.

### Olía á striga

Ingunn hóf að læra myndlist árið 2014 og áfram, á námskeiðum hjá Lindu Óladóttur, einnig hjá Soffíu Sæmundsdóttur og Zhiling Li. Hún segist tilheyra stórum hópi listafólks sem hafi aðsetur á vinnustofum í Kaupvangsstræti 4 á Akureyri.

„Olía á striga er það sem ég hef unnið mest með og eru það þá einkum myndir tengdar íslenskrri náttúru, sveitinni,

gróðrinum og dýrunum sem rata á strigann,“ útskýrir Ingunn. „Sveitastelpan leitar í þá litadýrð, ró og fegurð sem sveitalífið býr yfir og sækir innblástur og vellíðan í rætur sínar. Listsköpunin er bæði heilun, jarðtenging og núvitund og rímar vel við ritstörf, ljóðlist og garðyrkju sem eru meðal hugðarefna miðaldra bóndadótturinnar,“ segir hún glettin.

### Orðhög og beinskeytt

Nýlökun er fjórðu myndlistarsýningu Ingunnar sem var í Safnahúsi Húsavíkur. Þar sýndi hún úrval olíumálverka úr náttúru Íslands og lífríki. Hún bjó áður fyrr á Húsavík, um 14 ára skeið.

Ingunn er ekki við eina fjölinu felld í hinum fögru listum því hún hefur einnig sent frá sér ljóðabækurnar Hjörtu í ilmandi umslögum, 1996 og Lausagrjót úr þagnarmúrnum, 2011, skáldsöguna Bræðraborg árið 2013, ritgerðir, greinar og fleira.

Einnig á hún ljóð í safnríttunum Djúpar rætur og Raddir að austan. Þess má og geta að síðustu ellefu árin hefur hún skrifað árlega jólasögu og lesið upp fyrir ýmsa hópa á Norðurlandi. Þær gætu ratað á bók einn daginn, að sögn Ingunnar.

## Skugga-Sveinn hefur lifað með þjóðinni

Auðvelt er að ímynda sér að mýmörg leikhúsvörk íslensk tengist lífi í sveit og landbúnaði á einhvern hátt.

Ýmis þekkt verk sem snerta á þessu hafa verið sett upp endurtekið hjá áhugaleikfélögum vítt og breitt um landið og sömuleiðis hafa stóru leikhúsin höggvið í þennan knérunn. Því til viðbótar eru útvarpsleikgerðir.

Dæmi um þetta er leikritið Skugga-Sveinn eftir þjóðskáldið Matthías Jochumsson, um einn þekktasta útlaga Íslands og baráttu hans við laganna verði. Verkið var fyrst sett á sviði í Reykjavík árið 1862. Varla hefur nokkurt íslenskt leikrit verið leikið oftar hér á landi, mörgum kynslóðum til óblandinnar ánægju.

Fá verk eru sögð verðskulda betur að teljast til sígildra íslenskra leikbókmennta. Litríkar persónur þess, Grasa-Gudda, Gvendur smali og Ketill skrækur hafa lifað með þjóðinni og tekið sér bólfestu í hjarta hennar.

Verkið er alþýðlegur gamanleikur með söngvum og efnið hjátrú, ótti við hið ókanna, ást og hatur. Persónurnar eru dregnar skýrum dráttum og kallast greinilega á við margt af því sem talið hefur verið einkenna íslenska þjóð í gamni og alvöru. Söguþráðurinn rekur handtöku útlaga sem hafast við í óbyggðum. Inn í hann er fléttað ástarsögu bóndadótturinnar Ástu í Dal og Haraldar, ungs pilts sem er í slagtoppi með útilegumönnunum en reynist saklaus.

Leikfélag Akureyrar setti Skugga-Svein á fjallinar fyrir tveimur árum og fóru þá með hlutverk þau Jón Gnarr, Björgvin Franz Gíslason, Sunna Borg, María Pálsdóttir, Árni Beinteinn Arnason, Þórdís Björk Þorfinnsdóttir, Vala Fannell og Vilhjálmur B. Bragason.



Skugga-Sveinn og Ketill skrækur í Þjóðleikhúsinu 1984. Mynd / Þjóðleikhúsið

Hörður Sigurðarson hjá Bandalagi íslenskra leikfélaga var innan handar við að tína ýmislegt til í leikritum tengdum sveit og sveitastörfum en segir það vera verk á stangli en alls ekki tæmandi lista. Stórt sé spurt þegar ná eigi yfirsýn yfir þetta efni. „Það eru auðvitað fjölmörg leikrit sem tengjast íslenskri sveit á einhvern hátt en mun færri sem tengjast landbúnaði, a.m.k. beint,“ segir hann.

Hér eru nokkur leikrit sem Herði komu til hugar:

- Útilegumennirnir (Skugga-Sveinn) eftir Matthías Jochumsson.
- Útilegumenn eftir Einar Loga Einarsson. Útvarpsleikrit fyrir börn.
- Hrútur stofnar til hjónabands eftir Guðmund Gíslason Hagalín. Útvarpsleikrit 1971. Fjallar um mæðiveikina.
- Piltur og stúlka eftir Jón Thoroddsen, leikgerð Emil Thoroddsen.
- Böndinn á Hrauni eftir Jóhann Sigurjónsson.
- Förunautar eftir Halldór Stefánsson. Útvarpsleikrit 1956.
- Grenið eftir Kjartan Heiðberg. Útvarpsleikrit 1978.
- Gegnnum holt og hæðir eftir Herdísi Egilsdóttur. Leikfélag Kópavogs 1979.
- 39 og hálf vika eftir Hrefnu Friðriksdóttur. Frumsýnt hjá Hugleik 2008.
- Bjart með köflum eftir Ólaf Hauk Simonarson. Þjóðleikhúsið 2011.
- Anna frá Störu-Borg eftir Jón Trausta. Frumsýnt hjá Leikfélagi Austur-Eyfallinga 2014.
- Feigð eftir Armann Guðmundsson. Hugleikur 2016.



Stikla úr kvikmyndinni Svar við bréfi Helgu.

Mynd / Skjaskot

## Fornar ástir og fengitið

Af mörgu er að taka þegar hugað er að íslenskum kvikmyndum sem hafa drepit niður fæti í íslenskri sveit og tengjast jafnvel landbúnaði á einhvern hátt.

Af nýrri myndum kemur Svar við bréfi Helgu í leikstjórn Ásu Helgu Hjörleifsdóttur upp í hugann. Myndin er byggð á samnefndri skáldsögu Bergsveins Birgissonar frá 2010 og var frumsýnd í sumarlok árið 2022. „Í afskekktum firði á 5. áratug síðustu aldar verður hinn ungi bóndi Bjarni ástfanginn af Helgu, konunni á næsta bæ. Þau hefja ástríðufullt, forboðið ástarsamband, og brátt fara tilfinningarnar að flæða jafnhömlulaust og hafið sem umkringir þau,“ segir í kynningu á myndinni. Þá er þessi söguþráður aðgengilegur á vef Kvikmyndamiðstöðvar: „Aldraður bóndi skrifar bréf til ástkonunnar sem honum bauðst að fylgja til borgarinnar forðum tíð. Gerði hann rétt í að taka sveitina fram yfir kærleikann? Hefði hann fremur átt að flytjast til Reykjavíkur til að moka skurð eða reisa bragga fyrir Ameríkana? Minningar úr sveitinni fléttast inn í safaríkar frásagnir af því sem hann kallar fengitið lífs síns. Fornar ástir renna saman við sagnir af gleymdum líkum, lágfættum hrútum sem liggja afvelta milli þúfna og því þegar Farmallinn kom.“

Með helstu hlutverk, hlutverk elskendanna Bjarna og Helgu, fara

þau Þorvaldur Davíð Kristjánsson og Hera Hilmarsdóttir. Eftirfarandi er listi, þó ekki tæmandi, yfir íslenskar kvikmyndir sem komið hafa við í sveit að einhverju eða öllu leyti og getið um titil þeirra, leikstjóra og hvaða ár þær voru frumsýndar.

- Milli fjalls og fjöru, Loftur Guðmundsson, 1949.
- Síðasti bærinn í dalnum, Óskar Gíslason, 1950.
- Niðurstetningurinn, Loftur Guðmundsson, 1951.
- Reykjavíkurævintýri Bakkabræðra, Óskar Gíslason, 1951.
- Land og synir, Ágúst Guðmundsson, 1980.
- Sóley, Róska, 1982.
- Dalalíf, Þráinn Bertelsson, 1984.
- Eins og skepan deyr, Hilmar Oddsson, 1986.
- Kristnihald undir Jokli, Guðný Halldórsdóttir, 1989.
- Börn náttúrunnar, Friðrik Þór Friðriksson, 1991.
- Svo á jörðu sem á himni, Kristín Jóhannesdóttir, 1992.
- Hin helgu vé, Hrafn Gunnlaugsson, 1993.
- Agnes, Egill Eðvarðsson, 1995.
- Veðramót, Guðný Halldórsdóttir, 2007.
- Duggholufólkið, Ari Kristinsson, 2007.
- Brúguminn, Baltasar Kormákur, 2008.
- Heiðin, Einar Þór Gunnlaugsson, 2008.
- Sumarlandið, Grímur Hákonarson, 2010.
- Hross í oss, Benedikt Erlingsson, 2013.
- Hrútar, Grímur Hákonarson, 2015.
- Svanurinn, Ása Helga Hjörleifsdóttir, 2018.
- Kona fer í stríð, Benedikt Erlingsson, 2018.
- Héraðið, Grímur Hákonarson, 2019.
- Dýrið, Valdimar Jóhannsson, 2021.
- Svar við bréfi Helgu, Ása Helga Hjörleifsdóttir, 2022.
- Volaða land, Hlynur Pálmason, 2023



## Félagsfundur Sláturfélags Suðurlands svf.

Stjórn Sláturfélags Suðurlands boðar til félagsfundar  
6. desember 2024 klukkan 15:00 í félagsheimilinu Hvoli, Hvolsvelli.

### Dagskrá:

- Tillaga stjórnar um breytingu á 3. gr. samþykpta félagsins.
- Önnur mál.

Atkvæðisrétt á félagsfundum hafa fulltrúar sem félagsdeildir tilnefna sbr. 1. mgr. 16. gr. samþykpta félagsins.

Tillaga stjórnar um breytingu á 3. gr. samþykktanna er til að aðlagja samþykktir félagsins að það starfi sem framleiðendafélag skv. 5. gr. laga nr. 99/1993, með síðari breytingum, að því er varðar afurðardeild félagsins.

Nánari upplýsingar um félagsfundinn, dagskrá og tillögu um breytingu á 3. gr. samþykktanna er að finna á heimasíðu félagsins.

Reykjavík, 31. október 2024  
Stjórn Sláturfélags Suðurlands svf.



# Ort um hvunndaginn og samband kynslóðanna

Jón Knútur Ásmundsson er fæddur árið 1975 í Neskaupstað. Slög er hans önnur ljóðabók en áður kom út ljóðabókin *Stím* (2022) þar sem ort var um föðumissi, samband kynslóðanna og veruleika smábæjarins, og smásagnasafnið *Nesk* (2007).

Dómnefnd Ljóðstafs Jóns úr Vör veitti Jóni Knúti í ársbyrjun sérstaka viðurkenningu fyrir ljóðin Fálæti og Legið yfir gögnum sem er að finna í Slögum.

Ljóð bókarrinnar fjalla um hversdagslífið og eru mörg lágstemmd en oft meinfyndin, margræð og afar hnyttin.

## Trommari á hlaupum

Jón Knútur segist aðspurður hafa fengist við eitt og annað gegnum tíðina. „Ég byrjaði á að bera út Austurland, málagn Alþýðubandalagsins í Neskaupstað, tíu eða ellefu ára gamall, beitti þegar ég var unglingur, og svo fór ég í frystihúsið, netagerðina og allt þetta hefðbundna sjávarporpsdæmi,“ segir hann.

Hann menntaði sig í félagsvísindum. „Ég fór í blaðamennsku í nokkur ár í framhaldinu, prófaði prent, útvarp og smá sjónvarp en gerðist svo upplýsingafulltrúi sem hafa jú orðið örlög margra blaðamanna á síðustu árum. Hef verið í þannig djöppi í tíu ár eða svo hjá Austurbú. Lít samt á mig sem blaðamann fremur en upplýsingafulltrúa, bara svo það sé sagt!“ segir hann spöskur.



Jón Knútur Ásmundsson.

Jón Knútur segist eiga sér líf utan vinnu og leggi áherslu á að sinna því. „Ég á konu, börn og hund. Spila á trommur, sinni skrifum, les bækur og fer út að hlaupa.“

## Safnar í sarpinn

Hann segist vakna snemma og skrifa daglega. „Ég fæ útrás fyrir vitleysigang á samfélagsmiðlum og svo endar sumt í möppum í Dropboxinu mínu. Þær eru orðnar nokkrar og heita dularfullum nöfnum eins og „Malbik endar“, „Opið skrifstofurými“, „Lokuð búsetuúrræði“, „Þrammið í gúmmístígvélunum“ og fleira. Ég veit ekki hvernig þetta þróast. Kannski verður til önnur ljóðabók eftir nokkur ár. Kannski eitthvað annað. Ég bara veit það ekki og það er ekkert að trufla mig,“ útskýrir hann. Jafnframt segist hann enn blogga af og til á jonknutur.is.

Á baksíðu bókarinnar eru ýmsar merkingar orðsins slög að finna: högg með hnefa, sláttur í hjarta og æðum, hljóð í klukku, ásláttur við vélritun eða trommuleik, huppur og skammrif af sláturdýri, mælikvarði á lengd minningargreina í dagblöðum.

## Heimaslóð

Austfjarðaþokan víðsfjarri Mjóafirði sit inni í Sólbrekku les í slitinni bók um forfeður mína sem bjuggu á Krossi hér hinum megin í firðinum

kuldi vosbúð harðindi

þetta er frásögn af ekta íslenskum barningi

langalangafi minn leitaði loks betra lífs á Norðfirði enda virtist sá staður gæddur öllum þeim kostum sem verstöðvar þurfa að hafa bjó þar í húsi sem hét hinu strangheiðarlega nafni Harðangur

verandi yfirmáta sjálfhverfur hugsa ég um eigin stöðu meðan ég drekk rjúkandi heitt kaffi inni í Sólbrekku og fylgist með börnunum mínum fyrir utan gluggann að leik við bæjarseppann

af svona fólki ertu kominn

mundu þetta

mundu þetta

líði þér einhvern tímann eins og þú sért

ættsmár og einn

Slög, útg. Gjallarhorn, 2024, bls. 58-59



Magnús Leópolðsson lögg. fasteignasali

## FASTEIGNAMÍÐSTÖÐIN

Hlíðasmára 17, 201 Kópavogi - Sími: 550 3000 Fax: 550 3001

### Áhugaverðar jarðir

# JARDIR.IS

fasteignamidstodin@fasteignamidstodin.is - www.fasteignamidstodin.is

KOMDU Í

## NÁTTÚRU- & UMHVERFIS-FRÆÐI

Kynntu þér BS námið nánar

ibhi.is

Verkefnastjóri - Byggingastjóri - Húsasmíðameistari

### Ertu með byggingaráform eða ertu í framkvæmdum?

Tek að mér alla ráðgjöf, í verkefna- og byggingastjórnun á öllum byggingarstigum, ásamt samskiptum við hönnuði og byggingarfulltrúa.

Hafið samband í síma 774-0866 eða á netfangið: [armannsfell@gmail.com](mailto:armannsfell@gmail.com)

### LED perur fyrir Flúrlampa!

3 Stærðir - Allar perur : **Verð kr. 1.500**

- 60 CM LED pera 9w - 4000K hvít
- 120 CM LED pera 18w - 4000K hvít
- 150 CM LED pera 22w - 4000K hvít

SMH Gróðurhús ehf.  
Sími: **866-9693**  
Facebook: Gróðurhús SMH ehf

Priggja arma LED ljós sem skrúfast í venjuleg perustæði og hentar vel í stærri byggingar og skemmur 80W - 8000 Lúmen. **Verð kr. 8.000**

### MARKAÐSSJÓÐUR SAUÐFJÁRAFURÐA

Íslenskt lambakjöt auglýsir eftir umsóknunum í sjóðinn v. 2024.

Styrkhæf eru verkefni sem talin eru styrkja verðmætasköpun í matvöruhuta íslenskra sauðfjárafurða. Falli undir að teljast nýsköpun, vörubrúun, kynningar- eða markaðsstarf. Umsóknarfrestur er til og með 22. nóvember nk.

Umsóknareyðublöð og reglur sjóðsins fást hjá framkvæmdastjóra [hafliði@icelandiclamb.is](mailto:hafliði@icelandiclamb.is)

## VELTRON®

### Byltingarkennd hitunaraðferð

Veltron infrarauður hitari er byltingarkennd vara fyrir hraða tímabundna hitun.

Veltron DHOE-120 dísel knúinn far infrarauður hitari notar einungis 50W (sambærilegt við ljósaperu) og 2,3 lítra af eldsneyti á dag.

Hitarinn notast eingöngu við rafmagn við uppkveikju, brennara og tölvustýringu.

Margar stærðir til.



**AFLVÉLAR**



TRAUSTUR SAMSTARFSADILI

Garðabæ | Akureyri | Selfossi  
sími 480-0000 | [www.aflvelar.is](http://www.aflvelar.is)

Bændablaðið kemur næst út 21. nóvember  
Hvar auglýsir þú?



## Hannyrðir:

## Peysan Björk

Stærðir: XS S M L XL XXL.  
Yfirvidd: 88 94 100 111 120 128.

Íslenska Björkin er innblástur að þessari peysu. Laufblöð og greinar prýða peysuna og gaman að setja saman líti í hana og það geta verið hvort sem er sumar- eða haustlitir. Jurtalitað band er einhvern veginn sjálfsagt í þessa peysu og njóta þeir litir sín mjög vel með náttúrulegum sauðalínum Þingborgar-lopans. Það er auðvitað hægt að nota annan lopa í þessa peysu, plötulopa, léttlopa eða annað garn sem er svipað að grófleika. Þá þarf að gæta að prjónfestu.

**Efni og áhöld:** 450-450-450-500-550-550 g Þingborgarlopi í aðallit. Jurtalitað tvíband frá Þingborg í laufblöð og greinar: 3 X 20 gr grænir eða aðrir litir í laufblöð 15 gr grænn eða annar litur í efstu laufblöðin 20 gr lopi eða litað band í greinar.

Sokkprjónar nr 3.5 og 5, hringprjónar nr 3.5 40 og 80 cm langir, hringprjónar nr 5, 40, 60 og 80 cm langir. Uppskriftin er gefin upp fyrir bæði heila og opna peysu.

**Prjónfesta:** 14 l og 23 umferðir í sléttu prjóni = 10 x 10 cm Önnur prjónastærð getur hentað, allt eftir því hvort prjónað er fast eða laust, finnið það út með því að prjóna prufu. Til að fá sem réttasta niðurstöðu er gott að prjóna prufu í hring, að prjóna prufu fram og til baka getur skekkst niðurstöðu.

Prjónað er úr plötulopnum tvöföldum. Peysan er prjónuð í hring, að undanskildu stroffi á bol og háls máli á opinni peysu. Lesið uppskriftina yfir áður en hafist er handa.

**Bolur á heilli peysu:** Fitjið upp 126-133-140-154-168-182 l með fyrsta mynsturlit á 80 sm hringprjón nr 3.5, tengið í hring og prjónið síðan stroffið í aðallit í hring 10 sm. (Mynstur 1) Skiptið yfir á prjón nr 5 og prjónið slétt uns bolur mælist 38-46 sm. Mælið þann sem á að fá peysuna og metið bolsídd.

**Bolur á opinni peysu:** Fitjið upp

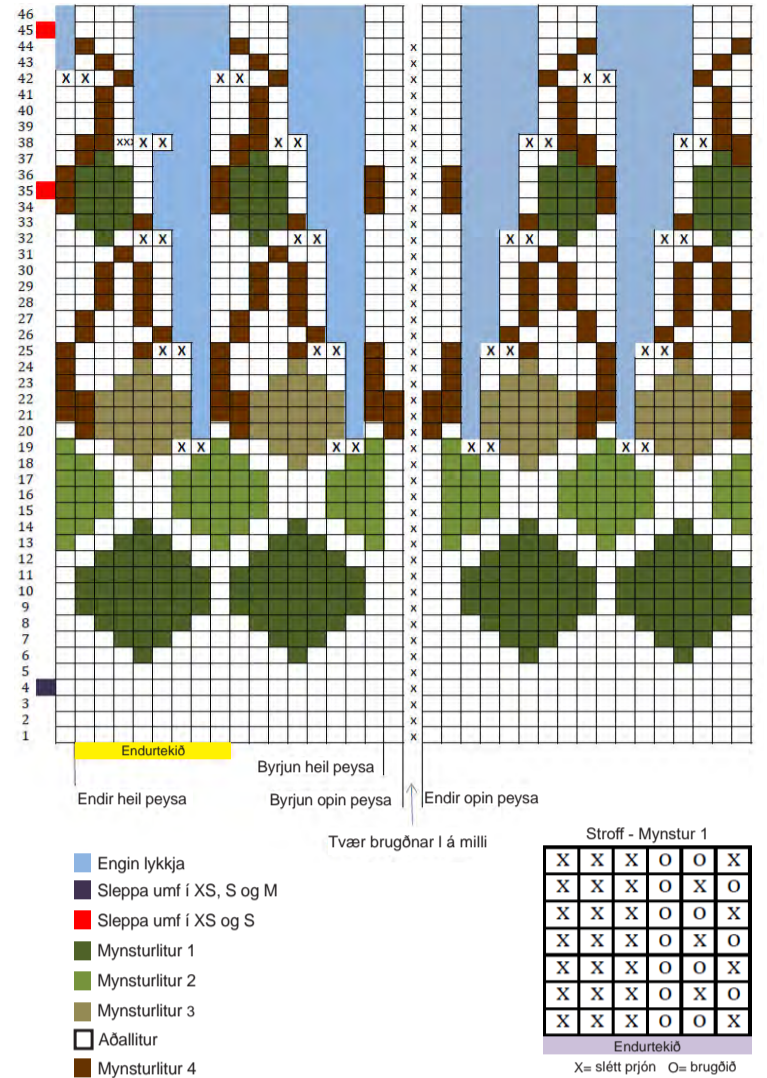


130-137-144-158-172-186 l með fyrsta mynsturlit á 80 sm hringprjón nr 3.5, prjónið síðan stroffið í aðallit 10 sm og prjónið stroffið fram og til baka. (Mynstur 1) Tengid í hring og skiptið yfir á prjóna nr 5 og fitjið upp 2 lykkjur aukalega í burjun umferðar, sem verða svo prjónaðar brugðnar að háls máli. Þessar lykkjur eru til að geta opnað peysuna. Prjónið bol uns hann mælist 38-46 sm. Mælið þann sem á að fá peysuna og metið bolsídd.

Á dömupesysu er fallet að gera „mitti“ á peysuna með því að taka úr á bol. Setjið merki í báðar hliðar, takið úr 2 l hvoru megin, \*prj 2 l saman, prj 1 l, prj 2 l saman\*. Fyrst er tekið úr er bolur mælist 8-12 sm og síðan 2x aftur með 5 sm á milli. Alls eru teknar úr 12 l. Prj 5 sm, þá er aukið út aftur samsvarandi og með sama millibili og tekið var úr

og endað með sama lykkjufjölda. Mælið ykkur og metið hvað þið viljið hafa bolinn síðan og hvar þið viljið að úrtaka byrji.

**Ermar:** Fitjið upp 28-35-35-42-42-42 l með fyrsta mynsturlit á sokkprjóna nr 3.5, prjónið síðan stroff í aðallit í hring 10 sm. Skiptið yfir á sokkprjóna nr. 5 þegar stroffi er lokið og aukið um 2 lykkjur í annarri umferð undir miðri ermi, (1 lykkju eftir fyrstu lykkju og 1 lykkju fyrir síðustu lykkju í umferð). Endurtakið aukningu 7-8-8-8-8-9 x upp ermi, með u.þ.b. 8 umferðir á milli, þar til 44- 53-53-60-60-62 lykkjur eru á prjóninum. Skiptið yfir á stutta hringprjóninn nr. 5 á u.þ.b. miðri ermi. Gott er að nota prjónamerki til að merkja þar sem aukið er út. Prjónið uns ermi mælist



44-52 sm. (Mælið handlegg og metið hve ermin á að vera löng).

**Axlastykki á heilli peysu:** Sameinið bol og ermar á langa hringprjóninn nr 5. Setjið 4-5-5-5-5-6 síðustu lykkjur og 5- 5-5-6-6-6 fyrstu lykkjur á báðum ermum á prjónanælu. Setjið 9-10-10-11-11-12 fyrstu lykkjur af bol á prjónanælu þar sem umferð byrjar vinstra megin á bol. Prjónið fyrri ermna við bolinn 35-43-43-49-49-50 lykkjur, prjónið næstu 54-56-60-66-73-79 lykkjur af bol og setjið næstu 9-10-10-11-11-12 lykkjur á prjónanælu. Prjónið seinni ermna við og gerið eins og með hana. Prjónið síðan 53-57-60-66-73-79 lykkjur af bol, þá eru 178-199-206-230-244-258 lykkjur á prjóninum. Áður en byrjað er að prjóna mynstur þarf að stemma lykkjufjölda við mynstur, þessi fjöldi þarf að vera á prjóninum: 176-200-208-232-240- 256 lykkjur, aukið út eða takið úr jafnt yfir prjóninn eftir því hvað við á. Prj mynstur eftir teikningu. Notið styttri hringprjóna eftir því sem lykkjum fækkar. Þegar mynstri lýkur er tekið úr aukalega þar til 68-76 l eru eftir á prjóninum. Þá er skipt á 40 cm hringprjón nr 3.5 og prj 2 garðar. Eins er hægt að hafa háls máli alls konar eins og hver vill. Fellið laust af. Gangið vel frá öllum endum og lykkjið saman undir höndum.

**Axlastykki á opinni peysu:** Umferðin byrjar næst við brugðnu lykkjurnar, en þær eru þó ekki taldar með í prjóninu. Prj 29-29-31-34-37-41 lykkjur af bol að framan, setjið 10-10-10-11-11-11 næstu lykkjur á prjónanælu og prjónið fyrri ermna við 36-43-43-49-49-51 lykkjur af bol, setjið næstu 10-10-10-11-11-12 lykkjur af bol á prjónanælu og gerið eins með hina ermna og að síðustu 29-29-31-34-37-41 lykkjur af bol. Þá eiga að vera á prjóninum 187-203-210-234-248-267 lykkjur. Áður en mynstur hefst, er bætt við einni lykkju í stærðum M og L og aukið um þrjár lykkjur jafnt yfir í stærð XL. = 187-203-211-235-251-267. Prj mynstur eftir teikningu. Notið styttri hringprjóna eftir því sem lykkjum fækkar. Þegar mynstri lýkur er tekið úr aukalega þar til u.þ.b. 64-72 l eru eftir á prjóninum. Fellið af aukalykkjurnar tvær sem prjónaðar voru brugðnar upp. Þá er skipt á 40 cm hringprjón nr 3.5 og prjónað fram og til baka 2 garðar.

Eins er hægt að hafa háls máli alls konar eins og hver vill. Fellið

af. Gangið vel frá öllum endum og lykkjið saman undir höndum. **Listar á opna peysu:** Saumið í vél með beinu þétu spori og samlitum tvinna í brugðningu að framan sitt hvoru megin, sem næst slétta prjóninu. Gott er að sauma tvisvar hvoru megin. Klippið upp á milli saumanna. Snúið réttunni á peysunni að ykkur og notið heklunálina til að taka upp lykkjur í hneppulista þvert á prjónið. Krækið í bandið með heklunálinni í gegnum lykkjurnar, en sleppið alltaf fjórðu hverri umferð, það er ágætis þumalputtaregla, þá er listinn passlegur langur.

Færið lykkjurnar jafnðum yfir á hringprjón nr 3.5 80 sm langan. Listinn á að ná að slétta prjóninu á kruga. Prjónið stroff 2-3 umf ef það á að setja rennilás en 5-6 umf ef setja á tölur og gerið þá hnappagöt með jöfnu millibili á annan boðunginn. Passið að affellingin sé mátulega strekkt. Til að fela sárið innan á eftir saumaskapinn, er gott að hekla eina umf. af fastahekli yfir það og varpa því svo niður með einföldu spori. Eins er hægt að hekla framan á boðunginn, eina umf af fastahekli ef setja á rennilás en 2-3 umf fyrir tölur og þá eru sett hnappagöt á annan boðunginn með jöfnu millibili. Ef heklað er á boðunginn notið þá heklunál nr. 4.5 og heklið í aðra hverja umf.

Ef settur er rennilás er mælt fyrir honum eftir þvott og hann hafður u.þ.b. 3-5 sm styttri en boðungurinn mælist. Þræðið hann á og passið að mynstur standist á. Ef hann er saumaður á í saumavél er gott að sauma hann í sömu átt beggja megin og byrja þar sem mynstur byrjar og sauma að háls máli og eins þegar saumað er niður. Með þessari aðferð gengur betur að láta mynstur stemma en ef saumað væri sitt í hvora áttina.

Höfundur hefur gefið út tvö myndbönd um frágang á boðung, til að opna peysu og prjóna lista. Setjið inn í leitarvél á netinu „frágangur á lopapeysu“ og þau koma upp, annars vegar „Listi framan á lopapeysu“ og hins vegar „Rennilás á lopapeysu“.

**Þvottur:** Þvöið flíkina í volgu vatni með góðri ullarsápu eða sjampói. Skolið vel og vindið svo í hálfu mínútu í þvottavél. Mikilvægt er að vélin fari strax að vinda, (þær eru misjafnar að þessu leyti) en sé ekki að veltast með flíkina fyrst, þá getur hún þófnad. Leggið peysuna á handklæði til þerris.

Hönnun: Margrét Jónsdóttir

## Taktu þátt!!



Hindranir og hvatar í íslenskum landbúnaði.  
Öll þau sem tengjast landbúnaði  
á einhvern hátt, langar að verða bændur,  
eða stunduðu nám í  
búvísindum/búfræði/garðyrkju  
eru hvött til að svara könnun  
Samtaka ungra bænda.

Könnun má svara með QR kóða hér:



<https://www.surveymonkey.com/r/ZWNFHZ8>  
eða fara inná Facebook síðu  
Samtaka ungra bænda og finna hlekk.



Í það minnsta fjórum sinnum hafa hreindýr verið flutt til Íslands, með misjöfnum árangri. Núverandi stofn er talinn runninn frá dýrum sem sleppt var í Vaðlaheiði, en þó einkum í Vopnafirði, seint á 18. öld. Mynd / Skarphéðinn G. Þórisson

## Bækur:

# Íslensku hreindýrin í nýrri ljósmyndabók

Út er komin ljósmyndabókin **Á slóðum íslenskra hreindýra** í fylgd með Skarphéðni G. Þórisssyni.

Hún hefur að geyma um 90 ljósmyndir sem Skarphéðinn tók við vöktun og rannsóknir á íslenska hreindýrastofninum um áratuga skeið.

Ljósmyndunum er skipt upp eftir árstíðum og sýna dýrin nær og fjar, við alls kyns aðstæður og gefa sterka innsýn í líf og far hjardanna og einstakra dýra; hreinkálfa, hreinkúa og hreintarfa.

### Sterk arfleifð

Skarphéðinn fæddist árið 1954 og ólst upp í Reykjavík en flutti austur á Fljótsháls árið 1978 eftir að hann lauk líffræðinámi frá Háskóla Íslands. Segir í kynningu bókar að þá hafi hann farið að vinna við vöktun íslenskra hreindýrastofnsins og unnið við það æ síðan, fyrst ásamt öðru og lengst af sem kennari við Menntaskólann á Egilsstöðum.

Árið 2000 hóf hann störf við Náttúrustofu Austurlands og var eftir það í fullu starfi við vöktunina. Hann kom að útgáfumálum í fjórðungnum, var ritstjóri tímaritsins Múlapingum um tíma og ásamt öðrum



Skarphéðinn G. Þórisson, f. 1954, d. 2023.

upphafsmaður að útgáfu tímaritsins Glettings.

Ljósmyndir úr safni hans hafa verið sýndar á nokkrum ljósmynda-sýningum og sögusýningum um hreindýr á Íslandi. Eftir hann liggja, auk ljósmynda, ritgerðir, greinar og fjöldi skýrsla um hreindýr á Íslandi.

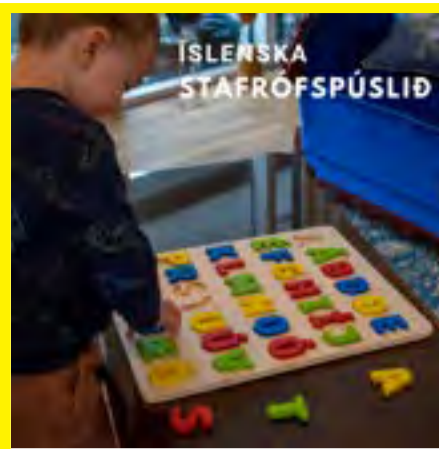
### Náttúrufræðingur af lífi og sál

„Hann vílaði ekki fyrir sér að dvelja langdvölum í blautu tjaldi eða köldum kofa, skrölda um á sleða eða ganga torfætur til að safna gögnum eða fanga augnablik á filmu. Líklega var það þessi fróðleiksfýsn og ævintýrþrá sem skildu honum austur á land árið 1978 til að sinna því verki sem að lokum varð hans aðal ævistarf,

að rannsaka og vakta íslenska hreindýrastofninn. Hann sinnti því verki af elju og alúð til dauðadags en hann lést í flugslysi við hreindýratölvun 9. júlí 2023,“ segir m.a. í formála að bókinni.

Fram kemur að Skarphéðinn hafi hin síðari ár lagt drög að bókinni. Það úrval sem birtist í henni sé hluti af efni sem hann hafði tekið saman og flokkað eftir árstíðum. „Fjölskylda hans lýkur nú því sem hann var byrjaður á og vill þannig heiðra minningu hans og halda verum hans á lofti“, segir jafnframt í formálanum.

Formála ritar Hálfán Helgi Helgason. Inngangur um hreindýr er eftir Skarphéðin. Einnig kaflaskilategar árstíðanna fjögurra. Textar eru jafnframt á ensku. Aðalritstjóri er Ragnhildur Rós Indriðadóttir, ritstjóri texta Unnur Birna Karlsdóttir og myndritstjóri í höndum Ragnhildar Ásvaldsdóttur. Útgefandi er Bókstafur. Bókin er í stóru broti, 128 bls. og vandað til frágangs og prentunar. /sá



Íslenska Stafrófsspilið fæst í:  
**ABC skólavörum,**  
Sundaborg 1,  
104 Reykjavík,  
s. 588-0077.  
abcskolavorur  
@abcskolavorur.is

Íslenska stafrófsspilið er vandað viðarpúsl sem er sérhannað til þess að hjálpa ungum börnum að læra íslenska stafrófið, heiti stafanna og hljóð þeirra. Púslíð er stærra en önnur fjöldaframleidd stafrófspúsl á íslenskum markaði og er gert úr umhverfisvænum hágæðaviði.



Led-lýsing í allar landbúnaðarbyggingar og iðnaðarhúsnæði

Tri-proof ljós - Ufo ljós 60° og 90° fyrir meiri lofthæð.



**KAUPLAND**

www.kaupland.is  
sími 8449484

# VARAHLUTIR Í KERRUR

## Bílabúðin Stál og stansar

Vagnhöfða 7, 110 Reykjavík | Sími 517 5000 | [stalogsansar.is](http://stalogsansar.is)

MITSUBISHI ELECTRIC  
Changes for the Better

- Loft í loft
- Loft í vatn
- Vatn í vatn

# Varmadæluur Vörukaup ehf

516-2600  
vorukaup@vorukaup.is

Vélabásinn:

# Með öfluga bensínvél og stórt batterí

– Prufuakstur á Audi Q7

Ástvaldur Lárusson

astvaldur@bondi.is



Bændablaðið fékk til prufu Audi Q7 sem er stór og vel útbúinn jepplingur frá Þýskalandi. Hér er á ferðinni ökutæki með öflugri bensínvél að auki við rafmótor og stórt hleðslubatterí.

Audi Q7 er með virðulegt útlit, sérstaklega þetta tiltekna eintak sem var svart að lit. Ekki skal undra að forsetaembættið hafi verið með svona bíl í sinni þjónustu. Línurnar eru skarpar og bíllinn langur, en eitt helsta einkennið er firmastórt grillið framan á bílnum.

Ökutækið er ágætlega vel útbúið, en eintakið í þessum prufuakstri var af ódýrustu gerð Q7 sem Hekla býður upp á og nefnist Design 55TFSIe. Þrátt fyrir að bíllinn sé nýkominn úr verksmiðjunni ber hann þess merki að vera nokkuð gamall, enda þessi gerð Q7 í grunninn sú sama og kom á markað árið 2016 með andlitslyftingu árið 2020. Í byrjun þessa árs fékk Q7 stærri rafhlöðu og uppfært útlit á grilli.

## Mjúkt leðurlíki víða

Þegar sest er um borð tekur á móti manni afar smekklegr innrétting sem er vönduð og úthugsuð. Sætin eru klædd mjúku leðurlíki og má finna sambærilegt efni víða í farþegarýminu. Þar má nefna í hurðaspjöldunum, ofan á mælaborðinu og á stýrishjólinu. Miðstöðvarristin nær þvert yfir innréttinguna og framan á mælaborðinu er glansandi svart plast.

Í miðju mælaborðsins eru tveir skjáir. Sá neðri sér aðallega um miðstöðina á meðan sá efri er hinn eiginlegi margmiðlunar-skjár. Sennilega hefði farið betur á því ef Audi hefði boðið upp á raunverulega hnappa fyrir miðstöðina þar sem notkun skjás tekur alltaf einbeitinguna frá akstrinum.

Snertiskjálmir eru öðruvísi en í flestum bílum að því leyti að það þarf að ýta frekar fast og þá kemur smellur. Það venst fljótt og hefur þann kost að hægt er að beita skjánum íklæddur hönskum. Sjálft kerfið er ekki leiftursnögg og er mjög greinilegt að þetta er í grunninn nokkuð gamalt stýrikerfi þó svo að viðmótið sé fallett.

Bluetooth tengingin við símann var ekki snurðulaus í þessum prufuakstri, en þegar kveikt var á bílnum fór hann ekki að spila tónlist af Spotify hjálparlaust eins og er algengt í nýjum bílum. Audi fær hins vegar plús í kladdann fyrir að vera með flýtihnappa sem stytta leiðina til að slökva á hámarkshraðapípuna sem er skylda í nýjum bílum.

Eins og áður segir er þetta ódýrasta gerðin sem boðið er upp á hér á landi og með allan nauðsynlegan staðalbúnað. Það sem undirritaður saknaði þó helst var 360 gráðu myndavél sem kemur með týpunni fyrir ofan, en eigendur þessarar gerðar þurfa að láta einfalda bakkmyndavél og fjarlægðarskynjara duga. Þegar svona stórum bíl er lagt í þröng stæði er mikill kostur að sjá mynd allt í kring, enda oft erfitt að átta sig á hvað er að gerast handan húddsins.

## Hljóðlátur og mjúkur

Framsætin eru stór og mjúk með vönduðu áklæði og fjölmarga stillimöguleika. Aftursætin eru ekki



Audi Q7 er stór og virðulegur jepplingur sem kemst langt á rafmagninu. Hann er fagaður og fullur af staðalbúnaði.

Myndir / ál



Ökutækið er langt og með mikið pláss. Hér er loftþúðafjöðrunin í hæstu stöðu.



Aftursætin rúma þrjá stóra farþega.



Á sætunum og um alla innréttingu má finna svart leðurlíki.



Skott eins og í stórum jeppa. Undir gólfinu er rafhlöðan.

síður rúmgóð fyrir þrjá einstaklinga af öllum stærðum og gerðum. Þegar kemur að akstri er Audi Q7 hljóðlátur með eindæmum og mjúkur, þökk sé loftþúðafjöðruninni. Það heyrir í bensínvélinni þegar hún fer í gang, en niðurinn af henni er vinalegur og titringurinn í lágmarki.

Saman skila bensínvélin og rafmótorinn 394 hestöflum og er bíllinn snöggur að ná umferðarhraða þegar stigið er á inngjöfina. Sjálfskiptingin er afar mjúk og veit ökuáðurinn varla af henni. Ökutækið er með akstursaðstoð, en það er greinilegt að hún er af eldri kynslóð og þarf ökuáðurinn alltaf að sjá um að keyra. Bíllinn gripur inn í ef rásad er út fyrir

hvítu línurnar, en heldur ekki beinni akstursstefnu hjálparlaust. Skynvæddi hraðastillirinn heldur réttu fjarlægð frá næsta bíl af miklu öryggi.

## Rúmir áttatíu kílómetrar á rafmagn

Þessi bíll kemur með býsna stóra rafhlöðu miðað við tengitvinnbíla og á að ná allt að 82 kílómetra akstursdrægni á rafmagninu einu saman. Bensínveislan getur verið sáralítill og sá undirritaður eyðslutölur undir einum lítra á hundrað kílómetra.

Þrátt fyrir að rafhlöðan hafi ekki verið hlaðin lengi getur bíllinn

keyrt á rafmagn á lægri hraða og í innanbæjarumferð sem heldur aftur af eldsneytisnotkuninni. Svona plug-in-hybrid bílar henta helst þeim sem hafa aðstöðu til að hlaða oft því að eldsneytisveisla þessarar þriggja lítra V6 bensínveislar getur verið drjúg án stuðnings frá rafmagn.

## Að lokum

Helstu mál Audi Q7 eru í millimetrum: Hæð, 1.735; lengd, 5.071; breidd, 1.970. Þessi bíll kostar 14.690.000 krónur, en væntanlegir kaupendur þurfa að hafa í huga að ýmislegt flott fæst fyrir þann pening eða minna. Til að

mynda rafmagnsbíllarnir Audi Q6 og Audi Q8. Í beinum samanburði við aðra tengitvinnbíla fæst Audi Q7 á lægra verði en BMW X5, en staðalbúnaðurinn er ekki endilega sá sami milli gerða.

Eins og kom fram hér að framan ber Audi Q7 þess merki að hafa fyrst komið á markað fyrir tæpum áratug. Það þarf hins vegar ekki endilega að vera ókostur því ekki er ósennilegt að væntanlegir kaupendur Audi Q7 séu íhaldssamir rétt eins og framleiðandinn sjálfur. Þá er ekki víst að ökutæki með stórum bensínvéllum verði á hverju strái innan fárra missera. Nánari upplýsingar fást hjá Heklu bílaumboði.



Líf og fjór hjá fjölskyldunni á Espiflöt. Axel Sæland og Heiða Pálrún Leifsdóttir ásamt börnum sínum fjórum.

Myndir / Aðsendar

Bóndinn:

# Metnaðarfullt umhverfi

Lífið á garðyrkjustöðinni Espiflöt í Reykholti er litríkt. Næstu daga geta lesendur fylgst með lífi og starfi blómabænda á Instagram-reikningi Bændablaðsins á næstu dögum.

Grunnur að garðyrkjustöðinni Espiflöt var lagður þann 1. maí 1948, þegar hjónin Eiríkur og Hulda Sæland fluttust búferlum úr Hafnarfirði og settust að í Reykholti með það fyrir augum að stofna þar garðyrkjubýli. Eiríkur hafði útskrifast úr öðrum árgangi Garðyrkjustólá ríkisins að Reykjum í Ölfusi vorið 1943.

Nafn garðyrkjubýlisins var raunar Sjónarhóll allt fram til 1958, þegar því var breytt í Espiflöt.

Fram undir 1965 var eingöngu ræktað grænmeti á Espiflöt en á árunum 1965–1977 var blönduð ræktun blóma og grænmetis. Á þessum árum var garðyrkjustöðin um 1.300 fm að flatarmáli. Árið 1977 hófst nýr kaflí í rekstrinum þegar synir þeirra, Stígur og Sveinn, ásamt eiginkonum þeirra, Aðalbjörgu og Áslaugu, stofnuðu með þeim félagsbúði Espiflöt sf. Einnig byggðu Sveinn og Áslaug sér íbúðarhús á jörðinni og því tvö íbúðarhús á eigninni.

Ákveðið var að sérhæfa sig í ræktun afskorinna blóma þar sem blandaða ræktunin gafst ekki vel m.a. með tilliti til notkunar varnarefna. Garðyrkjustöðin var stækkuð og endurnýjuð á næstu árum. Árið 1987 urðu enn þáttaskil í starfsemi þegar Stígur og Aðalbjörg stofnuðu sína eigin garðyrkjustöð á lóð Espiflöt og hurfu úr rekstrinum.

Þann 1. maí 1998, eða nákvæmlega eftir 50 ára búsetu, hættu Eiríkur og Hulda þátttöku í rekstrinum og fluttu á Selfoss eftir langt og farsælt starf. Frá 1998 ráku hjónin Sveinn A. Sæland og Áslaug Sveinbjarnardóttir Espiflöt ehf. Þau eru bæði garðyrkjufraeðingar frá Garðyrkjustólá ríkisins, útskrifuð 1974 og 1976. Sveinn að auki með nám í rekstrarfræðum frá garðyrkjustólánum Söhus í Danmörku.

Árið 2013 urðu enn kynslóðaskipti á Espiflöt þegar sonur hjónanna, Axel Sæland garðyrkju- og íþróttafraeðingur og eiginkona hans, Heiða Pálrún Leifsdóttir hjúkrunarfraeðingur, komu inn í reksturinn, eftir að hafa verið viðloðandi hann um nokkurra ára skeið. Axel og Heiða eignuðust svo Espiflöt að fullu árið 2020, en foreldrar Axels starfa enn við býlið. Garðyrkjustöðin er 8.000 fm í dag og skiptist í 7.000 fm ræktunarrými og 1.000 fm tækni- og vinnslurými. Um 2.000.000 blóma eru ræktað á hverju ári.

Ábúendur, fjölskyldustærð (og gæludýr)? Við hjónin eigum 4 börn, elsta er 20 ára og yngsta 9 ára. Einnig er hundur á hlaðinu sem heitir Kjáni, blendingur af border collie og labrador (borador).



Hundurinn Kjáni að sóla sig.



Allt í blóma.

Hvers vegna velur þú þessa búgrein? Þegar maður er alinn upp í heilbrigðu, góðu og metnaðarfullu umhverfi þá togar það ósjálfrátt fast í mann þegar maður vex úr grasi. Eins hefur ræktun alltaf höfðað mikið til mín.

Hvernig gengur hefðbundinn vinnudagur fyrir sig á bænum? Á Espiflöt starfa 17 manns að meðaltali, dagurinn hefst kl. 7 á morgnana. Byrjað er á því að tína, skera, klippa þau blóm sem eru tilbúin, farið er með þau í vinnslusal þar sem þau eru snyrt og flokkuð. Eftir það hefst blómvandagerð hjá 6–8 starfsmönnum, hinir starfsmennirnir halda áfram vinnu í gróðurhúsunum við að viðhalda gæðum ræktunar.

Skemmtilegustu/leiðinlegustu bústörfin? Það má segja að það sé sami hluturinn, þ.e. að maður er alltaf í vinnunni. Það gefur manni mjög mikið að geta verið að allan daginn og með hugann við það. En á móti koma tímar þar sem maður væri alveg til í að geta slökkt ljós og lokað í 2 vikur.

Hvað er það jákvæða við að vera bóndi? Vera sinn eigin herra.

Hverjar eru áskoranirnar? Áskoranir koma og fara, maður er að ná þeim þroska að láta ekki nýjar áskoranir buga sig. Þetta eru bara verkefni sem þarf að vinna, þegar eitt klárast þá taka önnur við. Lífið væri frekar dapurt ef ekki væru áskoranir.

Hvernig væri hægt að gera búskapinn þinn hagkvæmari? Laun og orka eru stærstu kostnaðarliðirnir í okkar rekstri, við spörum ekki í vinnuafli, það kemur strax niður á ræktuninni. Því höfum við verið að horfa á orkukostnaðinn og höfum verið að fjárfesta í betri lýsingarbúnaði fyrir ræktunina og stefnum á að gera enn betur þar næstu árin.

Hvernig sjáid þið landbúnað á Íslandi þróast næstu árin? Við teljum að garðyrkjubýlum muni halda áfram að fækka (því miður) en um leið munu þau sem eftir eru halda áfram að stækka. Krafa markaðarins eru gæði og verð. Gæðum er hægt að ná fram óháð stærð býlis, en stærðarhægvæmmin mun alltaf vinna í verði.

Eftirminnilegasta atvikið við bústörfin? Þegar ný gróðurhús eru byggð og tekin í notkun. Þá er verið að færa garðyrkjustöðina nær nútímanum í hvert skipti og það gefur manni alltaf aukinn kraft í að gera betur.

Sérniðin þjónusta  
að þínum þörfum

ALLT

FASTEIGNASALA



Kristinn Sigurbjörnsson  
Löggiltur fasteignasali og byggingafraeðingur.  
Sími: 560-5502  
Netfang: kristinn@allt.is



Páll Þorbjörnsson  
Löggiltur fasteignasali og fiskeldisfraeðingur.  
Sími: 560-5501  
Netfang: pall@allt.is

KOMDU Í

# SKÓG FRÆÐI

Kynntu þér BS námið nánar

lbhi.is

NORAMAX S5

Frábær öryggis-  
stígvél frá Nora!  
SUPERIOR PROTECTIONVið leggjum áherslu á góða  
þjónustu við landsbyggðina.

Rettu fötin fyrir þig!

nora

- Einstaklega létt og slitsterkt PU.
- Nagla- og távörn.
- Frábært grip, vörn gegn m.a. olíu, fitu og mykju.
- Góð einangrun, halda hita vel í kulda.

Verð:  
11.900 kr.Vefverslun:  
Khvinnufot.isÖryggi:  
Fyrst og fremst

Nethylur 2a, 110 Reykjavík | khvinnufot.is

# MEIÐPRÓF

## Fjárfestisla

NÆSTA NÁMSKEIÐ 9. JANÚAR 2025

NÆSTA NÁMSKEIÐ  
9. Jan '25  
13. feb '25  
20. mars '25

Verkef kennsla í Reykjavík,  
Akureyri og Sauðárkróki

Upplýsingar og skráning  
inn á [www.aktu.is](http://www.aktu.is)

**AKTÚ**  
ÖKUSKÓLI  
Ökuskóli allra landsmanna

Músa- og kakkalakkafælar  
SEM VIRKAEvrópsk  
framleiðsla

...fæst í öllum betri landbúnaðarverslunum

radarcan®



## HUGARÍÞRÓTTIR

## Róbóti í stuði

Róbótar Internetsins verða betri og betri í bridds. Þeir eru reyndar oft slakir í vörninni og meldingar ganga oft svona og svona, einkum ef andstæðingar melda.



Björn Þorláksson.

En útspil þróaðri tegunda eru oft góð og í úrspilinu eru róbótar ansi sleipir. Fyrir kemur að þróaðri róbótar á Bridgebase Online slái mörgum mannsheilanum við er kemur að rökvísi, en veltur á aðstæðum hverju sinni.

Fyrir skemmstu tók umsjónarmaður þátt í briddsmóti á Internetinu þar sem menn og róbótar spiluðu saman. Þá kom eftirfarandi hönd upp:

Sagnir okkar Botta enduðu í 6 spöðum. Útspil tíguldrottning og ég hallaði mér aftur í stólum og fór yfir möguleikana. Hvernig myndi ég spila í tvímenni þar sem yfirlagurinn skiptir öllu? Hvernig myndi lesandinn spila? Hver er besta leiðin að jafnvel 13 slögum?

Róbótinn tók sér ekki langa „umhugsun“ hann teiknaði upp að tígulgosinn væri í fylgd með útspilinu. Gott gisk. Drap og spilaði trompi þrisvar, svínaði svo tígli og það gekk vel. Þegar hann vissi af fjórum tígulum hjá útspilaranum, fannst honum líklegra að laufsvínungangi vegna þess að færri lauf voru þá til skiptanna miðað við aðrar upplýsingar róbótanum á vinstri hönd.

Norður	Austur
♠ AKJ1052	♠ 9
♥ 83	♥ KJ1092
♦ 1086	♦ QJ52
♣ 85	♣ 762
Vestur	Suður
♠ 87	♠ Q643
♥ Q764	♥ A5
♦ 43	♦ AK97
♣ K10943	♣ AQJ

Róbótinn kastaði því laufi í fjórða fría tígulinn en ekki hjarta. Vel heppnuð trompsvínungur var næst á dagskrá. Innkoma á hjartaás, 13 slagir. Hvað fékkst þú marga slagi?

Briddsarar ræða hvort ofurtölvur muni um síðir sigra mannsheilaninn í briddsinum. Þar sem briddsþróttin er leikur mannegra mistaka og snýst ekki bara um rök eins og skákinn, telja flestir ólíklegt að tæknin veiti mannsheilanum verulega samkeppni í þessum leik mannlífsins.

En hvað gott með öðru.

Umsjón: Björn Þorláksson, bjornthorlaksson@gmail.com



Aldrei hafa fleiri íslenskir briddsarar farið á erlent stórmót en á Madeira-móti sem nú er að hefjast á portúgólsku blómaeyjunni í suðri. Á annað hundrað Íslendinga keppa á móti, veðrið leikur við gesti og mættu sumir Íslendinganna löngu fyrir mót og tóku slag í sólinni.



## Erfinginn: Brynjar Freyr

Nafn: Brynjar Freyr Gunnarsson Berg.

Aldur: 4 ára.

Stjörnumerki: Naut.

Búseta: Húsavík.

Skemmtilegast í skólanum: Útivera.

Áhugamál: Að smíða og baka.

Tómstundaiðkun: Íþróttaskólinn á Húsavík.

Uppáhaldsdýrið: Hundurinn minn, Monnsa, og kisan mín, Húgó, og ég elska öll dýr.

Uppáhaldsmatur: Pítsa.

Uppáhaldslag: Himinninn – með Kristmundi Axel.

Uppáhaldslitur: Allir litir.

Uppáhaldsmynd: Toy Story.

Fyrsta minningin: Að leika við pabba og mömmu.

Hvað er það skemmtilegasta sem þú hefur gert?: Smíða með pabba.

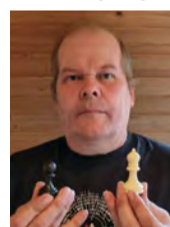
Hvað langar þig að verða þegar þú verður stór?: Fótboltamaður hjá Manchester.



Viltu taka þátt? Hafðu samband. sigrunpeturs@bondi.is

# Íslandsmót skáklfélag

Árlega eru haldin tvö mjög fjölmenn skáklmót á Íslandi, Íslandsmót skáklfélag og Reykjavík Open, sem fjallað verður um síðar.



Hermann Aðalsteinsson.

Íslandsmót skáklfélag er, eins og nafnið bendir til, deildaskipt liðakeppni á milli íslenskra skáklfélag og leggja félögin oft mikið á sig til að taka þátt í mótinu og mæta með sem flest lið til keppni til að svara skáklporsta sinna félagsmanna. Öllum félögum er heimilt að mæta með eins mörg lið og þau geta og verða þau að skila inn fyrir fram styrkleikaröð sinna liða, alveg frá A-liði niður í H-lið ef því er að skipta. A-liðið er þá sterkast og H-liðið slakast. 6 skáklmenn skipa hvert lið, en í úrvalsdeild eru 8 skáklmenn í hverju liði og þar tefla sex bestu lið landsins tvöfalda umferð um Íslandsmeistararitilinn.

Mótinu er skipt í tvo hluta og er fyrri hlutinn oftast tefldur í október en seinni hlutinn í mars.

Í 1.–3. deildar eru svo átta 6 manna lið sem tefla sín á milli. 4. deildin er síðan fyrir öll önnur lið og er ótakmarkaður fjöldi liða leyfður þar. Þetta er í raun mjög svipað og í boltaþróttum. 1. og 2. sætið í deildunum gefur þáttökurétt í næstu deild fyrir ofan en neðstu tvö liðin falla niður um deild.

Í ár tekur metfjöldi liða þátt í mótinu en 58 lið taka þátt og þar af 28 í 4. deild. Langflest lið koma af höfuðborgarsvæðinu, en landsbyggðarskáklfélagin gera sitt besta til að mæta með flest lið, enda skipar Íslandsmót skáklfélag mikilvægan sess í skákheiminum og margir skáklmenn leggja mikið á sig til að vera með þar sem margir þeirra tefla nær eingöngu í þessu móti. 360 skáklmenn tefldu í hverri umferð í keppninni í ár, auk þess sem nokkrir tugir af varamönnum tefldu líka eitthvað. Vel á fimmta hundrað skáklmanna tefldu eina eða fleiri skákir á mótinu núna í október.

Íslandsmeistararnir frá því í fyrri, Skákldeild Fjölnis, eru efstir í úrvalsdeild eftir fyrri hlutann. Taflfélag Reykjavíkur er í öðru sæti og skákldeild KR í því þriðja.

Uppruni félaganna er jafnmisjafn og þau eru mörg. Sum þeirra eru skákldeildir úr stórum íþróttafélögum eins og t.d. Fjölnir, KR og Breiðablik.



Frá Íslandsmóti skáklfélag, Reykjavík Open.

Stór og rótgróin skáklfélög eins og Taflfélag Reykjavíkur, Taflfélag Garðabæjar, Skáklfélag Akureyrar og Taflfélag Vestmannaeyja taka að sjálfsgöðu líka þátt í mótinu. Svo eru einnig mun minni og yngri félög með lið, eins og t.d. Skáklgengið, Hrókar alls fagnaðar og Dímon svo eitthvað sé nefnt. Í raun geta vinahópar eða vinnustaðir sent lið til keppni hafi þeir a.m.k. 6 áhugasama skáklmenn innanborðs og teflt í 4. deild, því þar byrja öll ný lið.

Undirritaður hefur tekið þátt í mótinu með sínu liði frá árinu 2007 og er það alltaf jafnskemmtilegt. Þar hittir maður vini með sama áhugamál á öllum aldri. Helsti kostur þess að vera í skákinni er sá að þú getur tekið þátt í keppni meðan þér endist aldur til og æft þig í tölvunni heima. Svo er líka skák skemmtileg.

Ef lesundur luma á skemmtilegri skák sem þeir hafa teflt, má hafa sambandi við undirritaðan á netfangið lyngbrekku@simnet.is

Umsjón: Hermann Aðalsteinsson, lyngbrekku@simnet.is

## SUDOKUÞRAUTIR

Létt

9	1		2	3				8
	6		1				9	3
3	4	8				6	1	
2	9		3		1			4
4	8			9	2			6
		7	4				2	
8	3	1					7	6
			5					1
		9		6	8	3		

Miðlungs

				6				
	1	9						3
3			9			2		
		4						
6		3	8			4		
			2	9				1
				1	7			9
	7							
			3				8	2

Þung

5	9	3						
		2				3		7
	4			1				
			5			6		8
7						9		
		9				5		
9	5			2				3
		1	7					
			4	5				1

Þyngst

		3						2
8						1		
					3		6	9
3				2	5		4	1
	8				4			
		5						8
1	5		7			4		
	6			8				
		7	3					

Setja skal inn tölur frá 1-9, í eyðurnar. Sama talan má ekki koma fyrir tvisvar í línu lárétt og lóðrétt og heldur ekki innan hvers reits sem afmarkaður er af sverari línunum.

## Stjörnuspá

**Vatnsberinn** hefur sjaldan verið óþreyju-fyllri en þarf að hægja á sér ef vel á að fara. Honum gæti nefnilega yfirsést alveg stórmerkileg sannindi sem geta breytt hlutunum allverulega. Peningalán er í kortunum og almenn lukka. Hapatölur 1, 18, 64.

**Fiskurinn** ætti að gefa sjálfum sér tækifæri til að líta inn á við og hlúa að eigin tilfinningum. Íhugun og næði gera honum gott og skýra hugsanir hans. Í framhaldinu ætti hann að tengjast því fólki sem er honum næst og opna hjarta sitt eftir bestu getu. Hapatölur 21, 11, 31.

**Hrúturinn** fyllist nú auknum krafti og ætti að nýta hann í þær áskoranir sem hafa setið á hakanum. Einnig ætti hrúturinn að treysta innsæinu og hafa trú á því að hann hafi stjörn á aðstæðum að öllu leyti, jafnvel þótt mikið sé í húfi. Hapatölur 4, 15, 24.

**Nautið** þarf enn og aftur að huga að sjálfu sér og njóta lífsins án of mikils álags. Einblína á að endurnæra sig og endurheimta orkuna. Muna eftir að njóta smáatriðanna í lífinu eða samveru með fjölskyldunni. Hvíld, andleg og líkamleg, mun gefa nautinu styrk til komandi verkefna. Hapatölur 10, 23, 3.

**Tvíburinn** Samskiptahæfileikar tvíburans blómstra í dag og sjálfstraust hans að sama skapi sem aldrei fyrr. Nú er kjörinn tími til að deila hugmyndum og tengjast öðrum á dýpri hátt. Tvíburinn má þó ekki gleyma að hlusta – nýjar upplýsingar gætu leitt til spennandi tækifæra. Hapatölur 14, 26, 77.

**Krabbinn** þarf að muna að það er í lagi að taka því rólega. Sjálfskoðun og skilgreining á forgangsröðun lífsins er eitthvað sem hann þarf að velja fyrir sér, auk þess að leyfa sér svolítið meiri viðkvæmni þegar kemur að fólkinu hans. Hapatölur 13, 46, 52.

**Ljónið** finnur fyrir mikilli sköpunargáfu og innblæstri um þessar mundir og því upplagt að hefja nýtt verkefni eða klára vinnslu á einhverju sem hefur legið í dvala um sinn. Orka sköpunar og hugvits verður ríkjandi næstu þrjár vikur og því ætti ljónið að nýta tækifærið og sýna öðrum hvað í því býr. Hapatölur 2, 41, 22.

**Meyjan** Skipulag og einbeiting eru ríkjandi styrkleikar hjá meyjuni þessar vikurnar. Lausn verkefna og vandamála leysast án nokkurs trega og meyjann hefur sjaldan verið eins skýr í kollinum. Einhver veikindi geta komið upp og þá þarf að gæta þess að hvílast eftir bestu getu. Hapatölur 32, 12, 66.

**Vogin** hefur fundið aukna þörf fyrir nánari tengslum og uppbyggingu jákvæðra sambanda. Vinátta eða jafnvel rómantísk sambönd er gott að rækta um þessar mundir. Tengslamyndun sem styrkist núna mun hafa góð áhrif í náinni framtíð. Hapatölur 6, 14, 78.

**Sporðdrekin** Innsæi sporðdrekans er öflugt um þessar mundir og gott að endurskoða markmið og áform af hrein-skilni með tilfinningarnar að leiðarljósi. Sporðdrekin ætti ekki að veigra sér við að taka stórar ákvarðanir sem eru fyrirbyggjandi, því að hika er sama og tapa. Hapatölur 7, 17, 88.

**Bogmaðurinn** Þráin eftir nýjum ævintýrum og upplifunum sækir að bogmanninum þessa dagana. Hann ætti að láta eftir sér að kanna nýja möguleika, hvert sem hugurinn stefnir, óhræddur að feta ótroðnar slóðir. Hapatölur 2, 24, 51.

**Steingeitin** getur nú farið að taka lítil skref í átt að markmiðum sínum og verið viss um að þau muni skila árangri til lengri tíma lítið. Hún ætti ekki að láta lítil hindranir fæla sig frá því sem hún stefnir að heldur vera þrautseig, þolinmód og staðföst eins og henni einni er lagið. Hapatölur 8, 12, 44.



Smyrill er minnsti og jafnframt algengasti ránfuglinn á Íslandi. Hann er nokkuð líkur fálka enda af fálkaættinni, en talsvert mikið minni en íslenski fálkinn. En þótt hann sé smár er hann afar flugfímur og oft talað um að smyrill sé flugfímastur allra af fálkaættinni. Vængjatökin eru hröð enda fer hann létt með að taka vinkilbeygjur á mikilli ferð. Aðalfæða hans eru smáfuglar sem hann eltir og þreytir á flugi. Þó nokkur stærðarmunur er á kynjunum, karlfuglinn er minni, eða lítið eitt stærri en svartpróstur, á meðan kvenfuglinn er nokkuð stærri. Fuglinn á myndinni er karlfugl og sýnir hún ágætlega hversu lítil smyrillinn er, þar sem fuglinn situr á bognum grenitopp. Smyrill er að mestu farfugl á Íslandi, stærsti hluti stofnsins dvelur við Bretlandseyjar yfir veturinn en eitthvað af fuglum dvelja hér allt árið. Mynd og texti / Óskar Andri Víðisson

### Tíska:

# Förum okkur hægar

Mikið hefur verið fjallað um „fast fashion“ eða hraðtísku í fjölmiðlum sl. ár, þá stefnu að fjölðaframleiða á ódýran hátt það sem er í tísku akkúrat þessa stundina.

Eins og gefur að skilja eru afleiðingar slíkrar framleiðslu ógrynni fatnaðar sem oft fara beint af saumaborðinu á haugana.

Sem mót svar við þessu hefur framleiðsla svokallaðrar *slow fashion* (þá hægtísku?) verið á uppleið en sú stefna leggur áherslu á gæði, sjálfbærni og ábyrgð framleiðanda um gagnsætt ferli í stað þess að elta síbreytilega tískustrauma líðandi stundar. Framleiðendur *slow fashion* hvetja þannig fólk til að vera meðvitaðra um fatakaup, hugsa um gæðin sem eru í boði og taka betur ábyrgð á umhverfisáhrifum eigin neyslu.

Hugmyndafræði hægtísku stuðlar að því að neytendur kaupir færri flikur en þá frekar þær sem eru endingargóðar og klassískar, þannig að fólk fái lengri notkun út úr hverri flik. Leitast er við að framleiða fatnað úr efnum í sem bestum gæðum og sem duga mun lengur en ella. Helst er notast við lífræn, náttúruleg eða endurunnin efni, sem eru umhverfisvænni og hafa minni áhrif á náttúruna en önnur. Einnig er lögð áhersla á stílhreina hönnun fatnaðar sem hægt er að nota þó árin líði aðeins – í stað skammtímahugmynda um tísku eins og raunin virðist vera oft í dag.

Fyrirtæki sem aðhyllast hægtísku leggja áherslu á ábyrgð



Til vinstri er ullarpeysa frá Everlane en við hlið hennar er flíspeysa fyrirtækisins Patagonia frá árinu 1999 – enn í afar góðu standi. Myndir / Ebay.com

gagnvart starfsmönnum sínum og vinnuumhverfi þeirra, greiða sanngjörn laun og tryggja örugga vinnuástöðu þar sem ferlið er gagnsætt – hægt er að fá upplýsingar um aðbúnað o.þ.h. í stað þess að framleiða sem hraðast með ódýru vinnuafli sem er þá oft þrælað út.

Vistvæn framleiðsla og minni sóun er höfð í hávegum, en einblínt er á að lágmarka úrgang og minnka umhverfisáhrif með því að framleiða í minna magni eða samkvæmt eftirspurn, frekar en að framleiða ofgnótt af flikum sem eðlilega seljast ekki allar.

Fyrir áhugasama neytendur eru hér nokkur dæmi um hægtísku-fyrirtæki sem eru þekkt fyrir að leggja áherslu á sjálfbærni, siðferðilega framleiðslu og gæði:

Margir þekking Patagonia, eitt stærsta útivistarkerki heims, sem var stofnað árið 1973 í Bandaríkjunum.

Reformation, sem hannar kvenfatnað líkt og Eileen Fisher, notar sjálfbær efni og endurunnið hráefni í framleiðslu sinni. Fyrirtækið gefur upp umhverfisáhrif hverrar flikur á vefsíðu sinni, svo neytendur geti séð kolefnisfótspor og vatnsnotkun hverrar vöru.

Nudie Jeans er sænskt fyrirtæki sem framleiðir gallabuxur úr lífrænni bómull og býður upp á viðgerðarþjónustu svo viðskiptavinir geti lengt líftíma gallabuxna sinna.

Á vefsíðu þeirra kemur fram að markmiðið sé að minnka sóun og skapa endingargóðar flikur.

Svo má nefna Everlane, fyrirtæki með vandaðar vörur sem er þekkt fyrir gagnsæi í framleiðsluferlinu, sanngjörn laun og gott atlæti starfsmanna. Everlane framleiðir tímalausar og endingargóðar flikur úr hágæðaeftum og býður lítið úrval sem hvetur viðskiptavini til að kaupa færri flikur en frekar vandaða og klassíska hönnun.

Að lokum má nefna fyrirtækið Veja Veja, sem framleiðir vistvæna strigaskó úr lífrænni bómull, náttúrulegu gúmmí og endurunnum efnum. Fyrirtækið leggur áherslu á að nota umhverfisvæn hráefni og stendur í framleiðslu við sanngjörn vinnuskilyrði í Brasilíu.

Á heimsvísu má auðvitað finna fleiri fyrirtæki sem þessi – sem standa fyrir siðferðilegri og vistvænni nálgun endingargóðs tískuvarnars.

Höfum það í huga að velja frekar vörur undir hugmyndafræði hægtískustefnunnar heldur en fjölðaframleiðslubrjálæði þeirrar hröðu. /sp



**Jesús sagði:**  
„Ég er ljós heimsins. Sá sem fylgir mér mun ekki ganga í myrkri heldur hafa ljós lífsins.“  
Jóh. 8.12  
biblian.is

# Smáauglýsingar

**Skráning smáauglýsinga er á vefslóðinni:** [www.bbl.is/smaauglysingar](http://www.bbl.is/smaauglysingar)  
**Verð:** Textaauglýsing kr. 2.650 m. vsk (innan við 140 slög) og kr. 6.250 texti + mynd.  
**Skilafrestur:** Fyrir kl. 15.00 á mánudegi fyrir útgáfu.  
Sími: 563-0300 Netfang: [augl@bondi.is](mailto:augl@bondi.is)

**malningoghusavidhald.is**  
**Málning og húsviðhald ehf.**  
Málara, múrara og smíðir geta bætt á sig verkum hvar sem er á landinu.  
Spórtlun, málning, múr, smíði, þakskipti, innanhússfrágangur.  
Tökum einnig að okkur vinnu hjá byggingaverktökum o.m.fl.



Leiðtogafundurinn í Höfða í Reykjavík árið 1986 - raunsonn lýsing á atburðarásinni og andrúmsloftinu vafin inn í sendibréfaástarsögu. ÁSTARSAGA fæst á [www.ordlist.is](http://www.ordlist.is) og hjá [s.asmundsdottir@gmail.com](mailto:s.asmundsdottir@gmail.com)



Óska eftir að kynnast góðri konu. Er rólegur, barngóður maður á besta aldri, kann vel til verka bæði til bæja og sveita. Ástarkveðja - Jón s. 846-9950.

**Smoke Generator**  
Stainless Steel **Borniak**  
**GDS-01**  
430 INOX

Eigum á lager reykjafa/reykjara sem nota má í hvaða skáp eða kassa sem þú átt, sjá nánar á Borniak.com. Eigum einnig átta mismunandi gerðir af reyksagi. Upplýsingar í s. 822-8844.



**Hilltip Icestriker 900-1600L**  
Salt og sanddreifari í tveim stærðum fyrir stóra pallbíl og minni vörubíla. Rafdrifinn 12V.



**Hilltip Icestriker 380-550L**  
Salt og sanddreifarari í tveim stærðum, fyrir minni pallbíl. Rafdrifinn 12V.



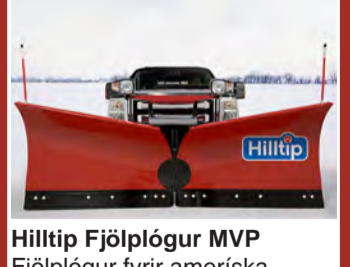
**Hilltip Icestriker 600 TR**  
Rafdrifinn kastdreifari fyrir dráttarvélar m/öflugum efnisskömmunarbúnaði.



**Hilltip Snowstriker VP**  
Fjölplógur fyrir pallbíl, minni vörubíla og jeppa. Fáanlegur í 185-240 cm breidd.



**Hilltip Snowstriker SP**  
Snjótonn fyrir pallbíl, minni vörubíla og jeppa. Fáanleg í 165-240 cm breidd.



**Hilltip Fjölplógur MVP**  
Fjölplógur fyrir ameríska pallbíl t.d. RAM 3500, GMC 3500 og FORD 350.

**Wendel**  
Stofnað 1957  
**A Wendel ehf.**  
Tangarhöfða 1, 110 Reykjavík,  
S:551 5464 - [wendel@wendel.is](mailto:wendel@wendel.is)  
[www.wendel.is](http://www.wendel.is)

**Hlíðargas fyrir suðu**  
Eignarhylki

Argon + 18% CO<sub>2</sub> **ARGx18** fyrir alla almenna suðu  
Argon **ARGx** fyrir ryðfritt og ál

**20L**  
Hylki + innihald  
Fullt eignarhylki: Kr. 38.710  
Útskipti á eignarhylki: Kr. 21.129  
Ársleiga: Kr. 0

**50L**  
Hylki + innihald  
Fullt eignarhylki: Kr. 58.468  
Útskipti á eignarhylki: Kr. 33.065  
Ársleiga: Kr. 0

Sendum hvert á land sem er!  
Afgreiðslustöð Landflutninga: Kr. 3.500 per hylki  
Heim að dyrum: Kr. 6.500 per hylki

**VELDIX**  
IÐNAÐARGAS  
[www.veldix.is](http://www.veldix.is) - [veldix@veldix.is](mailto:veldix@veldix.is)  
547 5577 - [facebook.com/veldix.is](https://facebook.com/veldix.is)  
Öll verð eru án vsk.



Til sölu nýir (einnar ferðar) 20 feta hágar. Gámarnir eru með einnisveif á gönguhurð (auðveldari opnun) og auka lyftaravösum fyrir venjulega breidd á lyftara. Gólfíð er með mótakrossviðs yfirborði og á hlöðunum eru 10 loftunnaristar. Verð kr. 680.000 án/vsk. S. 897-5188



Vetrargeymsla fyrir húsbíla og ferðavagna. Uppl í s. 893-4515.



Tökum að okkur hinar ýmsu viðgerðir á kerrum, hestakerrum sem og öðrum kerrum. Förum með þær í aðalskoðun. Pantíð tíma. Brimco ehf. Efribraut 6, Mos. S. 894-5111. Opið kl. 13-16.30 - [www.brimco.is](http://www.brimco.is)

**B** Hestakerrur  
Leyfi hestabýggja bíla og eftirvagns með 3.500 kg.

**BE** Hestakerrur  
Leyfi hestabýggja bíla og eftirvagns með 7.000 kg.

Kerruskráning óskast! Kerra eða kerruskráning með burðargetu yfir 2,5 tonn óskast. Baldur s. 651-5300.



Fullbúin og lykklár stöðuhúsi, 18 og 21 fermetri. Lítil og nett hús sem geta nýst sem t.d. gestahús á sumarhúsalöð, útleiguing o.fl. Verð frá kr. 7.490.000. Nánari uppl. í s. 898-3946 eða á [stoduhysi.is](http://stoduhysi.is)



Opel Mokka-E, 100% rafmagn, árgerð 2021, sjálfskiptur, ekinn 26.000 km. Verð kr. 2.990.000 – notadir.benni.is – s. 590-2035.



Lagersala, riflegur afsláttur af nokkrum ómissandi tækjum í sveitina á meðan birgðir endast. Sláttuvélar, kurlarar og smágrafa svo eitthvað sé nefnt. [www.hardskafi.is](http://www.hardskafi.is) – [sala@hardskafi.is](mailto:sala@hardskafi.is) – s. 555-6520.



Einföldu fjárgrundurnar. Krækt án aukahluta. Breidd 180 cm x 90. Verð frá kr. 9.900 til 11.900 +vsk. S. 899-1776 og 669-1336. Aurasel.



Til sölu vélavagn, burðargeta 40 t. Breidd 2,75 m. Verð kr. 2.000.000 +vsk., reikningur fylgir, upplýsingar í s. 893-6975.



Vinsælu þurrkofnarnir eru til á lager á Völlum í Svarfaðardal og í Rvk. Gott verð og gæði. 10 grindur 40/40 allt ryðfritt. Verð aðeins kr. 59.000 +vsk. Upplýsingar í s. 822-8844.



Vandaðir kapteinastólar á fjöðrun. Sterkt áklæði og ótal stillingar. Henta vel í ýmis tæki. Verð aðeins kr. 150.000 án vsk. S. 865-9700 eða [axelm1991@gmail.com](mailto:axelm1991@gmail.com)



Til sölu Bobcat TG 40140 skotbómulyftari, þarfnast aðhlyningar. Verð kr. 2.300.000,- +vsk. Seljandi gefur út reikning. Upplýsingar í s. 893-6975.



Til sölu Volvo FM 420 árg. 2001, ekinn 645.000 km. Góður bíll og kassi einnig góður. Uppl í s. 894-2673.



RENAULT MASTER. Dísil, 7/2021. Extra langur pallur 4,9 m lengd og 2,05 m breidd. Akstur 96.000 km. Bílalind s. 511-0000 [www.bilalind.is](http://www.bilalind.is)

**Möst.C**  
Bláu húsunum faxafeni  
**Höfum opnað vesfiðuna - [www.mostc.is](http://www.mostc.is)**  
Tökum upp nýjar vörur daglega  
**Einnig hægt að panta á facebooksiðunni okkar**  
Hlökkum til að sjá ykkur og heyra.  
**Stelpurnar í MöstC - s. 588-4499**

# Tokvam®

Styrkur og gæði frá Noregi  
Mikið úrval á lager



### Fjölplogur VT320

Vinnslubreiddir 258 til 320 cm  
Þyngd 1.300 kg, hæð 125 cm

### Fjölplogur VT380

Vinnslubreiddir 304 til 380 cm  
Þyngd 1.560 kg, hæð 135 cm  
Sterkir plógar fáanlegir með  
flotgrind fyrir mikinn hraða.  
Fjöldi aukahluta í boði.



### Salt- & sanddreifari

SMA510 / 150 cm / 3p tengi  
SMA800 / 200 cm / 3p tengi  
SMA1100 / 200 cm / 3p tengi  
SMA1600 / 230 cm / 3p tengi



### Snjóblásari F130H

Glussadrifinn, fyrir 1 - 3 tonna vél.  
Vinnslubreidd 130 cm.  
Þyngd 240 kg.



### Snjóblásari 241 THS Flex

Vinnslubreidd 240 cm  
Þyngd 1.000 kg, 3p tengi.  
Túða, drifskaft (f/ framán á vél)  
Fyrir +70 hp vél.  
Hægt að hafa að framán og aftan  
á vélinni.  
Fjöldi aukahluta í boði



### Snjóblásari 256 THS Flex

Vinnslubreiddir 256 - 299 cm  
Þyngd 1.200 kg, 3p tengi.  
Fyrir + 110 hp vél.

### 260 THS MONSTER

Einn sá öflugasti með vinnslu-  
getu allt að 1.700 tonn á klst.  
Vinnslubreiddir 260 - 275 cm  
Þyngd 1.850 kg, 3p tengi.  
Fyrir 160 - 300 hp vél.  
Fjöldi aukahluta í boði.



TRAUSTUR SAMSTARFSADILI

Selfossi | Akureyri | Garðabæ  
sími 480-0000 | www.aflvelar.is

# ÁSCO

STARTARAR OG ALTERNATORAR Í MIKLU ÚRVALI



RAFGEYMAR OG  
RAFBÚNAÐUR  
FYRIR DRÁTTAR-  
OG VINNUVÉLAR.



ÁSCO

BÍLARAFMAGN

Glerárgata 34b, 600 Akureyri • S4611092 • asco@asco.is



Til sölu Scania G480 árg. 2013,  
krókheysis 26 tonn ásamt palli,  
ekin 520.000 km. Ný kúpling. Vel við  
haldin og lítið slitin. Trúkkur í góðu  
standi. Uppl. gefur Gulli í s. 899-0957.  
Verð með palli kr. 10.000.000 +vsk.



ISUZU D-MAX Nýskráning  
5/2024. Dísil. Akstur 12.000 km.  
Sjálfskipting. Verð kr. 9.890.000.  
Til sölu á Bílalind s. 511-0000  
www.bilalind.is



Til sölu fallgur vel útbúinn Toyota  
landcruiser. Árg. 2018, ekin 95.000  
km. Verð kr. 7.600.000. Upplýsingar  
í s. 894-2460.



Til sölu 30 m sjálfreisandi krani. Lyftir  
einu tonni í 30 metrum, auðveldur  
í flutningi. Hann er á hjólastelli.  
Gott stál, nýleg rafmagnstafla.  
Upplýsingar á gmaast@gmail.com



Búkolla Moxi MT41 Árgerð 2004.  
Tímafjöldi 2.076 á mæli. Verð  
kr. 15.000.000 +vsk. Er í ágætis  
ástandi. Dekk ágæt. S. 893-4993  
Email: valdi@gsv.is



Land Rover Discovery. Árgerð 2008,  
7 manna. Frábær bíll fyrir fjölskylduna  
og í veiðina. [https://bilasolur.is/  
CarDown.aspx?bid=27&cid=7836  
49&sid=966618&schid=b4420130-  
4ec1-441a-9016-5eab429c1568](https://bilasolur.is/CarDown.aspx?bid=27&cid=783649&sid=966618&schid=b4420130-4ec1-441a-9016-5eab429c1568)  
Upplýsingar í s. 659-0045.

Flytjum inn (og getum reist) iðnaðarhús  
af öllum stærðum og gerðum.

Upplýsingar á [vegr.is](http://vegr.is) og í síma 898-5463



KITY trésmíðavélar, sög, fræsari  
og hefill, afréttari og þykktarhefill.  
Allt á einu borði ásamt 1 fasa mótör.  
Kjörið verkfæri fyrir smá verkefni  
og hobbí. Verðhugmynd kr. 90.000.  
Tilboð óskt sent á netfangið:  
arni0535@gmail.com



Plug and play 40 ft. gámur til sölu.  
Mjög góður 40 ft. áður frystigámur,  
með varmadælu, rafmagn, innstungum  
og ljósum, mjög góðu gólfu, vatnslögn  
fyrir vask og niðurfalli. Rakastýrð  
loftfræsting. Gönguhurð. Er í Hafnarfirði,  
mjög gott aðgengi til flutnings. Verð  
aðeins kr. 1.980.000 m/vsk. (kostnaðarverð  
2,7 millj.) Upplýsingar í s. 896-4480.



Case hjólaskófla 921E, árgerð 2007.  
Ekin 4.000 vinnustundir. Ný véla-  
tölva og mælaborð. Upplýsingar í  
s. 621-7002.



Seljum vara- og aukahluti í flestar  
gerðir af kerrum. Sérþöntunar-  
þjónusta. Sendum um land allt.  
Brimco ehf. s. 894-5111 [www.brimco.is](http://www.brimco.is) Opið frá kl.13-16.30.



Snjóskóflur með vængjum frá HW í  
Finnlandi til á lager. Breidd 265 cm.  
+ vængir með 4 m rúmmál. Verð kr.  
2.050.000 m/vsk. Breidd 275 cm +  
vængir með 5 m. rúmmál. Verð kr.  
2.350.000 m/vsk. "Volvo" festingar -  
H. Hauksson ehf. S. 588-1130.



Frábær snjóblásari frá Harðskafa og  
leiðin verður greið. 150 cm, 180 cm  
og 210 cm breiðir. Nýtt blað á [www.hardskafi.is](http://www.hardskafi.is) - sala@hardskafi.is -  
S. 555-6520.



Ný kerra, tveggja hásinga, til sölu.  
Ekki með bremsum. Hjól undir palli.  
Stærð á palli: 150 cm x 300 cm. Hægt  
að gera að flatvagni. Hákonarson  
ehf. S. 892-4163. Netfang: hak@  
hak.is



Skoda Kodiaq Style, 4x4, árgerð  
2017, sjálfskiptur. Ekin 101.000 km.  
Verð kr. 4.990.000 - notadir.benni.  
is - s. 590-2035.



Erum með varahluti og þjónustu fyrir allar JCB vélar

S: 527 2600



Vélavit  
Sala - Þjónusta  
[www.velavit.is](http://www.velavit.is)



**ZETOR**

## ERU FRAMKVÆMDIR FRAMUNDAN? FÁÐU AÐSTOÐ FRÁ FAGAÐILA

- o Alhliða verkefnastýring.
- o Verksamningar milli verktaka og verkkaupa.
- o Gerð kostnaðaráætlana og útboðsgagna.
- o Aðstoð við val á verkþökum og birgjum.
- o Gerð og eftirfylgni verkáætlana.
- o Aðstoð í hönnunarferli.
- o Áhættugreiningar.
- o Byggingastjórn.



**HAFDU SAMBAND**

869-0700  
zotor@zotor.is  
www.zotor.is

## Lífraent Hreinsivirki!

— NÚTÍMA ROTÞRÓ —

Fyrir sumarhús, heilsárhús, hótél o.fl.  
Yfir 90% hreinsun - hreinsigeta PIA vottuð

3ja þrepa hreinsun - ekkert rafmagn  
Engar siturlagnir - fyrirferðarlítill  
Mögulegt að breyta í skólphreinsistöð síðar  
Þýsk gæði - CE merkt  
Stærðir 2-600 persónueiningar



**HVAMMSHÓLAR**

SIGURÐUR VIGGÓ HALLDÓRSSON PÍPULAGNINGAMEISTARI +354 660 4085 SIGGI@HVAMMSHOLAR.IS



Glussaknunar vatnsdælur fyrir tankbíla og vinnuvélar. Sjálfsgandi dælur í mörgum stærðum sem dæla allt að 120 tonnum á klst. Einnig dælur með miklum þrýstingi, allt að 10 bar. Hákonarson ehf. www.hak.is S. 892-4163, hak@hak.is



Traktorsdrifnar rafstöðvar (Argo-Watt) með AVR spennujáfnara eða án hans. AVR tryggir örugga keyrslu á öllum rafbúnaði. Mjög mörg, stór kúabú eru með þennan búnað. Hákonarson ehf. hak@hak.is www.hak.is s. 892-4163.



Stallur.is Hjá okkur getur þú leigt stall fyrir þær hestavörur eða fatnað sem þú hefur ekki not fyrir lengur. Endilega kíkið á Stallur.is fyrir frekari upplýsingar.



Sjálfsgandi dælur frá Japan (Koshin). Fyrir vatn, skolp, mjög óhreint vatn (trash), 2", 3", 4". Original Honda vélar með smurolíuöryggi. Hákonarson ehf. S. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is



Þjónusta Genie og JLG vinnulyftur. Kem á staðinn og græja málið. Slönguviðgerðir, olíuskipti, rafgeymar og varahlutir. Snögg og vönduð þjónusta. GIZMO viðhaldsþjónusta s. 772-7722.



Backhoe fyrir dráttarvélar og hjólaskóflur. Margar stærðir. Gröfudypt 1,3-4,2 metrar. Margar stærðir af skóflum og öðrum aukabúnaði. Hákonarson ehf. S. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is



Fáðu að vita verðið áður en þú pantar í appinu. Auðvelt og fljótt. Taxi Service Iceland á playstore - TaxiCaller í Appstore s. 588-5500.



## ANNIE SLOAN

Málning og fylgihlutir



Hringrásarhagkerfi.  
Endurnýja gamalt, Viðhalda vermætum, Saman gegn sóun.

Skafli ehf. skafliinn.is skafli.ehf@gmail.com

Innihærur fyrir haugkjallara. Rafdrifnar (3 fasa) eða glussadrifnar. Vinnudypt 130 cm eða meira. Einnig hægt að fá hræurnar glussadrifnar með festingum fyrir gálga á liðléttingum. Hákonarson ehf. www.hak.is Uppl. í s. 892-4163, hak@hak.is



Timbur í fjárhúsgólf. Stærð 32 x 100. Verð kr. 390 lm m/vsk. Stærð 38 x 100 Verð kr. 470 lm m/vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.



Timbur á afslætti: Stærð 32 x 100 mm. Lengd 3,9 m. Tilboð kr. 270 lm. Stærð 48 x 148 mm. Lengd 4,2 og 4,5 m. Tilboð kr. 730 lm. Stærð 40 x 175 mm. Lengd 5,4 m. Tilboð kr. 730 lm. Stærð 60 x 170 mm. Lengd 4,5 m. Tilboð kr. 1.040 lm. H. Hauksson ehf. S. 588-113.

## Saunahús frá 3XT

Ávinningar gufubaðs eru margir:

- Dregur úr streitu
- Hefur jákvæð áhrif á hjartað
- Dregur úr bólgum

Kaupandi getur haft áhrif á:

- Lit,
- Stærð viðbótarglugga ofl.

Sérhönnun byggð á grunnmódeli  
Fyrir frekari upplýsingar

3xt.is  
heidur@3xt.is / steini@3xt.is  
869-0700



Viðgerðir á kerrum og mikið úrval vara- og aukahluta.

Úrvalið hefur aldrei verið meira.



Margar gerðir af þýskum eins og tveggja öxla kerrum. Skoðuðu úrvalið á www.brimco.is eða kíktu í heimsókn.

Hestakerrur fyrir 2, 3 og 5 hesta.

**BRIMCO** EFRIBRAUT 6 - 270 MOSFELLSBÆ  
SÍMI: 894 5111 - www.brimco.is

**LANDSTÓLPI**  
RUSLAPRESSUR  
Sparaðu þér handtökin!



690.000 kr. + vsk.

**LSM-V5**  
- Baggastærð: 700x750x500mm  
- Þyngd bagga: 50-100kg  
- Pressa: 5 tonn



995.000 kr. + vsk.

**LSM-V8**  
- Baggastærð: 800x950x600mm  
- Þyngd bagga: 100-180kg  
- Pressa: 8 tonn

**GIANT BY TOBROCO**

**GIANT - GT5048 TENDÓ**  
- Lyftigeta: 2.490 kg  
- Lyftihæð: 4.800 mm  
- Tveggja þrepa skipting  
- 50 hö Kubota D1803 diesel

**GIANT - G1200**

**TILBOÐ!**  
**GIANT - G2700HD+**  
- Verð áður: 7.321.309 kr. + vsk.  
- Lyftihæð: 2.964 mm  
- 25 km keyrsluhraði  
- 50 hö Kubota D1803 diesel

**LANDSTÓLPI**  
Gunnbjarnarholti, 804 Selfossi  
Lyngási 11, 700 Egilsstöðum  
480 5600  
www.landstolpi.is  
landstolpi@landstolpi.is

**SMÍÐUM FRÁ GRUNNI OG GERUM VIÐ ALLAR GERÐIR TJAKKA**



**VHE**

VHE • Melabraut 27 Hafnarfjörður • Hraun 5 Reyðarfirði  
Sími 843 8804 • Fax 575 9701 • www.vhe.is • sala@vhe.is



Þrýstisett fyrir neysluvatn. Til á lager 230 V, 12 V, 24 V. Einnig dælur með 3 fasa. Mjög öflug sjálfsoagandi dæla. Dæluhjól úr kopar og óxull úr ryðfríu stáli. 24 L eða 60 L tankur úr ryðfríu stáli. Stillanlegur þrýstingur. Hentar vel fyrir sumarhús, ferðarþjónustu og báta. Hákonarson ehf. S. 892-4163, netfang- hak@hak.is



Háþrýstidælur fyrir verktaka og bændur. Rafdrifnar, traktorsdrifnar, glussadrifnar, bensín eða dísil. Margar stærðir, allt að 700 bar. Einnig öflugir vatnshitarar fyrir háþrýstidælur. Vandaður búnaður frá Comet - www.comet-spa.com Hákonarson ehf. hak@hak.is www.hak.is s. 892-4163.



Glussadrifnar gólfhræur. Vinnudypt 1,9 m. Stærð á skrúfu 48 cm. Rotor 12 kW. Glussaflæði 75 L/mín. 20 m af glussaslöngum fylgja. Mesta hæð frá gólfi 2 m. Burðarvirki heitgald./ SS stál. Hákonarson ehf. S. 892-4163. Netfang: hak@hak.is



Gólfhiti, gólfgræsing fyrir 16 mm rör. Ryklauss gólfhitafræsing, verð á fermetra kr. 4000 +vsk. Mætum hvert á land sem er, en fer þó eftir stærð verkefnis. Tilboð og upplýsingar á https://www.golffraesing.is s. 892-0808 - Oliver.



Lyftaragafflar til að skrúfa fasta á skóflur. Burðargeta á pari: 680 kg og 1500 kg. CE vottaðir og CE merktir. Öryggisstrappar fylgja. Passar á flestar skóflur. Til á lager. Hákonarson ehf. S. 892-4163 / netfang- hak@hak.is



Lambheldu hliðargrindurnar. 420x110. Mösquar 15x10. Frá kr. 29.900 +vsk. Lamasett kr. 3.990 +vsk. S. 669-1336 og 899-1779, Aurasel.



Dísilhitari 5 kw. með aukahlutum 12 og 24 volt. Öll þjónusta. Verð kr. 53.800. Orkubóndinn.is Tranavogi 3, 104 Reykjavík. S. 888-1185.



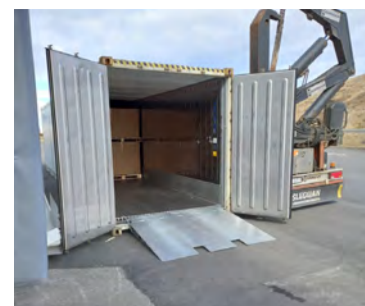
Sliskjur úr áli fyrir vinnuvélar, fjórhjól ofl. Lengdir: 1,6 m, 2 m, 2,1 m, 2,5 m, 3 m, 3,5 m, 4 m, 4,5 m, 5 m. Burður fyrir par 1,5 tonn til 80 tonn. Einnig gúmmiklæddar að ofan fyrir valtara. Mjög hagstætt verð. Hákonarson ehf. Netfang hak@hak.is - s. 892-4163. www.hak.is



5.000 w. Vatnsaflstöð 15% framkvæmdaafsláttur. Verð frá kr. 498.000.-Orkubóndinn.is Tranavogi 3, 104 Reykjavík s. 888-1185.



Vélavit ehf. er nú umboðsaðili fyrir HATZ dísilvélar á Íslandi. Sala, varahlutir og viðgerðarþjónusta hjá okkur í Skeiðarási 3, Garðabæ. Upplýsingar í s. 527-2600.



Rampar fyrir frysti/kæligáma á lager. Burðargeta 10 tonn. Dekkplata 10 mm, L 170 cm x B 200 cm x hæð 21 cm. Heitgalvaniserað stál. Lyftaratakur á þrjú vegu. Eigum einnig rampa fyrir hefðbundna sjógáma. Hákonarson ehf. www.hak.is s. 892-4163 hak@hak.is



Nýjar 100 kva Cummins, 5,9 dísilrafastöðvar til sölu. Verð kr. 2.590.000 +vsk. Einnig til 70 kva 4 cyl dísil, verð kr. 2.090.000 +vsk. Agnar í s. 696-9468.



Sliskjur úr áli, fyrir lyftara og brettatjakkka. Fyrir lyftara: L 100 cm x B 42 cm par. Burðargeta á par: 7.200 kg. Fyrir brettatjakkka: L 100 cm. x B 70 cm, 1 stk. Burðargeta: 2.00 kg. Hákonarson ehf. s. 892-4163. netfang: hak@hak.is www.hak.is



Nýr Kempf 2ja öxla malarvagn. Sérsmíðaður fyrir 3ja öxla dráttarbíla. Hardox 450 -8 mm botn og 5 mm hliðar. Alcoa Durabright felgur, Skúffa og grind heitsprautuzinkað, (tvöföld grind) 6 þrepa sturtutjakkur, sem gefur ca 53 gr. halla, seglyfirbreiðsla. Th. Adolfsson ehf. S. 898 3612 - thadolfss@gmail.com



Kornvalsar frá SIPMA í Póllandi. https://www.sipma.pl/produkt/zgniatacz-ziarna/ Frábærir valsar í mörgum útfærslum. Hákonarson ehf. www.hak.is S. 892-4163, netfang hak@hak.is



MAN TGA26.410 með krana og sturtupalli. Árgerð 2004. Ekinn 403.000 km. Sjálfskiptur, vélaraff: 410 hp. Fjórðun: loft framan og aftan. Drif: 6x2. Eigin þyngd: 16.100 kg. Burðargeta: 9.900 kg. Heildarþyngd: 26.000 kg. Skoðaður 2025. Pallur með lausum álskjólbörðum. Krani árgerð 2006. Atlas 240.26 með 6 í glussa lagnir fyrir grabba og rötur. Upplýsingar í s. 696-0444.



Klaufskurðarbásar frá Póllandi. Margar útfærslur á mjög góðum verðum. Hákonarson ehf. www.hak.is s. 892-4163. Netfang- hak@hak.is



Mercedes Benz Arocs vörubíll Árgerð: 2018. Keyrður: 94.000 km. 26 tonn, 450 hestöfl. Verð kr. 10.000.000 +vsk. Loftfjöðrun að aftan, lágdrif. Sturtudæla fyrir vagn. S. 893-4993 Email: valdi@gsv.is



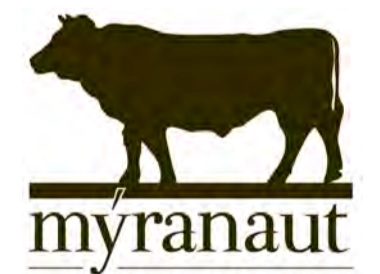
Klósettædælur fyrir kjallara. Inntak fyrir vask, sturtu og þvottavél. Mótur staðsettur fyrir utan votrymi. Margar stærðir sem henta fyrir íbúðar- og atvinnuhúsnæði. Mjög öflugur og vandaður búnaður. Frárenslu, 32 mm. Hákonarson ehf. S. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is



Opel Ampera-E Premium, 100% rafmagn, árgerð 2020, sjálfskiptur, ekinn 37.000 km. Verð kr. 2.990.000 - notadir.benni.is - s. 590-2035.



Gámarampar á lager. Heitgalvaniserað stál. Burðargeta 8.000 kg. Stærð 130 cm x 210 cm x 16 cm. Lykkjur í dekki fyrir lyftaragaffla. Hákonarson ehf. hak@hak.is s. 892-4163. www.hak.is



Leirulæk • 311 Borgarnes sími 8687204 • www.myranaut.is

Fyllum á frystinn fyrir veturinn. Bragðgott og meyrnt nautakjöt, 1/8 hluti, um 20 kg. Hakk, gúllas og steikur. www.myranaut.is



Glussadrifnir jarðvegsborar. Á traktora og allt að 60 tonna grófur. Margar stærðir og gerðir af borum. Margar festingar í boði. https://www.diggaeurope.com/ Hákonarson ehf. www.hak.is S. 892-4163. Netfang hak@hak.is



**KGM**  
Gæði á sterkum grunni

# VETR RDAGAR

Vetrarpakki  
fylgir!

400.000 kr.  
afsláttur!



## Rexton og Korando á enn betra verði í nóvember.

### REXTON

- Dísel – 4x4 – sjálfskiptur
- Millikassi með læsing og lágu drifi
- Læsing á afturdrifi\*
- Allt að 3.500 kg dráttargeta
- 7 manna
- 30" - 37" breyting í boði

Rexton Ultimate: **11.990.000 kr.** Verð áður: 12.190.000 kr.

Rexton Adventure: **10.990.000 kr.** Verð áður: 11.190.000 kr.

Rexton Premium: **9.790.000 kr.** Verð áður: 9.990.000 kr.

\*Adventure og Ultimate

### KORANDO

- Dísel – 4x4 – sjálfskiptur
- Meðaleyðsla: 6,4 l./100km
- 30" upphækkun í boði
- 18,2 cm veghæð
- Allt að 2.000 kg dráttargeta
- Íslenskt leiðsögukerfi

Verð frá: **5.990.000 kr.** Verð áður frá: 6.390.000 kr.

Birt með fyrirvara um mynd- og textabreytingar. Bilar á mynd eru með aukabúnaði.



Við kolefnisjöfnum  
nýja bíla



benni.is

Bílabúð Benna  
Reykjavík  
Krókháls 9  
Sími: 590 2020

Bílabúð  
**Benna**  
Sérfræðingar í bílum

## VETRARTÆKI

- Mikið úrval á lager -



Fjölplogar f/ smærri vélar  
Breidd 1,5m, m/ 3p tengi  
Breidd 2m, m/ 3p tengi



Fjölplogur PUV3300  
Með stjórnúnaði. Án festiplötu  
Breidd 3,3m, án festiplötu



Fjölplogur PUV „M“ Diagonal  
Með stjórnúnaði. Án festiplötu  
2,6 m og 3,0 m



Fjölplogur PUV - Heavy Duty  
Með stjórnúnaði. Án festiplötu  
3,6 m og 4,0 m

### Festiplötur:

Slétt plata	3-punkta
EURU/SMS	EURO stór
JCB 3CX hrað	CASE 580SR

### Slitblöð

Eigum á lager slitblöð og bolta í flestar gerðir plöga



Salt- og sanddreifari  
HZS-10, 1 m<sup>3</sup>, glussadrifin,  
með klumpabryt og tjakk



Salt- og sanddreifari  
EPT15, 1,5 m<sup>3</sup>, rafstýrður, 12V



### TRAUSTUR SAMSTARFSADILI

Selfossi | Akureyri | Garðabæ  
sími 480-0000 | www.aflvelar.is

# VR óskar eftir orlofshúsum

VR óskar eftir vönduðum sumarhúsum eða orlofsíbúðum á leigu til framleigu fyrir félagsfólk sitt.

Við leitum að húsnæði á landsbyggðinni fyrir næsta sumar.

Áhugasöm sendi upplýsingar á [vr@vr.is](mailto:vr@vr.is) fyrir **20. nóvember 2024.**



Öllum tilboðum verður svarað.

Eftirfarandi upplýsingar þurfa að fylgja tilboði:

- Ljósmyndir og lýsing á eign og því sem henni fylgir
- Ástand eignar og staðsetning
- Stærð, fjöldi svefnplássu og byggingarár
- Lýsing á möguleikum til útivistar og afþreyingar í næsta nágrenni

VR | KRINGLUNNI 7 | 103 REYKJAVÍK | 510 1700 | WWW.VR.IS



## Atvinna

Sælt veri fólkið. Við erum þar 35 og 39 ára gömul. Við óskum eftir vinnu á bóndabýli við alls kyns bústörf. Við erum ekki menntuð né með vinnuvélaréttindi en höfum þó marga kosti. Við vinnum vinnuna okkar vel og erum mjög fljót að læra, erum áreiðanleg, heiðarleg, kurteis, vingjarnleg og vinnum vel undir álagi. Að lokum viljum við taka fram að við göngum aldrei frá ókláruðu verki. Konan hefur búið á kúabúi og er með mikla reynslu af flest öllu sem viðkemur hrossum og sauðfé. Skilyrði eru þó að íbúð sé fyrir okkur á staðnum. Nánari upplýsingar er að fá í s. 785-2407 og 778-3259. Bestu kveðjur, Helena og Ástþór.

## Dýrahald

Hreinræktaðir Border Collie-hvolpar til sölu. Foreldrar góðir smalahundar. S. 691-2541.

## Óska eftir

Kaupi vínplötur. Staðgreiði stór plötusöfn. Ólafur S. 784-2410, olisigur@gmail.com

## Til sölu

1.000 w. vindrafstöð 15% framkvæmdaafsláttur til 15 nóvember, vegna slæms aðgengis frá götu. Verð kr. 120.000. - Orkubondinn.is Tranavogi 3, 104 Reykjavík, s. 888-1185.

Chevy vél. LS 5.3 (320 hp) Með súpersjálfskiptingu. Chevy 20 Van, styttri gerðin fylgir með. Verð kr. 980.000. S. 843-9743 Þorsteinn.

Remssniðvél. Tekur 2" rör. Upplýsingar í s. 820-9390.

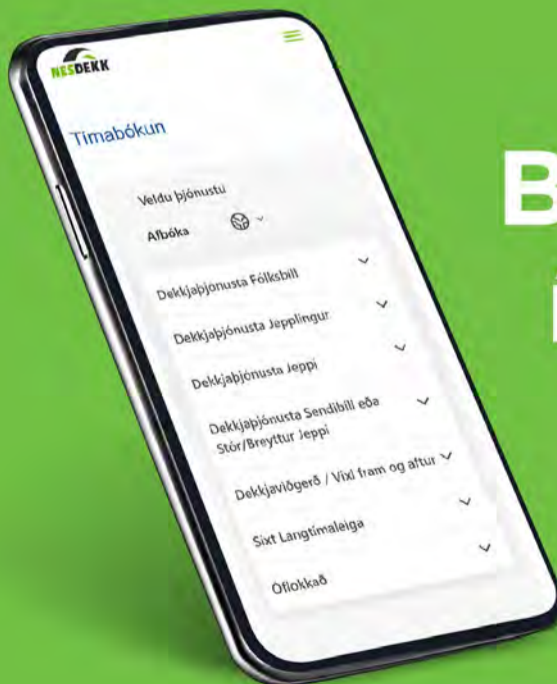
## Þjónusta

Hátt og bratt þak? Ekkert mál. Mála allar gerðir þaka. Er að taka niður pantanir fyrir sumarið 2025. Geri verðtilboð. Sendið e-mail á magnussongudmundur40@gmail.com

Vantar þig bóka? Ég tek að mér bókhald og uppgjör fyrir smærri fyrirtæki og hef gaman af. Hafðu samband og ræðum stöðuna. mhsbokari@gmail.com



Framúrskarandi fyrirtæki 2024



# Bókaðu tíma í dekkjaskipti á nesdekk.is

Reykjavík | Garðabæ | Reykjanesbæ | Selfoss | Akureyri





Hefur þú  
trú á  
framtíðinni?

Við  
segjum  
já!

# Við höfum staðið með bændum síðan 1916

Saga Framsóknar er samtvinnuð sögu íslensks landbúnaðar í 108 ár. Flokkurinn hefur tekið slaginn fyrir bændur á Alþingi Íslendinga og verður þar engin breyting á.

Næsta ríkisstjórn mun gera nýja búvörusamninga sem taka gildi 1. janúar 2027. Þeir verða að byggja undir betri líf skjör til sveita. Til þess verður rödd Framsóknar að vera sterk inni á þingi.

Hefur þú trú á framtíðinni?  
Við segjum já!



[xb.is](http://xb.is)



**Eucerin®**

**Snýr sjáanlega  
við 10 merkjum  
um öldrun  
húðarinnar**

**Byltingarkennd uppgötvun  
í utangenaerfðum**

**NÝTT**

**Árangur á  
4 vikum\***



\* Klínískar rannsóknir í 2 og 4 vikur með 43 sjálfboðaliðum. Heimaprófun með 160 sjálfboðaliðum í 4 vikur.